

**ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΓΙΑ
ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΜμΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΣΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ
ΠΕΡΙΟΧΗ**

Σύμβαση Επιδότησης Νο. BMP1/1.3/2616/2017

**Πρόγραμμα Σπουδών και Μάθημα για την Κατάρτιση
«Παιδαγωγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό»**

I. Εισαγωγή

Το μάθημα αναπτύσσεται στο πλαίσιο του έργου «**Πρωτοβουλία για την Ανταλλαγή Επιχειρηματικής Μάθησης για τις ΜμΕ της Βιώσιμης Φιλοξενίας στην Περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου (HELIX)**» με την υποστήριξη του Προγράμματος INTERREG για τη Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή. Ο κύριος στόχος του έργου είναι η αύξηση των ικανοτήτων για βιώσιμη επιχειρηματικότητα και καινοτομία (ιδιαίτερος μεταξύ των ΜμΕ και των επιχειρηματιών) στον τομέα της φιλοξενίας στην περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου, ιδίως μέσω της ανάπτυξης αποτελεσματικών κοινοτήτων μάθησης και πράξης, εκπαιδευτικών εργαλείων και κοινών εκπαιδευτικών προσφορών για την ενίσχυση των τομεακών δεξιοτήτων και τη βιωσιμότητα και της υιοθέτησης τεχνολογικών και διαχειριστικών καινοτομιών.

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναπτύχθηκε σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες και ερευνητές από το Πανεπιστήμιο Μάνατζμεντ της Βάρνας (Βουλγαρία), το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και το Πανεπιστήμιο "Aleksander Moisiu" του Δυρραχίου (Αλβανία).

II. Επισκόπηση του μαθήματος

Το μάθημα θα εξοικειώσει τους σπουδαστές και τους εκπαιδευόμενους με τις βασικές έννοιες, αρχές και πρακτικές της διδασκαλίας για τον τουρισμό και τη φιλοξενία σχετικά με τις συνέπειες της βιωσιμότητας στις μαζικές βιομηχανίες. Η ολοένα μεγαλύτερη ζήτηση για βιωσιμότητα και υπευθυνότητα στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας συνεπάγεται την αυξανόμενη ανάγκη για αντίστοιχη εκπαίδευση, η οποία προετοιμάζει τους επαγγελματίες να εφαρμόσουν την έννοια της βιωσιμότητας στην πράξη. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αξιοποιήσουν τα στοιχεία δυναμικού της παιδαγωγικής επιστήμης και των εκπαιδευτικών τεχνολογιών για την οικοδόμηση επαγγελματικής κατάρτισης και δεξιοτήτων για τις αειφόρες και βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες στον τουρισμό και τη φιλοξενία. Το μάθημα θα είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη αυτού του στόχου, μέσω της εισαγωγής ολοκληρωμένων

εργαλείων μάθησης για τα κύρια επαγγέλματα φιλοξενίας εστιάζοντας στα εξής: (i) στην αναβάθμιση της γνώσης σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση των καινοτομιών, (ii) στην αύξηση της ποιότητας της διδασκαλίας στους εν λόγω τομείς.

Το μάθημα θα επιτρέψει στους σπουδαστές και τους εκπαιδευόμενους να αναβαθμίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους όσον αφορά στη διδασκαλία της βιωσιμότητας στον τουρισμό, και να εκπαιδεύσουν τους επαγγελματίες σχετικά με τον τρόπο της επιλογής και εμπλοκής των καινοτόμων λύσεων – τόσο τεχνολογικών όσο και μη τεχνολογικών - που θα βελτιώσουν τη βιωσιμότητα και την κοινωνική επίδραση των επιχειρήσεων φιλοξενίας στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή. Οι φοιτητές θα είναι σε θέση να διερευνήσουν τις προσεγγίσεις και τις μεθόδους διδασκαλίας που δύνανται να εφαρμοστούν για την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών απέναντι στο ζήτημα της βιωσιμότητας στον τουρισμό και τη φιλοξενία, και να τους παρακινήσουν να διοικήσουν τις επιχειρήσεις συντηρώντας ταυτόχρονα τους πόρους από τους οποίους εξαρτώνται. Μία ειδική ενότητα του μαθήματος είναι αφιερωμένη στο ρόλο των κοινωνικο-πολιτιστικών χαρακτηριστικών κατά τη διδασκαλία και τη μάθηση, καθώς και στην αποτελεσματικότητα των μαθησιακών δραστηριοτήτων στα διαφορετικά εθνικά πλαίσια και πολιτιστικά περιβάλλοντα (ατομική ή συλλογική μάθηση, διαδραστική ή διαδικαστική, κλπ.) επιτρέποντας στους εκπαιδευτικούς να οργανώσουν/δομήσουν το υλικό τους βάσει των αναγκών του κοινού. Ως εκ τούτου, το μάθημα αναμένεται να εμπνεύσει την καινοτομική διδασκαλία και μάθηση, όσον αφορά στη μεθοδολογία και το περιεχόμενο, παρέχοντας ιδέες, παραδείγματα και μελλοντικές κατευθύνσεις.

Η δομή και η θεματική εστίαση του αναλυτικού προγράμματος έχουν αναπτυχθεί βάσει των αποτελεσμάτων της Έκθεσης Αξιολόγησης των Περιφερειακών Αναγκών για την ενθάρρυνση της βιωσιμότητας των ΜμΕ στην περιοχή των Βαλκανίων και της Μεσογείου που εκπονήθηκε το 2018. Η έκθεση εξετάζει την εξάρτηση μεταξύ της μετάβασης προς την βιώσιμη ανάπτυξη και της καινοτομικής ικανότητας των ΜμΕ στον κλάδο της φιλοξενίας. Οι κύριες προκλήσεις και οι ευκαιρίες του κλάδου σχετίζονται με την ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάβασης προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και με τα κενά/αδυναμίες στις ικανότητες και τις γνώσεις των εργαζομένων του κλάδου που παρεμποδίζουν την υλοποίηση τεχνολογικών και διαχειριστικών καινοτομιών που εξασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Σε γενικές γραμμές, το μάθημα έχει σχεδιαστεί για να συμβάλλει πρακτικά στις συνολικές προτεραιότητες της ΕΕ για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και εντάσσεται στο στόχο 4.7 Εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την παγκόσμια αγωγή του πολίτη του Στρατηγικού Αναπτυξιακού Στόχου για την Εκπαίδευση της UNESCO για το 2030 ο οποίος

«...διασφαλίζει ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της προώθηση μιας κουλτούρας ειρήνης και μη βίας, της παγκόσμιας ιθαγένειας, και της εκτίμησης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στην βιώσιμη ανάπτυξη»¹.

Το μάθημα διαιρείται σε τέσσερις διδακτικές ενότητες: (i) την Παιδαγωγική, (ii) τις Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης, (iii) τη Βιωσιμότητα – τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού και (iv) τον Υπεύθυνο Τουρισμό. Η «Παιδαγωγική» θα εισάγει τους σπουδαστές και τους εκπαιδευόμενους στις έννοιες και τους στόχους της διδασκαλίας, τις μορφές μάθησης και τις θεωρίες των μορφών μάθησης αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των μαθητευομένων στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή, τις καινοτόμες εντάσεως τεχνολογίας μεθόδους διδασκαλίας σε αντιδιαστολή με τις παραδοσιακές, την προσέγγιση βάσει των ικανοτήτων, την ψυχολογία, τη διαχείριση της εκπαίδευσης και τις βασικές αξίες που σχετίζονται με την βιωσιμότητα, όπως η ηθική, η διαχείριση/εποπτεία, η αμοιβαιότητα κλπ. Οι «Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης» θα αντιμετωπίσουν τον τουρισμό και τη φιλοξενία ως οικονομικές δραστηριότητες, και τις αναπτυξιακές τους προοπτικές εντός του πλαισίου της αναδυόμενης οικονομίας της εμπειρίας. Η «Βιωσιμότητα» θα εξετάσει τις περιφερειακές προκλήσεις για την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη της Βαλκανικής-Μεσογειακής περιοχής. Έμφαση δίνεται στη διαχείριση του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος και του προορισμού, προσφέροντας πρακτικές λύσεις για τη μεγιστοποίηση των θετικών και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του κλάδου της φιλοξενίας. Τέλος, ο «Υπεύθυνος Τουρισμός» θα εξετάσει πιο συγκεκριμένα τις επιχειρησιακές πρακτικές και τις καινοτομίες που επιτρέπουν στις τοπικές κοινότητες να επιτύχουν οικονομική ανάπτυξη και να διατηρήσουν την κατανάλωση με τον παράλληλο σεβασμό στα όρια του οικοσυστήματος.

¹ <https://en.unesco.org/node/265600>

Περιεχόμενα του μαθήματος

Διδακτική Ενότητα 1:	Παιδαγωγική	
	Θέμα 1. Εισαγωγή στη Διδασκαλία και τη Μάθηση	1. Έννοιες και Στόχοι της Διδασκαλίας 2. Μορφές Μάθησης και Διδασκαλία (θεωρίες και πρακτικές των μορφών μάθησης στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή)
	Θέμα 2. Καινοτόμος Διδασκαλία και Μάθηση. Προσέγγιση των ικανοτήτων.	3. Καινοτόμες Μέθοδοι Διδασκαλίας και Μάθησης (παραδοσιακή ή εικονική τάξη, Εργαλεία ΤΠΕ στη διδασκαλία) 4. Η προσέγγιση των Ικανοτήτων στην Εκπαίδευση και την Κατάρτιση
	Θέμα 3. Ψυχολογία και Διαχείριση Συγκρούσεων.	5. Ψυχολογία της Διδασκαλίας 6. Διαχείριση Συγκρούσεων
	Θέμα 4. Διαχείριση της Εκπαίδευσης. Βασικές Αξίες της Βιώσιμης Τουριστικής Εκπαίδευσης.	7. Η διαχείριση της Εκπαίδευσης 8. Οι βασικές αξίες της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης: (1) Ηθική, (2) Διαχείριση/Εποπτεία, (3) Γνώση. (4) Επαγγελματισμός, και (5) Αμοιβαιότητα
Διδακτική Ενότητα 2:	Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης	
	Θέμα 5. Η εξέλιξη του Τουριστικού Κλάδου	1. Ο τουρισμός ως οικονομική δραστηριότητα. Εξέλιξη με την πάροδο του χρόνου και τις τρέχουσες παγκόσμιες τάσεις 2. Επιχειρησιακή οργάνωση και διαχείριση στις τουριστικές επιχειρήσεις
	Θέμα 6. Οι επιπτώσεις του Τουρισμού	3. Οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού
	Θέμα 7. Η οικονομία της Εμπειρίας	4. Τουρισμός και Οικονομία της Εμπειρίας

Διδακτική Ενότητα 3	Βιωσιμότητα - Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	
	Θέμα 8. Η βιωσιμότητα στην περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βιωσιμότητα και βιώσιμη ανάπτυξη 2. Προκλήσεις βιωσιμότητας στην περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου
	Θέμα 9. Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος και Βιωσιμότητα	<ol style="list-style-type: none"> 3. Μορφές τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Ευκαιρίες και απειλές 4. Τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος και τοπική ανάπτυξη
	Θέμα 10. Τρέχουσες Τάσεις στη Διαχείριση των Τουριστικών Προορισμών	<ol style="list-style-type: none"> 5. Διαχείριση τουριστικών προορισμών. Τρέχουσες Τάσεις 6. Ο ρόλος του Marketing του Τόπου και των Ειδικών Εκδηλώσεων
Διδακτική Ενότητα 4	Υπεύθυνος Τουρισμός	
	Θέμα 11. Υπεύθυνος ή Βιώσιμος Τουρισμός	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η ανάγκη για υπεύθυνο τουρισμό 2. Η τουριστική επιχείρηση και η βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη 3. Η τουριστική επιχείρηση και η βιώσιμη περιβαλλοντική ανάπτυξη
	Θέμα 12. Καινοτομίες για τη Βιωσιμότητα στον Τουρισμό και τη Φιλοξενία	<ol style="list-style-type: none"> 4. Η κλιματική αλλαγή, πράσινες δεξιότητες και πράσινες τεχνολογίες 5. Καινοτομίες για τη βιωσιμότητα
	Θέμα 13. Ο Τουρισμός ως Δραστηριότητα Συντήρησης/Προστασίας	<ol style="list-style-type: none"> 6. Ο τουρισμός ως εργαλείο για τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς 7. Μη υπεύθυνος ή υπεύθυνος τουρισμός

III. Τα Χαρακτηριστικά της Πιστοποίησης του Μαθήματος

1. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων και τα εθνικά επίπεδα προσόντων

Το πρόγραμμα σπουδών έχει σχεδιαστεί για φοιτητές και αποφοίτους τουριστικών και σχετικών με τα τουριστικά σπουδών, για φοιτητές που ενδιαφέρονται για τις διδακτικές δραστηριότητες και έχουν επαγγελματικό ενδιαφέρον σχετικά με τα ζητήματα βιωσιμότητας στους τομείς της φιλοξενίας και του τουρισμού. Γενικώς, το πρόγραμμα σπουδών μπορεί να ενσωματωθεί σε προγράμματα σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στο επίπεδο του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Πιστοποίησης 6. Αφορά στον επαγγελματικό τομέα της Παιδαγωγικής και δύναται να οδηγήσει στον επαγγελματικό τίτλο 'Καθηγητής' και 'Εκπαιδευτής' αναλογικά με τις ιδιαιτερότητες των εθνικών πλαισίων προσόντων. Ωστόσο, η δομή επιτρέπει τη διοργάνωση σύντομων ανεπίσημων μαθημάτων κατάρτισης για επαγγελματίες και όσους δραστηριοποιούνται στον τομέα, με εστίαση σε οποιαδήποτε από τις κεντρικές ιδέες και τα θέματα που περιλαμβάνονται στα συνολικά περιεχόμενα του μαθήματος.

Η συνολική διάρκεια της διδακτέας ύλης είναι 120 ώρες και αντιστοιχεί σε 4-6 μονάδες ECTS.

Η τοποθέτηση του μαθήματος εντός του εθνικού πλαισίου αξιολόγησης/πιστοποίησης των Βαλκανικών – Μεσογειακών χωρών προβλέπει διαφορετικές μορφές παράδοσης και οδούς υλοποίησης των μαθημάτων, όπως ορίζονται παρακάτω:

(α) Αλβανία²

Το Αλβανικό εκπαιδευτικό σύστημα προβλέπει τρεις κατηγορίες καθηγητών στη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση:

- καθηγητές γενικής παιδείας, όπως ξένες γλώσσες, μαθηματικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες, κλπ. Το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο είναι το ίδιο με εκείνο των καθηγητών των γενικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατέχουν πτυχίο πανεπιστημίου,
- εκπαιδευτικοί της ΕΕΚ για μαθήματα θεωρητικής κατάρτισης, όπως η ηλεκτροτεχνική, η μηχανική, η οικονομική κλπ. Τυπικά, κατέχουν πτυχίο πανεπιστημίου για το σχετικό επάγγελμα,
- εκπαιδευτές της ΕΕΚ για πρακτικά μαθήματα. Γενικώς, είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιων τεχνικών σχολών και διαθέτουν πρακτική εργασιακή εμπειρία στο αντίστοιχο επάγγελμα.

² Konini, Maksim (2016), Continuing Professional Development For Vocational Teachers And Trainers In Albania, European Training Foundation, pp 7-8, 35-38

Στα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης, οι εκπαιδευτικοί προσφέρουν τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές διδακτικές ενότητες για την κατάρτιση.

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαιδευτική κατάρτιση στην Αλβανία (*Εκπαίδευση και Κατάρτιση Καθηγητών στα Δυτικά Βαλκάνια: Έκθεση για την Αλβανία, 2013*), η ευθύνη για την κατάρτιση και τα προσόντα των εκπαιδευτικών της ΕΕΚ διευθύνεται ως εξής:

- Η κατάρτιση και η πιστοποίηση των εκπαιδευτικών γενικής παιδείας αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Αθλητισμού, το οποίο καθιερώνει τα γενικά κριτήρια για την πιστοποίηση και επάρκεια του διδακτικού προσωπικού στην επαγγελματική εκπαίδευση. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας και Νεολαίας, το Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού σχεδιάζει και εφαρμόζει τις πολιτικές επαγγελματικής ανάπτυξης για τους καθηγητές γενικής παιδείας και πιστοποιεί τα προγράμματα κατάρτισης,
- Η εκπαίδευση και η πιστοποίηση των καθηγητών και των εκπαιδευτών της ΕΕΚ αποτελεί ευθύνη του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας και Νεολαίας. Το Υπουργείο θέτει τα γενικά κριτήρια και τις διαδικασίες για την πρόσληψη του διδακτικού προσωπικού, καθώς και για την επαγγελματική ανάπτυξη και πιστοποίηση των καθηγητών και των εκπαιδευτών της ΕΕΚ σε συνεργασία με εξειδικευμένα ιδρύματα.

Παρουσιάζονται ορισμένες δυσκολίες σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των καθηγητών της ΕΕΚ στην Αλβανία, οι περισσότερες από τις οποίες είναι:

- Υπάρχει ιδιαίτερα περιορισμένη προσφορά για την προπαρασκευαστική κατάρτιση των καθηγητών τεχνικής κατάρτισης, παρόλο που ο Νόμος για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (επί του παρόντος υπό αναθεώρηση) επιτρέπει στις επαγγελματικές σχολές των αλβανικών πανεπιστημίων να προσφέρουν Μεταπτυχιακά και μεταδευτεροβάθμια προγράμματα στην παιδαγωγική για τους καθηγητές κατάρτισης. Δεν υφίσταται εθνικό ή εθνικά εναρμονισμένο πρόγραμμα σπουδών σχετικά με το εν λόγω θέμα.
- Υπάρχει άνιση πρόσβαση στην ποιοτική ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των καθηγητών και των εκπαιδευτών κατάρτισης.
- Όλοι οι καθηγητές της ΕΕΚ και πολλοί εκπαιδευτές της ΕΕΚ κατέχουν πτυχίο ή (ανώτερο) δίπλωμα σε κάποιον τεχνικό τομέα, αλλά συνήθως δεν έχουν λάβει προπαρασκευαστική κατάρτιση για την εκπαιδευτική τους εξέλιξη. Η έλλειψη παιδαγωγικών και διδακτικών ικανοτήτων που προκύπτει, αναγνωρίζεται ευρέως ως σημαντική αδυναμία της επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα.

Προς το παρόν, δεν υπάρχει επίσημη κατάρτιση των εκπαιδευτών που εργάζονται σε επιχειρήσεις στην Αλβανία. Επίσης, δεν υπάρχουν οργανισμοί του δημόσιου τομέα με την ευθύνη για την υποστήριξη της κατάρτισης των εκπαιδευτών που εργάζονται σε επιχειρήσεις ή κέντρα κατάρτισης. Το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για την ΕΕΚ ολοένα

αυξάνεται και λαμβάνουν χώρα ορισμένες σχετικές πρωτοβουλίες, αλλά υπάρχουν ακόμη πολλά που μπορούν να γίνουν.

Στο πλαίσιο αυτό, το μάθημα "Παιδαγωγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό" δύναται να συμβάλει στην αύξηση της ποιότητας και της επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών κατάρτισης, εφόσον προσφερθεί ως:

- (i) προπτυχιακό μάθημα για φοιτητές με πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης στον επαγγελματικό τομέα 'Τουρισμός', οι οποίοι φοιτούν για την πιστοποίηση στην «Παιδαγωγική», δηλαδή την «Παιδαγωγική της Εκπαίδευσης στον Τουρισμό»,
- (ii) μάθημα επιλογής για πτυχιούχους ή μεταπτυχιακούς φοιτητές στον «Τουρισμό» ή σε οποιονδήποτε επαγγελματικό τομέα που σχετίζεται με τον τουρισμό και τη φιλοξενία (π.χ. Οικονομική, Γεωγραφία του Τουρισμού, κλπ.)

(β) Βουλγαρία

Η επαγγελματική πιστοποίηση "Καθηγητής" στη Βουλγαρία αποκτάται μέσω σπουδών που οδηγούν στο Βαθμό «Επαγγελματικό Πτυχίο», «Πτυχίο» ή «Μεταπτυχιακό» του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων/Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων επιπέδου 6 ή 7.

Το Διάταγμα για τις Κρατικές Απαιτήσεις Εκπαίδευσης αναφορικά με την Απόκτηση του Επαγγελματικού Τίτλου "Καθηγητής" (όπως δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 89/11.11.2016), ορίζει ότι ο επαγγελματικός τίτλος "Καθηγητής" μπορεί να αποκτηθεί μέσω της εκπαίδευσης σε *ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης* που έχουν συσταθεί βάσει του Νόμου για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και έχουν λάβει έγκυρη διαπίστευση για την παροχή εκπαίδευσης στον επαγγελματικό τομέα "Παιδαγωγικές Επιστήμες" ή σε επαγγελματικούς τομείς που αντιστοιχούν σε οποιοδήποτε από τα μαθήματα που περιλαμβάνονται στα σχολικά προγράμματα σπουδών του Κρατικού Καταλόγου των Τομέων Ανώτατης Εκπαίδευσης. (Άρθρο 2).

Πρόσβαση σε σπουδές για την επαγγελματική κατάρτιση "Καθηγητής" έχουν όσοι

- (1) είναι εγγεγραμμένοι και φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε οποιονδήποτε από τους επαγγελματικούς τομείς που ορίζονται στον Κρατικό Κατάλογο των Τομέων Ανώτατης Εκπαίδευσης, και/ή
- (2) έχουν ήδη αποκτήσει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα αντίστοιχα προσόντα

(Άρθρο 3 του Διατάγματος περί των Κρατικών Απαιτήσεων Εκπαίδευσης για την Απόκτηση του Επαγγελματικού Τίτλου "Καθηγητής")

Η εκπαίδευση για την απόκτηση του επαγγελματικού τίτλου "Καθηγητής" διεξάγεται με τη μορφή κανονικών, μερικής απασχόλησης ή από απόσταση σπουδών και διαρκεί τουλάχιστον ένα έτος (ισοδύναμη με 60 μονάδες ECTS). Ωστόσο, για όσους υπάγονται στο Άρθρο 3, σημείο 2, η εκπαίδευση μπορεί να έχει μικρότερη διάρκεια όταν η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται από τους εσωτερικούς κανόνες του ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρει την κατάρτιση.

Οι εκπαιδευτές στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Βουλγαρία, συμπεριλαμβανομένης της ανώτερης εκπαιδευτικής κατάρτισης, ορίζονται σύμφωνα με τον Νόμο για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και τον Νόμο για την Ανάπτυξη του Ακαδημαϊκού Προσωπικού. Η διαδικασία και οι τρόποι επαγγελματικής ανάπτυξης είναι παρόμοιοι με εκείνους των χωρών που εφαρμόζουν τη διαδικασία της Μπολόνια.

Στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η κατάρτιση των φοιτητών στον επαγγελματικό τομέα "Τουρισμός" διεξάγεται σε 14 ΑΕΙ (συμπεριλαμβανομένων 4 σχολών)

που έχουν πιστοποιηθεί από το ΝΕΑΑ για τα προγράμματα "Επαγγελματικό Πτυχίο", "Πτυχίο" και "Μεταπτυχιακό", με συνολική ικανότητα περίπου 5.000 φοιτητών για τους τρεις τύπους προγραμμάτων.

Επιπλέον, 22 ΑΕΙ (από τα 54 συνολικά στη Βουλγαρία) προετοιμάζουν το προσωπικό σε τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό όπως τα Οικονομικά, η Διοίκηση και η Διαχείριση, η Κοινωνιολογία, η Ανθρωπολογία και ο Πολιτισμός, οι Δημόσιες Σχέσεις και οι Επιστήμες Πληροφορικής, η Ιστορία και η Αρχαιολογία, η Βιολογία, η Γεωλογία. Αυτό, αφενός, αποδεικνύει την ποικιλομορφία του φάσματος των προσφερόμενων ειδικοτήτων του τουρισμού και/ή όσων σχετίζονται με τον τουρισμό από τα ΑΕΙ της χώρας και, αφετέρου, το προφίλ των αποφοίτων.

Δεν υφίστανται ειδικές απαιτήσεις και πρότυπα για τους ενδοεπιχειρησιακούς εκπαιδευτές και τους εκπαιδευτές στα μαθήματα Δια Βίου Μάθησης. Στην περίπτωση αυτή οι γνώσεις και η εξειδίκευση που αποκτώνται από την κατάρτιση και τα διδακτέα μαθήματα αξίζουν περισσότερο από τα τυπικά προσόντα. Ο σωστός έλεγχος των κύριων παιδαγωγικών μεθόδων είναι πολύτιμος για τη δομή και τη διεξαγωγή του σχετικού μαθήματος. Η ζήτηση για τα μαθήματα Δια Βίου Μάθησης και την ενδοεπιχειρησιακή εκπαίδευση για τον τουρισμό και τη φιλοξενία σταθερά αυξάνεται στη Βουλγαρία σε σχέση με την οξεία έλλειψη ειδικευμένου διευθυντικού και εκτελεστικού προσωπικού από την οποία πλήττονται οι εν λόγω τομείς την τελευταία δεκαετία.

Εντός αυτού του πλαισίου, το μάθημα «Παιδαγωγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό» μπορεί να προσφερθεί με τρεις μορφές, ως:

- (i) προπτυχιακό μάθημα για φοιτητές με πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης στον επαγγελματικό τομέα "Τουρισμός", οι οποίοι φοιτούν για την πιστοποίηση στην «Παιδαγωγική», δηλαδή την «Παιδαγωγική της Εκπαίδευσης στον Τουρισμό»,
- (ii) μάθημα επιλογής για τους πτυχιούχους ή μεταπτυχιακούς φοιτητές στον «Τουρισμό» ή σε οποιονδήποτε επαγγελματικό τομέα που σχετίζεται με τον τουρισμό και τη φιλοξενία (π.χ. Οικονομική, Γεωγραφία του Τουρισμού, κλπ.)
- (iii) ένα μάθημα Δια Βίου Μάθησης που παραδίδεται ανεπίσημα στο σύνολό του ή με τη μορφή συντομότερων εκπαιδύσεων βασισμένο σε οποιαδήποτε από τις τέσσερις διδακτικές ενότητες και έχει σχεδιαστεί για επαγγελματίες και εκπαιδευτές που ενδιαφέρονται να ενημερωθούν και να αυξήσουν τις γνώσεις τους στο συγκεκριμένο θέμα που καλύπτεται από το πρόγραμμα σπουδών - όπως οι καινοτομίες, η οικονομία της εμπειρίας, κλπ

(γ) Ελλάδα

Στην Ελλάδα, προκειμένου να διδάξει κάποιος στην πρωτοβάθμια ή τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, πρέπει να κατέχει αντίστοιχο πτυχίο Πανεπιστημίου (πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) ή να κατέχει πτυχίο Πανεπιστημίου και να είναι απόφοιτος της Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ). Η ΑΣΠΑΙΤΕ παρέχει ταυτόχρονη τεχνολογική και παιδαγωγική εκπαίδευση και κατάρτιση σε τριτοβάθμιο επίπεδο. Η αποστολή της περιλαμβάνει τη προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας στην εκπαιδευτική τεχνολογία και την παιδαγωγική, καθώς και την παροχή κατάρτισης, περαιτέρω επιμόρφωσης ή εξειδίκευσης στους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που ήδη εργάζονται ή στους υποψηφίους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Για τη διδασκαλία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται η κατοχή πτυχίου Πανεπιστημίου καθώς και διδακτορικού διπλώματος (με ορισμένες εξαιρέσεις). Η διδασκαλία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει επίσης εσωτερικές θεσμικές διαδικασίες (όπως εκλεκτορικά κλπ.).

Σχετικά με την επαγγελματική κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, όσον αφορά στα επίσημα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, μόνο όσοι κατέχουν επίσημη πιστοποίηση μπορούν να γίνουν καθηγητές ή εκπαιδευτές. Η πιστοποίηση παρέχεται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) και απαιτεί είτε έναν ελάχιστο αριθμό ωρών εκπαίδευσης σε ενηλίκους (που να μπορεί να αποδειχθεί), είτε την υποχρεωτική συμμετοχή σε σεμινάρια που προσφέρονται από τον ΕΟΠΠΕΠ και την επιτυχία στις σχετικές εξετάσεις. Ο ΕΟΠΠΕΠ λειτουργεί υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού και εδρεύει στην Αθήνα. Προέκυψε από τη συγχώνευση τριών εθνικών φορέων, όλα υπό την εποπτεία του ίδιου Υπουργείου: του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Δομών Διά Βίου Μάθησης (ΕΚΕΠΙΣ), του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων (ΕΟΠΠ) και του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ).

Για τα επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και διά βίου μάθησης, οι καθηγητές πανεπιστημίου και το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό δεν απαιτείται να κατέχουν πιστοποίηση από τον ΕΟΠΠΕΠ.

Συνεπώς, το μάθημα «Παιδαγωγική στον Αειφόρο Τουρισμό» μπορεί να προσφερθεί ως:

- (i) προπτυχιακό μάθημα για τους σπουδαστές στον τομέα του «Τουρισμού» ή σε οποιονδήποτε επαγγελματικό τομέα που σχετίζεται με τον τουρισμό και τη φιλοξενία (π.χ. Οικονομικά, Γεωγραφία του Τουρισμού κλπ)
- (ii) μαθήματα επιλογής στα μεταπτυχιακά προγράμματα (π.χ. στα προγράμματα ΜΑ) σχετικά με τον τουρισμό και/ή τη φιλοξενία
- (iii) μάθημα για τους σπουδαστές της ΑΣΠΑΙΤΕ, που στοχεύουν να γίνουν εκπαιδευτές στο συγκεκριμένο θέμα που καλύπτεται από το πρόγραμμα σπουδών

- (iv) μάθημα Δια Βίου Μάθησης, το οποίο καλύπτει ολόκληρο το πρόγραμμα σπουδών ή περισσότερα μαθήματα Δια Βίου Μάθησης με τη μορφή σύντομων εκπαιδεύσεων για τους επαγγελματίες στον τομέα του τουρισμού ή τους εκπαιδευτικούς σχετικά με θέματα που καλύπτονται από το πρόγραμμα σπουδών

(δ) Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Οι καθηγητές στην ΠΓΔΜ εκπαιδεύονται σε επίπεδο τριτοβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης.

Οι καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τα μαθήματα γενικής παιδείας εκπαιδεύονται σε τμήματα/σχολές φιλοσοφίας, φιλολογίας, φυσικών επιστημών και μαθηματικών, τέχνης και φυσικής κουλτούρας, ενώ οι καθηγητές για τα μαθήματα κατάρτισης και τα θεωρητικά μαθήματα εκπαιδεύονται σε τεχνικές και άλλες σχολές, όπως σχολή ηλεκτρολόγων μηχανικών, μηχανολόγων μηχανικών, τεχνολογίας, οικονομικών, νομικής κλπ. Οι καθηγητές που δεν διαθέτουν σχετική παιδαγωγική εκπαίδευση είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν επιπρόσθετες εξετάσεις. Οι καθηγητές που δεν έχουν σχετική παιδαγωγική εκπαίδευση υποχρεούνται να παρακολουθήσουν επιπρόσθετες εξετάσεις. Στα σχολεία που προσφέρεται πρακτική διδασκαλία/εκπαίδευση, ο αριθμός των εκπαιδευτών με πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι περιορισμένος³.

Συγκεκριμένες πανεπιστημιακές σχολές προσφέρουν την εκπαίδευση του καθηγητή βάσει του αντικειμένου. Η κατάρτιση των καθηγητών ακολουθεί ένα συνεχές/διαδοχικό μοντέλο όπου οι υποψήφιοι πρώτα μελετούν το (τεχνικό) θέμα και στη συνέχεια λαμβάνουν (θεωρητικά) μαθήματα ψυχολογίας και παιδαγωγικής. Οι παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες αποκτώνται κατά τη διάρκεια όλου του προγράμματος σπουδών, το οποίο περιλαμβάνει παιδαγωγικά μαθήματα. Τα προγράμματα σπουδών για τους καθηγητές ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ως επί το πλείστον ίδια με τα κλασικά προγράμματα σπουδών των διαφόρων τομέων σπουδών (μη διδακτικά), παρόλο που ορισμένοι φοιτητές μπορούν να επιλέξουν να ολοκληρώσουν το προαιρετικό «πρόγραμμα καθηγητών» στην Ψυχολογία, την Παιδαγωγική και τη Μεθοδολογία της Διδασκαλίας⁴.

Ακολουθώντας τις αλλαγές στα προγράμματα σπουδών έπειτα από την θέσπιση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με διάρκεια τα 9 έτη, εισήχθησαν νέα εκπαιδευτικά προγράμματα στην ανώτατη εκπαίδευση (Παιδαγωγικά Ινστιτούτα) για καθηγητές γλωσσών, ΤΠΕ και Τεχνικής Εκπαίδευσης⁵.

³ UNESCO Παγκόσμια Δεδομένα για την Εκπαίδευση (2007), http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/The_Former_Yugoslav_Rep._of_Macedonia.pdf

⁴ Anastoska-Jankulovska, Mimoza (2013), Teacher education and training in the Western Balkans: Report on the Former Yugoslav republic of Macedonia, pp 18,30

⁵ Ibid.

Δεν υπάρχει κάποια συστημική προσέγγιση σχετικά με την εμπλοκή του επιχειρηματικού τομέα στην κατάρτιση των εκπαιδευτών. Ο επιχειρηματικός τομέας ενίοτε περιλαμβάνεται στη διαδικασία εκπαίδευσης των καθηγητών, αλλά τέτοιες περιπτώσεις είναι σπάνιες και βασίζονται αποκλειστικά σε μεμονωμένες πρωτοβουλίες. Σε γενικές γραμμές, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών θεωρείται ως κοινωνική ευθύνη που δεν εξαρτάται από την εμπλοκή των επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις δεν θεωρούνται ως δικαιούχοι του έργου των παιδαγωγικών σχολών και ο ιδιωτικός τομέας δεν περιλαμβάνεται σε καμία μορφή συνεργασίας ή εταιρικών σχέσεων⁶.

Παρόλα αυτά, ορισμένες πρόσφατες εξελίξεις επισημαίνουν την αυξανόμενη δέσμευση/εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην εκπαίδευση. Πρόκειται κυρίως για τη συμμετοχή εκπροσώπων του επιχειρηματικού τομέα στο έργο των επιτροπών που αναθεωρούν τα προγράμματα σπουδών σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Ενώ οι πανεπιστημιακοί κατέχουν συνήθως τον ηγετικό ρόλο σε αυτό, λαμβάνονται επίσης υπόψη η εμπειρία και οι ανάγκες του ιδιωτικού τομέα⁷.

Οι προοπτικές για την παράδοση του μαθήματος «Παιδαγωγική στον Αειφόρο Τουρισμό» στην ΠΓΔΜ αναφέρεται σε

- (i) προπτυχιακό μάθημα για τους σπουδαστές στον τομέα του «Τουρισμού» ή σε οποιονδήποτε επαγγελματικό τομέα που σχετίζεται με τον τουρισμό και τη φιλοξενία (π.χ. Οικονομικά, Γεωγραφία του Τουρισμού κλπ)
- (ii) άτυπο πρόγραμμα εξειδίκευσης για πιστοποιημένους εκπαιδευτές και εκπαιδευτικούς στον τομέα του τουρισμού

2. Τρόποι παράδοσης και περιγραφή του μαθήματος

Δεδομένων των εθνικών πλαισίων των Βαλκανικών-Μεσογειακών χωρών, οι τρόποι για την παράδοση του μαθήματος «Παιδαγωγική στον Αειφόρο Τουρισμό» αφορούν σε δύο κοινές μορφές:

- α) Ως μάθημα στα προπτυχιακά ή τα μεταπτυχιακά προγράμματα στους τομείς κατάρτισης "Τουρισμός", "Οικονομικά", "Επιχειρήσεις". Εδώ η κατάσταση του μαθήματος ως μάθημα επιλογής ή υποχρεωτικό μάθημα εξαρτάται από το προφίλ του ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που το εισάγει καθώς και από την πολιτική διαπίστευσης/αναγνώρισης.
- β) Ως μάθημα στη Συνεχόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση, που προσφέρεται από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα κέντρα πιστοποίησης

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

- ως εξειδίκευση για τους καθηγητές της ΕΕΚ, οι οποίοι διδάσκουν μαθήματα κατάρτισης στον τουρισμό και τη φιλοξενία
- ως εξειδίκευση για καθηγητές πανεπιστημίων και εκπαιδευτές που ενδιαφέρονται για το θέμα
- ως εξειδίκευση για τα διευθυντικά στελέχη στον τουρισμό, που ενδιαφέρονται να εμπλακούν σε σταδιοδρομίες σχετικές με τη διδασκαλία και την κατάρτιση

3. Όγκος εργασίας:

Ο συνολικός όγκος εργασίας του μαθήματος αντιστοιχεί σε 120 ακαδημαϊκές ώρες, εκ των οποίων οι 39 ώρες αφορούν σε δραστηριότητες στην τάξη, οι 77 ώρες σε ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης και οι 4 ώρες στις εξετάσεις.

Η λεπτομερής κατανομή του όγκου εργασίας μεταξύ των διδακτικών ενοτήτων και των θεμάτων έχει ως εξής:

No	Διδακτική ενότητα/ Θέμα	Αριθμός ωρών		
		Στην τάξη	Διαδραστική (on-line)/αυτοδιδασκαλία, συμπερ. Εργασιών, Εργασιών με video/παιχνίδια, Μελετών περίπτωσης, Αναγνώσεων	Αξιολόγηση
ΔΕ1	Παιδαγωγική			
	Θ1. Εισαγωγή στη Διδασκαλία και τη Μάθηση	3	6	
	Θ2. Η Καινοτόμος Διδασκαλία και Μάθηση. Προσέγγιση με βάση τις ικανότητες	3	6	
	Θ3. Ψυχολογία και Διαχείριση Συγκρούσεων.	3	6	
	Θ4. Διαχείριση/Επίβλεψη της Εκπαίδευσης. Βασικές αξίες της Βιώσιμης Τουριστικής Εκπαίδευσης.	3	6	

				1 (για τη διδακτική ενότητα)
ΔΕ2:	Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης			
	Θ5. Η Εξέλιξη του Τουριστικού Κλάδου	3	6	
	Θ6. Οι Επιπτώσεις του Τουρισμού	3	6	
	Θ7. Η Οικονομία της Εμπειρίας	3	5	
				1 (για τη διδακτική ενότητα)
ΔΕ3:	Βιώσιμες και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού			
	Θ8. Η Βιωσιμότητα στην περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου	3	6	
	Θ9. Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος και Βιωσιμότητα	3	6	
	Θ10. Τρέχουσες Τάσεις στη Διαχείριση των Τουριστικών Προορισμών	3	6	
				1 (για τη διδακτική ενότητα)
ΔΕ4:	Ο Υπεύθυνος Τουρισμός			
	Θ11. Υπεύθυνος ή Βιώσιμος Τουρισμός	3	6	
	Θ12. Καινοτομίες για τη Βιωσιμότητα στον Τουρισμό και τη Φιλοξενία	3	6	

	Θ13. Ο Τουρισμός ως Δραστηριότητα Συντήρησης/Προστασίας	3	6	
				1 (για τη διδακτική ενότητα)
	Συνολικός Αριθμός Ωρών	39	77	4

4. Συνάφεια με το Ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων, Προσόντων και Επαγγελμάτων (ESCO)

Σύμφωνα με το πολύγλωσσο Ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης των Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων, Προσόντων και Επαγγελμάτων (ESCO) που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2013, τα επαγγέλματα διδασκαλίας εμπίπτουν στην Κύρια Κατηγορία 2 'Επαγγελματίες'.

«Οι επαγγελματίες αυξάνουν το υφιστάμενο απόθεμα γνώσης, εφαρμόζουν επιστημονικές ή καλλιτεχνικές έννοιες και θεωρίες, διδάσκουν τα προαναφερθέντα με συστηματικό τρόπο ή εμπλέκονται σε οποιονδήποτε συνδυασμό αυτών των δραστηριοτήτων. Η επίδοση των δεξιοτήτων στα περισσότερα επαγγέλματα αυτής της μεγάλης ομάδας απαιτεί δεξιότητες που εμπίπτουν στο τέταρτο επίπεδο δεξιοτήτων ISCO»⁸.

«Τα καθήκοντα που επιτελούνται από τους επαγγελματίες περιλαμβάνουν συνήθως: τη διεξαγωγή ανάλυσης και έρευνας και την ανάπτυξη εννοιών, θεωριών και λειτουργικών μεθόδων, τη συμβουλευτική ή την εφαρμογή της υπάρχουσας γνώσης που σχετίζεται με τις φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά, τη μηχανική και την τεχνολογία, τις επιστήμες ζωής, τις ιατρικές και υγειονομικές υπηρεσίες, τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, τη διδασκαλία της θεωρίας και της πρακτικής ενός ή περισσότερων κλάδων σε διαφορετικά εκπαιδευτικά επίπεδα, τη διδασκαλία και την εκπαίδευση ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες ή ειδικές ικανότητες, την παροχή διαφόρων επιχειρηματικών, νομικών και κοινωνικών υπηρεσιών, τη δημιουργία και εκτέλεση έργων τέχνης, την παροχή πνευματικής καθοδήγησης, την προετοιμασία επιστημονικών άρθρων και εκθέσεων. Δύναται να συμπεριληφθεί και η εποπτεία άλλων εργαζομένων»⁹.

Τα επαγγέλματα αυτής της μεγάλης ομάδας ταξινομούνται σε έξι μικρότερες ομάδες. Η Ομάδα 23 ονομάζεται 'Διδασκαλία στους Επαγγελματίες'. Εντός του πλαισίου 'Διδασκαλία στους Επαγγελματίες' το σύστημα ορίζει

- 231 Καθηγητές Πανεπιστημίου και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- 232 Καθηγητές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
- 233 Καθηγητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- 234 Καθηγητές Πρωτοβάθμιας και Προσχολικής Ηλικίας
- 235 Λοιπούς Επαγγελματίες σχετικούς με τη Διδασκαλία

Σε αυτό το πλαίσιο, το μάθημα "Παιδαγωγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό" είναι πιο σχετικό με τις Κατηγορίες

- 231 Καθηγητές Πανεπιστημίου και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

⁸ <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>

⁹ Ibid.

232 Καθηγητές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

(α) Καθηγητές Πανεπιστημίου και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Οι καθηγητές Πανεπιστημίου και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης προετοιμάζουν και παραδίδουν διαλέξεις και διεξάγουν μαθήματα σε ένα ή περισσότερα αντικείμενα εντός του καθορισμένου κύκλου σπουδών του πανεπιστημίου ή οποιουδήποτε ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος. Διεξάγουν έρευνα και προετοιμάζουν επιστημονικά άρθρα και βιβλία.

Οι εργασίες που επιτελούνται συνήθως περιλαμβάνουν: το σχεδιασμό και την τροποποίηση του προγράμματος σπουδών και την προετοιμασία του ακαδημαϊκού προγράμματος βάσει των απαιτήσεων, την προετοιμασία και παράδοση διαλέξεων και τη διεξαγωγή μαθημάτων, σεμιναρίων και εργαστηριακών πειραμάτων, την ενθάρρυνση της συζήτησης και της ανεξάρτητης σκέψης των φοιτητών, την επίβλεψη, κατά περίπτωση, της πειραματικής και της πρακτικής εργασίας των σπουδαστών, τη διαχείριση, αξιολόγηση και βαθμολόγηση των γραπτών εξετάσεων, την καθοδήγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών ή άλλων μελών του τμήματος κατά την έρευνα, την έρευνα και την ανάπτυξη εννοιών, θεωριών και λειτουργικών μεθόδων για την εφαρμογή τους σε βιομηχανικούς και λοιπούς τομείς, την προετοιμασία ακαδημαϊκών βιβλίων, εργασιών ή άρθρων, τη συμμετοχή σε συνελεύσεις του τμήματος και της σχολής, καθώς και σε συνέδρια και σεμινάρια¹⁰.

(β) Καθηγητές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Οι καθηγητές επαγγελματικής εκπαίδευσης διδάσκουν ή παραδίδουν επαγγελματικά μαθήματα ή μαθήματα κατάρτισης σε ιδρύματα ενηλίκων και ανώτερης εκπαίδευσης και σε τελειόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και πανεπιστημίων. Προετοιμάζουν τους φοιτητές για απασχόληση σε συγκεκριμένα επαγγέλματα ή επαγγελματικούς τομείς για τους οποίους συνήθως δεν απαιτείται πανεπιστημιακή ή ανώτατη εκπαίδευση.

Συνήθως επιτελούν τις ακόλουθες εργασίες: την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών και τον σχεδιασμό του περιεχομένου των μαθημάτων και των μεθόδων διδασκαλίας, τον καθορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών των σπουδαστών ή των εργαζομένων και τη συνεργασία με ιδιώτες, τη βιομηχανία και άλλους εκπαιδευτικούς τομείς για την εξασφάλιση της παροχής σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων κατάρτισης, την παρουσίαση διαλέξεων και τη διεξαγωγή συζητήσεων για την ενίσχυση της γνώσης και των ικανοτήτων των φοιτητών, τη διδασκαλία και παρακολούθηση των

¹⁰ Ibid.

σπουδαστών κατά τη χρήση εργαλείων, εξοπλισμού και υλικών και την αποτροπή τραυματισμών και βλαβών, την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας των σπουδαστών για τον προσδιορισμό της προόδου, την παροχή ανατροφοδότησης και την υποβολή προτάσεων αναβάθμισής της, τη διενέργεια προφορικών και γραπτών εξετάσεων ή τεστ επιδόσεων για τη μέτρηση της προόδου, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και την αποτίμηση των ικανοτήτων, την προετοιμασία εκθέσεων και την τήρηση αρχείων, όπως βαθμοί, παρουσιολόγιο και λοιπές πληροφορίες σχετικά με τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, την επίβλεψη των ανεξάρτητων ή ομαδικών ερευνητικών έργων, των επιτόπιων επισκέψεων, των εργαστηριακών εργασιών ή άλλης εκπαίδευσης, την παροχή εξατομικευμένης διδασκαλίας και καθοδήγησης ή επανορθωτικής διδασκαλίας, τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών σεμιναρίων κατά την εργασία για τη διδασκαλία και την επίδειξη αρχών, τεχνικών, διαδικασιών ή μεθόδων των καθορισμένων μαθημάτων¹¹.

Σύμφωνα με την ESCO, οι πιο σχετικές δεξιότητες, ικανότητες και γνώσεις που πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας εκπαιδευτικός στον τομέα του τουρισμού, αφορούν τουλάχιστον στις δυνατότητες:

- διεξαγωγής εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (δεξιότητα)
- διδασκαλίας των αρχών του τουρισμού (δεξιότητα)
- γνώσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του τουρισμού (γνώση)
- προσαρμογής της διδασκαλίας στην ομάδα-στόχο (δεξιότητα)
- εφαρμογής των στρατηγικών της διδασκαλίας (δεξιότητα)
- διδασκαλίας των επιχειρησιακών αρχών (δεξιότητα)
- αξιολόγησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- παρακολούθησης των εξελίξεων στον τομέα εξειδίκευσης
- προώθησης της βιωσιμότητας (δεξιότητα που είναι συναφής με άλλα επαγγέλματα, αλλά σχετική εδώ)

¹¹ Ibid.

IV. Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Ο απώτερος στόχος του αναλυτικού προγράμματος και του μαθήματος «Παιδαγωγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό» είναι να συμβάλει στην ευθυγράμμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, καθώς και στη συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση) στον τομέα της φιλοξενίας με τις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης και της καινοτομίας αναφορικά με τη βιωσιμότητα της Βαλκανικής-Μεσογειακής Περιοχής. Προς αυτή την κατεύθυνση, το μάθημα στοχεύει στη βελτίωση των παρακάτω διαστάσεων γνώσης, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των εκπαιδευομένων που αποφασίζουν να λάβουν τις ενότητες μαθημάτων:

1. Γνώση

- Βασική κατανόηση και ικανότητα εφαρμογής των εννοιών που σχετίζονται με τη διδασκαλία και τη μάθηση,
- Ικανότητα κατανόησης, διαφοροποίησης, εφαρμογής και συνδυασμού των παραδοσιακών και των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας και εκμάθησης (e-based),
- Δυνατότητα κατανόησης και εφαρμογής των βασικών αρχών της εκπαιδευτικής ψυχολογίας καθώς και των τεχνικών διαχείρισης των συγκρούσεων σε περιβάλλοντα διδασκαλίας και εκμάθησης,
- Κατανόηση των δραστηριοτήτων σχεδιασμού, οργάνωσης και καθοδήγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση (δευτεροβάθμια, ανώτερη και ανεπίσημη) και ικανότητα αναβάθμισης και προσαρμογής του διδακτικού περιεχομένου για την κάλυψη των αναγκών των εκπαιδευομένων,
- Ενίσχυση της κατανόησης των αναπτυξιακών τάσεων στον τουρισμό και τη φιλοξενία, καθώς και των τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών που βελτιώνουν τη βιωσιμότητα σε αυτούς τους τομείς,
- Κατανόηση της πολύπλοκης σχέσης μεταξύ της δημιουργίας κέρδους και του κοινωνικού αντικτύπου,
- Δυνατότητα έρευνας, αντλήσεως διδαγμάτων και αναγνώρισης βέλτιστων πρακτικών από μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα βιώσιμων επιχειρήσεων φιλοξενίας με σκοπό την εφαρμογή τους στην επιχειρησιακή ή άλλη επαγγελματική πρακτική ή τη χάραξη πολιτικής,
- Βασική κατανόηση της σημασίας των περιφερειακών και εθνικών πλαισίων, των διαφόρων συστημάτων της αγοράς και της οικονομίας, των καταναλωτών και των άλλων βασικών ενδιαφερομένων για την επιτυχία και τη δυναμική των πρωτοβουλιών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης,

- Αυξανόμενη συνειδητοποίηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι κοινωνίες και των δυνατοτήτων των επιχειρήσεων φιλοξενίας να συμβάλλουν στην άμβλυνση των κοινωνικών προβλημάτων με τη δημιουργία κοινής αξίας.

2. Δεξιότητες

- Διεξαγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- Οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Εφαρμογή των στρατηγικών της διδασκαλίας
- Προσαρμογή της διδασκαλίας στην ομάδα-στόχο
- Αξιολόγηση της εκμάθησης των εκπαιδευομένων
- Παρακολούθηση της μαθησιακής προόδου των εκπαιδευόμενων
- Διδασκαλία της βιωσιμότητας στον τουρισμό και τη φιλοξενία
- Προώθηση του βιώσιμου τρόπου ζωής σε όλες τις διαστάσεις του

3. Ικανότητες Κατάρτισης

- Ακρίβεια σχετικά με το περιεχόμενο των πληροφοριών
- Εκπαίδευση χωρίς ατίμωση
- Θετική στάση και ενσυναίσθηση προς τους εκπαιδευόμενους
- Δέσμευση και κίνητρο
- Επικοινωνία
- Αυτονομία
- Διαχείριση της Τάξης

V. Μεθοδολογικές Κατευθυντήριες Γραμμές

Το μάθημα έχει σχεδιαστεί για να παρέχει θεμελιώδεις γνώσεις και θα είναι ιδιαίτερος χρήσιμο για τους σπουδαστές και τους εκπαιδευόμενους που διαθέτουν μικρό ή αμελητέο γνωστικό υπόβαθρο στην παιδαγωγική και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ωστόσο, οι σπουδαστές και οι εκπαιδευόμενοι με πιο ουσιαστικές γνώσεις επί των βασικών θεμάτων μπορούν επίσης να επωφεληθούν από το μάθημα διευρύνοντας το εύρος και το βάθος της κατανόησής τους και αναπτύσσοντας περαιτέρω τις επαγγελματικές τους δεξιότητες και ικανότητες. Για τη δεύτερη κατηγορία χρηστών, ιδιαίτερη αξία έχουν οι μαθησιακές δραστηριότητες και η πρόσθετη μελέτη.

Ως εκ τούτου, το μάθημα είναι κατάλληλο για σπουδαστές ή επαγγελματίες που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες κατάρτισης με επίκεντρο τον βιώσιμο τουρισμό και τη φιλοξενία, για εκπαιδευτικούς στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια Επαγγελματική

Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) και την Συνεχή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΣΕΕΚ) σε ζητήματα που σχετίζονται με τον τουρισμό και τη φιλοξενία, για ενδοεταιρικούς εκπαιδευτές, για υφιστάμενα και μελλοντικά διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων και εργαζομένους στη φιλοξενία - ως μια βασική εισαγωγή - για τους δημόσιους υπαλλήλους και τους εκπαιδευτικούς διευθυντές που εμπλέκονται στον στρατηγικό σχεδιασμό της ΕΕΚ στον επαγγελματικό κλάδο του τουρισμού στις Βαλκανικές-Μεσογειακές χώρες.

Το αντικείμενο του προγράμματος σπουδών είναι να υπογραμμίσει τη συσχέτιση μεταξύ των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών πτυχών του κλάδου της φιλοξενίας, τα πλεονεκτήματα της αποτελεσματικής και υπεύθυνης χρήσης των πόρων, τις προοπτικές μετατροπής της βιωσιμότητας σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και μεταξύ άλλων - τη σπουδαιότητα της διδασκαλίας αυτών των θεμάτων στους μελλοντικούς και τους υφιστάμενους επαγγελματίες. Το μάθημα βασίζεται σε μια διεπιστημονική προσέγγιση αποφεύγοντας ταυτόχρονα την τεχνική ορολογία.

Οι σπουδαστές και οι εκπαιδευόμενοι αναμένεται να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα όπως:

- Η βιωσιμότητα εμπλέκει τη λήψη δύσκολων αποφάσεων μεταξύ αξιών που συχνά στρέφουν την ανάπτυξη σε διαφορετικές κατευθύνσεις, απαιτεί τον συμβιβασμό των διαφόρων εμπλεκόμενων και συνεπάγεται τον μετασχηματισμό και την καινοτομία, πχ απομάκρυνση από τα προηγούμενα πρότυπα ανάπτυξης,
- Η βιώσιμη ανάπτυξη πάντα προϋποθέτει την εμπειριστατωμένη και σε βάθος γνώση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί η φύση και με τον οποίο οι αποφάσεις που λαμβάνονται στην οικονομική και κοινωνική σφαίρα επηρεάζουν και μεταβάλλουν τον φυσικό κόσμο,
- Προκειμένου η βιωσιμότητα να είναι πραγματικά εφικτή, οι επιχειρήσεις οφείλουν να έχουν γνώση του δημόσιου συμφέροντος καθώς και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες και οι οικονομίες σε τοπικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο,
- Η προσπάθεια για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης απαιτεί άριστη και βαθιά κατανόηση του τι δύνανται και τι όχι να επιτύχουν η τεχνολογία και οι τεχνολογικές αλλαγές,
- Η εκπαίδευση των επαγγελματιών και των επιχειρηματιών σχετικά με τη βιωσιμότητα και την αειφόρο χρήση των πόρων στη φιλοξενία πρέπει να πραγματοποιείται με ρεαλιστικό τρόπο, βασιζόμενη στην παρουσίαση πραγματικών επιτυχημένων επιχειρηματικών περιπτώσεων (real-business success stories) ως πρακτικών παραδειγμάτων.

1. Διδασκαλία, απαιτούμενη μελέτη και συμμετοχή στην τάξη

Η διδασκαλία πρέπει γενικώς να βρίσκεται σε συμφωνία με την διδακτική κουλτούρα του εκπαιδευτικού ιδρύματος που προσφέρει το μάθημα. Ωστόσο, οι χρήστες θα πρέπει να σημειώσουν ότι η εν λόγω διδακτέα ύλη έχει σχεδιαστεί ειδικά για να διευκολύνει μια διδασκαλία τύπου σεμιναρίου, δηλαδή οι διαλέξεις περιορίζονται στο ελάχιστο και τα

μαθήματα στην τάξη βασίζονται σε συζητήσεις και παρουσιάσεις μελετών περίπτωσης και παραδειγμάτων.

Οι σπουδαστές και οι εκπαιδευόμενοι αναμένεται να έχουν πραγματοποιήσει εκ των προτέρων την απαιτούμενη μελέτη.

Ο σκοπός των μαθημάτων αφορά στην ενθάρρυνση της συζήτησης σχετικά με τα θέματα που καλύπτονται και στην ανταλλαγή απόψεων και πρόσθετων πληροφοριών. Παρέχεται επιπρόσθετη μελέτη για σπουδαστές/εκπαιδευόμενους που βρίσκονται σε πιο προχωρημένο στάδιο, για μελλοντική αναφορά ή για σπουδαστές/εκπαιδευόμενους που διερευνούν το θέμα περαιτέρω, π.χ. σχετικά με την ανάπτυξη των τελικών τους εργασιών. Οι φοιτητές αναμένεται να προσέλθουν στην τάξη όντας προετοιμασμένοι να συμβάλλουν ουσιαστικά στις συζητήσεις και τις ομαδικές εργασίες και ασκήσεις. Επιπλέον, ενθαρρύνεται έντονα η συμμετοχή επισκεπτών ομιλητών/εισηγητών που διαθέτουν εξαιρετική γνώση στον υπό συζήτηση κλάδο -π.χ. φορείς χάραξης πολιτικής, έμπειροι εκπαιδευτικοί, επιχειρηματίες, σύμβουλοι επιχειρήσεων κλπ. Η χρήση εκπαιδευτικών πόρων που είναι ελεύθερα προσβάσιμοι διαδικτυακά (εκπαιδευτικά παιχνίδια, οπτικοποιημένες μελέτες περίπτωσης) καθώς και η συμβουλευτική μεταξύ των σπουδαστών μπορούν να λειτουργήσουν προσθετικά στην ποιότητα της κατάρτισης.

Συνιστάται κάθε μάθημα να περιλαμβάνει την ανάθεση μιας ομαδικής εργασίας διάρκειας 10-15 λεπτών, στην οποία θα ανατίθενται συγκεκριμένα καθήκοντα στους σπουδαστές/εκπαιδευόμενους σχετικά με τα ημερήσια θέματα -π.χ. η κάθε ομάδα θα παρουσιάσει μία οπτική τη συζήτησης, ένα παράδειγμα/μελέτη περίπτωσης ή τη σύνοψη ενός θέματος. Οι ομαδικές εργασίες θα πρέπει να είναι διαχειρίσιμες από πλευράς της μελέτης που απαιτείται, να περιλαμβάνουν στοιχεία δημιουργικότητας ή διαλόγου ή εναλλακτικά να στοχεύουν στη βελτίωση των σχετικών με την παρουσίαση δεξιοτήτων. Συνιστάται ιδιαίτερα οι ομαδικές εργασίες να περιλαμβάνουν τη διερεύνηση προβλημάτων διεπιστημονικής φύσης (απαιτούν εισροές από διάφορα επιστημονικά πεδία). Η ποιότητα της συμμετοχής των σπουδαστών ή των εκπαιδευομένων στις ομαδικές εργασίες θα πρέπει να έχει ειδικό βάρος στην τελική βαθμολόγηση και αξιολόγηση.

Σημαντική σημείωση σχετικά με την απαιτούμενη μελέτη: η απαιτούμενη μελέτη πρέπει να ανατίθεται ως πρόταση επιλογής. Εάν ο όγκος θεωρείται μη διαχειρίσιμος, οι εκπαιδευτές έχουν τη δυνατότητα να αναθέσουν ενότητες από διαφορετικές μελέτες ή να επιλέξουν συγκεκριμένες βιβλιογραφικές πηγές.

2. Προαπαιτούμενα

Το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές και πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών- που ειδικεύονται σε τομείς κατάρτισης που αναφέρονται στον 'Τουρισμό'. Οι τομείς κατάρτισης διαφέρουν μεταξύ των Βαλκανικών-Μεσογειακών χωρών όπως αναφέρεται στην Ενότητα I.

3. Εργασίες και Αξιολόγηση

Τα παρακάτω παραδείγματα αξιολόγησης έχουν σχεδιαστεί με τη μορφή μιας λίστας επιλογής, δηλαδή ο εκάστοτε εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει το δικό του σχέδιο αξιολόγησης βάσει του θεσμικού πλαισίου και των στόχων του παραδοτέου μαθήματος εντός ενός πραγματικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

(α) Διδακτικές ενότητες και τελικές εξετάσεις

Οι εξετάσεις μπορούν να οργανωθούν είτε έπειτα από την ολοκλήρωση κάθε διδακτικής ενότητας του μαθήματος είτε στο τέλος ολόκληρου του μαθήματος. Στην πρώτη περίπτωση, η διάρκεια μιας τέτοιας εξέτασης μπορεί να καλύψει έως και τη 1 ώρα, ενώ η διάρκεια της τελικής εξέτασης μπορεί να αντιστοιχεί σε 4 ώρες. Συνιστάται οι εξετάσεις να αποτελούνται τόσο από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής όσο και από ανοιχτές ερωτήσεις. Η εξέταση βάσει μιας μελέτης περίπτωσης θα μπορούσε να αποτελεί την προτιμότερη επιλογή για τους σπουδαστές προηγμένου εκπαιδευτικού επιπέδου ή όσους πραγματοποιούν κατάρτιση με τη μορφή πρακτικής. Σε αυτή την περίπτωση, οι φοιτητές ενδέχεται να κληθούν να αναλύσουν την μελέτη περίπτωσης μέσω ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής και ανοικτών ερωτήσεων.

(β) Ατομικά/ομαδικά e-χαρτοφυλάκια με μελέτες περίπτωσης βιώσιμων ΜμΕ στον κλάδο της φιλοξενίας

Τυπικές απαιτήσεις αναφορικά με την έκταση:

Για ακαδημαϊκούς σπουδαστές: έκταση: μεταξύ 1.800 και 2.800 λέξεων.

Για σπουδαστές στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, την άτυπη εκπαίδευση ή την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση: έκταση: μεταξύ 1.200 και 2.000 λέξεων.

Το e-χαρτοφυλάκιο θα εξυπηρετήσει την ένταξη του φοιτητή/εκπαιδευόμενου στη διαδικασία της έρευνας και της ανάλυσης στο πεδίο της βιώσιμης φιλοξενίας. Μια περίπτωση είναι η σύνοψη μιας πραγματικής κατάστασης που αντιμετωπίζει κάποια επιχείρηση. Το κύριο τελικό αποτέλεσμα του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου θα πρέπει να είναι η λεπτομερής παρουσίαση, ανάλυση και αξιολόγηση μιας περίπτωσης βιώσιμης ΜμΕ του κλάδου της φιλοξενίας με ιδιαίτερη επικέντρωση στον κοινωνικό/περιβαλλοντικό αντίκτυπο που καταγράφεται, καθώς και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον τρόπο που τα διδάγματα που αποκτήθηκαν μπορούν να δημοσιοποιηθούν και να επηρεάσουν άλλους επαγγελματίες του τομέα. Τα άρθρα με την υψηλή βαθμολογία θα πρέπει ιδανικά να βασίζονται σε συνέντευξη ή σε ανταλλαγή ερωτηματολογίου(ων) με την επιχείρηση ή/και σε εκτενή έρευνα. Η εργασία θα πρέπει να συνοδεύεται από εργαλεία πολυμέσων όπως φωτογραφίες, βίντεο, Power Point, απομαγνητοφωνήσεις, συμπληρωμένα ερωτηματολόγια ή αρχεία ήχου από συνεντεύξεις κλπ. Οι εκπαιδευτές της τάξης μπορούν να αναπτύξουν τις δικές τους κατευθυντήριες

γραμμές λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των σπουδαστών/εκπαιδευόμενων και το επίπεδο της γνώσης τους σε συναφείς τομείς.

Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με το προσδοκώμενο περιεχόμενο των μελετών περίπτωσης:

1. Γενική επισκόπηση των ΜμΕ, συμπεριλαμβανομένων του τομέα δραστηριότητας και των υπηρεσιών τους,
2. Το πρόβλημα, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που αντιμετωπίζει ο επιχειρηματίας,
3. Ποιες είναι οι κινητήριες δυνάμεις για την πρωτοβουλία και ποιος είναι ο ρόλος της διοίκησης των επιχειρήσεων, των εργαζομένων, της τοπικής κοινότητας, των εμπλεκόμενων,
4. Οι καινοτόμες λύσεις - τεχνολογικές ή/και μη τεχνολογικές - που έχουν εφαρμοστεί από την επιχείρηση και ο τρόπος με τον οποίο έχουν κλιμακωθεί,
6. Οι προκλήσεις και τα εμπόδια στην πρωτοβουλία για τη βιωσιμότητα, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των προβλημάτων χρηματοδότησης, βιωσιμότητας, διαχείρισης (επιχειρησιακής ή στρατηγικής), επικοινωνίας και μάρκετινγκ, στελέχωσης,
7. Συνολική αποτίμηση των κοινωνικών/περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης,
8. Αξιολόγηση των αναγκών για την κατάρτιση των στελεχών και του προσωπικού της ΜμΕ,
9. Τα διδάγματα και οι καλές πρακτικές που προκύπτουν από την παρούσα περίπτωση,
10. Συστάσεις/προτάσεις για αλλαγές στο επιχειρησιακό μοντέλο που περιγράφεται προκειμένου να βελτιωθεί ο αντίκτυπός του.

(γ) Ατομικό ερευνητικό έργο

Οι φοιτητές θα αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της επαγγελματικής κατάρτισης στον τουρισμό και τη φιλοξενία σχεδιάζοντας το δικό τους μάθημα κατάρτισης για (i) τα διευθυντικά στελέχη/ιδιοκτήτες ΜμΕ στον κλάδο της φιλοξενίας ή (ii) το προσωπικό των επιχειρήσεων φιλοξενίας με επικέντρωση στη βελτίωση των γνώσεων και των υπεύθυνων τουριστικών δράσεων και/ή υπηρεσιών.

Τυπικές απαιτήσεις αναφορικά με την έκταση:

Για ακαδημαϊκούς σπουδαστές: έκταση: μεταξύ 3.500 και 5.000 λέξεων.

Για σπουδαστές στην άτυπη εκπαίδευση ή την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση: έκταση: μεταξύ 2.500 και 4.000 λέξεων.

Ο σκοπός του ατομικού έργου είναι να καταστήσει υποχρεωτικό στους σπουδαστές/εκπαιδευόμενους να αντιμετωπίσουν τις εγγενείς προκλήσεις της διδασκαλίας της βιωσιμότητας κατά την επαγγελματική κατάρτιση και συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

- την προτεραιοποίηση των βασικών τομέων βιωσιμότητας που πρέπει πρωτίστως να αντιμετωπιστούν,
- την επιλογή των στρατηγικών διδασκαλίας, του περιεχομένου, των μεθόδων και των εργαλείων για την ευαισθητοποίηση και την οικοδόμηση γνώσεων,
- την περιγραφή των βιώσιμων πρωτοβουλιών στη φιλοξενία και του τρόπου με τον οποίο σχετίζονται με τη δημιουργία κέρδους και τη συνολική στρατηγική της επιχείρησης,
- τη διερεύνηση και την ανάλυση των δυνατοτήτων δημιουργίας κοινής αξίας,
- το σχέδιο για την εισαγωγή της πρωτοβουλίας, τον καθορισμό της κατεύθυνσης και την επιλογή των αρμοδίων στην οργανωσιακή και διαχειριστική δομή της επιχείρησης,
- το σχέδιο χρηματοδότησης της πρωτοβουλίας για την εταιρική κοινωνική ευθύνη και την πραγματοποίηση βασικών χρηματοοικονομικών προβλέψεων για την κάλυψη πιθανών χρηματοδοτικών αιτημάτων.

Οι εκπαιδευτές έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις δικές τους κατευθυντήριες γραμμές λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των σπουδαστών και το γνωστικό τους επίπεδο σε συναφείς τομείς. Συνιστάται ιδιαίτερα η επιλεκτική προσέγγιση των ανωτέρω επιλογών αξιολόγησης.

4. Βαθμολόγηση

Η αξιολόγηση θα πρέπει γενικώς να συμμορφώνεται με τους συνήθεις κανόνες αξιολόγησης και βαθμολόγησης του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Προτείνεται η αξιολόγηση των εργασιών να δώσει προτεραιότητα στις καινοτόμες ιδέες και τη δημιουργικότητα. Το ακόλουθο μοντέλο αξιολόγησης μπορεί να εφαρμοστεί σε μία κλίμακα της τάξεως από 1 έως 5:

- 1- εξαιρετικές και σημαντικά ανώτερες από τις συνήθεις προσδοκίες των εκπαιδευτών ή τη μέση απόδοση στην τάξη, καταδεικνύουν άριστη κατανόηση των βασικών εννοιών και θεμάτων και συνοδεύονται από αξιόλογη περαιτέρω έρευνα, με σημαντικό το στοιχείο της δημιουργικότητας και της καινοτομίας,

- 2- πειστικές/στέρες, καταδεικνύουν καλή κατανόηση των πληροφοριών και των βασικών εννοιών και μοντέλων με αξιοσημείωτα στοιχεία δημιουργικότητας και καινοτομίας,
- 3- αποδεκτές, καταδεικνύουν σαφή κατανόηση των βασικών θεμάτων και των πρόσθετων πληροφοριών, παρέχουν κάποιες καινοτόμες ιδέες ή αποδεικνύουν την επίγνωση των καινοτομιών που έχουν λάβει χώρα στον τομέα,
- 4- αδύναμες, καταδεικνύουν ανεπαρκή ή επιφανειακή κατανόηση των βασικών εννοιών και μοντέλων, εμπλέκουν ελάχιστες ή καθόλου πρόσθετες πληροφορίες και παρέχουν ελάχιστη καινοτομική εμβάθυνση,
- 5- μη ικανοποιητικές και οριακά ολοκληρωμένες.

Η κλίμακα μπορεί να μετατραπεί σε επίπεδα, βαθμούς και ποσοστά, ανάλογα με τα συστήματα βαθμολόγησης των χωρών στις οποίες παρέχεται το μάθημα.

Προτεινόμενη βαθμολόγηση:

Ατομική συμμετοχή στην τάξη: 20%

Συμμετοχή σε ομαδικές εργασίες στην τάξη: 20%

Τελική εξέταση/Τελική εργασία: 60%

ή

4 Εξετάσεις στις διδακτικές ενότητες: 12% έκαστη (60% συνολικά)

5. Κώδικας για την ακαδημαϊκή ηθική και τη λογοκλοπή

Κάθε ίδρυμα όπου παραδίδεται το μάθημα ενθαρρύνεται να ακολουθεί τον δικό του κώδικα ή σύνολο κανόνων όσον αφορά στην ακαδημαϊκή ηθική, την απουσία φυλετικών, εθνικών, θρησκευτικών ή σεξουαλικών διακρίσεων, τον ανοικτό διάλογο και το σεβασμό στις διαφορετικές απόψεις, τη λογοκλοπή κλπ.

VI. Δομή και Πρόγραμμα του Μαθήματος, Μελέτη

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας
Παιδαγωγική¹²	ΔΕ1
Επισκόπηση της διδακτικής ενότητας	
<p>Η εν λόγω διδακτική ενότητα αποτελείται από 4 θέματα που καλύπτουν τις κύριες θεωρητικές και πρακτικές πτυχές της διδασκαλίας και εστιάζουν στην ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης ως του κύριου ζητήματος κατά την επαγγελματική κατάρτιση στον τουρισμό. Η διδακτική ενότητα εισάγει τις έννοιες και τους στόχους της διδασκαλίας και της μάθησης, καθώς και τη σημασία των μορφών μάθησης που επηρεάζουν τους φοιτητές. Οι παραδοσιακές και καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας παρουσιάζονται και αντιπαρατίθενται υπό την προοπτική της οικοδόμησης των επιθυμητών δεξιοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης. Παρέχεται επίσης η εισαγωγή στην ψυχολογία της διδασκαλίας, καθώς και στις ιδιαιτερότητες της αλληλεπίδρασης μεταξύ του εκπαιδευτικού και του φοιτητή. Η ενότητα καταλήγει με τα βασικά ζητήματα της εκπαιδευτικής διαχείρισης και υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαίδευσης στην οικοδόμηση αξιών - ειδικά όσον αφορά στη βιωσιμότητα.</p>	

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
--------------------------------	---------------------------------	----------------	-----------------

¹² Η εν λόγω διδακτική ενότητα αναπτύχθηκε από το “Aleksander Moisiu” Πανεπιστήμιο του Δυρραχίου (Αλβανία)

Παιδαγωγική	ΔΕ1	Εισαγωγή στη Διδασκαλία και τη Μάθηση	Θ1
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / διαδικτυακές δραστηριότητες, έργα, πρακτική, επιτόπιες επισκέψεις κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Το εν λόγω θέμα προσφέρει την παρουσίαση του συνολικού μαθήματος και επομένως επικεντρώνεται στα θεμελιώδη στοιχεία της διδακτικής διαδικασίας, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - πώς να σχεδιαστούν οι στόχοι της εκπαίδευσης/μάθησης ως προς τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα - την ταξινόμηση των στόχων (ταξινόμηση του Bloom) - τα στοιχεία και τις διαδικασίες σχεδιασμού του μαθήματος. 			
Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης			
<p>Το θέμα έχει σχεδιαστεί για</p> <ul style="list-style-type: none"> - την παρουσίαση των τριών πεδίων ταξινόμησης των στόχων και των συνιστωσών τους - την επισκόπηση των αντικειμενικών μοντέλων και την ανάλυση των συνιστωσών τους - τη συζήτηση των επτά συνιστωσών του σχεδίου του μαθήματος καθώς και τις λειτουργίες κάθε συνιστώσας, την αναγκαιότητα και τη σημασία της. 			
Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης			
<p>Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - κατανοήσει και να αξιοποιήσει τις μεθόδους οργάνωσης της διδακτικής διαδικασίας με βάση τη φιλοσοφία που προσανατολίζεται/εστιάζει στους φοιτητές - χειριστεί τη διαδικασία της αμφισβήτησης ως τη βασική επιδεξιότητα του καθηγητή, καθώς συμβάλλει στην ανάπτυξη της υψηλού επιπέδου σκέψης των φοιτητών 			

Μέθοδοι Αξιολόγησης	
Εργασίες (Παρακαλούμε να αναφέρετε και να περιγράψετε λεπτομερώς όλες τις δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν)	Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης
<ul style="list-style-type: none"> • Συζήτηση: <ul style="list-style-type: none"> - μοντέλα διδασκαλίας - διδασκαλία με επίκεντρο τον φοιτητή - διδασκαλία με επίκεντρο τον εκπαιδευτικό (άμεση και έμμεση διδασκαλία) • Ανάλυση και σύγκριση των μοντέλων και προβολή των πλεονεκτημάτων τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Τεστ πολλαπλής επιλογής • Γραπτές εργασίες
Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος	
<p>I. Δραστηριότητες στην τάξη</p> <p>Θέμα 1. Μεθοδολογία της διδασκαλίας/ο καθηγητής (εκπαιδευτής), η διδασκαλία και οι δεξιότητές της (σεμινάριο / 1 ώρα)</p> <p>Για την αποτελεσματική διαδικασία της διδασκαλίας, ο καθηγητής/εκπαιδευτής θα πρέπει να γνωρίζει τις αποφάσεις σχεδιασμού, τις τεχνικές και τις μεθοδολογικές πτυχές των ικανοτήτων του σχετικά με τα μαθήματα που θα διαχειριστεί και το συγκεκριμένο θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις σχεδιασμού, αλλά ο στόχος είναι να είναι εξοπλισμένοι με τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την επιτυχή διαδικασία σχεδιασμού του μαθήματος.</p> <p>Αναφορικά με τον προσανατολισμό στην υλοποίηση των στόχων, θεωρώντας τους ως τα προσδοκώμενα εκπαιδευτικά/μαθησιακά αποτελέσματα, θα πρέπει πάντα να εξετάζουμε ότι:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι στόχοι της μάθησης αποτελούν σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας της διδασκαλίας, της διαδικασίας της μάθησης και της αξιολόγησης. Κατά τον προγραμματισμό του μαθήματος, πρέπει να καθορίσουμε με σαφήνεια τι θέλουμε να αποκτήσουμε στο τέλος της διαδικασίας. Η διαδικασία διδασκαλίας επικεντρώνεται στη διαμόρφωση και τη βελτίωση της μαθησιακής συμπεριφοράς όσον αφορά στις εργασίες, καθώς και στις διαδικασίες και τους στόχους που καθορίζονται εκ των προτέρων. - Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των διατυπωμένων στόχων, της διαδικασίας της διδασκαλίας και της διαδικασίας της εξέτασης, συνεπώς, πρέπει να υπάρξει συνοχή μεταξύ της αξιολόγησης, της διδασκαλίας και της μάθησης. - Οι στόχοι της μάθησης αποτελούν τη βασική πτυχή της διαδικασίας της διδασκαλίας, ενώ συγκεκριμένα ζητήματα/υποχρεώσεις περιλαμβάνουν όλες τις δράσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. <p>1.1. Ο σχεδιασμός της αποτελεσματικής διδασκαλίας</p>	

Το κύριο καθήκον του καθηγητή είναι να δημιουργήσει μαθησιακές/εκπαιδευτικές δραστηριότητες που ικανοποιούν τα μαθησιακά αποτελέσματα όπως προβλέπονται στους γενικούς στόχους / ικανότητες. Στην αρχή του μαθήματος, είναι απαραίτητο ο καθηγητής να διαθέτει μια ιδέα για το τι είδους μαθησιακή δεξιότητα είναι κατάλληλη για κάθε φοιτητή/εκπαιδευτή και, έπειτα, για το πώς να αναπτύξει το μάθημα ώστε να διευκολύνει τη μάθηση και την απόκτηση γνώσεων.

Οι νέοι καθηγητές και οι καθηγητές των φοιτητών για πρακτική άσκηση καλούνται να καταρτίσουν σαφή και λεπτομερή σχέδια των καθημερινών μαθημάτων που θα βασίζονται στις βασικές αρχές συγγραφής, ενώ οι πεπειραμένοι καθηγητές θα βασίζονται στην εμπειρία τους για τη συγγραφή ενός τέτοιου σχεδίου.

Το ιδιαίτερο και κυρίαρχο χαρακτηριστικό της διδασκαλίας, όπως η *διαχείριση και η οργάνωση της τάξης*, είναι η διαδικασία που ονομάζουμε προγραμματισμό. Οι πρότυποι εκπαιδευτικοί παρουσιάζουν τρία κοινά χαρακτηριστικά:

- Διαθέτουν προγραμματιστικές και οργανωτικές δεξιότητες.
- Παρέχουν σαφώς και αποτελεσματικά στους φοιτητές/εκπαιδευόμενους τους στόχους της διδασκαλίας και της μάθησης.
- Διαθέτουν υψηλό επίπεδο απαιτήσεων για τους φοιτητές τους.

Οι επιτυχημένοι εκπαιδευτικοί/εκπαιδευτές προγραμματίζουν προσεκτικά

Προκειμένου να είναι επιτυχής και συστηματικός στο σχεδιασμό του μαθήματος, ο καθηγητής θα πρέπει να είναι ενήμερος για τις αποφάσεις που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, τις τεχνικές και τις μεθοδολογικές πτυχές του σχεδίου του μαθήματος. Υπάρχουν διαφορετικά μοντέλα σχεδιασμού, αλλά ο στόχος είναι να παρέχονται οι γνώσεις και οι δεξιότητες που απαιτούνται για να είναι επιτυχείς στον προγραμματισμό.

Σχεδιασμός και προετοιμασία

Είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε ακριβώς ποιοι είναι οι στόχοι σχεδιασμού του μαθήματος, ποιο είναι το περιεχόμενό του και πώς εφαρμόζεται. Πριν σχεδιάσει το μάθημα, ο καθηγητής πρέπει να μάθει να σχεδιάζει και να διαχειρίζεται το μάθημα. Ο προσεκτικός προγραμματισμός του μαθήματος εγγυάται:

- Την εξοικείωση του εκπαιδευτικού με το περιεχόμενο των πηγών/βοηθημάτων διδασκαλίας,
- Πως βοηθά τον καθηγητή να αποκτήσει αυτοπεποίθηση σχετικά με αυτό που ασχολείται,
- Πως ο φοιτητής θα κατανοήσει ότι το μάθημα έχει προηγουμένως σχεδιαστεί και πως ο καθηγητής έχει αφιερώσει χρόνο για το μάθημα και είναι αφοσιωμένος σε αυτό.

Ο σχεδιασμός του μαθήματος/εκπαίδευσης καθιστά τον καθηγητή/εκπαιδευτικό πιο οργανωμένο, τον βοηθά να ταξινομεί τα θέματα με συγκεκριμένη σειρά και διασφαλίζει τον απαραίτητο χρόνο για κάθε εργασία που ανατίθεται στην τάξη.

1.2. Οι στόχοι και τα αποτελέσματα του προγραμματισμού:

Οι στόχοι και οι λειτουργίες του μαθήματος είναι ποικίλλες, και μερικές από αυτές είναι:

- Ο προγραμματισμός βοηθά τον καθηγητή να στοχαστεί με σαφήνεια τον τύπο της μάθησης που επιθυμεί να εφαρμόσει σε ένα συγκεκριμένο μάθημα και να συνδέσει τους μαθησιακούς στόχους με αυτό που οι φοιτητές ήδη γνωρίζουν καθώς, και με τον τρόπο όπου διδάσκεται το μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών,
- Ο προγραμματισμός βοηθά το καθηγητή να στοχαστεί το σχέδιο και το περιεχόμενο του μαθήματος (το χρόνο που απαιτείται για κάθε δραστηριότητα),
- Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός μειώνει σημαντικά το χρόνο που χρειάζεται ο καθηγητής κατά τη διάρκεια του μαθήματος για να στοχαστεί την επιτυχή υλοποίηση των στόχων,
- Ο σχεδιασμός οδηγεί στον προγραμματισμό και την εξέταση όλων των υλικών, των πόρων και του εξοπλισμού που εμπλέκονται στο μάθημα,
- Ο σχεδιασμός του μαθήματος καθοδηγεί τον καθηγητή κατά τον επόμενο σχεδιασμό, όταν το ίδιο μάθημα θα δοθεί σε άλλη τάξη ή σε κάποια άλλη χρονική στιγμή.

1.3. Ευελιξία

Μια άλλη σημαντική πτυχή του σχεδιασμού αφορά στην ανάγκη να είναι ευέλικτος σε όρους εφαρμογής και εκπλήρωσης των τιθέμενων στόχων/ικανοτήτων. Η αποτελεσματική διδασκαλία εξαρτάται από την ικανότητα για τον έλεγχο, την προσαρμογή και την ανάπτυξη όσων συμβαίνουν στην τάξη, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τον τρόπο με τον οποίο οι σπουδαστές ενεργούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Θέμα 2: Στόχοι και αποτελέσματα. Η ταξινόμηση των στόχων, τα τρία πεδία στις Ταξινομήσεις των στόχων (σεμινάριο / 1 ώρα)

2.1. Οι Στόχοι της Μάθησης και της Διδασκαλίας ως προς τα Προσδοκώμενα Αποτελέσματα Μάθησης και Διδασκαλίας

Οι στόχοι της μάθησης και της διδασκαλίας αποτελούν σημαντικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της διαδικασίας εκμάθησης και της αξιολόγησης. Κατά το σχεδιασμό του μαθήματος, πρέπει να καθορίσουμε με σαφήνεια τι επιθυμούμε να αποκτήσουν οι φοιτητές μας στο τέλος του μαθήματος. Η διδασκαλία επικεντρώνεται στη διαμόρφωση και τη βελτίωση της συμπεριφοράς των φοιτητών όσον αφορά σε διδακτικά καθήκοντα, καθώς και σε διαδικασίες και στόχους που έχουν καθοριστεί νωρίτερα.

Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των διατυπωμένων στόχων, της διαδικασίας της διδασκαλίας και της διαδικασίας των τεστ, και συνεπώς πρέπει να υπάρχει συνοχή μεταξύ της αξιολόγησης, της διδασκαλίας και της μάθησης. Οι στόχοι της διδασκαλίας συνιστούν τη βασική πτυχή της μάθησης, ενώ συγκεκριμένα καθήκοντα/εργασίες περιλαμβάνουν δράσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Η λογική σύνδεση μεταξύ των στόχων της μάθησης, των δραστηριοτήτων διδασκαλίας/εκμάθησης και της αξιολόγησης αποδεικνύει την αναγκαιότητα συμπερίληψης των τριών αυτών συστατικών στην τάξη.

Όταν οι μαθησιακοί στόχοι διατυπώνονται σωστά ως προς τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, εξυπηρετούν ένα σύνολο στόχων:

1. Αποτελούν έναν τρόπο επικέντρωσης στο μάθημα,
 2. Παρέχουν οδηγίες για τη μάθηση/εκπαίδευση,
 3. Καθορίζουν τους στόχους της αξιολόγησης,
 4. Επιδεικνύουν στους άλλους τους μαθησιακούς στόχους,
 5. Παρέχουν δεδομένα για την αξιολόγηση της διαδικασίας της μάθησης,
- Συνεπώς, οι στόχοι απαιτούνται ειδικά για τη διδασκαλία, τη διαδικασία μάθησης των φοιτητών και την αξιολόγηση.

Ο ρόλος των στόχων στη διαδικασία της διδασκαλίας

Η διατύπωση των στόχων ως προς τα μαθησιακά αποτελέσματα παρέχει:

1. Τους λόγους για την επιλογή των προσεγγίσεων διδασκαλίας.
2. Άλλους πόρους/πηγές

Οι μαθησιακοί στόχοι που διατυπώνονται σαφώς ως μια παρουσίαση των επιδόσεων ή της συμπεριφοράς και διαμορφώνουν το πλαίσιο για το σχεδιασμό της αναγκαίας προσέγγισης διδασκαλίας και μάθησης που θα μας οδηγήσει στα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Εάν οι εκπαιδευτικοί στόχοι γνωστοποιηθούν στους φοιτητές από την αρχή της μαθησιακής/εκπαιδευτικής διαδικασίας, προσφέρουν:

1. Σαφή εικόνα των επιτευγμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη προς την κατεύθυνση της υλοποίησής τους,
2. Την ορθή βάση για την αυτοαξιολόγηση των μαθητών σχετικά με την πρόοδο της μαθησιακής διαδικασίας,

Αυτή η διαδικασία:

- α. Κινητοποιεί τους σπουδαστές,
- β. Βοηθά τους σπουδαστές να κατανοήσουν τη δυσκολία της διαδικασίας.

Ο ρόλος των στόχων της αξιολόγησης

Οι στόχοι αυτοί περιγράφουν:

1. Τι πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές
2. Τι αναμένεται να κάνουν ως το αποτέλεσμα της μάθησης

Οι στόχοι της αξιολόγησης επιτρέπουν:

1. τη μέτρηση/υπολογισμό του τύπου της παρουσίασης,
2. να λάβει η κρίση μια συγκεκριμένη αξία/τιμή,
3. να αποτελέσουν τη στέρεη βάση για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί:

1. στο τέλος του μαθήματος (παρέχει αφομοίωση της μάθησης).
2. στην αρχή του μαθήματος (καθορίζει την ετοιμότητα για μάθηση).
3. κατά τη διάρκεια του μαθήματος (για να οδηγήσει την εκπαίδευση).

Καθορισμός των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Κατά τη σύνταξη των συμπεριφοριστικών στόχων, πρέπει να προσδιοριστεί το προσδοκώμενο μαθησιακό αποτέλεσμα. Προκειμένου να είναι λειτουργικός ένας στόχος, πρέπει να είναι: α. ακριβής, β. παρατηρήσιμος/ευδιάκριτος.

Στους στόχους της μάθησης/εκπαίδευσης, τα μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει να: 1. εκφράζονται άμεσα/ρητά, 2. είναι ορθά, 3. είναι παρατηρήσιμα/ευδιάκριτα.

Καθορισμός των μαθησιακών στόχων ως προς τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

Υπάρχουν δύο τρόποι για τον καθορισμό των μαθησιακών στόχων ως προς τα μαθησιακά αποτελέσματα, οι οποίοι είναι:

1. Η δημιουργία μιας λίστας οποιουδήποτε τύπου παρουσιάσεων που θα πρέπει οι φοιτητές να πραγματοποιήσουν στο τέλος του μαθήματος,
2. Η διαμόρφωση των μαθησιακών στόχων και η επεξήγηση κάθε στόχου στη συνέχεια, μέσω της παράθεσης ενός παραδείγματος συγκεκριμένου τύπου παρουσίασης του φοιτητή.

Ταξινόμηση των στόχων

Η ταξινόμηση αποτελεί ένα ιεραρχικό περιληπτικό σύστημα που εξυπηρετεί την περιγραφή, την κατηγοριοποίηση και το συντονισμό της διδακτικής δραστηριότητας.

Το περιεχόμενο των πεδίων ταξινόμησης είναι:

1. το *Γνωστικό πεδίο*: Στόχοι που σχετίζονται με την επανεξέταση ή την απόκτηση της γνώσης και την ανάπτυξη πνευματικών δεξιοτήτων. Εντός του πλαισίου αυτού του πεδίου, οι στόχοι ορίζονται σαφέστερα κάνοντας χρήση των περιγραφών της συμπεριφοράς των φοιτητών. Ο γνωστικός τομέας περιλαμβάνει έξι επίπεδα αυξανόμενης πολυπλοκότητας, όπως: 1. η Γνώση, 2. η Κατανόηση, 3. η Εφαρμογή/Υλοποίηση, 4. η Ανάλυση, 5. η Σύνθεση, 6. η Αξιολόγηση.
2. το *Συναισθηματικό πεδίο*: Η στάση/συμπεριφορά, οι πεποιθήσεις και όλο το φάσμα των αξιών και των αξιακών συστημάτων. Τα επίπεδα του συναισθηματικού πεδίου είναι: 1. η Αποδοχή, 2. η Αντίδραση, 3. η Αξιολόγηση, 4. η Οργάνωση, 5. ο Χαρακτηρισμός/δημιουργία χαρακτήρων.
3. το *Ψυχοκινητικό πεδίο*: Η πτυχή της σωματικής κίνησης και του συντονισμού, τα γνωστικά και τα συναισθηματικά φαινόμενα που ενσωματώνονται με τη δράση. Τα επίπεδα του ψυχοκινητικού πεδίου είναι: 1. η Μίμηση, 2. η Χειραγώγηση, 3. η Ορθότητα, 4. η Άρθρωση, 5. ο Εγκλιματισμός.

Τα Επίπεδα του Γνωστικού Πεδίου

1. Γνώση (βασική): Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει: 1. Την Αναπαραγωγή, υπενθυμίζοντας ειδικές και γενικές πληροφορίες για τις μεθόδους και τις διαδικασίες της κάθε προσέγγισης, δομής ή κατάστασης.

Η υπερβολική χρήση στην τάξη προκαλεί μια σειρά προβλημάτων όπως:

- Την απλή αναπαραγωγή των πληροφοριών, η οποία δεν εμπλέκει τον εκπαιδευόμενο με ενεργό τρόπο με αποτέλεσμα να παραμένει παθητικός.
- Εφόσον οι ερωτήσεις έχουν μόνο μία σωστή απάντηση, δεν προσφέρουν στους φοιτητές την ευκαιρία να εκφραστούν και να συνεργαστούν ώστε να επιλύσουν το πρόβλημα. Επομένως, δεν αναπτύσσονται ικανότητες συνεργασίας και διάδρασης ή δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων.
- Δεδομένου ότι πρόκειται για ερωτήσεις μίας απάντησης, ο διάλογος στην τάξη τείνει να πραγματοποιείται μεταξύ του καθηγητή και ενός μόνο φοιτητή.

2. Κατανόηση: Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει την κατανόηση του υλικού καθώς και τη διαδικασία μετατροπής των πληροφοριών σε πιο κατανοητές μορφές. Αυτή η κατηγορία διαιρείται σε τέσσερις υποκατηγορίες που είναι: 1. ο Μετασχηματισμός, 2. η Ερμηνεία, 3. τα Παραδείγματα, 4. οι Ορισμοί.

3. Εφαρμογή/Υλοποίηση: Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει τη χρήση πληροφοριών για την επίλυση προβλημάτων και τη χρήση αφηρημένων εννοιών σε γενικές καταστάσεις. Όταν λειτουργούμε σε αυτό το επίπεδο εφαρμογής, στην πιο τυπική περίπτωση, δίνεται στους φοιτητές ένα άγνωστο πρόβλημα και εκείνοι υποχρεούνται να εφαρμόσουν μια αρχή ή μέθοδο χωρίς να τους υποδείξουμε τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ενεργήσουν. Το επίπεδο της ενασχόλησης συνεπάγεται τη διαδικασία της κατανόησης.

4. Ανάλυση: Περιλαμβάνει τις αναλύσεις σύνθετων στοιχείων.

Ο διαχωρισμός του υλικού στα σύνθετα στοιχεία από τα οποία αποτελείται γίνεται με σκοπό να γίνει διακριτή:

- η σχέση μεταξύ των μερών,
- να διευκρινιστούν οι αρχές της οργάνωσης.

Αυτή η κατηγορία διαιρείται σε τρεις υποκατηγορίες, οι οποίες είναι: 1- η Ανάλυση των στοιχείων, 2- η Ανάλυση των σχέσεων. 3- η Ανάλυση των αρχών οργάνωσης.

5. Σύνθεση: Πρόκειται για το συδυασμό των μερών ώστε να σχηματιστεί ένα σύνολο. Η σύνθεση είναι η διαδικασία της διασύνδεσης των ολοκληρωμένων μερών με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργηθεί ένα μοντέλο ή μια δομή που προυπήρχε.

Η κατηγορία μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις υποκατηγορίες που είναι: 1. Η δημιουργία μιας μοναδικής, πρωτότυπης επικοινωνίας, 2. Η δημιουργία ενός σχεδίου με ποικίλο αριθμό οργανωμένων ενεργειών, 3. Η απόκτηση μιας ομάδας σχέσεων.

6. *Αξιολόγηση*: Πρόκειται για την εκτίμηση/κρίση της αξίας ή της χρησιμότητας των υλικών ή των μεθόδων για τους συγκεκριμένους σκοπούς. Η αξιολόγηση είναι η δημιουργία ποσοτικών και αξιολογήσιμων κρίσεων ως προς το βαθμό στον οποίο πληρούνται ορισμένα κριτήρια.

Η κατηγορία διαιρείται σε δύο υποκατηγορίες, οι οποίες είναι: 1. Οι συζητήσεις που βασίζονται σε εσωτερικά στοιχεία, 2. Τα γεγονότα που βασίζονται σε εξωτερικά στοιχεία.

Επίπεδα του συναισθηματικού πεδίου

Οι πέντε κατηγορίες αυτής της ταξινόμησης είναι: 1 - η Αποδοχή (ανταπόκριση), 2- η Απάντηση (αντίδραση), 3- η Αξιολόγηση, 4- η Οργάνωση. 5- ο Χαρακτηρισμός/δημιουργία χαρακτήρων.

1. Η *αποδοχή* σχετίζεται με: α - την επίγνωση, β- τη δέσμευση, γ- την κατευθυνόμενη ή επιλεκτική προσοχή. Σε αυτό το επίπεδο οι φοιτητές αναμένονται να ακούσουν.

2. Η *αντίδραση* (απόκριση) σχετίζεται με: Τη συγκέντρωση ή την εκδήλωση ενδιαφέροντος μέσω:
α. Της συμφωνίας σχετικά με την κατάλληλη στιγμή της αντίδρασης, β - Την προθυμία αντίδρασης. Οι φοιτητές τείνουν να πεισθούν να συμμετάσχουν ή να ανταποκριθούν πρόθυμα όταν τους ζητηθεί.

3. *Αξιολόγηση*: Η εφαρμογή μιας συνεπούς συμπεριφοράς που αντικατοπτρίζει την ανεξάρτητη αξιολόγηση.

Αυτοί οι στόχοι περιλαμβάνουν: α- την αποδοχή μιας αξίας/τιμής, β- την παρακολούθηση μιας αξίας/τιμής, γ- την αφοσίωση, την υπακοή.

Οι μαθητές τείνουν να επιδεικνύουν συγκεκριμένες προτιμήσεις.

4. *Οργάνωση*: Η σταδιακή ανάπτυξη προς ένα σύστημα αξιών στο οποίο καθορίζονται οι εσωτερικές σχέσεις και ο επιπολασμός συγκεκριμένων αξιών. Αυτό το επίπεδο περιλαμβάνει: α- τη συλλογιστική, β- την οργάνωση ενός συστήματος αξιών, γ- τον προσδιορισμό ενός συνόλου αξιών/τιμών.

Οι φοιτητές αναμένεται να οργανώσουν τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις τους σε ένα σύστημα αξιών και στη συνέχεια να αποφασίσουν ποια από αυτές θα κυριαρχήσει.

5. *Χαρακτηρισμός/δημιουργία χαρακτήρων*: Το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας αντίληψης που χαρακτηρίζεται από μια ομάδα σταθερών εσωτερικών αξιών. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει: α- Μια γενικευμένη κοινότητα ή επιλεκτικές αντιδράσεις υψηλού επιπέδου. β- Τον αρακτηρισμός υπό μια συγκεκριμένη προοπτική της ζωής.

Τα επίπεδα του ψυχοκινητικού πεδίου:

Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει πτυχές της σωματικής κίνησης και του συντονισμού. Ενσωματώνει τα γνωστικά και τα συναισθηματικά φαινόμενα με τις δράσεις. Οι υποκατηγορίες του είναι: 1. Η Μίμηση, 2. Η Χειραγώγηση, 3. Η Ορθότητα, 4. Η Άρθρωση, 5. Ο Εγκλιματισμός.

2.2. Ταξινόμηση των στόχων, Ταξινόμηση Blum (Βελτιωμένη)

Ο στόχος της βελτιωμένης ταξινόμησης είναι η ικανοποίηση των αναγκών των φοιτητών και των εκπαιδευτικών. Οι βελτιώσεις πραγματοποιήθηκαν σε δύο κατευθύνσεις: 1- την ορολογία, 2- τη δομή.

Η αρχική ταξινόμηση ήταν μονοδιάστατη, ενσωματώνοντας μόνο τις γνωστικές διαδικασίες, ενώ το αναθεωρημένο μοντέλο είναι δισδιάστατο. Η ταξινόμηση μίας διάστασης ταυτίζεται με τη γνώση, ενώ η δισδιάστατη σχετίζεται με τις γνωστικές διαδικασίες που θα χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Κάθε διάσταση διαιρείται σε τρεις ή τέσσερις υποκατηγορίες.

Πώς να αποκτηθούν οι σαφείς διατυπώσεις των μαθησιακών στόχων

Οι στόχοι πρέπει να διατυπωθούν από τον καθηγητή για τους φοιτητές και πρέπει να ακολουθήσουν τα εξής βήματα:

1. Τη σύνταξη των γενικών μαθησιακών στόχων ως προς τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα,
2. Τον προσδιορισμό κάθε γενικού στόχου περίπου ως προς ένα είδος ειδικού στόχου.

Οι στόχοι της διδασκαλίας πρέπει να μεταδίδουν με σαφήνεια τον σκοπό της διδασκαλίας, ώστε οι προβλέψεις και τα παραδείγματα των εκπαιδευτικών να αποτελέσουν έναν πολύτιμο οδηγό στη διαδικασία της διδασκαλίας, της εκμάθησης και της αξιολόγησης.

Θέμα 3: Διδασκαλία για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης υψηλού επιπέδου. Κατηγορίες Διδασκαλίας/Μοντέλα και Τεχνικές Διδασκαλίας. Θεωρίες για τις Μορφές Μάθησης (Σεμινάριο / 1 ώρα).

- 3.1. Η Άμεση και η έμμεση διδασκαλία
- 3.2. Η σύγκριση μεταξύ της άμεσης και της έμμεσης διδασκαλίας
- 3.3. Κατηγορίες διδασκαλίας. Μοντέλα και τεχνικές διδασκαλίας
- 3.4. Επισκόπηση των θεωριών για τις μορφές μάθησης

Η Άμεση Διδασκαλία

Στόχος: Η γνώση των γεγονότων, των κανόνων και των ενεργειών εφαρμογής.

1. Ο καθηγητής ξεκινά το μάθημα με την ανασκόπηση της προηγούμενης «δουλειάς»
2. Ο καθηγητής παρουσιάζει το νέο μάθημα σε σύντομα μέρη
3. Ο καθηγητής παρέχει ευκαιρίες για πρακτική και καθοδηγεί τους φοιτητές κατά τη διάρκεια αυτής
4. Ο καθηγητής λαμβάνει σχόλια από τους φοιτητές και διορθώνει τα λάθη τους κλπ.
5. Ο καθηγητής προσφέρει ευκαιρίες στους φοιτητές για ανεξάρτητη πρακτική
6. Ο καθηγητής εξετάζει την πρόοδο των φοιτητών

Η άμεση διδασκαλία αντιπροσωπεύει μια χαμηλού επιπέδου συμπεριφορά των γνωστικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών πεδίων. Περιλαμβάνει τα επίπεδα της γνώσης, της κατανόησης και της εφαρμογής του γνωστικού πεδίου, τα επίπεδα της αντίληψης, της αντίδρασης και της αξιολόγησης του συναισθηματικού πεδίου, τα επίπεδα της μίμησης, της ακρίβειας και του χειρισμού του ψυχοκινητικού πεδίου.

Η Έμμεση Διδασκαλία

Στόχος: Η γνώση των εννοιών, των μοντέλων και των αφηρημένων εννοιών.

1. Ο καθηγητής αρχίζει το μάθημα με διαγράμματα
2. Ο καθηγητής επικεντρώνεται στις απαντήσεις των φοιτητών ζητώντας την κρίση τους
3. Ο καθηγητής παραθέτει γενικευμένα παραδείγματα και ορίζει τις κύριες και τις δευτερεύουσες ιδιότητές τους
4. Ο καθηγητής χρησιμοποιεί ερωτήματα για να καθοδηγήσει την ανακάλυψη και την πραγματοποίηση γενικεύσεων
5. Ο καθηγητής συμπεριλαμβάνει τους μαθητές στην αξιολόγηση των απαντήσεων τους
6. Ο καθηγητής ενθαρρύνει και καθοδηγεί τη συζήτηση

Αντιπροσωπεύει μια συμπεριφορά υψηλού επιπέδου σε αυτά τα θέματα. Περιλαμβάνει τα επίπεδα της ανάλυσης, της σύνθεσης και της γνωστικής αξιολόγησης, τα επίπεδα της οργάνωσης και του χαρακτηρισμού του συναισθηματικού πεδίου, τα επίπεδα της διάρθρωσης και της φυσικότητας του ψυχοκινητικού πεδίου.

Στην Έμμεση Διδασκαλία :

Η επεξήγηση/διευκρίνιση είναι μια προσπάθεια κατανόησης του πρόβληματος ή της κατάστασης από τους άλλους. Η εξήγηση είναι κατάλληλη στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν δεν υπάρχουν επαρκή εργαλεία για την εξοικείωση των φοιτητών με το διδακτικό υλικό
- Όταν ο καθηγητής επιθυμεί να επηρεάσει τα συναισθήματα των φοιτητών με τα λεγόμενά του/της
- Όταν απαιτείται η ερμηνεία του περιεχομένου
- Όταν η ορθολογική χρήση του χρόνου είναι απαραίτητη
- Όταν η εξήγηση βοηθά στην κατανόηση: Η σύνδεση μεταξύ αιτίου-αποτελέσματος

Τι ικανότητες επιδιώκουμε να αποκτήσουν οι φοιτητές, για παράδειγμα, τι προσδοκούμε να επιτύχουμε στο τέλος μιας συγκεκριμένης εργασίας;

Τα χαρακτηριστικά μιας σαφούς επεξήγησης/διευκρίνισης

- Σαφής δομή, επισημαίνονται οι βασικές ιδέες και η ουσία τους είναι σαφής
- Σαφής γλώσσα, επιλογή των κατάλληλων λέξεων και φράσεων για το θέμα
- Σαφής φωνή, η φωνή είναι ορθά προσαρμοσμένη τόσο σε χρώμα όσο και σε ύψος

- Ευφράδεια, η εξήγηση πραγματοποιείται με συγκεκριμένο ρυθμό, ο οποίος ενεργοποιεί την προσοχή και δεν επιτρέπει στους φοιτητές να βαρεθούν

Τα χαρακτηριστικά μιας επιτυχούς επεξήγησης/διευκρίνισης

- Σαφήνεια και ευφράδεια, διευκρίνιση των νέων θεμάτων με κατανοητό τρόπο
- Έμφαση στις ιδέες, αύξηση του ενδιαφέροντος των φοιτητών, καλή χρήση της φωνής, κινήσεις κλπ.
- Χρήση παραδειγμάτων
- Οργάνωση, χρήση σχετικών λέξεων και φράσεων
- Ανάλυση και σχολιασμός, μαθησιακά αποτελέσματα

II. Ανεξάρτητες Δραστηριότητες Μάθησης

1. Γραπτή Εργασία / Ατομικό Έργο (6 ώρες)

2. Ανάλυση ενός καθορισμένου αναγνώσματος ή μελέτης περίπτωσης (6 ώρες)

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρός πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Πυργιωτάκης Ι. (2011). Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη, Αθήνα: ΠΕΔΙΟ
- Houssaye J. (2000). *Δεκαπέντε παιδαγωγοί*, Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε
- Hofstetter R., Schneuwly B. (2005). *Εισαγωγή στις επιστήμες της εκπαίδευσης*, Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε
- Mialaret G. (2008). *Επιστήμες της εκπαίδευσης*, Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Στα Αγγλικά

- Avramidis, E. (2005). Developing inclusive schools: Changing teachers' attitudes and practices through critical professional development. Inclusive and Supportive Education Congress, International Special Education Conference, Inclusion: Celebrating Diversity?
- Agbenyega, J. (2007). Examining Teachers' concerns and attitudes to inclusive education in Ghana. *International Journal of Wholeschooling*. Vol. 3, No. 1, pp 41-56.
- Bagleri, S. & Shapiro, A. (2012). Disability studies and the Inclusive Classroom Critical Practices for Creating Least Restrictive Attitudes. ISBN: 978-0-415-99372-2, ISBN: 978-0-203-83739-9.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioural change. In *Psychology Review*, Vol. 84, No. 2, pp. 191-215.
- Bandura, A. & Adams, N.E. (1977). Analysis of Self-Efficacy Theory of Behavioural Change. *Cognitive Therapy and Research*, Vol. 1, No. 4, pp 287-295.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. In R.Vasta (Ed.), *Analysis of child development. Six theories of child development*. Vol.6, pp. 1-60. Greenëich, CT: JAI Press.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*. Vol.2, pp 21-41.
- Behrmann, M. (2014). *Assistive Technology for Young Children in Special Education: It Makes a Difference*, Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development. Copyright 1998 ASCD.
- Caprara, V. G., Barbaranelli, C., Steca, P. & Malone, S. P. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*. Vol.44, pp 473-490.
- Castellani, J. & Jeffs, T. (2001). Emerging Reading and Writing Strategies Using Technology. *Teaching Exceptional Children*, Vol. 33, No. 5, pp 60-67.
- Cheung, H. Y. (2008). Teacher efficacy: A comparative study of Hong Kong and Shanghai Primary in-service teacher. *The Australian Educational Researcher*, 35(1), pp. 103-123.

- Chopra, R. (2008). "Factor influencing Elementary School Teachers' Attitude towards Inclusive Education. *Paper present at British Educational Research Association Annual Conference, Heriot-Watt University, Edinburgh.* Edinburgh. Retrieved September 3-6 September.
- Das, A. K., Kuyini, A. B. & Desai, I. P. (2013). Inclusive Education in India: Are the teachers prepared? *International Journal of Special Education.* Vol. 28, No. 1, pp 27-36.
- Derrington, L.M., Angelle, S.P. (2013). Teacher Leadership and Collective efficacy: Connections and Links. *International Journal of Teacher Leadership.* Vol.4, No.1. ISSN;1934-9726
- Dibapile, S. (2013). Teachers' Self-Efficacy: Is Reporting Non-Significant Results Essential? *The Clute Institute International Academic Conference. Paris. France.* pp 892-900.
- Fan, W & Williams, M.C. (2010). The effects of parental involvement on students' academic self-efficacy, engagement and intrinsic motivation. *Educational Psychology,* Vol. 30, No. 1, pp 53-74.
- Fives, H., & Buehl, M. M. (2009). Examining the Factor Structure of Teachers' Sense of Efficacy Scale. *Journal of Experimental Education,* 78(1), 118-134.
- Forlin, C. (2001). Inclusion: Identifying potential stressors for regular class teachers. *Educational Research,* 43(3), pp. 235-245.
- Das, A. K., Kuyini, A. B. & Desai, I. P. (2013). Inclusive Education in India: Are the teachers prepared? *International Journal of Special Education.* Vol. 28, No. 1, pp 27-36.
- Derrington, L.M., Angelle, S.P. (2013). Teacher Leadership and Collective efficacy: Connections and Links. *International Journal of Teacher Leadership.* Vol.4, No.1. ISSN;1934-9726
- Forlin, C. (2001). Inclusion: Identifying potential stressors for regular class teachers. *Educational Research,* 43(3), pp. 235-245.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Παιδαγωγική	ΔΕ1	Καινοτόμος Διδασκαλία και Μάθηση. Η Προσέγγιση των ικανοτήτων.	Θ2
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του θέματος			
Το θέμα εστιάζει στα μοντέλα διδασκαλίας και τα εργαλεία που εφαρμόζονται στην ΕΕΚ και περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> - Τη σύγχρονη διδασκαλία που υποστηρίζεται από τη χρήση της τεχνολογίας - Τη συγκριτική ανάλυση των παραδοσιακών και των σύγχρονων μοντέλων διδασκαλίας - Τη διδασκαλία με βάση τις μαθησιακές ικανότητες (προσέγγιση των ικανοτήτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση). 			
Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης			
Το θέμα έχει σχεδιαστεί για να: <ul style="list-style-type: none"> - συζητηθούν η πρόσβαση και τα απαραίτητα στοιχεία της σύγχρονης υποδομής στη διδασκαλία που υποστηρίζεται από την τελευταία τεχνολογία - παρουσιαστεί η συγκριτική ανάλυση των μοντέλων - ιδιαίτερα των στοιχείων που επηρεάζουν τα πλεονεκτήματα της χρήσης τεχνολογίας στη διδασκαλία σε σύγκριση με την παραδοσιακή διδασκαλία όπου η επεξήγηση είναι η πιο σημαντική πτυχή - πραγματοποιηθεί η επισκόπηση της έννοιας της μαθησιακής κατάστασης - ο ρόλος και η λειτουργία της στη μαθησιακή διαδικασία, οι τρόποι σχεδιασμού και η μορφή της 			

μαθησιακής κατάστασης, καθώς και τα πρότυπα των μαθησιακών καταστάσεων στα διαφορετικά αντικείμενα.

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- κατανοήσει τη σημασία της τεχνολογίας στη διαδικασία της διδασκαλίας και να τη χρησιμοποιήσει όταν είναι απαραίτητο
- διακρίνει τα παραδοσιακά και τα σύγχρονα μοντέλα διδασκαλίας και τον ρόλο της τεχνολογίας σε αυτή τη σύγκριση
- να εφαρμόσει την προσέγγιση των δεξιοτήτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες (Παρακαλούμε να αναφέρετε και να περιγράψετε λεπτομερώς όλες τις δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν)

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

• Συζήτηση:

- περίπτωση της χρήσης παραδοσιακών και μη παραδοσιακών μεθόδων μάθησης
- διδασκαλία με επίκεντρο τον φοιτητή
- διδασκαλία με επίκεντρο τον εκπαιδευτικό (άμεση και έμμεση διδασκαλία)

• Τεστ πολλαπλής επιλογής

• Γραπτές εργασίες

• Αναλύσεις μελετών περίπτωσης

Ενδεικτικό Περιεχόμενο του Θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1. Καινοτόμες Μέθοδοι Διδασκαλίας και Μάθησης (παραδοσιακή και σύγχρονη διδασκαλία με βάση τη νέα τεχνολογία κατά τη διαδικασία διδασκαλίας, ΤΠΕ και ψηφιακή διδασκαλία (σεμινάριο / 2 ώρες)

Στις μέρες μας η διδασκαλία υπόκειται σε προοδευτικές αλλαγές. Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στη διαδικασία της διδασκαλίας ενισχύει την ενσωμάτωση των σπουδαστών/εκπαιδευόμενων στην τάξη καθιστώντας τους πιο δραστήριους στην απόκτηση γνώσεων.

Η ύπαρξη βοηθητικής τεχνολογίας στην τάξη είναι αρκετά αποδοτική, καθώς οι σπουδαστές με ειδικές ικανότητες έχουν «επιτύχει» να κάνουν χρήση των ισχυρών τους ικανοτήτων ώστε να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς τους. Ο συνδυασμός των δύο πρακτικών κάνει τους

σπουδαστές με ειδικές ανάγκες να εφαρμόζουν και τις δύο για να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους.

Η χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας σε σχέση με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς και ο εξοπλισμός με Smart Boards στις τάξεις, αυξάνει τη δημιουργικότητα και την αλληλεπίδραση των μαθητών. Έχει αποδειχθεί ότι οι σπουδαστές με ειδικές μπορούν να επωφεληθούν εάν χρησιμοποιείται η σύγχρονη διδασκαλία.

Οι Zorigian K. και Jennifer (2010) *, υποστηρίζουν ότι η χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας για τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες σε μαθήματα χωρίς αποκλεισμούς έχει ενισχύσει τα επιτεύγματά τους. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας αυξάνει τα κίνητρά τους να μαθαίνουν, οργανώνοντας την «ατομική» διδασκαλία μέσω της εξατομίκευσης του μαθήματος βάσει των μεμονωμένων αναγκών των φοιτητών. Η διδασκαλία, με βάση τους φραγμούς των σπουδαστών, τις συμπεριφορικές διαταραχές ή η επεξεργασία του σχολικού υλικού - θεωρεί τη χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας ως εργαλείο για την αντιμετώπιση κάποιων από τις δυσκολίες που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης με τους εν λόγω σπουδαστές.

Αρκετοί ερευνητές έχουν καταρτίσει αξιόπιστες προσεγγίσεις για να εντοπίσουν το πρόβλημα ώστε να το διαχειριστούν, αλλά ανεξαρτήτως της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν διαφορετικά εμπόδια. Η χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας στη διδασκαλία (σε τάξεις και σχολεία όπου διατίθεται οικονομική υποστήριξη για τέτοιου είδους εξοπλισμό) μπορεί να θεωρηθεί ως μέσο για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μείωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω μαθητές λόγω των ιδιαίτερων αναγκών τους.

1.1. Προκλήσεις της σύγχρονης τεχνολογίας στη διαδικασία της διδασκαλίας

Η χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας που σχετίζεται με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς και ο εξοπλισμός με Smart Board στις τάξεις, αυξάνουν τη δημιουργικότητα και την αλληλεπίδραση των σπουδαστών στην τάξη. Πρόκειται για μια έξυπνη πλακέτα διαδραστικής παρουσίασης που συνδέεται με υπολογιστή.

Οι εικόνες του υπολογιστή εμφανίζονται μέσω ενός ψηφιακού βιντεοπροβολέα, όπου οι πληροφορίες μπορούν να προβληθούν και να είναι διαχειρίσιμες (αλλαγή/επεξεργασία).

Οι χρήστες, σε αυτή την περίπτωση, εκπαιδευτικοί/σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι ή άλλοι μπορούν να ελέγξουν το λογισμικό με δύο τρόπους:

- από υπολογιστή και πίνακα (λευκό πίνακα),
- φωνητικά (ενδείξεις, σημειώσεις), ή μπορούν να επισημανθούν ή υπογραμμιστούν με τη χρήση στυλό ή εργαλείου σήμανσης.

Η χρήση ενός διαδραστικού Στυλό αντί ενός ποντικιού είναι πιο απλή και προσιτή για τα παιδιά με ειδικές ικανότητες. Οι εκπαιδευτικοί ή οι φοιτητές μπορούν να λειτουργούν ή να εργαστούν

απευθείας από τον έξυπνο πίνακα, μπορούν να εργάζονται ταυτόχρονα με τον έξυπνο πίνακα και τον υπολογιστή.

Οι σημειώσεις, οι ενέργειες ή οι σχεδιασμοί κατά τη διάρκεια της επεξήγησης μπορούν να αποθηκευτούν ή να εκτυπωθούν για να συνεχιστεί περαιτέρω η διαδικασία εκμάθησης. Έχει αποδειχθεί ότι και οι σπουδαστές με ειδικές ανάγκες μπορούν να επωφεληθούν από τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας στη διδασκαλία τους.

Για έναν καθηγητή, η παρουσία στην τάξη του ενός μαθητή με ειδικές ανάγκες δεν είναι πολύ αισιόδοξη. Η προετοιμασία του κατάλληλου σχεδίου του μαθήματος για τον σπουδαστή φαίνεται να είναι αρκετά δύσκολη, αλλά η χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας και των τεχνικών θεωρείται πως μετριάζει τα τυπικά προβλήματα αυτών των τάξεων.

Στην παραδοσιακή διδασκαλία, οι καθηγητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες να απαντήσουν σε όλους τους μαθητές με ειδικές ανάγκες, και ως εκ τούτου, η βοηθητική τεχνολογία μπορεί συχνά να βοηθήσει τον καθηγητή να εξατομικεύσει το μάθημα ανάλογα με τις ικανότητες και τις ανάγκες των μαθητών για μια πιο παραγωγική διαδικασία μάθησης.

Οι περισσότεροι από τους σπουδαστές διαθέτουν καλές τεχνικές δεξιότητες, καθώς προσελκύονται περισσότερο από τους υπολογιστές και τα παιχνίδια στον υπολογιστή, και επομένως η χρήση τους στην τάξη έχει μεγάλη σημασία. Η τεχνολογία μπορεί να προσφέρει νέες προσεγγίσεις σε ευκαιρίες μάθησης, οι οποίες προηγουμένως ήταν περιορισμένες.

Για παράδειγμα, το ηλεκτρονικό βιβλίο ενθαρρύνει τους μαθητές να γυρίσουν τις σελίδες των βιβλίων χωρίς επιδεξιότητα, ενώ το λογισμικό φωνητικής προσαρμογής τους βοηθά να απαντούν σε ερωτήσεις χωρίς να χρειαστεί να γράψουν. Η πραγματική προώθηση, η εισαγωγή αυτής της τεχνολογίας στη διδασκαλία, δικαιολογείται από το γεγονός ότι πολλοί φοιτητές έχουν χαμηλές προσδοκίες ως προς τα ακαδημαϊκά τους επιτεύγματα λόγω των φραγμών που αντιμετωπίζουν, και η χρήση αυτής της τεχνολογίας θα τους βοηθήσει στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων με πιο εύκολο και ελκυστικό τρόπο, ενώ παράλληλα θα δαπανούν λιγότερο χρόνο και ενέργεια.

Η βοηθητική τεχνολογία δεν είναι κατάλληλη μόνο για τους σπουδαστές με ειδικές ικανότητες/δεξιότητες ή με χαμηλότερες ακαδημαϊκές ικανότητες, αλλά μπορεί να αξιοποιηθεί για να παρακινήσει οποιονδήποτε σπουδαστή. Τα συγκεκριμένα παραδείγματα παρέχουν διαφορετικά μοντέλα των χαρακτηριστικών της βοηθητικής τεχνολογίας στην τάξη, όπως: στοιχεία που βασίζονται στην πρακτική της βελτίωσης των δεξιοτήτων ανάγνωσης μέσω της τεχνολογίας.

Επιπρόσθετα, τα "εναλλακτικά" στυλό βοηθούν τους σπουδαστές με ειδικές ικανότητες που δεν μπορούν να κρατήσουν ένα παραδοσιακό μολύβι ή να δουν μια σελίδα, δεν μπορούν να δουν ή να ακούσουν κλπ. Τα ψηφιακά εγχειρίδια, τα ηλεκτρονικά βιβλία, τα ηχητικά βιβλία, τα οποία βρίσκονται στο διαδίκτυο, καθώς και τα εκπαιδευτικά CD, προσφέρουν επιλογές με το ίδιο περιεχόμενο αλλά προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες ανάγκες κάθε σπουδαστή, όπως των σπουδαστών με ειδικές ανάγκες που παρουσιάζουν δυσκολίες στην ανάγνωση. Η χρήση της

τεχνολογίας στη διδακτική διαδικασία επίσης επιτρέπει τις τεχνικές ηλεκτρονικής μάθησης: την ικανότητα ανταλλαγής εύκολων διδακτικών υλικών, την ανάπτυξη μερικής ή αποκλειστικά εξ αποστάσεως μάθησης με την εξάλειψη των φυσικών αποστάσεων μεταξύ των καθηγητών/εκπαιδευτών και των φοιτητών/εκπαιδευομένων.

Τέτοιοι σπουδαστές ενθαρρύνονται μέσω των ηλεκτρονικών υλικών βελτιώνοντας σημαντικά τα "προβλήματα" που μπορεί να εκδηλώσουν. Η εφαρμογή αυτής της σύγχρονης τεχνολογίας έχει το μειονέκτημα του υψηλού κόστους και της έλλειψης δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας στη διδασκαλία, γι αυτό και προβλέπει την κατάρτιση των εκπαιδευτικών καθώς και ένα διαθέσιμο ψηφιακό πρόγραμμα σπουδών.

Όσον αφορά στους φοιτητές, πρέπει να ξεπεράσουν τις δυσκολίες στη χρήση αυτής της τεχνολογίας, καθώς μόνο όταν γνωρίσουν καλά τη χρήση τους θα γίνουν πιο απαιτητικοί ως προς τα επιτεύγματά τους. Η χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας, που θεωρείται ως ειδικό εργαλείο για τους σπουδαστές, τους επιτρέπει να εργάζονται με στις δικές τους ικανότητες, ενθαρρύνοντας και εκπαιδεύοντάς τους με βάση τα θετικά χαρακτηριστικά που διαθέτουν.

Αυτά τα χαρακτηριστικά θα πρέπει να παρακολουθούνται και να μελετώνται από τους καθηγητές ώστε να βρίσκουν εφαρμογή και να σχεδιάζονται στο Πρόγραμμα Εξατομικευμένης Εκπαίδευσης (IEP) για τη συνέχεια της μαθησιακής διαδικασίας όπου απαιτείται. Όσον αφορά στη χρήση της τεχνολογίας στην τάξη και τα αποτελέσματα που παρουσιάζει σε όρους ακαδημαϊκής επίδοσης και ανάπτυξης των φοιτητών, αποτελεί επίτευγμα όταν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές την χρησιμοποιούν εύκολα και δημιουργικά σε στενή σχέση με την υλοποίηση των στόχων και το κύριο αντικείμενο των προγραμμάτων σπουδών και την ικανότητα να αποκτήσουν τις βασικές ικανότητες που ορίζονται στα σχετικά προγράμματα σπουδών.

1.2. Σύγκριση της σύγχρονης εκπαίδευσης με τη βοήθεια ΤΠΕ με την παραδοσιακή εκπαίδευση

- *Η Παραδοσιακή προσέγγιση:* Ο καθηγητής είναι η μοναδική πηγή πληροφοριών. Αυτή η προσέγγιση επικεντρώνεται περισσότερο στην υλοποίηση του προγράμματος σπουδών και του σχεδίου του μαθήματος παρά στις ανάγκες, τα αιτήματα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο ο καθηγητής παρέχει πληροφορίες με σημαντικό τον τρόπο με τον οποίο μεταδίδονται. Βασίζεται στην παθητική εκμάθηση των σπουδαστών, προσδίδοντας σημασία στην αναπαραγωγή της γνώσης και συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας προσέγγισης συμμόρφωσης και μάθησης βάσει της επιβεβαίωσης και της υποστήριξης.
- *Η Σύγχρονη προσέγγιση:* Υπάρχουν ποικίλες πηγές πληροφοριών: ο καθηγητής, οι σπουδαστές, το υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί, ο καθηγητής δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα των σπουδαστών, καθώς και στη συμμετοχή τους στην υλοποίηση και το σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών. Βασίζεται στην ενεργό κλίση των σπουδαστών με έμφαση στην κριτική σκέψη κατά τη μάθηση, συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτονομίας τους και στην ανεξάρτητη προσέγγιση της μάθησης.

Οι κύριες προσεγγίσεις της άμεσης διδασκαλίας είναι: ο διάλογος και η παρουσίαση. Παρόλο που οι μέθοδοι αυτές συνδέονται στενά με την παραδοσιακή προσέγγιση της διδασκαλίας, η προσεκτική χρήση τους στα μαθήματα είναι ιδιαίτερος σημαντική. Οι σύντομες διαλέξεις και, όπου ενδείκνυται, ο συνδυασμός τους με παρουσιάσεις, είναι κατάλληλες για χρήση, ειδικά στην περίπτωση της παρουσίασης των γεγονότων, του ορισμού των εννοιών, της μάθησης των κανόνων, της εξειδίκευσης των μαθηματικών αντικειμένων, καθώς και στη διαδικασία οικοδόμησης ικανοτήτων από τους σπουδαστές για την επίλυση διαφόρων προβλημάτων.

Η χρήση αυτών των προσεγγίσεων είναι αρκετά αποτελεσματική ιδίως όταν προγραμματίζονται σωστά σε συνδυασμό με τις σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, και έχουν σχεδιαστεί για να παρακινούν τους μαθητές να μαθαίνουν, ειδικά σε μαθήματα χωρίς αποκλεισμούς. Οι προσπάθειες για την αύξηση της επιτυχίας των σπουδαστών στην απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, ώθησαν πολλούς εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές μαθαίνουν και να προτείνουν αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας και εκμάθησης για τους σπουδαστές με ειδικές ανάγκες.

Ως αποτέλεσμα της έρευνας, σήμερα υπάρχει μια σειρά από νέες θεωρίες μάθησης, όπως ο συμπεριφορισμός, ο γνωστικισμός κλπ.

Επιπλέον αυτών των πλεονεκτημάτων, οι έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι μέθοδοι, οι τεχνικές και οι στρατηγικές με επίκεντρο τον σπουδαστή υπερτερούν των παραδοσιακών προσεγγίσεων όσον αφορά: στην ικανότητα των φοιτητών να αντιμετωπίζουν τις νέες πληροφορίες και να τις επανεξετάζουν υπό την οπτική των διαφορετικών προσεγγίσεων, να βρίσκουν επιχειρήματα, να επιλύουν τα προβλήματά τους, να αναπτύσσουν κριτική σκέψη, να αυξάνουν την εμπιστοσύνη τους στις ατομικές τους δεξιότητες κλπ.

Οι έρευνες έχουν αποδείξει επίσης ότι η χρήση νέων μεθόδων, τεχνικών και στρατηγικών συμβάλλει στη διαμόρφωση θετικής στάσης των σπουδαστών απέναντι σε διαφορετικά θέματα, πραγματικότητα απαραίτητη ιδίως για τις θετικές επιστήμες. Βάσει αυτών των ερευνών καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η διδασκαλία που εμπλέκει τους σπουδαστές ενεργά στην οικοδόμηση κατανόησης είναι πολύ πιο αποτελεσματική από κάθε μοντέλο που προετοιμάζει ο καθηγητής, και ως εκ τούτου η αξιοποίησή τους είναι πολύ σημαντική.

Μεταξύ των εκπαιδευτικών, ορισμένοι δίνουν την εντύπωση ότι έχουν γεννηθεί για να ασκήσουν το συγκεκριμένο επάγγελμα. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί είναι επιτυχημένοι όχι μόνο με μια γενιά φοιτητών, αλλά με όλες τις εμπειρίες τους σε μαθήματα χωρίς αποκλεισμούς.

Ποιο είναι το κλειδί της επιτυχίας αυτών των εκπαιδευτικών και είναι δυνατόν να διδαχθεί σε άλλους; Είναι κοινός τόπος ότι ο κύριος παράγοντας που καθιστά έναν εκπαιδευτικό επιτυχημένο είναι η αγάπη για το επάγγελμα και τους μαθητές του.

Ένας εκπαιδευτικός που ασκεί το επάγγελμά του με επιθυμία/διάθεση είναι ένας ερευνητής που επενδύει στον διαρκή επαγγελματισμό του.

- Ένας τέτοιος εκπαιδευτικός είναι πρόθυμος να παρακολουθήσει στενά τις αλλαγές στο αντικείμενο και τη μεθοδολογία της εργασίας του, να δοκιμάσει την εφαρμογή τους στις αίθουσες διδασκαλίας, να στοχαστεί τις καινοτομίες με συναδέλφους, καθώς και να οργανώσει τη διδασκαλία με βάση τα διδάγματα που υπάρχουν και τις ανάγκες των σπουδαστών. Για να είναι επιτυχής η διδακτική διαδικασία, ορισμένες από τις δράσεις που πρέπει να πραγματοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί είναι:
- Να είναι πεπεισμένοι ότι ο κάθε φοιτητής μπορεί να μάθει το αντικείμενο,
- Να καθορίσουν πού και γιατί οι φοιτητές αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες,
- Να προσαρμόσουν τη διδασκαλία στις ανάγκες και τις ευκαιρίες των φοιτητών, να διαφοροποιήσουν τη διδασκαλία μέσω του προγραμματισμού των δραστηριοτήτων για όλους,
- Να ενθαρρύνουν τους σπουδαστές στις προσπάθειές τους να μάθουν τις θετικές επιστήμες,
- Να επικοινωνούν σε μία γλώσσα (χρήση ορολογίας) που γίνεται κατανοητή,
- Να αξιοποιήσουν διαφορετικές στρατηγικές και τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης που διευκολύνουν την απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη ικανοτήτων,
- Να επιλέγουν καθήκοντα και εργασίες σε συμφωνία με τα ενδιαφέροντα των σπουδαστών,
- Να επεξηγούν τις έννοιες με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, ενσωματώνοντας την αντίληψη ότι οι θετικές επιστήμες βρίσκουν τεράστια εφαρμογή στην πραγματική ζωή,
- Να κάνουν χρήση της τεχνολογίας ως σημαντικού εργαλείου για τη διδασκαλία και τη μάθηση,
- Να συγχαίρουν τους φοιτητές για την επιτυχία τους.

Η επιτυχής διδασκαλία δεν λαμβάνει χώρα τυχαία. Είναι το αποτέλεσμα μιας ορθά σχεδιασμένης διαδικασίας, η οποία απαιτεί χρόνο, ενέργεια, ευελιξία και αφοσίωση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να προσεγγίζουν προσεκτικά τη σύνταξη του ετήσιου, καθώς και του μηνιαίου και του καθημερινού προγράμματος των μαθημάτων.

Ο επιτυχημένος προγραμματισμός είναι το κύριο χαρακτηριστικό που προηγείται της επιτυχίας στην μάθηση, και η απουσία του καθιστά τους εκπαιδευτικούς εκτεθειμένους στον κίνδυνο της αποτυχίας. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να προσδίδουν προσοχή στον προγραμματισμό και τα καθημερινά θέματα/ζητήματα.

Θέμα 2. Προσέγγιση των ικανοτήτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (σεμινάριο / 1 ώρα)

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση με βάση τις ικανότητες αποτελεί μια προσέγγιση διδασκαλίας και μάθησης που χρησιμοποιείται συχνότερα στην εκμάθηση συγκεκριμένων και πραγματικών δεξιοτήτων από ότι η αφηρημένη μάθηση (Wikipedia). Αντί για ένα μάθημα ή μία διδακτική ενότητα, κάθε ατομική δεξιότητα ή μαθησιακό αποτέλεσμα (γνωστό ως ικανότητα) είναι ένα ενιαίο κεφάλαιο (Wikipedia).

Αποτελέσματα της Μάθησης

Εφόσον το νέο Πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών δομείται με μια προσέγγιση που βασίζεται στις ικανότητες, τότε ο καθηγητής στην καθημερινή του θα πρέπει να προετοιμάσει τα αποτελέσματα της μάθησης, τα επιτεύγματα των οποίων συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των σπουδαστών. Τι είναι το αποτέλεσμα της μάθησης και τι το διακρίνει από τους στόχους της μάθησης;

Σύμφωνα με την UNESCO, τα αποτελέσματα της μάθησης αντιπροσωπεύουν αυτό που αναμένεται ο φοιτητής να γνωρίσει, να κατανοήσει ή/και να είναι σε θέση να παρουσιάσει μετά το πέρας μιας διαδικασίας μάθησης, καθώς και συγκεκριμένες πνευματικές και πρακτικές δεξιότητες που αποκτώνται και επιδεικνύονται με την επιτυχή ολοκλήρωση ενός εκπαιδευτικού κεφαλαίου, μαθήματος ή πρόγραμματος.

Το αποτέλεσμα της μάθησης είναι μια σύνθεση που παρουσιάζει τι είναι ικανός να κάνει ένας φοιτητής μετά την ολοκλήρωση ενός κεφαλαίου, μιας διδακτικής ενότητας ή ενός μαθήματος (Stephen Adam, 2004). Ενώ οι στόχοι τους συνδέονται με τους εκπαιδευτικούς και τους στόχους της διδασκαλίας, τα αποτελέσματα της μάθησης σχετίζονται με τη διαδικασία της μάθησης.

Ως εκ τούτου, οι στόχοι είναι συνθέσεις που παρουσιάζουν τι προτίθεται να κάνει ο εκπαιδευτικός για τους φοιτητές του και αποτελούν συνήθως μέρος των προσεγγίσεων με επίκεντρο τον εκπαιδευτικό, ενώ τα αποτελέσματα της μάθησης αποτελούν τις δηλώσεις που παρουσιάζουν τι είναι ικανοί να κάνουν ή να επιδείξουν οι φοιτητές ως το αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας και, έτσι, αποτελούν μέρος της προσέγγισης με επίκεντρο τον φοιτητή.

Για να διευκρινιστεί η διαφορά μεταξύ του στόχου της μάθησης και των αποτελεσμάτων της μάθησης, παραθέτουμε αυτά τα δύο παραδείγματα:

- Στο τέλος του μαθήματος, οι φοιτητές πρέπει να έχουν γνώση για το τετράπλευρο.
- Στο τέλος του μαθήματος, οι φοιτητές θα είναι σε θέση να καθορίσουν/δώσουν ορισμό για το τετράπλευρο.

Στην πρώτη περίπτωση ορίζεται ένας στόχος που εκφράζει αυτό που ο εκπαιδευτής αναμένει από τους φοιτητές του να γνωρίζουν, ενώ στη δεύτερη περίπτωση δίνεται ένα αποτέλεσμα μάθησης καθώς παρουσιάζει τι μπορούν/είναι σε θέση να κάνουν οι φοιτητές μετά την ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας. Η διευκρίνιση αυτή βοηθά τους εκπαιδευτικούς στη σύνταξη/συλλογή των αποτελεσμάτων της μάθησης.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι προσεκτικοί ώστε τα αποτελέσματα της μάθησης να βασίζονται στο περιεχόμενο της μάθησης, στα διαφορετικά μαθησιακά επίπεδα των φοιτητών, καθώς και στη μέθοδο της αξιολόγησης. Για παράδειγμα, αν το μάθημα αφορά στο "τετράγωνο" τότε χρειαζόμαστε ένα μαθησιακό αποτέλεσμα. Στην ανάπτυξη των παραπάνω μαθησιακών αποτελεσμάτων, το περιεχόμενο του κεφαλαίου/ και του μαθήματος και την κατανόηση από τους μαθητές της έννοιας "τετράγωνο". Επίσης, έχει ληφθεί υπόψη η μέθοδος αξιολόγησης που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των φοιτητών με ειδικές ανάγκες.

Η ενεργός συμμετοχή των φοιτητών στις προαναφερθείσες δραστηριότητες μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορες μορφές, μερικές από τις οποίες είναι:

- Η ενθάρρυνση των φοιτητών να διαμορφώνουν ερωτήσεις, να ερευνούν και να βρίσκουν απαντήσεις, να αποδεικνύουν το αποτέλεσμα των εργασιών και να εξετάζουν τη φύση των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων.
- Η κινητοποίηση των φοιτητών να συμμετέχουν σε συζητήσεις σχετικά με διαφορετικές λύσεις κ.λπ.
- Η υποστήριξη των φοιτητών για την διεξαγωγή διαφορετικών πειραμάτων ή έργων, την κατασκευή μοντέλων αντικειμένων κ.λπ.

Σύμφωνα με τους David και Roger Johnson, 5 βασικά στοιχεία χαρακτηρίζουν τη διαδικασία της μάθησης σε μια ομάδα. Για την καλή ομαδική εργασία/συνεργασία, ο καθηγητής θα πρέπει να αναπτύξει θετική αλληλεξάρτηση μεταξύ των φοιτητών. Αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί με την ανάθεση κοινών μαθησιακών στόχων, και, από την άλλη, διαφορετικών καθηκόντων και ρόλων για την επίτευξή τους. Ο καθηγητής "εμφυτεύει" τη θετική αλληλεξάρτηση των σπουδαστών, εξηγώντας ότι οι καταστάσεις επίλυσης προβλημάτων απαιτούν συνεργασία και ομαδική εργασία, καθώς μπορούν να "βυθιστούν ή να κολυμπήσουν μαζί". Κατά τη διάρκεια της διάδρασης, μοιράζονται τις γνώσεις τους και βοηθούν να ικανοποιήσουν και να ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο (ιδίως τους σπουδαστές με ειδικές ικανότητες) ώστε να επιτύχουν. Όσο περισσότερο οι σπουδαστές ενδιαφέρονται ο ένας για τον άλλο, τόσο περισσότερο εργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων.

Ο καθηγητής θα πρέπει να ενθαρρύνει την προσωπική και ομαδική ευθύνη των σπουδαστών. Κάθε φοιτητής είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των καθηκόντων του εντός της ομάδας, αλλά από την άλλη πλευρά είναι επίσης υπεύθυνος για την επιτυχία των άλλων μελών της ομάδας. Κατά τη διάρκεια της ομαδικής μάθησης, οι φοιτητές αξιοποιούν τις ατομικές δεξιότητες και τις κοινωνικές τους συνήθειες.

Προκειμένου να συντονιστεί η εργασία εντός της ομάδας και να επιτευχθούν οι στόχοι, οι φοιτητές θα πρέπει να αξιοποιήσουν ορισμένες δεξιότητες, όπως:

- Την ηγεσία
- Τη λήψη αποφάσεων
- Την οικοδόμηση εμπιστοσύνης
- Την επικοινωνία
- Τη διαχείριση των συγκρούσεων

Ο καθηγητής θα πρέπει να ενθαρρύνει τους φοιτητές με ειδικές ικανότητες, να συζητά για τις ενέργειες της ομάδας, π.χ. τις επιτυχίες ή τις "αποτυχίες". Πολλές έρευνες υπογραμμίζουν τα πλεονεκτήματα της μάθησης σε συνεργασία με μαθητές με ειδικές ικανότητες όπως:

- Αναβάθμιση του επιπέδου κατανόησης,
- Αύξησης της αυτοπεποίθησης και της θετικής προσέγγισης της μάθησης,
- Αύξηση της ατομικής ευθύνης,

- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων κ.λπ.

Ορισμένοι εκπαιδευτικοί θέτουν πολλά ερωτήματα "χαμηλού επιπέδου", ικανοποιώντας το γεγονός ότι οι φοιτητές τους αναπαράγουν με ακρίβεια τις πληροφορίες που έχουν μάθει. Δεδομένου ότι πολλές έρευνες έχουν αποδείξει πως μια τέτοια προσέγγιση δεν επαρκεί για την ανάπτυξη των απαιτούμενων ικανοτήτων από τους σπουδαστές, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αλλάξουν τη διδακτική τους μεθοδολογία. Η αλλαγή μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορες μορφές, μία από τις οποίες είναι η αναδιατύπωση των ερωτήσεων.

Οι ερωτήσεις "υψηλού επιπέδου" απαιτούν από τους φοιτητές να αναλύουν, να εφαρμόζουν, να συνθέτουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες πριν δώσουν απαντήσεις, γεγονός πολύ δύσκολο για τους φοιτητές με ειδικές ικανότητες. Οι ερωτήσεις "υψηλού επιπέδου" προσφέρουν στον εκπαιδευτικό την ευκαιρία να αναπτύξει την ικανότητα της κριτικής σκέψης, διότι προκειμένου να μπορέσουν οι φοιτητές να απαντήσουν σωστά θα πρέπει να σκεφτούν κριτικά και να λάβουν υπόψη πολλούς παράγοντες/ζητήματα.

Οι μαθησιακές ικανότητες

Η αναμόρφωση των βασικών προγραμμάτων σπουδών με γνώμονα τις προσεγγίσεις βάσει των ικανοτήτων σημαίνει πως η διδασκαλία και η μάθηση πραγματοποιούνται βάσει της ίδιας προσέγγισης. Οι καθηγητές διαρκώς, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της διδασκαλίας τους, πρέπει να επιδιώκουν δραστηριότητες μάθησης που σχετίζουν τη μάθηση με την εφαρμογή της σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής.

- *Η Κατανόηση της Καταστασιακής Μάθησης*

Καταστασιακή μάθηση: Η "Καταστασιακή μάθηση" είναι μια διαδικασία μάθησης που πραγματοποιείται στο ίδιο πλαίσιο στο οποίο υλοποιείται/εφαρμόζεται. Οι Lave και Wenger (1991) υποστηρίζουν ότι η μάθηση δεν πρέπει να θεωρείται απλώς ως μια διαδικασία επικοινωνίας της αφηρημένης και αποσυγκριμμένης γνώσης από το ένα άτομο στο άλλο, αλλά ως μια κοινωνική διαδικασία κατά την οποία δημιουργείται γνώση. Θεωρούν ότι, προκειμένου αυτό να επιτευχθεί, η μάθηση θα πρέπει να τοποθετηθεί σε μια κατάσταση ενός ιδιαίτερου πλαισίου και να αναπτυχθεί εντός ενός συγκεκριμένου κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος. Η μάθηση μέσω των καταστάσεων περιλαμβάνει τη συμμετοχή των φοιτητών σε εργασίες που είναι παρόμοιες με τις εφαρμογές στον πραγματικό κόσμο. Σκοπός της είναι η βελτίωση της μάθησης μέσω της παρακίνησής τους και της δημιουργίας ενός πλούσιου γενικού πλαισίου μάθησης. Προσδίδει περισσότερη έμφαση στο γενικό πλαίσιο και την εφαρμογή της γνώσης παρά στην απομνημόνευση των γεγονότων.

- *Ικανότητες και Καταστασιακή Μάθηση*

Η ανάπτυξη των ικανοτήτων στους φοιτητές επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της αλληλεπίδρασής τους με το γενικό μαθησιακό πλαίσιο. Είναι γνωστό ότι η ικανότητα συνδέεται στενά και πάντα σχετίζεται με την κατάσταση, τις συστάδες της κατάστασης και το πλαίσιο εντός του οποίου

βρίσκονται. Η ανάπτυξη της ικανότητας στην αντιμετώπιση της κατάστασης εξαρτάται από τον τύπο και τον αριθμό των πόρων που βρίσκει και αξιοποιεί ο σπουδαστής.

- *Ο Σχεδιασμός της Καταστασιακής Μάθησης*

Τα διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι καθηγητές στον προσδιορισμό των καταστάσεων δεν σχετίζονται μόνο με το βαθμό σαφήνειας της περιγραφής τους, αλλά και με το πόσο κατανοητές και σημαντικές είναι για τους σπουδαστές. Πώς μπορούν να εφαρμοστούν στην τάξη ώστε οι σπουδαστές να αναπτύξουν τις ικανότητες να διαχειριστούν καταστάσεις της ζωής; Για την επίλυση αυτών των διλημάτων, είναι χρήσιμο το Matrix Training για την Ανάπτυξη των Ικανοτήτων στη συγκεκριμένη κατάσταση.

Παρέχονται οι ακόλουθες εξηγήσεις:

1. Η Κατάσταση

Μια κατάσταση στην οποία ενεργεί ο σπουδαστής ή μια ομάδα φοιτητών. Η κατάσταση είναι μια σειρά περιστάσεων, μερικές από τις οποίες χρησιμεύουν ως πηγές για τη διαχείρισή της από τον φοιτητή ή την ομάδα των φοιτητών, άλλες μπορεί να αποτελούν τους περιορισμούς που νοούνται ως εμπόδια για τη διαχείρισή της. Μια συστοιχία καταστάσεων έχει έναν γενικό χαρακτήρα και αποτελείται από διάφορες καταστάσεις με κοινά χαρακτηριστικά,

2. Οι Δράσεις/ενέργειες

Οι κατηγορίες των ενεργειών που μπορούν να εκτελεστούν από τους σπουδαστές κατά τη διαχείριση της κατάστασης, η εφαρμογή των δράσεων, η οποία συνεπάγεται τη χρήση πόρων, στρατηγικών, τεχνικών και μεθόδων αντιμετώπισης της κατάστασης και των περιορισμών της υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες/περιστάσεις. Περιλαμβάνονται οι πιθανές ενέργειες που θα πραγματοποιήσουν οι φοιτητές προκειμένου να χειριστούν την κατάσταση, οι μέθοδοι, οι τρόποι και οι τεχνικές αξιοποίησης των πόρων και διαχείρισης της κατάστασης.

3. Οι Πηγές

Ατομικές πηγές των φοιτητών: είναι οι γνωστικές (επίπεδο γνώσης του σπουδαστή), οι υποδηλωτικές/πλάγιες (συναισθηματικές, κινητικές, κλπ.) και τα φυσικά στοιχεία. Πόροι Ειδικής Κατάστασης: Αυτές οι συνθήκες της κατάστασης διευκολύνουν τη διαχείρισή της. Εξωτερικοί πόροι: είναι οι πόροι εκτός της κατάστασης που διευκολύνουν την κατάσταση των φοιτητών. Εδώ περιλαμβάνονται ορισμένες γραπτές προκαταρκτικές γνώσεις των σπουδαστών που είναι χρήσιμες για τη διαχείριση της κατάστασης, οι στάσεις/συμπεριφορές, οι αξίες και τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την ένταξή τους στη διαχείρισή της.

4. Η Αξιολόγηση

Το πλαίσιο της αξιολόγησης διευκρινίζει τον τύπο της προσδοκώμενης προσέγγισης όπου η κατάσταση αντιμετωπίζεται πραγματικά από τον εκπαιδευόμενο και γίνεται αποδεκτή από τους άλλους, τα κριτήρια αξιολόγησης της ικανής προσέγγισης της κατάσταση των φοιτητών. Εδώ εξηγείται ο τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης από τους φοιτητές ώστε η προσέγγιση να θεωρείται κατάλληλη, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης. Για να προγραμματίσει και να πραγματοποιήσει ένα προσχέδιο μιας τέτοιας κατάσταση, ο καθηγητής ακολουθεί την ακόλουθη δομή.

II. Ανεξάρτητες Δραστηριότητες Μάθησης

1. Γραπτές Εργασίες / Ατομικό Έργο (6 ώρες), ή

2. Επίσκεψη σε μια "παραδοσιακή" και μια εικονική τάξη και ανάλυση των μεθόδων διδασκαλίας που εφαρμόζονται και στα δύο περιβάλλοντα (6 ώρες)

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρος πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Κυνηγός, Χ. (2007). *Το Μάθημα της Διερεύνησης, Παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη διδακτική των μαθηματικών, Από την έρευνα στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τριλίβα, Σ., Αναγνωστοπούλου, Τ. (2008). *Βιωματική Μάθηση-Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους*. Αθήνα: εκδ. Τόπος
- Φλουρής, Γ. (1986). *Η αρχιτεκτονική της Διδασκαλίας και η διαδικασία της μάθησης*. Αθήνα: Γρηγόρης

Στα Αγγλικά

- Avramidis, E. (2005). Developing inclusive schools: Changing teachers' attitudes and practices through critical professional development. Inclusive and Supportive Education Congress, International Special Education Conference, Inclusion: Celebrating Diversity?
- Agbenyega, J. (2007). Examining Teachers' concerns and attitudes to inclusive education in Ghana. *International Journal of Whole schooling*. Vol. 3, No. 1, pp 41-56.
- Bagleri, S. & Shapiro, A. (2012). Disability studies and the Inclusive Classroom Critical Practices for Creating Least Restrictive Attitudes. ISBN: 978-0-415-99372-2, ISBN: 978-0-203-83739-9.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioural change. In *Psychology Review*, Vol. 84, No. 2, pp. 191-215.
- Bandura, A. & Adams, N.E. (1977). Analysis of Self-Efficacy Theory of Behavioural Change. *Cognitive Therapy and Research*, Vol. 1, No. 4, pp 287-295.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. In R.Vasta (Ed.), *Analysis of child development. Six theories of child development*. Vol.6, pp. 1-60. Greenwich, CT: JAI Press.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*. Vol.2, pp 21-41.
- Behrmann, M. (2014). *Assistive Technology for Young Children in Special Education: It Makes a Difference*, Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development. Copyright 1998 ASCD.
- Caprara, V. G., Barbaranelli, C., Steca, P. & Malone, S. P. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*. Vol.44, pp 473-490.
- Castellani, J. & Jeffs, T. (2001). Emerging Reading and Writing Strategies Using Technology. *Teaching Exceptional Children*, Vol. 33, No. 5, pp 60-67.
- Cheung, H. Y. (2008). Teacher efficacy: A comparative study of Hong Kong and Shanghai Primary in-service teacher. *The Australian Educational Researcher*, 35(1), pp. 103-123.
- Chopra, R. (2008). "Factor influencing Elementary School Teachers' Attitude towards Inclusive Education. Paper present at British Educational Research Association Annual Conference, Heriot-Watt University, Edinburgh. Edinburgh. Retrieved September 3-6 September.
- Das, A. K., Kuyini, A. B. & Desai, I. P. (2013). Inclusive Education in India: Are the teachers prepared? *International Journal of Special Education*. Vol. 28, No. 1, pp 27-36.

- Derrington, L.M., Angelle, S.P. (2013). Teacher Leadership and Collective efficacy: Connections and Links. *International Journal of Teacher Leadership*. Vol.4, No.1. ISSN;1934-9726
- Dibapile, S. (2013). Teachers' Self-Efficacy: Is Reporting Non-Significant Results Essential? *The Clute Institute International Academic Conference. Paris. France. pp 892-900.*
- Fan, W & Williams, M.C. (2010). The effects of parental involvement on students' academic self-efficacy, engagement and intrinsic motivation. *Educational Psychology*, Vol. 30, No. 1, pp 53-74.
- Fives, H., & Buehl, M. M. (2009). Examining the Factor Structure of Teachers' Sense of Efficacy Svale. *Journal of Experimental Education*, 78(1), 118-134.
- Forlin, C. (2001). Inclusion: Identifying potential stressors for regular class teachers. *Educational Research*, 43(3), pp. 235-245.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Παιδαγωγική	ΔΕ1	Ψυχολογία και Διαχείριση Συγκρούσεων	Θ3
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Αυτό το θέμα προσφέρει μια επισκόπηση των κύριων πτυχών της ψυχολογίας της διδασκαλίας, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - πώς οι άνθρωποι μαθαίνουν και διατηρούν τη γνώση - πώς να βελτιωθεί η εκπαιδευτική διαδικασία και τα επιτεύγματα των εκπαιδευόμενων - "παραδοσιακοί" και "μη παραδοσιακοί" σπουδαστές, συμπεριλαμβανομένων των φοιτητών με ειδικές ικανότητες - δημιουργία και εφαρμογή εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς - διαχείριση των συγκρούσεων στο μαθησιακό περιβάλλον 			
Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης			
<p>Το θέμα έχει σχεδιαστεί για:</p> <ul style="list-style-type: none"> - να υπογραμμιστεί η ανάγκη προσαρμογής της διδασκαλίας με βάση το είδος του κοινού, - να εξεταστεί η αναγκαιότητα προσαρμογής της διδασκαλίας βάσει των ατομικών χαρακτηριστικών κάθε φοιτητή/ατόμου, 			

- να συζητηθούν οι παράγοντες που δημιουργούν συγκρούσεις σε ένα μαθησιακό περιβάλλον, να πραγματοποιηθεί μια επισκόπηση των στρατηγικών μετριασμού (βήματα εξόδου) των καταστάσεων σύγκρουσης καθώς και των δυνατοτήτων αποφυγής τους.

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος πρέπει να είναι σε θέση:

- να εξηγήσει γιατί η γνώση της ψυχολογίας είναι σημαντική για την αποτελεσματική διδασκαλία
- να εκτελέσει εκπαιδευτικούς ρόλους αναγνωρίζοντας τη σημασία των προσωπικών χαρακτηριστικών κάθε ομάδας φοιτητών καθώς και κάθε φοιτητή μεμονωμένα
- να εντοπίζει την ποικιλομορφία όσον αφορά στις διαφορές των μορφών μάθησης, τις πληροφορίες, την κουλτούρα και το φύλο, καθώς και τις ιδιαίτερες ικανότητες και ειδικές ανάγκες που ενδεχομένως να χρειαστεί να φιλοξενήσει μια σύγχρονη τάξη
- να προσδιορίζει, να προβλέπει και να αποφεύγει τις συγκρουσιακές καταστάσεις μέσω της εκμάθησης των παραγόντων στο εκπαιδευτικό περιβάλλον

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες (Παρακαλούμε να αναφέρετε και να περιγράψετε λεπτομερώς όλες τις δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν)

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- Συζήτηση
- Αναλύσεις μελετών περίπτωσης
- Διάλογος πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα

- Τεστ πολλαπλής επιλογής
- Γραπτές εργασίες

Ενδεικτικό Περιεχόμενο του Θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1. Η Ψυχολογία της Μάθησης (Σεμινάριο/2 ώρες)

• Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ψυχολογίας

Τι είναι η Ψυχολογία της Εκπαίδευσης; Η ψυχολογία της εκπαίδευσης σχετίζεται με τη διδασκαλία και την εκπαίδευση. Ο σκοπός της εκπαιδευτικής ψυχολογίας είναι να κατανοήσει και να βελτιώσει τις διαδικασίες της διδασκαλίας και της μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι δημιουργούν γνώσεις και μεθοδολογίες, μελετούν αυτό που συμβαίνει όταν κάποιος (καθηγητής/εκπαιδευτής)

διδάσκει κάτι (θετικές επιστήμες, θέματα περί τουρισμού και βιωσιμότητας) σε κάποιον άλλο (φοιτητές ή άλλα μέλη της ομάδας) σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον (τάξη).

• **Ποια είναι η συσχέτιση και τι είναι οι πειραματικές μελέτες;**

Η συσχέτιση είναι ένας αριθμός που υποδεικνύει τόσο τη δύναμη όσο και την κατεύθυνση της σύνδεσης μεταξύ δύο γεγονότων ή δύο μετρήσεων. Όσο πιο κοντά είναι η συσχέτιση μεταξύ 1,00 και -1,00, τόσο ισχυρότερη είναι η σύνδεση. Οι πειραματικές μελέτες στοχεύουν στην ανακάλυψη των σχέσεων αιτίου-αποτελέσματος που έχουν τη δυνατότητα να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς στην υλοποίηση χρήσιμων δράσεων.

• **Τι είναι οι μεμονωμένες μελέτες και οι μικρογονιδιακές μελέτες;**

Στις πειραματικές μελέτες με ένα μόνο θέμα, ο ερευνητής αναλύει τις επιδράσεις των παρεμβολών από ένα μόνο άτομο, χρησιμοποιώντας συχνά ως αφετηρία ένα ορισμένο επίπεδο. Οι μικρογενετικές μελέτες περιλαμβάνουν έναν αριθμό λεπτομερών παρατηρήσεων των θεμάτων για την παρακολούθηση των αλλαγών στην πορεία των γεγονότων από τη στιγμή που ξεκινούν μέχρι τη στιγμή που η διαδικασία σταθεροποιείται.

• **Τι είναι η μελέτη υπό συγκεκριμένες συνθήκες;**

Όταν οι καθηγητές πραγματοποιούν συστηματικές παρατηρήσεις ή δοκιμάζουν διαφορετικές μεθόδους για τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης των φοιτητών. Συστηματικά, μια επιστημονική μελέτη χρησιμοποιεί έρευνες ή πειράματα για τη συλλογή των σχετικών δεδομένων. Αυτός ο τύπος μελέτης περιλαμβάνει αυστηρές και κατάλληλες διαδικασίες συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Πρέπει να περιγραφεί λεπτομερώς και σαφώς, ώστε να δύναται να επαναληφθεί με σωστό τρόπο.

• **Η διαφορά μεταξύ θεωριών και αρχών:** Η αρχή είναι μια σχέση που δημιουργείται μεταξύ δύο ή περισσότερων παραγόντων. Η θεωρία είναι ένα σύνολο συναφών εννοιών που χρησιμοποιούνται για να εξηγήσουν μια κατηγορία δεδομένων και να κάνουν προβλέψεις.

• **Ψυχολογία της Εκπαίδευσης:** Η επιστήμη που ασχολείται με τις διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες χρησιμοποιώντας τις μεθόδους και τις θεωρίες της ψυχολογίας.

• **Περιγραφικές μελέτες:** Οι μελέτες που συλλέγουν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες καταστάσεις, χρησιμοποιώντας συχνά παρατηρήσεις, έρευνες, συνεντεύξεις ή καταγραφές.

• **Εθνογραφία:** Μία από τις περιγραφικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για μια μελέτη και η οποία επικεντρώνεται στις ζωτικές δραστηριότητες εντός μιας ομάδας.

• **Συμμετοχική Παρατήρηση:** Η μέθοδος της περιγραφικής έρευνας, στην οποία ο ερευνητής γίνεται συμμετέχων σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.

• **Μελέτη περίπτωσης:** Η εντατική μελέτη ενός ατόμου ή μιας κατάστασης.

- **Συσχετίσεις:** Οι στατιστικές περιγραφές που αποδεικνύουν πόσο σχετικές είναι δύο μεταβλητές.
- **Αρχή:** Η σχέση μεταξύ ορισμένων παραγόντων.
- **Θεωρία:** Η ενσωμάτωση των αρχών με την πρόθεση να εξηγηθεί ένα φαινόμενο και να γίνουν προβλέψεις.
- **Μελέτη υπό συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας:** Η συστηματική παρατήρηση των μεθόδων από τους εκπαιδευτικούς για τη βελτίωση της διδασκαλίας.
- **Θετική συσχέτιση:** Η σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών αυξάνεται ή μειώνεται μαζί.
- **Αρνητική συσχέτιση:** Η σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών όπου η αύξηση της αξίας της μίας συνδέεται με τη μείωση της αξίας της άλλης.
- **Πειραματισμός:** Η ερευνητική μέθοδος στην οποία χειριζόμαστε τις μεταβλητές και καταγράφονται τα αποτελέσματα.
- **Ψυχολογική θεωρία:** Περιγράφει τη σχέση μεταξύ των συναισθηματικών αναγκών του ατόμου και του κοινωνικού περιβάλλοντος.
- **Συμμετέχοντες/Θέματα:** Οι άνθρωποι που μελετώνται.
- **Ατύχημα:** Χωρίς συγκεκριμένο κανόνα, δεν ακολουθεί κανέναν κανόνα.
- **Συμπεριφορισμός:** Η εξήγηση της μάθησης θεωρεί τα εξωτερικά γεγονότα ως τα αιτία των αλλαγών που εκδηλώνει το άτομο στη συμπεριφορά του.
- **Πειραματικές μελέτες με συγκεκριμένο θέμα:** Οι συστηματικές παρεμβάσεις για τη μελέτη των επιπτώσεων ενός μόνο ατόμου όταν δίνουμε και μετά διακόπτουμε κάποια θεραπεία.
- **Μικρογενετικές μελέτες:** Οι λεπτομερείς παρατηρήσεις και η ανάλυση των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα σε μια γνωστική διαδικασία που αναπτύσσεται σε μια χρονική περίοδο.
- **Το βιολογικό - οικολογικό μοντέλο:** Η θεωρία Bronfenbrenent, η οποία περιγράφει τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που διαμορφώνουν την εξέλιξη.
- **Γνωστική ανάπτυξη:** Οι τακτικές και συστηματικές αλλαγές από τις οποίες οι πνευματικές διαδικασίες γίνονται πιο περίπλοκες και εκλεπτυσμένες.
- **Η αναπτυξιακή κρίση:** Μια συγκεκριμένη σύγκρουση της οποίας η λύση προετοιμάζει το έδαφος για την επόμενη φάση.
- **Επεξεργασία της Πληροφορίας:** Η δραστηριότητα του ανθρώπινου νου να συλλέγει, να διατηρεί και να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες.

- **Γνωστική κοινωνική θεωρία:** Η θεωρία που πραγματοποιεί τη σύνδεση των γνωστικών παραγόντων όπως οι πεποιθήσεις, η αυτο-αντίληψη και των προσδοκιών της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης.
- **Το πλαίσιο:** Το περιβάλλον ή η κατάσταση που περιβάλλει και αλληλεπιδρά με ένα άτομο ή ένα γεγονός.

Θέμα 2. Η Διαχείριση των Συγκρούσεων σε ένα Μαθησιακό Περιβάλλον (Σεμινάριο/1 ώρα)

Η διαχείριση των συγκρούσεων στην εκπαίδευση σημαίνει την εξοικείωση με τους παράγοντες που αποτελούν πηγή σύγκρουσης στην τάξη και με τα βήματα μετριασμού, προσφέροντας προτάσεις για την αποφυγή τους. Η αντιμετώπιση των Αντιπαραθέσεων και των Συγκρουσιακών Καταστάσεων είναι συναφής με τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και η γνώση τους είναι στενά συνδεδεμένη με τις εμπειρίες της ζωής. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων ή των υπηρεσιών μας, είμαστε υποχρεωμένοι να συνδεθούμε με άλλα άτομα. Ο άνθρωπος αποτελεί κοινωνικό όν και δεν δύναται να γίνει κατανοητός χωρίς το πλαίσιο που καθιστά τους ανθρώπους όμοιους και διαφορετικούς τον ένα από τον άλλον. Η σύγκρουση είναι μέρος της ζωής και είναι δύσκολο να περιγράψουμε μια κατάσταση ζωής χωρίς στοιχεία σύγκρουσης. Η ύπαρξη της σύγκρουσης είναι τόσο αρχαία όσο και η ανθρώπινη ύπαρξη.

- Οι Στάσεις/Συμπεριφορές στη Σύγκρουση

Όταν η σύγκρουση διαχειρίζεται με ορθό τρόπο, είναι θετική, αποτελεί τον καταλύτη για την αλλαγή, την ανάπτυξη, τη βελτίωση, τη μάθηση και την εκπαίδευση. Πληροφορεί τα συμβαλλόμενα μέρη για τους ρόλους τους, τα δικαιώματα, τα συμφέροντά τους και τα συμφέροντα των άλλων, τα οποία πρέπει να γίνονται σεβαστά με τον ίδιο τρόπο. Μερικές φορές χρησιμοποιούμε τη φράση "το πρόβλημα καθιστά τα πράγματα σαφή" για να δείξουμε ότι η σύγκρουση μπορεί να είναι ένα σημάδι της ανάγκης για πρόοδο, μια καλύτερη εναλλακτική λύση κλπ.

Ποια είναι η Συγκρουσιακή Κατάσταση; Ποια είναι η σχέση μεταξύ της σύγκρουσης και της διαφωνίας; Είναι αυτό που προκύπτει μεταξύ των δύο δυνάμεων (ομάδων ή ατόμων), των αντίθετων τάσεων με διαφορετικά συμφέροντα, έχοντας ως αποτέλεσμα διαφωνίες ή ενόχληση.

Η σύγκρουση είναι μέρος της καθημερινής μας ζωής με διάφορες μορφές. Μπορεί να προκύψει για φαινομενικά στοιχειώδη και άσχετα προβλήματα ή διαφωνίες. Όταν η σύγκρουση μεγαλώνει, οι άνθρωποι ενεργούν ασυνείδητα, με τον τρόπο που έχουν μάθει από τις εμπειρίες και τις παρατηρήσεις τους. Μερικοί άνθρωποι αρέσκονται στις συγκρούσεις, ιδίως όταν γίνονται επιθετικές και συνεπάγονται έντονα συναισθήματα. Επίσης, επηρεάζουν τα άλλα άτομα με τα οποία έχουν άμεσες ή έμμεσες σχέσεις. Εάν προκύψει μία σύγκρουση με έναν φίλο στο σχολείο, και αν δεν επιλυθεί, θα επηρεάσει τις σχέσεις με άλλους φίλους, θα εκδηλωθεί στη συγκέντρωση κατά τη

διάρκεια του μαθήματος, στη στάση απέναντι στους εκπαιδευτικούς, τα μέλη της οικογένειας κλπ. Συνεπώς, είναι προφανές το κόστος μιας ανεπίλυτης σύγκρουσης.

- *Ποιο είναι το κόστος της ελλιπούς ή της κακής διαχείρισης μιας σύγκρουσης;*

Σχέσεις - υποδηλώνουν τις ενδείξεις αδυναμίας, καταστροφής ή παραμόρφωσης. Πρόκειται για τις σχέσεις αυτών των ηλικιακών ομάδων σε όλες τις διαστάσεις τους, όπως με τους γονείς και τους συγγενείς, τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, τους συμμαθητές, τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς γενικώς κ.λπ. Αξιοπρέπεια και σεβασμός - λέγεται ότι είναι δύσκολο να ενεργήσουμε σωστά σε αυτές τις καταστάσεις.

Υπάρχει μείωση του σεβασμού και της αξιοπρέπειας, που φαίνεται να έχει παραγκωνιστεί.

1. Αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα: είμαστε πολύ λιγότερο παραγωγικοί, διότι όλες οι ενέργειες δεν επικεντρώνονται σε αυτό που χρειάζεται να γίνει αλλά στο τι συνέβη.
2. Άγχος: Για όποιον εμπλέκεται, η σύγκρουση είναι αγχωτική. Είναι επίσης πιθανό αυτό το στρες να έχει αντίκτυπο στην ψυχική ή σωματική υγεία των εμπλεκόμενων.
3. Χρόνος: απαιτείται αρκετός χρόνος για να επιλυθούν ή να αντιμετωπιστούν οι καλώς ή κακώς διαχειριζόμενες συγκρούσεις.
4. Χρήματα: είναι ακριβές για όλους. Η ακρίβεια δεν σημαίνει μόνο οικονομικό κόστος, αλλά και ηθικό.

Αβεβαιότητα - όταν η σύγκρουση παραμένει ανεπίλυτη, οι άνθρωποι χάνουν την αίσθηση ασφάλειας και δυσκολεύονται να πραγματοποιήσουν σχέδια για το μέλλον. Επανάληψη - το ίδιο είδος σύγκρουσης μπορεί να επαναληφθεί, μπορεί να επανεμφανιστεί. Από την άλλη πλευρά, οι ίδιοι άνθρωποι μπορούν να υποπέσουν σε διαφορετικούς τύπους συγκρούσεων.

Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε ότι η προαναφερθείσα λίστα δεν είναι διεξοδική. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, περιλαμβάνει όσα είναι τυπικά σε μία σύγκρουση γενικά, αλλά μπορούμε να προσθέσουμε και άλλες αρνητικές επιπτώσεις που μπορούν να προκύψουν.

- *Τι είναι η κατάσταση της κρίσης;*

Πρόκειται για ένα γεγονός ή μια σειρά γεγονότων που προσωρινά περιορίζουν την κανονική ικανότητα του ατόμου να ενεργεί και να σκέφτεται. Μπορεί να πρόκειται για μια πολύ σοβαρή κατάσταση κατά την οποία το άτομο αντιδρά πιθανώς επικίνδυνα λόγω της έλλειψης διαθέσιμων πόρων για την επίλυση του προβλήματός του. Τι είναι η Παρέμβαση; Είναι η πράξη εκμάθησης των δύο ατόμων που εμπλέκονται στη σύγκρουση ώστε να μάθουν ή να περιορίσουν και/ή να τροποποιήσουν τις συμπεριφορές ή τις πράξεις τους.

- *Τι είναι η επίλυση της σύγκρουσης;*

Η επίλυση των συγκρούσεων είναι το σύνολο των μέτρων που λαμβάνονται και εφαρμόζονται και καθιστούν δυνατή την επίλυση της κατάστασης και τον τερματισμό των διαφωνιών. Τα άτομα που εμπλέκονται στη σύγκρουση διατηρούν σκεπτικιστική στάση απέναντι στην επίλυση της

κατάστασης. Φαίνεται ότι δεν έχουν εναλλακτική λύση. Ωστόσο, οι διαφωνούντες μπορεί να διαπιστώσουν ότι έχουν κοινά συμφέροντα και να επιλύσουν την κατάσταση με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

- Συγκρούσεις, νέοι και καθηγητές

Στην καθημερινότητά μας ίσως να έχουμε συχνά αντιμετωπίσει απλές ή σύνθετες καταστάσεις συγκρούσεων και να έχουμε διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην επίλυσή τους. Το έχουμε κάνει και ως απλοί πολίτες. Αυτό το κάνουμε καλύτερα αν είμαστε γονείς, εκπαιδευτικοί ή καθηγητές. Κάθε εκπαιδευτικός έχει την πραγματική και την επαγγελματική ικανότητα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην βελτίωση της ζωής και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι υπεύθυνος/η για τη θεραπεία ή τη δυνατότητα εξεύρεσης μιας θεραπείας για το αποτέλεσμα που προκάλεσε η σύγκρουση. Κάθε καθηγητής, όπου και αν βρίσκεται, αποτελεί τον επαγγελματία που έχει προνομιακή θέση όσον αφορά στις σχέσεις με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα γενικώς και εκείνα της νεανικής ηλικίας ειδικότερα.

Κάθε καθηγητής είναι ο πιο αξιόπιστος και καταρτισμένος επαγγελματίας, τον οποίο πιστεύουν και ακούν οι νέοι και οι φοιτητές όχι απλώς λόγω του πλεονάσματος της σοφίας του, αλλά λόγω της πραγματικότητας. Από τους καθηγητές αναζητώνται βοήθεια και προτάσεις. Κάθε καθηγητής/εκπαιδευτής είναι μια ύπαρξη υψηλής κοινωνικής, ψυχολογικής και παιδαγωγικής ευαισθησίας, που προσπαθεί να συμφιλιώσει εκείνους που δεν έχουν λόγο να είναι εχθρικοί μεταξύ τους. Κάθε καθηγητής φέρει την εξουσία και την αξιοπιστία να αναγνωρίσει την κατάσταση των σχολικών και των εξωσχολικών συγκρούσεων μεταξύ των νεαρών ηλικιακών ομάδων που αφορούν σε ένα πρόσωπο που βρίσκεται σε σύγκρουση. Κάθε καθηγητής, όταν εμφανίζονται συγκρούσεις, έχει το πλεονέκτημα να συμβουλεύει τα παιδιά/σπουδαστές με ευγένεια και να εξηγεί τον καλύτερο τρόπο ή τις εναλλακτικές λύσεις για την επίλυση μιας κατάστασης. Υπό αυτές τις συνθήκες, ο καθηγητής, με σεβασμό στις αρχές αυτής της διαδικασίας, έχει τη δυνατότητα να μειώσει πραγματικά την επιδείνωση των συγκρούσεων και να διευθετήσει τη διαχείρισή τους γρήγορα, ευθέως, με το μικρότερο κόστος και με επαγγελματισμό. Ως εκ τούτου, κάθε καθηγητής καθηγητής προωθεί και εκπαιδεύει την κοινωνική σταθερότητα. Έτσι, αποκτά το ρόλο του διαμεσολαβητή στο παρόν και στο μέλλον. Κάθε καθηγητής γνωρίζει καλά το σύστημα αποκατάστασης της δικαιοσύνης που συνοδεύεται από οφέλη και πλεονεκτήματα. Συνεπώς, επιτελεί πολυλειτουργικό ρόλο.

Κάθε καθηγητής αποτελεί έναν καλό σύμβουλο για όλες τις ηλικιακές ομάδες, με τις κλίσεις, την κοσμοθεωρία, τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα. Εχεμύθεια. Οι καθηγητές έχουν αυτοπεποίθηση, δεν προορίζονται για να τιμωρούν, αλλά για να εκπαιδεύσουν ένα υψηλότερο επίπεδο ηθικής, στάσης και πολιτικής συμπεριφοράς. Το προνόμιο των εκπαιδευτικών να κατανοήσουν την ηλικιακή ομάδα, την τυπολογία των συγκρούσεων και τον τρόπο αντιμετώπισης ή επίλυσής τους είναι πολύ σημαντικό.

- οι Συγκρούσεις στο εκπαιδευτικό περιβάλλον - αιτίες και στρατηγικές απόκλισης

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

1. Γραπτή Εργασία / Ατομικό Έργο (6 ώρες)

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρος πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Mindell, A., (2002). *Μέσα στη Φωτιά: Μετασχηματισμός Μεγάλων Ομάδων Αξιοποιώντας τις Συγκρούσεις και τη Διαφορετικότητα*, Αθήνα: Γραφές
- Μαρούδα - Χατζούλη, Α. (2009). *Η Ανάγκη του Ανήκειν, Ομαδικότητα και Συγκρούσεις στις Ομάδες. Μια Ψυχοδυναμική Προσέγγιση*, Αθήνα: Πολύτροπον.

- Παπαστάμου Σ., (1989). *Εγχειρίδιο κοινωνικής ψυχολογίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Στα Αγγλικά

- Hocker, J. L. & Wilmot, William W. (1991). *Interpersonal conflicts*.
- Wilmot, William W. (1976). *The Influence of personal conflict styles of teachers on students attitudes towards conflict*.
- Kreidler, W.J. (1984). *Creative conflict resolution*, Illinois.
- Buscaglia, L. (1984). *Living, loving, understanding*, Tirana.
- Shapiro, D. (2004). *Conflict and Communication. A Guide through the Labyrinth of Conflict Management*.
- Gjoka, R., Semini, M., Dautaj, A. (1998). *Conflict Transformation in School Environment*, Tirana 2001. *Resolving conflicts, Activities summery prepared by UNICEF*, Tirana.
- Karaj, Th. (1977). *Psychological Aspects of Conflicts*, "Pajtimi" Magazine No. 3, Tirana.
- "Conflicted Adolescents or ..." edition of the Foundation for Conflict Resolution and Reconciliation of Disputes, Tirana, 1999.
- *Surveys in schools: Tirana, Elbasan, Lezha, Saranda*. 2002.
- *A group of authors, "A world to be discovered"*, UNESCO publication, Tirana. 2002.
- Dervishi, Z. (2002). *"Coexistence with Conflict Demons"*, Tirana.
- Beqja, H. (2000). *Adolescence, Priority and Controversy*, "Pajtimi" Magazine No. 3, Tirana.
- Beqja, H. (1998). *Conflicts between generations. Realities and Visions for the Future*, "Pajtimi" Magazine No. 2.
- Gjoka, R. (1996). *School age groups and mediation of disputes*, "Pajtimi" Magazine No.1.
- Kajca, R. (2001). *Disproportions and Contradictions in Psychological and Educational Formation of Students*, "Pajtimi" Magazine No. 2, Tirana.
- Dervishi, Z. (2001). *Occasional prejudices and Misunderstandings - Encouraging Conflict between Teachers and Adolescents*, "Pajtimi", Magazine No.4, Tirana.
- Dervishi, Z. (2001). *Psycho-cultural background in teacher-student-adolescent conflicts*, "Pajtimi" Magazine No. 3 Tirana.
- Orhani, Z. (2001). *Parent-teens disagreements and new "mechanisms" for overcoming them*. "Pajtimi" Magazine Nr. 3, Tirana.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Παιδαγωγική	ΔΕ1	Η Διαχείριση της Εκπαίδευσης. Οι Βασικές αξίες της Βιώσιμης Τουριστικής Εκπαίδευσης	Θ4
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη /διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Η εκπαίδευση δύναται, και πρέπει, να συμβάλλει σε ένα νέο όραμα για βιώσιμη ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Η διαχείριση της εκπαίδευσης είναι η θεωρία και η πρακτική της οργάνωσης και της διοίκησης των υφιστάμενων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και συστημάτων. Σε αντιδιαστολή με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, η εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη μεταφράζεται στην υιοθέτηση μιας πιο ολιστικής προσέγγισης της εκπαίδευσης με στόχο 'να δημιουργηθεί ένας καλύτερος κόσμος για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές όλων των έμβιων όντων του πλανήτη Γη. Η εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη δεν είναι απλώς φιλική προς το περιβάλλον - περιλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που σχετίζονται με τη ζωή, συμπεριλαμβάνοντας την ηγεσία, την επικοινωνία και τη διαχείριση, έννοιες εξαιρετικά σημαντικές για την προσωπική ανάπτυξη.</p>			

Το θέμα παρέχει μια γενική εικόνα των κύριων πτυχών της διαχείρισης της εκπαίδευσης όσον αφορά στην δυνατότητα/προοπτική της εισαγωγής νέων και κοινωνικά σημαντικών ζητημάτων στα προγράμματα σπουδών και το περιεχόμενο της διδασκαλίας, όπως:

- την ουσία και τις λειτουργίες της διαχείρισης της εκπαίδευσης
- την εισαγωγή αλλαγών στην εκπαίδευση
- την εισαγωγή της φιλοσοφίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην εκπαίδευση και τη διδασκαλία, ιδίως στο επίπεδο της ΕΕΚ στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας
- τις βασικές αξίες της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης

Το θέμα λειτουργεί ως αναφορά για τους εκπαιδευτικούς που επιδιώκουν να κατανοήσουν τους βασικούς τομείς γνώσης, την ηθική, την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη διακυβέρνηση. Επιπρόσθετα, εξετάζει ζητήματα και διαδικασίες που σχετίζονται με την κατανόηση του τουρισμού και της βιωσιμότητας στην επίσημη εκπαίδευση. Σημαντικό στοιχείο είναι η διερεύνηση της μάθησης και του βιώσιμου τουρισμού εντός των μη-θεσμικών πλαισίων, συμπεριλαμβανομένων των κοινοτήτων του προορισμού, της διδασκαλίας και της συμβουλευτικής καθοδήγησης, καθώς και της μάθησης/εκπαίδευσης των επισκεπτών. Στο τέλος παρέχει μια συλλογή περιπτώσεων που παρουσιάζουν τη χρήση διαφορετικών παιδαγωγικών μεθόδων και προσεγγίσεων αξιολόγησης στην εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα στον τουρισμό.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για:

- την κατανόηση της έννοιας της διαχείρισης της εκπαίδευσης
- την επισκόπηση των διαστάσεων της διαχείρισης των αλλαγών στην εκπαίδευση, ιδίως όσον αφορά στην εισαγωγή στο περιεχόμενο που σχετίζεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις πρακτικές για τη βιωσιμότητα
- τη συζήτηση σχετικά με τις βασικές αξίες της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης
- τη συζήτηση σχετικά με την ενσωμάτωση της έννοιας της βιωσιμότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας.

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση:

- να κατανοήσει τις ιδιαιτερότητες της καθοδήγησης και της διαχείρισης των ατόμων στην εκπαίδευση
- να αντιληφθεί τις διαδικασίες διαχείρισης της αλλαγής στην εκπαίδευση
- να ενσωματώσει τις αξίες στην εκπαιδευτική κατάρτιση
- να δεσμευτεί προσωπικά απέναντι σε μορφές τουρισμού που μεγιστοποιούν αντί να μειώνουν τη βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη και την ποιότητα του περιβάλλοντος
- να εκτιμήσει τα οφέλη και τα προβλήματα που προκύπτουν από τις διάφορες μορφές τουρισμού, ιδίως όσον αφορά στην κοινωνική ισότητα και το περιβάλλον

Μέθοδοι Αξιολόγησης

<p>Εργασίες (Παρακαλούμε να αναφέρετε και να περιγράψετε λεπτομερώς όλες τις δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν)</p>	<p>Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Βίντεο με Μελέτες Περίπτωσης https://www.youtube.com/watch?v=59KilQ6YSZc https://www.youtube.com/watch?v=jW0XL3pFo0U https://www.youtube.com/watch?v=kVSr9mirg9M https://www.youtube.com/watch?v=J0sFv6E4WZc • Συζήτηση των ερωτήσεων <p>Οι φοιτητές θα λαμβάνουν συμμετοχή σε διαδικτυακή συζήτηση για 'το πώς θα δημιουργήσουν ένα αφήγημα σχετικά με τη σημασία της Επίλυσης των Προβλημάτων της Κοινότητας'</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Τεστ πολλαπλής επιλογής • Γραπτή Εργασία http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_c/mod16.html
<p>Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος</p>	
<p>I. Δραστηριότητες στην τάξη</p> <p>Θέμα 1. Διαχείριση της Εκπαίδευσης (σεμινάριο/ 2 ώρες)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Ορισμοί και Σημασία της Διαχείρισης της Εκπαίδευσης 1.2 Η Διαχείριση της Αλλαγής στην Εκπαίδευση 1.3 Οι Κατηγορίες της Διαχείρισης της Εκπαίδευσης 1.4 Εκπαιδευτικοί Πόροι/Πηγές <ul style="list-style-type: none"> - Διδακτικό και μη προσωπικό - Φοιτητές - Γονείς - Εμπειρογνώμονες - Κοινότητα - ΡΤΑ - Λειτουργοί/Υπάλληλοι του Τμήματος - Κυβερνητικό σώμα <p>Θέμα 2. Βασικές αρχές της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης (σεμινάριο/ 1 ώρα)</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Βασικές αρχές της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης <ul style="list-style-type: none"> - Δεοντολογία/Ηθική, - Εποπτεία, - Γνώση, - Επαγγελματισμός, - Αμοιβαιότητα. 	

2.2 Βιώσιμη Τουριστική Εκπαίδευση:

- Οι Βασικοί εμπλεκόμενοι
- Καθοδήγηση/διδασκαλία στις επιχειρήσεις του τουρισμού και της φιλοξενίας
- Επίσημες και ανεπίσημες πρακτικές μάθησης για την ΕΕΚ

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

1. Γραπτή Εργασία (6 ώρες)

Οι σπουδαστές αναλαμβάνουν να συγγράψουν ένα δοκίμιο σχετικά με τις προοπτικές της εισαγωγής του θέματος "Βιώσιμη ανάπτυξη" σε ένα πρόγραμμα ΕΕΚ για τους διευθυντές ξενοδοχείων στη χώρα τους. Έχουν την ελευθερία να επιλέξουν (i) το επίπεδο της ΕΕΚ του προγράμματος - δευτεροβάθμια, μετα-δευτεροβάθμια, ανώτατη, (ii) το (τα) εκπαιδευτικό (-ά) ίδρυμα (-τα) που προσφέρει το πρόγραμμα. Ωστόσο, θα πρέπει να αναλύσουν τις διαδικασίες στις οποίες βασίζονται τα προγράμματα σπουδών της κατάρτισης, το περιεχόμενο της διδασκαλίας και η μορφή της εκπαίδευσης. Θα πρέπει οι δυνατότητες για την εισαγωγή άμεσων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αλλαγών να αναθεωρηθούν και να αναλυθούν σε όρους εφαρμοσιμότητας και αποδοτικότητας.

Δομή:

1500 λέξεις με την ακόλουθη δομή:

- Εισαγωγή
- Θέμα και στόχοι
- Θεωρητική ανάλυση
- Συμπέρασμα

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καθίσματα για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρός πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο
-

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα
- Moscardo, G and Bencekendorff, P. (2015) Education for Sustainability in Tourism. A handbook of processes, resources and strategies Springer Berlin Heidelberg

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Κικίλια Κ., (2013). *Τουριστική Συνείδηση και Εκπαίδευση*, Αθήνα: Εκδόσεις Δηρός
- Καλούρη – Αντωνοπούλου Ρ., Σιγάλας Χ. (2006). *Γενική διδακτική μεθοδολογία. Γενικά ψυχοπαιδαγωγικά θέματα*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Αθανασίου Λ., (2004). *Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση: Εξελίξεις, προβλήματα, Ανάγκες, Πολιτική*, Αθήνα: Ι.Τ.Ε.Π.

Στα Αγγλικά

- Beard, C. and Wilson, J.P. (eds) (2002). *The power of experiential learning: a handbook for trainers and educators*, Kogan Page, London.
- Bulbeck, C. (2005). *Facing the Wild. Ecotourism, Conservation and Animal Encounters*, Earthscan London.
- Busby, G. (2003). *Tourism degree internships: A longitudinal study*. *Journal of Vocational Education and Training*, 55(3), 319-333.
- Coles, T., Hall, C. M., & Duval, D. T. (2006). *Tourism and post-disciplinary enquiry*. *Current Issues in Tourism*, 9(4/5), 293-319.
- Crispin, D., & Robinson, N. (2001). *The theming of tourism education: A three-domain approach*. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1), 30-34.
- Dickinson, J. and Lumsdon, L. (2010). *Slow Travel and Tourism*, Earthscan, London.
- Dredge, D., & Jenkins, J. (2007). *Tourism Policy and Planning*. Brisbane: John Wiley & Sons.
- Edginton, C., Hudson, S., & Lankford, S. (2000). *Managing Recreation, Parks, and Leisure Services: An Introduction*. Champaign, IL: Sagamore Publishing.

- Etchner, C., & Jamal, T. B. (1997). The Disciplinary Dilemma of Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*, 24, 868-883.
- Francis, H., & Cowan, J. (2008). Fostering an action-reflection dynamic amongst student practitioners. *Journal of European Industrial Training*, 32(5), 336-346.
- Graci, S. and Dodds, R. (2010). *Sustainable Tourism in Island Destinations*, Earthscan, London.
- Groth, A. (2000). Sustainable tourism and the environment, *Connect*, 25(1), pp. 1-2.
- Hall, D. and Richards, G. (2003). *Tourism and Sustainable Community Development*, Routledge, London.
- Itin, C.M. (1999). Reasserting the philosophy of experiential education as a vehicle for change in the 21st century, *Journal of Experiential Education*, 22(2), pp. 91-98.
- Johnston, A.M. (2005). *Is the Sacred for Sale. Tourism and Indigenous Peoples*, Earthscan, London.
- Mastny, L. (2001). *Traveling Light: New Paths for International Tourism*, Worldwatch Paper No.159, Worldwatch Institute.
- McDrury, J. and Alterio, M. (2003). *Learning through Storytelling in Higher Education: Using Reflection & Experience to Improve Learning*, Routledge.
- Miettinen, R. (2000). The concept of experiential learning and John Dewey's theory of reflective thought and action, *International Journal of Lifelong Education*, 19(1), pp. 54-72.
- Mitchell, J. and Ashley, C. (2009). *Tourism and Poverty Reduction. Pathways to Prosperity*, Earthscan, London.
- Moon, J.A. (2004). *Handbook of Reflective and Experiential Learning Theory and Practice*, RoutledgeFalmer.
- Moscardo, G and Bencekendorff, P. (2015). *Education for Sustainability in Tourism. A handbook of processes, resources and strategies* Springer Berlin Heidelberg
- Mowforth, M. and Munt, I. (2008). *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World (3rd Edition)*, Routledge, London.
- Peters, M., Britton, A. and Blee, H. (2007). *Global Citizenship Education: Philosophy, Theory and Pedagogy (Contexts of Education)*, Sense Publishers, Rotterdam.
- Reid, A. et al. (2008). *Participation and Learning: Perspectives on Education and the Environment, Health and Sustainability*, Springer, Dordrecht.
- Robinson, M. and Picard, D. (2006). *Tourism, Culture and Sustainable Development*, Division of Cultural Policies and Intercultural Dialogue, Culture Sector, UNESCO.
- Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?*, Earthscan, London.
- Silberman, M.L. (ed.) (2007). *The Handbook of Experiential Learning*, Temple University.
- Spenceley, A. (ed.) (2008). *Responsible Tourism. Critical Issues for Conservation and Development*, Earthscan, London.
- Wessels, M. (2006). *Experiential Learning*, Juta and Co. Ltd.
- <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002474/247444e.pdf>

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας
Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης¹³	ΔΕ2
Επισκόπηση της Διδακτικής Ενότητας	
<p>Η διδακτική ενότητα αποτελείται από 3 θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας σχετικά με τις συνέπειες της βιωσιμότητας και εντός της αποκαλούμενης οικονομίας της εμπειρίας. Η διδακτική ενότητα ξεκινά με την επισκόπηση της εξέλιξης του τουρισμού ως οικονομικής δραστηριότητας και τη μελέτη της σύγχρονης ανάπτυξής του έναντι των παγκόσμιων τάσεων. Οι αντίστοιχες επιπτώσεις του κλάδου στους διάφορους τομείς της ζωής συζητώνται με έμφαση στις θετικές και τις αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνία και το περιβάλλον. Τέλος, εξηγούνται η έννοια και τα χαρακτηριστικά της οικονομίας της εμπειρίας προκειμένου να καταγραφεί η αναπτυξιακή τάση που οδηγεί σε βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα.</p>	

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
--------------------------------	---------------------------------	----------------	-----------------

¹³ Αυτή η διδακτική ενότητα αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο Διοίκησης της Βάρνας (Βουλγαρία)

Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης	ΔΕ2	Η Εξέλιξη του Τουριστικού Κλάδου	Θ5
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Ο τουρισμός αποτελεί μεγάλο και πολύπλοκο φαινόμενο. Θεωρείται σημαντική κοινωνική, οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα, σημαντικός κλάδος και πηγή περιβαλλοντικής και κοινωνικής αλλαγής. Πολλές από τις προκλήσεις στη μελέτη του τουρισμού και, συνεπώς, στην εργασία ή την έρευνα στον τομέα, προκύπτουν από την πολύπλευρη φύση του. Ο τουρισμός και η φιλοξενία αποτελούνται από πολλούς διαφορετικούς τομείς (συμπεριλαμβάνοντας τις μεταφορές, τα καταλύματα, τους πόλους έλξης, τις υπηρεσίες υποστήριξης και τις υποδομές), οι οποίοι με τη σειρά τους μπορεί να είναι αρκετά διαφορετικοί και να αντιμετωπίζονται από ποικίλες οπτικές γωνίες: οικονομικές, κοινωνικο-πολιτιστικές, πολιτικές. Επιπλέον, ο τουρισμός είναι μια γεωγραφικά πολύπλοκη δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από πολλαπλές καταβολές και προορισμούς που συνδέονται μεταξύ τους με διάφορους τρόπους, με ροές ανθρώπων, ιδεών, πληροφοριών και πόρων, μέσω δικτύων μεταφορών και καναλιών διανομής.</p> <p>Πώς ήταν παλαιότερα; Τι προκάλεσε τις μεγαλύτερες αλλαγές και τι ώθησε τους ανθρώπους να συστηθούν ως τουρίστες και να ορίσουν τον τουρισμό; Γιατί οι τουρίστες πηγαίνουν διακοπές; Ποιες είναι οι παγκόσμιες τάσεις;</p> <p>Το θέμα αυτό εξηγεί και προσδιορίζει τις απαντήσεις αυτών, καθώς και άλλων ερωτήσεων είτε πρόκειται για πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, τεχνολογικές ή περιβαλλοντικές ερωτήσεις.</p>			
Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης			

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για να:

- προσφέρει μια συστηματική βάση αξιολόγησης των παραγόντων του μακροοικονομικού περιβάλλοντος που επηρεάζουν την παρελθούσα, την υφιστάμενη και τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού
- παρακολουθήσει την εξέλιξη του τουρισμού και την αναγνώρισή του ως οικονομικής δραστηριότητας
- προσδιορίσει και να αξιολογήσει τις επιπτώσεις των εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν τον τουρισμό και τις αντιδράσεις σε σχέση με αυτούς, πχ ηθικές δεξιότητες, πρότυπα κλπ
- ενθαρρύνει τους σπουδαστές να εξετάσουν την πολυπλοκότητα και τις αλληλεπιδράσεις των τάσεων που διαμορφώνουν τις τουριστικές εμπειρίες
- αναπτύξει συναίσθηση των προκλήσεων που συνοδεύουν τη ανάλυση του μακροπεριβάλλοντος του τουρισμού
- αναθεωρήσει τα μοντέλα της επιχειρηματικής οργάνωσης και διαχείρισης των τουριστικών επιχειρήσεων

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- αναγνωρίσει την πολυπλοκότητα του τουρισμού τόσο ως βιομηχανίας όσο και ως τομέα μελέτης
- προσδιορίσει και να περιγράψει τους ρόλους των φορέων του δημόσιου, του ιδιωτικού και του τριτογενή τομέα που εμπλέκονται στην παγκόσμια και την εθνική τουριστική βιομηχανία
- σκεφτεί συστηματικά, κριτικά και δημιουργικά για τις ιδιαίτερες έννοιες του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένης της ηθικής στη διαχείρισή του
- εξετάσει τουριστικά μοντέλα, περιπτώσεις και παραδείγματα με αναλυτικό τρόπο
- δημιουργήσει συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών εννοιών και παραδειγμάτων
- επικοινωνήσει τις έννοιες με σαφή, συνοπτικό και αποτελεσματικό τρόπο
- εφαρμόσει ευρείες αντιλήψεις στις μελέτες περίπτωσης και να αναπτύξει απαντήσεις στα ζητήματα που τέθηκαν
- εντοπίσει, καταγράψει, οργανώσει και αναλύσει τις σχετικές πληροφορίες για τον τουρισμό μέσω ποικίλων πηγών από τις (βιβλία, ιστότοποι κλπ)
- ερευνήσει, σχεδιάσει, και παράγει γραπτή εργασία που να ανταποκρίνεται στα καθορισμένα πρότυπα

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

- **Μελέτες περίπτωσης καλών πρακτικών**

<http://database.helix-balkanmed.eu/searchpractices>

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- **Γραπτή εργασία**

- Βίντεο με μελέτες περίπτωσης
<https://www.youtube.com/watch?v=dImBq3Ungns>
<https://www.youtube.com/watch?v=4jJFHNbcqQ4>
<https://www.youtube.com/watch?v=IRv1-6Y9N2A>
<https://www.youtube.com/watch?v=Y2GccYdGc-I>
<https://www.youtube.com/watch?v=sBaiRpIpPKQ>
<https://www.youtube.com/watch?v=7mPowNdCdR8>
<https://www.youtube.com/watch?v=6ufX3gto8Kg>
<https://www.youtube.com/watch?v=Qmzg8ml3-q0>

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

III. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1. Ο τουρισμός ως οικονομική δραστηριότητα. Η εξέλιξη του με την πάροδο του χρόνου και οι τρέχουσες παγκόσμιες τάσεις (σεμινάρια / 2 ώρες)

1.1. Η ιστορία του τουρισμού

- Πώς η ιστορία διαμορφώνει το παρόν
- Ο τουρισμός στην αρχαιότητα
- Μεσαίωνας
- "Grand Tour"
- Τουρισμός αναψυχής
- Φιλοξενία και τουρισμός

1.2. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη του τουρισμού

- Απειλές στον τουρισμό
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες
- Κοινωνικοί παράγοντες

1.3. Ο τουρισμός ως κλάδος υπηρεσιών

1.3.1. Τομείς ή τμήματα εντός του τομέα του τουρισμού και της φιλοξενίας

- Μεταφορές και ταξίδια
- Τομέας τροφοδοσίας και διαμονή
- Ψυχαγωγία και διασκέδαση
- Επιχειρηματικές εγκαταστάσεις
- Μάρκετινγκ και προώθηση

1.3.2. Οι επιχειρήσεις του τουρισμού και της φιλοξενίας

1.4. Η κατηγοριοποίηση των τουριστικών προϊόντων

- Προϊόντα με Επίκεντρο τον Τουρισμό (TOPs)
- Προϊόντα με Επίκεντρο τον Κάτοικο (ROPs)

1.5. Οι Πρόσφατες Έννοιες του Τουρισμού

- Ο Τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος
- Ο Βιωματικός τουρισμός

Θέμα 2. Η Επιχειρηματική οργάνωση και διαχείριση των τουριστικών επιχειρήσεων: οι μικροοικονομικές προοπτικές του τουρισμού (σεμινάριο / 1 ώρα)

2.1 Η μικροοικονομική προοπτική του τουρισμού

- Η φύση της ζήτησης της αγοράς για τα τουριστικά προϊόντα
- Συνολικά έσοδα (ακαθάριστα)
- Αλλαγές στη ζήτηση
- Δείκτες ζήτησης
- Η προσφορά των τουριστικών προϊόντων.
- Η ισορροπία της αγοράς
- Ο κύκλος ζωής τουριστικής περιοχής

2.2 Η επιχειρηματική οργάνωση και διαχείριση των τουριστικών επιχειρήσεων

IV. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

1. Ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο με βίντεο από μία μελέτη περίπτωσης (6 ώρες), ή

2. Γραπτή εργασία (6 ώρες)

Υπόδειγμα: Αν ήσασταν ένας τόπος, ποιος θα ήταν αυτός;

Εργασία:

Οι φοιτητές καλούνται να γράψουν ένα δοκίμιο που θα περιγράφει τον τόπο που θα ήταν αν οι ίδιοι ήταν προορισμοί. Έχουν την ελευθερία να επιλέξουν (i) εάν θα περιγράψουν έναν τόπο σε αμιγώς γεωγραφικούς/περιβαλλοντικούς όρους ή μια συγκεκριμένη επιχείρηση/δραστηριότητα/τουριστικό προϊόν, (ii) την αυστηρότητα και την επισιμότητα του λόγου που χρησιμοποιούν καθώς και (iii) τη μορφή και τη δομή της παρουσίασης του κειμένου (π.χ. μπορούν να προστεθούν εικόνες, γραφήματα και λοιπά γραφικά).

Αξιοποιώντας μια σειρά δημιουργικών και χαρτογραφικών διαδικασιών, η εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση της προσωπικότητας, της ταυτότητας και της κουλτούρας των φοιτητών που παρουσιάζονται ως τόποι, εμπειρίες και τουριστικά προϊόντα. Ο στόχος της εργασίας σχετίζεται με τον τρόπο που οι προορισμοί αναπτύσσουν ένα brand, βάσει των φυσικών χαρακτηριστικών, των πεποιθήσεων και της στάσης των τουριστών. Επομένως, η σχέση της εργασίας ευθυγραμμίζεται με τον τρόπο που επισημαίνονται οι προορισμοί και με τις κύριες τάσεις που τους διαμορφώνουν.

Δομή:

1500 λέξεις με την ακόλουθη δομή:

- Εισαγωγή
- Θέμα και στόχοι
- Θεωρητική ανάλυση
- Συμπέρασμα

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρος πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- ΕΟΤ (2014). *Στρατηγική Προώθησης και Προβολής του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού για την τριετία 2014 – 2015 – 2016*, Αθήνα: ΕΟΤ, Υπουργείο Τουρισμού.
- ΙΟΒΕ (2012). *Η επίδραση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία*, Αθήνα.
- ΙΝΣΕΤΕ (2015). *Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2014*, Αθήνα: Ινστιτούτο ΣΕΤΕ.
- ΙΤΕΠ (2014). *Εξελίξεις στον τουρισμό και την ελληνική ξενοδοχία το 2013*.
- Κασιμάτη, Ε. και Σιδέρης, Δ. (2015). “Προς ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης στον τουρισμό: Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τουριστικό προϊόν στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης (2008-2014)”, Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό Δελτίο, τ. 42.
- ΚΕΠΕ (2015). Εκτίμηση της κατανομής του εισοδήματος από εισερχόμενο τουρισμό, ως προς το μέρος που παραμένει στη χώρα και σε αυτό που επανεξάγεται στο εξωτερικό, Αθήνα.
- Κοκκώσης Χ. και Τσάρτας Π. (2001). *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη*, εκδ. Κριτική, Αθήνα

- Παπαγεωργίου, Μ. (2011), 'Η γεωγραφία και χωροταξία του θερμαλιστικού τουρισμού στην Ελλάδα', Γεωγραφίες, (18), 58-80
- Τσάρτας, Π. (2010) *Ελληνική τουριστική ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ

Στα Αγγλικά

- Yeoman, I. (2008). *Tomorrow's Tourist*, Routledge, Oxford.
- Conrady R. and Buck. M. (eds). (2007). *Trends and Issues in Global Tourism*, Springer, Berlin.
- Dwyer, L. and Forsyth, P. (2006). *International Handbook on the Economics of Tourism*. Edward Elgar, Cheltenham.
- Dwyer, L. and Forsyth. P. (2010). *Tourism Economics and Policy*, Channel View Publications.
- Gore, A (2006). *An Inconvenient Truth: The Planetary Emergency of Global Warming and What We Can Do About it*. Bloomsbury Publishing.
- Ioannides, D. and Debbage. K. (1998). *The Economic Geography of the Tourist Industry: a Supply Side Analysis*, London: Routledge.
- Mak, J. (2004). *Tourism and the Economy: Understanding the Economics of Tourism*, Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Page, S., & Connell, J. (2006). *Tourism: A Modern Synthesis*. 2nd edition. London: Thomson Learning.
- Papatheodorou A. (2006). *Corporate rivalry and market power: competition issues in the tourism industry*, I.B. Tauris.
- Tribe, J. (2011). *The Economics of Recreation, Leisure and Travel*, Amsterdam: Elsevier.
- Vanhove N. (2005). *The Economics of Tourism Destinations*, Amsterdam: Elsevier.
- Wilmot, M & Nelson, W (2005). *Complicated Lives: The Malaise of Modernity*. Wiley, Chichester 10.
- Yeoman, I. (2012). *2050: Tomorrows' Tourism*, Channelview Publications, Bristol (forthcoming).
- Yeoman, I. (2012). *A Futurists Perspective of Ten Certainties of Change*. Ch 1 pp 3-20. In Conrady, R & Buck, M (Eds). (2012). *Trends and Issues in Global Tourism*. Springer, Berlin.
- Yeoman, I. & McMahon-Beattie, U. (2011). *The Changing Meaning of Luxury*. Ch 6, pp 72-85.
- Yeoman, I. & McMahon-Beattie, U. (Eds). (2011). *Revenue Management: A Practical Pricing Perspective*, Palgrave, Basingstoke.
- Yeoman, I. (2010). *Tomorrow's Tourist*. *Journal of Globalisation*, Vol 1, No 2, pp 118-127.
- Yeoman, I. Hsu, C. Smith, K. & Watson, S. (2010). *Tourism and Demography*. Goodfellow, Oxford.
- Yeoman, I. Munro, C. & McMahon-Beattie, U. (2006). *Tomorrows World, Consumer and Tourist*. *Journal of Vacation Marketing*, Vol 12, No 2, pp 174-190.
- Yeoman, I., Durie, A., McMahon-Beattie, U. & Palmer, A. (2005). *Capturing the Essence of a Brand: The Case of Scottish Tourism*. *Journal of Brand Management*. Vol 13, No 2, pp 134-147.
- Hailstones, Thomas J. and Rathwell, John C. (1995). *Managerial Economics*, Prentice Hall International, New Delhi.

- Chopra, O.F. (1984). Managerial Economics, Tata-McGraw Hill, New Delhi.
- Agarwal, M. (1997). Economics for decision Making. Indian Institute of Finance, Delhi.
- Davis, J.R. and Chang, S. (1986). Principles of Managerial Economics, Prentice Hall International, New Delhi.
- Mehta, P.L. (2016). Managerial Economics. Sultan Chand, New Delhi.
- Petterson, H. (1994). Managerial Economics. 3rd Ed., Prentice Hall of India, Delhi.
- Adhikary, M. (2002). Managerial Economics. Khosla Pub.
- Salvatore, D. (2014). Managerial Economics in a global economy. 8th Ed., Irwin McGraw Hill.
- Tribe, J. (2001). The Economics of Leisure and Tourism. New Delhi, Butterworth Heineman.
- Cullen, P. (1997). Economics for Hospitality Management. London, International Thomson Business Press.
- Sinclair, M.T. and Stabler, M. (1997). The Economics of Tourism. London, Routledge.
- Maheswari, S.N. (2005). Financial Accounting Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
- Grewal, T.S. (2004). Introduction to Accounting. S. Chand & Company.
- Jain, S.P. and K.L. Narang (2002). Cost Accounting. Kalyani Publishers.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης	ΔΕ2	Οι Επιπτώσεις του Τουρισμού	Θ6
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη /διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			

Με την ανάπτυξη του τουρισμού, ο αντίκτυπός του στους διάφορους τομείς της ζωής έχει γίνει ολοένα και πιο ορατός στην κοινωνία. Ερευνητές και επαγγελματίες έχουν ζητήσει να εξετάσουν ολό το φάσμα των επιπτώσεων πέρα από τα όρια των αποκλειστικά οικονομικών. Αυτό συμβαδίζει με την αυξημένη εστίαση στη βιώσιμη ανάπτυξη, όπου οι οικονομικές επιπτώσεις εξετάζονται παράλληλα με τις κοινωνικοπολιτισμικές και τις περιβαλλοντικές.

Το θέμα εξετάζει τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις (οφέλη και κόστος) που επιφέρουν στο περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία οι δραστηριότητες του τουρισμού και της φιλοξενίας. Υπογραμμίζει την πολιτική και υποκειμενική φύση στην ερμηνεία της αξιολόγησης των επιπτώσεων, όπως έχει εφαρμοστεί στο πλαίσιο της ανάπτυξης και της διαχείρισης του τουρισμού.

Μέσω της ποικιλομορφίας των μελετών περίπτωσης, το θέμα εξετάζει το μέγεθος και τη σημασία των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικοπολιτισμικών επιπτώσεων στους τουριστικούς προορισμούς και τις επιχειρήσεις, και εισάγει τα εργαλεία έρευνας και αξιολόγησης των επιπτώσεων στο πλαίσιο του βιώσιμου τουρισμού.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για

- την επισκόπηση των επιπτώσεων του τουρισμού στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία
- να περιγράψει τη συσχέτιση μεταξύ των τύπων του τουρισμού και του πεδίου των επιπτώσεων
- να επιστήσει την προσοχή στις ποικίλες επιπτώσεις του τουρισμού κατά την ανάπτυξη ενός προορισμού
- να παρουσιάσει μια ολιστική μέθοδο σχεδιασμού, έρευνας και διαχείρισης των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης σε αρμονία με τις στρατηγικές της βιώσιμης ανάπτυξης

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- αξιολογεί τις οικονομικές, κοινωνικο-πολιτισμικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία
- αξιολογεί τη σημασία της διαχείρισης των επιπτώσεων του τουρισμού στο πλαίσιο του προγραμματισμού και της διαχείρισης του βιώσιμου τουρισμού
- να κατανοεί τις ερευνητικές μεθόδους και τα πρωτόκολλα βάσει των οποίων διεξάγεται μια αποτελεσματική έρευνα των επιπτώσεων
- να αναλύσει τους ρόλους των διαφόρων εμπλεκόμενων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση των επιπτώσεων του τουρισμού
- να καταγράψει και να μετρήσει την έκταση και τις διακυμάνσεις των επιπτώσεων και να αναλύσει τα ευρήματα στο πλαίσιο της αξιολόγησης, της διαχείρισης και του ελέγχου των επιπτώσεων

- να επιστήσει την προσοχή όσον αφορά στη σημασία του βιώσιμου τουρισμού για την ανάπτυξη διαφόρων προορισμών, τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες
- να αναπτύξει αυτόνομα δεξιότητες και ικανότητες σχετικά με την επίλυση προβλημάτων, την ανεξάρτητη μάθηση, την αυτονομία, την επικοινωνία
- να παραθέσει τις συγκεκριμένες αιτίες και τα αποτελέσματα των επιπτώσεων και να επεξηγήσει πώς μετριάζεται το καθένα

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

Βίντεο με μελέτες περίπτωσης

<https://www.youtube.com/watch?v=gvcVxEfMsCQ>
<https://www.youtube.com/watch?v=wr7urVS9IuA>
<https://www.youtube.com/watch?v=6WQJnuuFThE>

Συζήτηση των ερωτήσεων - Οι φοιτητές θα λαμβάνουν συμμετοχή σε διαδικτυακή συζήτηση για 'το πώς να μειώσουν τις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον'

Γραπτή εργασία - Οι σπουδαστές θα πρέπει να γράψουν ένα δοκίμιο ώστε να παρουσιάσουν την ιδέα τους για μια βιώσιμη επιχείρηση/πρωτοβουλία στον τομέα της φιλοξενίας

Τεστ Σωστού/Λάθους - Οι σπουδαστές θα πραγματοποιήσουν το τεστ επιλέγοντας μεταξύ δύο πιθανών απαντήσεων, απαντώντας σε ερωτήσεις από τη διάλεξη στην τάξη.

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1. Γενικές και τρέχουσες τάσεις στην ανάπτυξη του τουρισμού (σεμινάριο / 1 ώρα)

Θέμα 2. Θετικές και Αρνητικές Επιπτώσεις του Τουρισμού (σεμινάρια/2 ώρες)

2.1. Κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις

- Εμπορευματοποίηση του πολιτισμού
- Αποτέλεσμα της επίδειξης/παρουσίασης
- Κριτική επί του αποτελέσματος της επίδειξης/παρουσίασης
- Συμμετοχή της Κοινότητας
- Αφομοίωση/ενσωμάτωση

2.2. Περιβαλλοντική επίπτωση

2.2.1. Οι επιπτώσεις των εγκαταστάσεων/λειτουργιών

2.2.2. Πόροι

- Νερό
- Ρύπανση/μόλυνση και θόρυβος

- Γη/έδαφος
- Απόβλητα

2.2.3. Τουριστικές δραστηριότητες

2.2.4 Αποτέλεσμα της μεταφοράς/διαμετακόμισης

2.3. Οικονομικές επιπτώσεις

2.3.1. Θετικές οικονομικές επιπτώσεις

- Κέρδη από το συνάλλαγμα
- Συνεισφορές στα δημόσια έσοδα
- Δημιουργία απασχόλησης
- Επένδυση σε υποδομές

2.3.2. Αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις

- Διαρροές: διαρροές στην εισαγωγή και την εξαγωγή
- Θύλακες τουρισμού
- Κόστος υποδομών
- Αύξηση των τιμών
- Εποχιακές θέσεις εργασίας

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

1. Διαδικτυακή συζήτηση (1 ώρα)

Οι σπουδαστές συμμετέχουν σε ηλεκτρονική συζήτηση με θέμα «*Πώς να μειώσουμε τις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον*». Πρέπει να έχουν προετοιμαστεί πριν από το μάθημα, να εκφράσουν την άποψή τους και να προτείνουν συγκεκριμένα μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη.

2. Γραπτή εργασία (5 ώρες)

Στους μαθητές δίνεται η εργασία να γράψουν ένα δοκίμιο σχετικά με το θέμα, καλύπτοντας τις συγκεκριμένες απαιτήσεις της. Οι εργασίες προετοιμάζονται ατομικά.

Οι φοιτητές πρέπει να φανταστούν ότι διαθέτουν όλους τους απαραίτητους πόρους, το κεφάλαιο, το εργατικό δυναμικό, τις γνώσεις κ.λπ. και πρέπει να δημιουργήσουν μια τουριστική επιχείρηση που να λειτουργεί χωρίς να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις. Τι είδους θα είναι, θα πρόκειται για κάποιο ξενοδοχείο, θέρετρο, εστιατόριο, κάμπινγκ, κάποια επιχείρηση παροχής υπηρεσιών ή κάτι άλλο; Πόσοι άνθρωποι πρόκειται να απασχολούνται, ποια θα είναι η ομάδα-στόχος; Ποια μέτρα θα ληφθούν για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχείρησης;

Δομή:

1500 λέξεις με την ακόλουθη δομή:

- Εισαγωγή
- Θέμα και στόχοι

- Θεωρητική ανάλυση
- Συμπέρασμα

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρος πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Σιγάλα Μ, Χρήστου Ε. (2014), Από τον μαζικό τουρισμό στον τουρισμό της εμπειρίας, Αθήνα
- Σαρτζετάκης Ε., Καρατζόγλου Β. (2011), 'Οικονομικές και Φυσικές Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στον Κλάδο του Τουρισμού', Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής, ΑΘΗΝΑ, ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
- Αγοραστάκης Γ., *Περιβάλλον & Τοπική Ανάπτυξη, Ηλεκτρονική Έκδοση, 2017* (Διαθέσιμο στο: <http://www.agorastakis.gr/ebooks/peribalonatopikianaptici.html>)

- Αθανασίου Λ., *Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Προστασία*, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, 2007
- Anderson-Berry, L., and L. Yates. (2003). The environmental and societal impacts of cyclone Zoë and the effectiveness of the tropical cyclone warning systems in Tikopia and Anuta. Report for the Centre for Disaster Studies. Cairns: James Cook University.
- Aswani, S. (1999). Common property models of sea tenure: A case study from the Roviana and Vonavona Lagoons, New Georgia, Solomon Islands. *Human Ecology*, 27:417–453. DOI: 10.1023/A:1018727607651. [Cross Ref]
- Aswani, S. (2011). Socioecological approaches for combining ecosystem-based and customary management in Oceania. *Journal of Marine Biology*.
- Aswani, S., Diedrich, A., Currier, K. (2015). Planning for the future: Mapping anticipated environmental and social impacts in a nascent tourism destination. *Society and Natural Resources*.
- Aswani, S. and Lauer, M. (2014). Indigenous people's detection of rapid ecological change. *Conservation Biology*, 28:820–828. DOI: 10.1111/cobi.12250. [PubMed] [Cross Ref].
- Bennett, G., P. Cohen, A.M. Schwarz, J. Albert, S. Lawless, C. Paul, and Z. Hilly. (2014). Solomon Islands: Western Province situation analysis. CGIAR Research Program on Aquatic Agricultural Systems, Penang, Malaysia. Project report: AAS-2014-15.
- Berkes, F., and D. Jolly. (2001). Adapting to climate change: Social-ecological resilience in a Canadian western arctic community. *Conservation Ecology*, 5:18. Retrieved from <http://www.consecol.org/vol5/iss2/art18/>.
- Budowski, G. (1976). Tourism and environmental conservation: Conflict, coexistence or symbiosis. *Environmental Conservation*, 3:27–31. doi: 10.1017/S0376892900017707. [Cross Ref].
- Butler, R. (1980). The concept of a tourist area life cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 1:5–12. DOI: 10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x. [Cross Ref].
- Campbell, J. (2009). Islandness: Vulnerability and resilience in Oceania. *Shima: The International Journal of Research into Island Cultures*, 3:85–97.
- Cinner, J. and Aswani, S. (2007). Integrating customary management into marine conservation. *Biological Conservation*, 140:201–216. DOI: 10.1016/j.biocon.2007.08.008. [Cross Ref].
- Cinner, J., Huchery, C., Darling, E., Humphries, A., Graham, N., Hicks, C., et al. (2013). Evaluating social and ecological vulnerability of coral reef fisheries to climate change. *Plos One*. [PMC free article] [PubMed].
- Cinner, J., McClanahan, T., Daw T., Graham N., Maina, J., Wilson, S., Hughes, T. (2009). Linking social and ecological systems to sustain coral reef fisheries. *Current Biology*, 19:206–212. DOI: 10.1016/j.cub.2008.11.055. [PubMed] [Cross Ref].

- Cohen, P., Evans, L., Mills, M. (2012). Social networks supporting governance of coastal ecosystems in Solomon Islands. *Conservation Letters*, 5:376–386. DOI: 10.1111/j.1755-263X.2012.00255.x. [Cross Ref].
- Cole, S. (1997). Cultural heritage tourism: The villagers' perspective. A case study from Ngada, Flores. In: Nuryanti W, editor. *Tourism and heritage management*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press, pp. 468–481.
- Cororation, C.B. and D.S. Knight. (2014). The impact of exogenous shocks on households in the Pacific: A micro-simulation analysis. *World Bank policy research working paper no. 7046*.
- Czech, B. (2003). Technological progress and biodiversity conservation: A dollar spent, a dollar burned. *Conservation Biology*, 17:1455–1457. DOI: 10.1046/j.1523-1739.2003.02370.x. [Cross Ref].
- Dasgupta, P. and Ehrlich P. (2013). Pervasive externalities at the population, consumption, and environment nexus. *Science*, 340:324–328. DOI: 10.1126/science.1224664. [PubMed] [Cross Ref].
- De'ath, G. and Fabricius, K. (2000). Classification and regression trees: A powerful yet simple technique for ecological data analysis. *Ecology*, 81:3178–3192. DOI: 10.1890/0012-9658(2000)081[3178:CARTAP]2.0.CO;2. [Cross Ref].
- Diedrich, A. and García-Buades, E. (2009). Local perceptions of tourism as indicators of destination decline. *Tourism Management*, 30:512–521. DOI: 10.1016/j.tourman.2008.10.009. [Cross Ref].
- Douglas, N. (1997). Applying the life cycle model to Melanesia. *Annals of Tourism Research*, 24:1–22. DOI: 10.1016/S0160-7383(96)00011-4. [Cross Ref].
- Douglas, N. (2004). Towards a history of tourism in the Solomon Islands. *The Journal of Pacific Studies*, 26:29–49.
- Doxey, G.V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In *Travel and tourism research associations sixth annual conference proceedings*, San Diego, 195–198.
- Evans, L., Hicks, C., Cohen, P., Casem, P., Prideaux, M., Mills, D. (2015). Understanding leadership in the environmental sciences. *Ecology and Society*.
- Feldsman, M. (2002). Classification trees as an alternative to linear discriminant analysis. *American Journal of Physical Anthropology*, 119:257–275. DOI: 10.1002/ajpa.10102. [PubMed] [Cross Ref].
- Foale, S., Cohen, P., Januchowski-Hartley, S., Wenger, A., Macintyre, M. (2011). Tenure and taboos: Origins and implications for fisheries in the Pacific. *Fish and Fisheries*, 12:357–369. DOI: 10.1111/j.1467-2979.2010.00395.x. [Cross Ref].
- Gössling, S., Kunkel, T., Schumacher, K., Zilger, M. (2004). Use of molluscs, fish, and other marine taxa by Tourism in Zanzibar, Tanzania. *Biodiversity and Conservation*, 13:2623–2639. DOI: 10.1007/s10531-004-2139-0. [Cross Ref].

- Gough, K., Bayliss-Smith, T., Connell, J., Mertz, O. (2010). Small island sustainability in the Pacific: Introduction to the special issue. *Singapore Journal of Tropical Geography*, 31:1–9. DOI: 10.1111/j.1467-9493.2010.00382.x. [Cross Ref].
- Gutiérrez, N., Hilborn, R., Defeo, O. (2011). Leadership, social capital and incentives promote successful fisheries. *Nature*, 470:386–389. DOI: 10.1038/nature09689. [PubMed] [Cross Ref].
- Hanazaki, N., Berkes, F., Seixas, C., Peroni, N. (2013). Livelihood diversity, food security and resilience among the Caiçara of Coastal Brazil. *Human Ecology*, 41:153–164. DOI: 10.1007/s10745-012-9553-9. [Cross Ref].
- Holladay, P., Powell, R. (2013). Resident perceptions of social-ecological resilience and the sustainability of community-based tourism development in the Commonwealth of Dominica. *Journal of Sustainable Tourism*, 21:1188–1211. DOI: 10.1080/09669582.2013.776059. [Cross Ref].
- Hollander, J. (2003). *The real environmental crisis: Why poverty, not affluence, is the environment's number one enemy*. Berkeley: University of California Press.
- Kass, G. (1980). An exploratory technique for investigating large quantities of categorical data. *Applied Statistics*, 29:119–127. DOI: 10.2307/2986296. [Cross Ref].
- Lauer, M., Albert, S., Aswani, S., Halpern, B., Campanella, L., La Rose, D. (2013). Globalization, Pacific Islands, and the paradox of resilience. *Global Environmental Change*, 23:40–50. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2012.10.011. [Cross Ref].
- Lepp, A. (2008). Attitudes towards initial tourism development in a community with no prior tourism experience: The case of Bigodi, Uganda. *Journal of Sustainable Tourism*, 16:5–22. DOI: 10.2167/jost630.0. [Cross Ref].
- McClanahan, T., Cinner, J. (2012). *Adapting to a changing environment: Confronting the consequences of climate change*. New York: Oxford University Press.
- McClanahan, T., Cinner, J., Graham, N., Daw, T., Maina, J., Stead, S., Wamukota, A., Brown, K., Venus, V., Polunin, N. (2009). Identifying reefs of hope and hopeful actions: Contextualizing environmental, ecological, and social parameters to respond effectively to climate change. *Conservation Biology*, 23:662–671. DOI: 10.1111/j.1523-1739.2008.01154.x. [PubMed] [Cross Ref].
- McLaughlin, P., Dietz, T. (2008). Structure, agency and environment: Toward an integrated perspective on vulnerability. *Global Environmental Change*, 18:99–111. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2007.05.003. [Cross Ref].
- Oliver-Smith, A. (2009). *Sea level rise and the vulnerability of coastal peoples: Responding to the local challenges of global climate change in the 21st century*. Interdisciplinary security connections, publication series, UNU-EHS 7, Bonn, Germany.
- Ostrom, E. (1998). *Social capital: A fad or fundamental concept?* Bloomington: Center for the Study of Institutions, Population and Environmental Change, Indiana University.
- Ostrom, E. (2009). A general framework for analyzing sustainability of social-ecological systems. *Science*, 325:419–422. DOI: 10.1126/science.1172133. [PubMed] [Cross Ref].

- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302:1912–1914. DOI: 10.1126/science.1090847. [PubMed] [Cross Ref].
- Ruddle, K. and Tuong, P. (2009). *The van chai of Vietnam: Managing nearshore fisheries and fishing communities*. Hong Kong: International Resources Management Institute.
- Schwarz, A., Béné, C., Bennett, G., Boso, D., Hilly, Z., Paul, C., Posala, R., Sibiti, S., Andrew, N. (2011). Vulnerability and resilience of remote rural communities to shocks and global changes: Empirical analysis from Solomon Islands. *Global Environmental Change*, 21:1128–1140. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2011.04.011. [Cross Ref].
- Sofield, T. (1993). Indigenous tourism development. *Annals of Tourism Research*, 20:729–750. DOI: 10.1016/0160-7383(93)90094-J. [Cross Ref].
- Sofield, T. (1996). Anuha Island Resort, Solomon Islands: A case study of failure. In: Butler R, Hinch T, editors. *Tourism and indigenous peoples*. Boston, MA: International Thomson Business Press, pp. 176–202.
- Solomon Times Online. (2015). Solomon Islands ready for next big step in tourism. Solomon Times Online, June 19. Retrieved, from <http://www.solomontimes.com/news/solomon-islands-ready-for-next-big-step-in-tourism/8415>.
- Stoddart, D. (1969). Geomorphology of the Solomon Islands coral reefs. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B*, 255:355–381. DOI: 10.1098/rstb.1969.0016. [Cross Ref].
- Stoeckl, N., Jackson, S., Pantus, F., Finn, M., Kennard, M., Pusey, B. (2013). An integrated assessment of financial, hydrological, ecological and social impacts of ‘development’ on Indigenous and non-Indigenous people in northern Australia. *Biological Conservation*, 159:214–221. DOI: 10.1016/j.biocon.2012.12.007. [Cross Ref].
- Tao, T. and Wall G. (2009). Tourism as a sustainable livelihood strategy. *Tourism Management*, 30:90–98. doi: 10.1016/j.tourman.2008.03.009. [Cross Ref].
- Truong, V., Hall, C., Garry, T. (2014). Tourism and poverty alleviation: Perceptions and experiences of poor people in Sapa, Vietnam. *Journal of Sustainable Tourism*, 22:1071–1089. DOI: 10.1080/09669582.2013.871019. [Cross Ref].
- Wearing, S., McDonald, M. (2002). The development of community-based tourism: Re-thinking the relationship between tour operators and development agents as intermediates in rural and isolated area communities. *Journal of Sustainable Tourism*, 10:191–206. DOI: 10.1080/09669580208667162. [Cross Ref].
- Wheeler, B. (1995). Ecotourism, sustainable tourism and the environment—A symbiotic, symbolic or shambolic relationship? In: Seaton AV, editor. *Tourism the state of the art*. Brisbane: Wiley, pp. 647–654.
- Wickham, F. (2012). Solomon Islands national climate change policy: 2012–2017. Final Report, June 2012, MECDM, Honiara.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης	ΔΕ2	Η Οικονομία της Εμπειρίας	Θ7
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
8		3	5
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Η έννοια της οικονομίας της εμπειρίας, όπως εισήχθη στα τέλη του 20ου αιώνα από τους Joseph Pine και James Gilmore, αντιμετωπίζει τις εμπειρίες ως ειδικές προσφορές, εκτός από τις υπηρεσίες, τα αγαθά και τα εμπορεύματα, που μπορούν και προσφέρονται σήμερα από τις επιχειρήσεις (Pine, 1998). Προσφάτως υιοθετήθηκε στον τουρισμό και τη φιλοξενία. Ο τουρισμός εμπειρίας αναφέρεται στην εμπλοκή των τουριστών ως των δρώντων στη διαδικασία του ταξιδιού, προσφέροντας παράλληλα νέους τρόπους για την απόλαυση των προορισμών και τη δημιουργία έντονων και ζωντανών αναμνήσεων και καλύτερων συναισθημάτων. Η έμφαση δίνεται στην αλληλεπίδραση με τους φορείς παροχής υπηρεσιών και δραστηριοτήτων και όχι στην απλή χρήση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο τουρισμός της εμπειρίας συνδέεται με την ανάπτυξη πολλών νέων δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών μοντέλων που μειώνουν την υπερεκμετάλλευση των πόρων και των τοπικών κοινοτήτων του προορισμού, οι οποίοι χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής από την σκοπιά της βιωσιμότητας.</p> <p>Το θέμα αποσκοπεί στην εξοικείωση των σπουδαστών με την ιδέα της οικονομίας της εμπειρίας και της εφαρμογής της στην υφιστάμενη και τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού και της φιλοξενίας. Θα βοηθήσει στην κατανόηση και την ερμηνεία όσον αφορά στη δημιουργία εμπειριών υπό μια πληθώρα σύγχρονων, κρίσιμων ακαδημαϊκών, διεθνών και βιομηχανικών προοπτικών. Έμφαση δίνεται στη συμπεριφορά των καταναλωτών και στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον του</p>			

καταναλωτισμού, και στο τι σημαίνει αυτό σε όρους παραγωγής, κατανάλωσης και διαχείρισης των εμπειριών.

Οι σπουδαστές θα κληθούν να ερμηνεύσουν την οικονομία της εμπειρίας όσον αφορά την παραγωγή, την κατανάλωση, τη διαχείριση και την προώθηση των εμπειριών μέσω μιας πληθώρας επιστημονικών οπτικών. Περιλαμβάνουν (αλλά δεν περιορίζονται μόνο σε αυτά) την ανάλυση της αγοράς, τους χώρους κατανάλωσης, την καταναλωτική κουλτούρα, τους ρόλους των καταναλωτών στη συμπαραγωγή εμπειριών, το λιανικό εμπόριο και τα θεματικά πάρκα, τις εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ, την αυθεντικότητα/γνησιότητα, την ιστορία, την τέχνη και την εμπειρία στις τέχνες του θεάματος, τη διαχείριση της επικοινωνίας και των κοινωνικών δικτύων, την μορφολογική προσέγγιση για την ενσωμάτωση των προϊόντων και των υπηρεσιών στο μάρκετινγκ.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για να:

- γίνει κατανοητή η έννοια της οικονομίας της εμπειρίας
- περιγραφεί η αυξανόμενη ζήτηση για εμπειρίες, και όχι για προϊόντα και υπηρεσίες, ως τη βάση για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων
- πραγματοποιηθεί μια επισκόπηση των αναπτυξιακών προοπτικών και της κερδοφορίας που συνοδεύουν την οικονομία της εμπειρίας
- προσδιοριστεί η ουσία της προστιθέμενης αξίας μιας υπηρεσίας ή ενός προϊόντος που δημιουργείται μέσω των εμπειριών

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- αναλύσει κριτικά τους τομείς της φιλοξενίας και του τουρισμού εντός της ευρύτερης οικονομίας της εμπειρίας
- κατανοήσει με κριτικό πνεύμα τη διαδικασία της συμπαραγωγής εμπειριών και να τις ερμηνεύσει υπό από διάφορες επιστημονικές προοπτικές
- αξιολογήσει κριτικά τις αρχές και τις πρακτικές του μάρκετινγκ μέσω των κοινωνικών δικτύων

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

- **Μελέτες περίπτωσης καλών πρακτικών**
<http://database.helix-balkanmed.eu/searchpractices>
- **Βίντεο με μελέτες περίπτωσης**
<https://www.youtube.com/watch?v=pXv3cfvJ9F8>

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

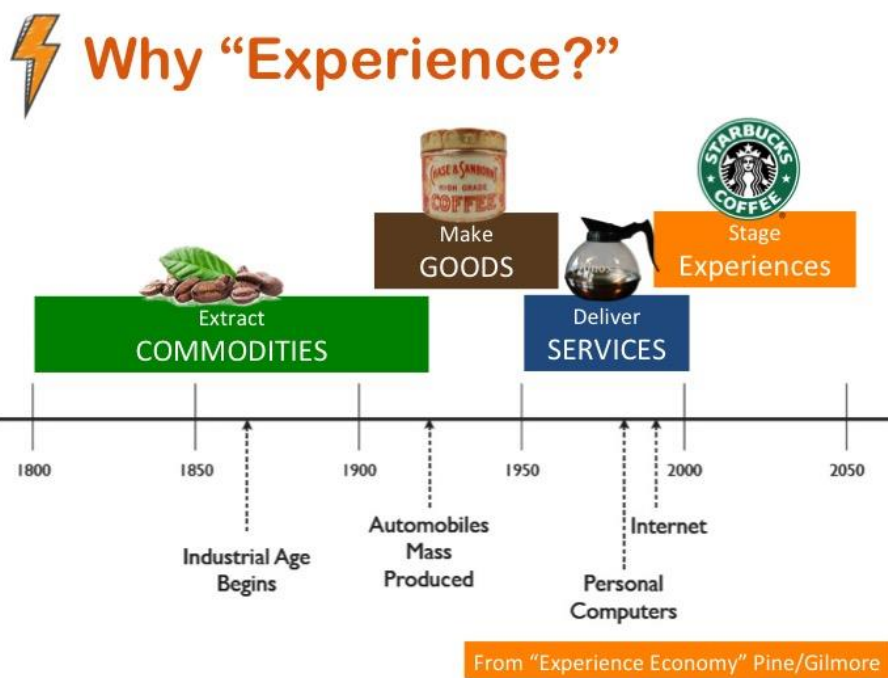
- **Τεστ πολλαπλής επιλογής**
- **Γραπτές εργασίες**

<https://www.youtube.com/watch?v=ljaMSCO8SjQ>
<https://vimeo.com/208514097>

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: εισαγωγή στην οικονομία της εμπειρίας (σεμινάριο, 2 ώρες)

1.1. Ορισμός

1.2. Ιστορία

1.3. Τύποι εμπειριών

1.3.1. Συμμετοχή των Πελατών

1.3.2. Σύνδεση

1.4. Επικοινωνία των πελατών:

- Η διαδικασία της δημιουργίας νοήματος
- Τα χαρακτηριστικά των ουσιαστικών εμπειριών
- Τα σημεία εκκίνησης για την επίτευξη ουσιαστικών εμπειριών
- Τα στάδια στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη ουσιαστικών εμπειριών
- Αρχές σχεδιασμού

1.5. Επικοινωνία στον 21^ο αιώνα

- Σύνδεση με τους πελάτες σε συναισθηματικό επίπεδο
- Μαζική εξατομίκευση
 - Προσαρμοστική εξατομίκευση

- Συνεργατική
- Κοσμητική/επιφανειακή
- Διαυγής

1.6. Υφιστάμενη κατάσταση και τάσεις

- Σιτηρά, Ζαχαροπλαστική και Γαστρονομία
- Cash in the Attic
- Ευεξία, ευημερία και σωματική και ψυχική υγεία
- Μετατροπή των Αγοραστών σε Επισκέπτες/καλεσμένους

Θέμα 2: Σχεδιάζοντας τις εμπειρίες στον τουρισμό (εργαστήριο, 1 ώρα)

Οι φοιτητές τοποθετούνται σε ομάδες και τους ανατίθεται να επιλέξουν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία του οποίου ή της οποίας η χρήση μπορεί να θεωρηθεί ως εμπειρία. Οι ομάδες πρέπει να προετοιμάσουν μια σύντομη περίληψη/παρουσίαση σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα του προϊόντος/της υπηρεσίας και να μοιραστούν τη γνώμη τους με τους υπόλοιπους σπουδαστές.

Σκοπός της εργασίας είναι να τους παρακινήσει να αναλογιστούν και να συνοψίσουν ποια είναι τα πλέον κατάλληλα μέσα που μπορούν να αξιοποιηθούν για την μετατροπή ενός προϊόντος σε υπηρεσία και να εστιάσουν στα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά που καθιστά μια υπηρεσία ή μια εμπειρία που να είναι επιθυμητή /εκτιμητέα/σύγχρονη κλπ,

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

1. Έρευνα και διαδικτυακή συζήτηση (6 ώρες)

Οι φοιτητές συμμετέχουν σε διαδικτυακή συζήτηση, κατά την οποία χωρίζονται σε 2 ομάδες και για κάθε μία από τις ακόλουθες δηλώσεις η μία ομάδα θα πρέπει να είναι «υπέρ» και η άλλη «κατά»:

- Το υποθετικό ύψος του κέρδους και της ζημίας της υπηρεσίας είναι υψηλότερο από εκείνο της εμπειρίας
- Το ύψος της ζημίας της εμπειρίας είναι υψηλότερο από το ύψος του κέρδους της εμπειρίας
- Το ύψος της ζημίας της υπηρεσίας είναι χαμηλότερο από το ύψος του κέρδους της υπηρεσίας
- Το ύψος του κέρδους διαφέρει σημαντικά μεταξύ της υπηρεσίας και της εμπειρίας, ενώ το ύψος της ζημίας όχι
- Η τοπική κουλτούρα επηρεάζει τη χρηματική αξία των δομικών στοιχείων της εμπειρίας

Οι σπουδαστές θα πρέπει να υπερασπιστούν την άποψή τους με τη χρήση των κατάλληλων στοιχείων και γεγονότων από την πραγματική ζωή.

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Κατάλληλος χώρος/αίθουσα/αίθουσα διδασκαλίας
- Ηλεκτρισμός και κλιματισμός
- Πρόσβαση στο Internet και Wi-Fi

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Υπολογιστές με προγράμματα πακέτων του Office
- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο
- Προβολέας ή οθόνη
- Λευκός ή μαυρος πίνακας
- Κάμερα
- Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο

Πηγές μάθησης:

- Εγχειρίδια, ύλη μαθημάτων και εργασίες
- Εκτυπωμένο υλικό
- Παρουσιάσεις
- Online λογαριασμοί

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Ίκκος Α., (2015), «Η Συμβολή του Τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία το 2014 - Συνοπτική Απεικόνιση Βασικών Μεγεθών», Σ'ΕΤΕ, Αθήνα, Ελλάδα
- ΙΟΒΕ, (2009), «Η Οικονομική Κρίση: Επιπτώσεις και Αντιδράσεις στον Επιχειρηματικό Κόσμο», Έρευνα σε συνεργασία με την McKinsey&Company: www.iobe.gr/media/Hmerides/par14july.rpt (πρόσβαση στις 10.12.2015)
- Gibson N. (2006), *Το Αλφαβητάρι των Οικονομικών*, Αθήνα: Εκδόσεις Κέρκυρα

Στα αγγλικά

- Addis, M. and Holbrook, M.B. (2001). On the conceptual link between mass customisation and experiential consumption: An explosion of subjectivity. *Journal of Consumer Behaviour*, 1 (1): 50-66.
- Belch, G. and Belch, M. (2011). *Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective*, 9th edition, McGraw- Hill.
- Berno, T. and Bricker, K. (2001). Sustainable tourism development: The long road from theory to practice. *International Journal of Economic Development*, 3 (3): 1-18.
- Binkhorst, E. and Dekker, T. D. (2009). Agenda for co-creation tourism experience research. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18: 311-327.
- Bitner, M. J. (1992). Servicescapes: The impact of physical surroundings on customers and employees. *Journal of Marketing*, 56(2): 57-71.
- Bloch, P.H. and Richins, M.L. (1983) A theoretical model for the study of product importance perceptions. *Journal of Marketing*, 47 (3): 69-81.
- Boswijk, A., Thijssen, T. and Peelen, E. 2007. *The experience economy: A new perspective*, Amsterdam: Pearson Education Benelux
- Broadbent, R., et al. (1978). Recency effects in memory, as a function of modality of intervening events *Psychological Research*, 40 (1): 5-13.
- Capriello, A., et al. (2013). Farm tourism experiences in travel reviews: A cross-comparison of three alternative methods for data analysis. *Journal of Business Research*, 66 (6): 778-785.
- Carlson, E.R. (1956). Attitude change through modification of attitude structure *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 52: 256-261.
- Chang, S., et al. (2014). Impulsive consumption in the experiential context *Current Issues in Tourism*, 17 (2): 145-163.
- Cool, K., Dierickx, I. and Jemison, D. (1989). Business strategy, market structure and risk-return relationships: A structural approach. *Strategic Management Journal*, 10(6): 507-522.
- Crouch, G. I., et al. (2007) Discretionary expenditure and tourism consumption: Insights from a choice experiment *Journal of Travel Research*, 45 (3): 247-258.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *M. Csikszentmihalyi, Beyond boredom and anxiety*, Jossey-Bass, San Francisco.
- Kahneman, D. and Tversky, A. (Eds.). (2000). *Choice, values and frames*, Cambridge University Press and the Russell Sage Foundation, New York. pp. 673-692.
- Dunman, T. and Mattila, A. (2005). The role of affective factors on perceived cruise vacation value *Tourism Management*, 26: 311-323.
- Fernandes, T. and Cruz, M. (2016). Dimensions and outcomes of experience quality in tourism: The case of port wine cellars *Journal of Retailing and Consumer Services*, 31: 371-379.
- Flagestad, A. (2006). *Opplevelsesøkonomien på vei [The experience economy on the way]*. *Magma*, 9(3): 81-90.

- Gentile, C., et al. (2007). How to sustain the customer experience: An overview of experience components that co-create value with the customer *European Management Journal*, 25 (5): 395-410.
- Gilbert, D.T., et al. (1998). Immune neglect: A source of durability bias in affective forecasting *Journal of Personality and Social Psychology*, 75 (3): 617.
- Gilbert, D. (2006). *Stumbling upon happiness* Random House Publishing, New York.
- Gilmore, J. H. and Pine, B. (2002). Differentiating hospitality operations via experiences: Why selling services is not enough. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 43(3): 87-96.
- Goffmann, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*, New York, NY: Doubleday and Co.
- Grove, S. J. and Fisk, R. P. (1997). The impact of other customers on service experiences: A critical incident examination of "getting along." *Journal of Retailing*, 73(1): 63-85.
- Hair, J.F., et al. (2003). *Multivariate data analysis* Pearce Education Inc., India.
- Heide, M. and Grønhaug, K. (2006). Atmosphere: Conceptual issues and implications for hospitality management. *Scandinavian Journal of hospitality and Tourism*, 6(4): 271-286.
- Hosany, S. and Witham, M. (2010). Dimensions of cruisers' experiences, satisfaction, and intention to recommend *Journal of Travel Research*, 49 (3): 351-364.
- Hultén, B. (2011). Sensory marketing: The multi-sensory brand-experience concept *European Business Review*, 23 (3): 256-273.
- Hwang, J.S. and Lyu, S.O. (2015). The antecedents and consequences of well-being perception: An application of the experience economy to golf tournament tourists *Journal of Destination Marketing & Management*, 4: 248-257.
- Ji, W., et al. (2013). New trends in leisure and vacation *Issues & Analyses*, 102: 1-25.
- Kahneman, D. and Thaler, R. (1991). Economic analysis and the psychology of utility: Applications to compensation policy. *The American Economic Review*, 81 (2): 341-346.
- Kahneman, D. and Thaler, R.H. (2006). Anomalies: Utility maximization and experienced utility *The Journal of Economic Perspectives*, 20 (1): 221-234.
- Kahneman, D. and Tversky, A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, pp. 263-291.
- Kahneman, D. (2000). Experienced utility and objective happiness: A moment-based approach.
- Kahneman, D. (2003). Maps of bounded rationality: Psychology for behavioral economics *The American Economic Review*, 93 (5): 1449-1475.
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow* Macmillan, New York.
- Lee, T.H. and Crompton, J.L. (1992). Measuring novelty seeking in tourism *Annals of Tourism Research*, 19: 732-751.
- Lewis, R.C. and Booms, B., (1983). The marketing aspects of service quality *AMA Proceeding*, American Marketing Association Chicago, pp. 99-104.
- Lury, C. (2004). *Brands: The Logos of the Global Economy*. Routledge.

- Maslow, A.H., (1943) A theory of human motivation, *Psychological Review*, 50 (4): 370-396.
- OECD. (2015). *How's life? Measuring well-being*.
- Oh, H., et al. (2007). Measuring experience economy concepts: Tourism applications *Journal of Travel Research*, 46: 119-132.
- Parasuraman, A., et al. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research *Journal of Marketing*, 49: 41-50.
- Pine, B.J. and Gilmore, J.H. (1999). *The experience economy: Work is theatre & every business a stage* Harvard Business Press, Boston.
- Pine, B.J. and Gilmore, J.H. (2011). *The experience economy* Harvard Business Press, Boston.
- Pizam, A. (2010). Creating memorable experiences *International Journal of Hospitality Management*, 29 (3): 343.
- Ritchie, B., et al. (2011). Tourism experience management research *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 23 (4): 419-438.
- Ryan, C. (1993). *Tourism and terrorism in Egypt and Kenya: Conflict update* Research Institute for the Study of Conflict and Terrorism, London.
- Schouten, J.W., et al. (2007). The evolution of a subculture of consumption. *Consumer Tribes*, pp. 67-75.
- Shim, C. and Santos, C.A. (2014). Tourism, place and placelessness in the phenomenological experience of shopping malls in Seoul *Tourism Management*, 45: 106-114.
- Sørensen, F. and Jensen, J. (2015) Value creation and knowledge development in tourism experience encounters *Tourism Management*, 46: 336-346.
- Thrift, N. (2005). *Knowing Capitalism*. Sage.
- Tussyadiah, I. (2014). Toward a theoretical foundation for experience design in tourism *Journal of Travel Research*, 53 (5): 543-564.
- Uriely, N. (2005). The tourist experience: Conceptual developments *Annals of Tourism Research*, 32 (1): 199-216.
- Vittersø, J., et al. (2000). Tourist experiences and attractions. *Annals of Tourism Research*, 27 (2): 432-450.
- Wilson, D., et al. (2000). Focalism: A source of durability bias in affective forecasting. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78: 821-836.
- Wong, I.A. and Wu, J.S., (2013). Understanding casino experiential attributes: An application to market positioning. *International Journal of Hospitality Management*, 35: 214-224.
- Yan, B.J., et al. (2016). Investigating the motivation–experience relationship in a dark tourism space: A case study of the Beichuan earthquake relics, *China Tourism Management*, 53: 108-121.
- Yoon, H. (2017). Mini-vacations at a hotel in Seoul. *Jungang Il-bo* (2017, July 11).

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας
Βιωσιμότητα - Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού¹⁴	ΔΕ3
Επισκόπηση της Διδακτικής Ενότητας	
<p>Η εν λόγω διδακτική ενότητα αποτελείται από 3 θέματα που αφορούν στη βιωσιμότητα και τις προκλήσεις σχετικά με τη βιωσιμότητα στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή. Ο τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος θεωρείται ως ένα είδος δραστηριότητας που δύναται να συμφιλιώσει τις επιχειρηματικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις της φιλοξενίας. Σε αυτό το πλαίσιο, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις ευκαιρίες και τις δυνατότητες της περιοχής. Ο ρόλος της διοίκησης/διαχείρισης στην ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις επιχειρηματικές δραστηριότητες θεωρείται ως το βασικό μέσο επίτευξης της βιωσιμότητας στην πράξη.</p>	

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
--------------------------------	---------------------------------	----------------	-----------------

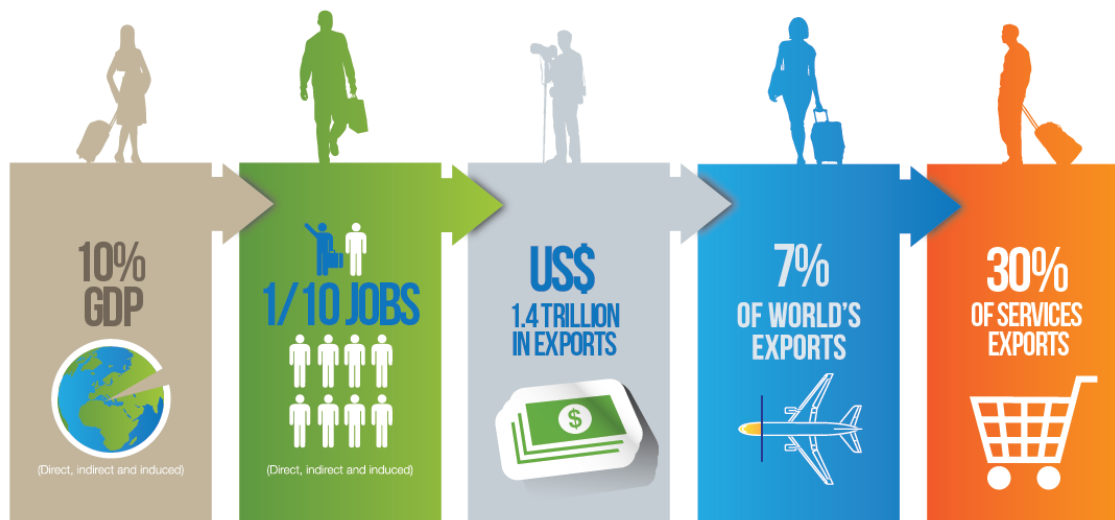
¹⁴ Η διδακτική ενότητα αναπτύχθηκε από το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Ελλάδα)

Βιωσιμότητα - Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	ΔΕ3	Η Βιωσιμότητα στην περιοχή των Βαλκανίων-Μεσογείου	Θ8
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Σε αυτό το θέμα οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν βασική κατανόηση της βιωσιμότητας και της σχέσης της με την ανάπτυξη του τουρισμού. Το σημείο εστίασης του θέματος θα είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ανάλυση της βιωσιμότητας στις τρεις βασικές της διαστάσεις (οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον), η πρόσθετη πολιτιστική διάσταση • Η σχέση της βιωσιμότητας με την ανάπτυξη, τη διατήρηση/προστασία και τις πολιτικές. <p>Η βιωσιμότητα δεν είναι μια θεωρητική κοινωνική έννοια, αλλά μπορεί καλύτερα να αναλυθεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στα ατομικά, εταιρικά και κοινωνικά στοιχεία, • Στην στάση ζωής, • Στη συνεχή αύξηση, • Στις εφαρμογές στην καθημερινή ζωή των ατόμων και των επιχειρήσεων. <p>Οι βασικές έννοιες της βιωσιμότητας ως μίας καθημερινής πρακτικής είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η ενεργειακή αποδοτικότητα, • η εξοικονόμηση νερού • η αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων. <p>Αν και ορισμένοι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» έχει τις ρίζες του στις αρχές της δεκαετίας του '20 (Emas, 2015), η επίσημη καθιέρωσή της πραγματοποιήθηκε στο</p>			

εμβληματικό έγγραφο του ΟΗΕ με τίτλο «Το Κοινό Μας Μέλλον» το 1987. Σε μια προσπάθεια να συνδεθούν τα ζητήματα της οικονομικής ανάπτυξης με την περιβαλλοντική σταθερότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη ορίστηκε ως "η ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες" (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1987, σελ. 43). Με άλλα λόγια, η βιώσιμη ανάπτυξη αποσκοπεί στη διατήρηση της οικονομικής προόδου με την παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και της κοινωνίας, μέσω της «παροχής ενός πλαισίου για την ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών πολιτικών και των στρατηγικών ανάπτυξης».

Η κεντρική ιδέα σε αυτόν τον **ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης** είναι η διατήρηση των πόρων για τις μελλοντικές γενεές. Αυτή είναι και η βασική διαφορά μεταξύ της βιωσιμότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος: Ο γενικός στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η μακροπρόθεσμη σταθερότητα της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, που αποτελούν τους τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας, σύμφωνα με τη θεωρία του τριπλού αποτελέσματος του Elkington (2004). Για το Elkington, η βιωσιμότητα είναι η ισορροπία μεταξύ των τριών πυλώνων: του περιβαλλοντικού, του οικονομικού και του κοινωνικού. Σύμφωνα με τον Emas (2015), αυτό είναι εφικτό μόνο μέσω της ολοκλήρωσης και της αναγνώρισης των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών ανησυχιών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων. Επομένως, προκύπτει μια δεύτερη προοπτική: η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι τώρα ο στόχος που πρέπει να επιτευχθεί και η βιωσιμότητα είναι η διαδικασία για την επίτευξή της (Sartori et al, 2013).

Η αυξανόμενη έμφαση που δόθηκε στα ζητήματα της βιωσιμότητας και η αναγνώριση ότι **η βιωσιμότητα δεν είναι ασύμβατη με την οικονομική ανάπτυξη**, έχει διεισδύσει σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ιδίως ο τουρισμός, ως οικονομική δραστηριότητα με άμεσες επιπτώσεις στην κοινωνία και το περιβάλλον, επηρεάζεται άμεσα από τη συζήτηση για τη στροφή προς την βιωσιμότητα. Η αυξανόμενη ανάπτυξη του τουρισμού κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών έχει μετατρέψει αυτή την οικονομική δραστηριότητα σε μία από τις πιο σημαντικές πηγές απασχόλησης παγκοσμίως, με σημαίνουσα συμβολή στο ΑΕΠ των χωρών-υποδοχέων της τουριστικής ανάπτυξης. Εκτιμάται ότι περίπου το 9% του παγκόσμιου ΑΕΠ και περισσότερες από 200 εκατομμύρια θέσεις εργασίας αφορούν στον τουριστικό κλάδο. Ο τουρισμός, επιπλέον, θεωρείται ιδιαίτερα ωφέλιμος για τις οικονομίες των λιγότερο αναπτυγμένων ή αναπτυσσόμενων χωρών, όπου δημιουργούνται οι περισσότερες από τις νέες θέσεις εργασίας στον τουρισμό. Πολλές αναδυόμενες οικονομίες θεωρούν τον τουρισμό ως τον βασικό παράγοντα για την οικονομική τους ανάπτυξη, δεδομένου ότι αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων για πολλές χώρες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή & Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2013).

WHY TOURISM MATTERS

© World Tourism Organization (UNWTO) July, 2017

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, η επέκταση του διεθνούς τουρισμού θα συνεχιστεί για τις επόμενες δεκαετίες. Ο διεθνής τουρισμός θα εξακολουθήσει να αυξάνεται μέχρι το 2030, αλλά με πιο ήπιο ρυθμό σε σχέση τις προηγούμενες δεκαετίες, με τον αριθμό των διεθνών τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως να αυξάνεται κατά μέσο όρο κατά 3,3% ετησίως, και να προβλέπεται ότι θα ανέλθουν σε όχι λιγότερο από τα 1,8 δισεκατομμύρια μέχρι το 2030. Ως εκ τούτου, αναμένεται να εισέλθουν στην αγορά κατά μέσο όρο 43 εκατομμύρια επιπλέον διεθνείς τουρίστες ετησίως, οδηγώντας για την επόμενη δεκαετία σε έναν προβλεπόμενο αριθμό περίπου πέντε εκατομμυρίων ανθρώπων που θα διασχίζουν καθημερινά τα διεθνή σύνορα για ψυχαγωγικούς, επιχειρηματικούς ή άλλους σκοπούς, όπως την επίσκεψη των φίλων και της οικογένειας (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2011).

Όπως σημειώνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, κατά την ανάλυση των τάσεων της τουριστικής ανάπτυξης παγκοσμίως, πρέπει να εξαχθούν τρία βασικά συμπεράσματα σχετικά με τον **τουρισμό και τη μείωση της φτώχειας**:

1. Ο τουρισμός είναι ένας από τους πιο δυναμικούς οικονομικούς κλάδους σε πολλές χώρες, αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, με ευρύ φάσμα επιπτώσεων σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες
2. Ο τουριστικός τομέας στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αναπτύσσεται ταχύτερα, αντιπροσωπεύοντας πλέον σχεδόν το 50% των συνολικών διεθνών τουριστικών αφίξεων. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες διαθέτουν πληθώρα στοιχείων δυναμικού, όπως ο πολιτισμός, η τέχνη, το φυσικό τοπίο, η άγρια φύση και το κλίμα, και είναι σε θέση να αναπτύξουν τον τουρισμό ως βασικό τομέα των οικονομιών τους

3. Ο τουρισμός σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες αποτελεί μια από τις κυριότερες πηγές κέρδους λόγω του συναλλάγματος. Μάλιστα σε ορισμένες χώρες είναι η κύρια πηγή, και η πιο βιώσιμη επιλογή οικονομικής ανάπτυξης με θετικές επιπτώσεις στη μείωση του επιπέδου της φτώχειας.

Παρόλα αυτά, **η τουριστική ανάπτυξη ενέχει και αρνητικές επιπτώσεις:**

- Είναι ένας σημαντικός και ολοένα αυξανόμενος παράγοντας για την κλιματική αλλαγή, αντιπροσωπεύοντας σήμερα περίπου το 5% των παγκόσμιων εκπομπών CO₂, που παράγονται κυρίως από τις μεταφορές αλλά και τη λειτουργία των τουριστικών εγκαταστάσεων
- Η μόλυνση του εδάφους και του νερού από την κακή διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί επίσης κοινό πρόβλημα σε πολλούς τουριστικούς υποδοχείς
- Οι δραστηριότητες του τουρισμού μπορεί να είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για τη βιοποικιλότητα στις ευαίσθητες περιοχές, οι οποίες συχνά τείνουν να προσελκύουν περισσότερους επισκέπτες λόγω της ίδιας της βιοποικιλότητας
- Καταγράφονται επίσης συχνά αρνητικές επιπτώσεις στις τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς
- Η απειλή των τοπικών κοινωνιών, μέσω του περιορισμού της πρόσβασης σε γη και πόρους που οδηγεί στην αύξηση της εγκληματικότητας, η σεξουαλική εκμετάλλευση και οι απειλές κατά των κοινωνικών και πολιτιστικών παραδόσεων αποτελούν κοινή ανησυχία των κατοίκων

Όλες οι προαναφερθείσες απειλές υπογραμμίζουν την ανάγκη για το σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουρισμού με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας. **Όταν η τουριστική ανάπτυξη ακολουθήσει τις αρχές της βιωσιμότητας, θα συνεισφέρει σημαντικά και μακροπρόθεσμα στην**

- επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης
- μείωση της ανεργίας και της φτώχειας
- διατήρηση της βιοποικιλότητας
- ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη αναγνωρίζεται επίσης ως το **εργαλείο για την προώθηση κοινωνικών ζητημάτων**, όπως:

- την ισότητα των φύλων
- την παγκόσμια υγεία
- την εκπαίδευση

Ο βιώσιμος τουρισμός δεν μετριάζει μόνο τις επιβλαβείς συνέπειες του τουρισμού στις περιοχές υποδοχής, αλλά φαίνεται να λειτουργεί ως το μέσο για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων από τα οποία εξαρτάται.

Ο **βιώσιμος τουρισμός** δεν πρέπει να θεωρείται ως ξεχωριστή συνιστώσα του τουρισμού, αλλά ως προϋπόθεση για τον τουριστικό κλάδο στο σύνολό του, εστιάζοντας στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ορίζει τον βιώσιμο τουρισμό ως "τον τουρισμό που λαμβάνει πλήρως υπόψη τις τρέχουσες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του, θέτοντας επί τάπητος τις ανάγκες των επισκεπτών, της βιομηχανίας, του περιβάλλοντος και των κοινοτήτων υποδοχής" (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού & Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών, 2005).

Ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού** αναφέρεται επίσης στην **ανάγκη για:**

- τη βέλτιστη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων που αποτελούν το βασικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης, τη διατήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών και τη συμβολή στη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας
- το σεβασμό της κοινωνικοπολιτισμικής αυθεντικότητας των κοινοτήτων υποδοχής, τη διαφύλαξη της κτιστής και της ζωντανής πολιτιστικής τους κληρονομιάς και των παραδοσιακών αξιών και τη συμβολή στην διαπολιτισμική κατανόηση και αποδοχή
- τη διασφάλιση βιώσιμων, μακροπρόθεσμων οικονομικών δραστηριοτήτων που παρέχουν κοινωνικοοικονομικά οφέλη σε όλους τους ενδιαφερόμενους/εμπλεκόμενους που να είναι ισότιμα κατανεμημένες, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών για σταθερή απασχόληση, σταθερό εισόδημα και κοινωνικές υπηρεσίες στις κοινότητες υποδοχής που συμβάλλουν στη μείωση της φτώχειας

Η ευαισθητοποίηση σχετικά με την βιώσιμη (τουριστική) ανάπτυξη αφορά ιδιαιτέρως τη Μεσόγειο και τα Βαλκάνια. Η **Μεσόγειος:**

- είναι ένας από τους κύριους αποδέκτες της τουριστικής ανάπτυξης παγκοσμίως
- είναι ένα ευαίσθητο θαλάσσιο οικοσύστημα
- στηρίζει σημαντικό μέρος της οικονομίας της στην τουριστική ανάπτυξη
- επηρεάζεται από τις αρνητικές συνέπειες της ανεπαρκώς σχεδιασμένης και μη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που σημειώθηκε κατά τις προηγούμενες δεκαετίες
- αποτελεί τόπο όπου η πρόκληση για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής είναι πιο επιτακτική από ποτέ

Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, το μερίδιο του τουρισμού στις εθνικές οικονομίες των Βαλκανίων και της Μεσογείου αυξάνεται. Οι αναδυόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της «Μεσογειακής Ευρώπης», μαζί με την Ασία, τη Λατινική Αμερική, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική, θα σημειώσουν κατά μέσο όρο 30 εκατομμύρια αφίξεις ετησίως, σε σύγκριση με τις 14 εκατομμύρια αφίξεις στους παραδοσιακούς προορισμούς των προηγμένων οικονομιών της Βόρειας Αμερικής, της Ευρώπης, της Ασίας και του Ειρηνικού (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2011).

Τα βασικά χαρακτηριστικά των **Βαλκανικών χωρών** είναι:

- βρίσκονται σε μια κρίσιμη καμπή όσον αφορά στην ανάπτυξη των οικονομιών, των κοινωνιών και του περιβάλλοντός τους
- οι περισσότερες είτε προσχώρησαν πρόσφατα είτε είναι υποψήφιες για είσοδο στην ΕΕ
- η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί σημαντική ευκαιρία αλλά και πρόκληση όσον αφορά στη μεταρρύθμιση των εθνικών θεσμών, των πολιτικών και των νόμων
- οι οικονομίες της περιοχής αντιμετωπίζουν το στόχο της μετάβασης από το βιομηχανικό τους παρελθόν σε προηγμένες μεταβιομηχανικές οικονομίες
- οι εθνικές πολιτικές πρέπει να αντιμετωπίσουν τα μεταβαλλόμενα πρότυπα κατανάλωσης και την ανάπτυξη του καταναλωτισμού που καθοδηγείται από τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και μετατοπίσεις, οι οποίες θα έχουν αυξανόμενο αντίκτυπο στο περιβάλλον της περιοχής (ΕΕΑ, 2010).

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Οι στόχοι της μάθησης του θέματος θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα για τους εκπαιδευόμενους:

- την εξοικείωση με την έννοια της βιωσιμότητας
- την κατανόηση των προκλήσεων που τίθενται στην κοινωνία και την ανάπτυξη από την αναγκαιότητα για προστασία του περιβάλλοντος
- την κατανόηση του τρόπου συσχέτισης και αλληλεπίδρασης των κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών ζητημάτων
- την ευαισθητοποίηση για τα ζητήματα της βιωσιμότητας και αναγνώριση των κινδύνων από την μη βιώσιμη ανάπτυξη
- την ικανότητα να προτείνουν λύσεις προς την κατεύθυνση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- αναλύσει τη συζήτηση σχετικά με τα ζητήματα του βιώσιμου τουρισμού, να διερευνήσει τους φραγμούς και τις πιθανές λύσεις
- αναγνωρίσει τους σχετικούς ενδιαφερόμενους/εμπλεκόμενους και την επίδρασή τους στην τουριστική ανάπτυξη
- αποτιμήσει τις βιώσιμες πρακτικές στον τομέα του τουρισμού σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές
- αναλύσει τις μεθόδους για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η τουριστική ανάπτυξη στο περιβάλλον του προορισμού υποδοχής

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- **Μελέτες περίπτωσης:** παρουσίαση διαφορετικών περιπτώσεων από παγκόσμιους προορισμούς φιλοξενίας, που ακολουθούν τις αρχές της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
- **Συζήτηση των ερωτήσεων** σχετικά με ζητήματα βιωσιμότητας με έμφαση στις καθημερινές βιώσιμες πρακτικές.
- **Συζήτηση** των ζητημάτων που αφορούν στα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς του βιώσιμου τουρισμού.
- **Παιχνίδι προσομοίωσης μεταξύ των εκπαιδευομένων με τους ρόλους των ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων μιας περιοχής**, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται οι επιχειρηματίες, η τοπική κοινωνία, οι τοπικοί φορείς, οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι τοπικοί οργανισμοί, που συζητούν προκειμένου να αποφασίσουν για την εφαρμογή των βιώσιμων αρχών στον τοπικό τουριστικό σχεδιασμό.
- **Τεστ πολλαπλής επιλογής**
- **Γραπτές εργασίες:** άρθρα με θέμα ειδικά ζητήματα βιωσιμότητας ή μελέτες περίπτωσης, ή εργασίες από την επιτόπια μελέτη

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Η βιωσιμότητα και η βιώσιμη ανάπτυξη

- Οι έννοιες της βιωσιμότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Σημασία και αναγκαιότητα (διάλεξη, 1 ώρα)

Θέμα 2: Οι προκλήσεις της Βιωσιμότητας στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή

- Η βιώσιμη ανάπτυξη ως πρόκληση και οι προκλήσεις της Βιωσιμότητας στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή. Κλιματική αλλαγή και τουρισμός (θεωρία/διάλεξη, 1 ώρα)

Θέμα 3: Άσκηση σε ομάδες (δραστηριότητα/άσκηση, 1 ώρα)

- Οι εκπαιδευόμενοι θα εργαστούν σε ομάδες πάνω σε ένα θέμα σχετικό με τα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στην τάξη. Ενδεικτικά: Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό;

Πόροι

- Διδασκαλία της θεωρίας που προϋποθέτει θρανία, καρέκλες και πίνακα
- Προβολέας για φορητό υπολογιστή και πολυμέσα, οθόνη τηλεόρασης
- Παρουσιολόγιο

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Choi H.C. and E. Sirakaya, (2006). 'Sustainability indicators for managing community tourism'. *Tourism Management*, 27:1274-1289.
- Christofakis M. (2010). 'Strategic Options for Tourism Impacts on Local Sustainability: A Conceptual Approach', *Local Economy*, 25(7): 586-598.
- Coccossis H. and A. Mexa (Eds). (2004/2016). *The challenge of Tourism Carrying Capacity Assessment. Theory and Practice*, Abingdon: Routledge.
- Emas, R. (2015). *The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles*, Brief for GSDR 2015, Florida International University (https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5839GSDR%202015_SD_concept_definiton_rev.pdf).
- European Commission (2013). *A Decent Life for All: Ending poverty and giving the world a sustainable future*. COM (2013) 92, European Commission, Brussels (http://ec.europa.eu/europeaid/documents/2013-02-22_communication_a_decent_life_for_all_post_2015_en.pdf).
- European Commission & UN World Tourism Organization (2013). *Sustainable Tourism for Development Guidebook*, Brussels: European Union.
- Jovicic D. and A. Dragin. (2008). 'The Assessment of Carrying Capacity—A Crucial Tool for Managing Tourism Effects in Tourist Destinations'. *TURIZAM*, 12: 4-11.
- Spilanis, I., Vayanni, H. & Glyptou, K. (2009). *Profile of Sustainability in some Mediterranean tourism destinations: the evaluating framework of the tourism activity*. Plan Blue/UNEP/MAP Regional Activity Centre.
- UNWTO (2004). *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations: A Guidebook*. Madrid: UNWTO.
- UNWTO & UNEP (2005). *Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers*, Madrid: UNWTO and Paris: UNEP.

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Βιτοπούλου, Α., Γεμενετζή, Γ., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ. and Τασοπούλου, Α. (2015) *Βιώσιμες Πόλεις: Προσαρμογή και ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης*. Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη-Πολιτική Συνοχής 2014-2020. Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Πρωτοβουλία για τη βιώσιμη ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας στη δυτική Μεσόγειο. Βρυξέλλες

Στα Αγγλικά

- Ahn, B.Y., Lee, B.K., Shafer, S. (2002). 'Operationalizing sustainability in regional tourism planning: an application of the limits of acceptable change framework', *Tourism Management*, 23: 1-15.
- Bramwell, B. (ed.). (2004). *Coastal Mass Tourism: Diversification and Sustainable Development in Southern Europe*, Clevedon: Channel View Publications.
- Butler, R. W. and Boyd, S. (2000). *Tourism and National Parks*. West Sussex: John Wiley.
- Butler, R. (1980). 'The concept of a tourist area cycle of evolution', *Canadian Geographer*, 24: 5-1.
- Butler, R.W. (1996). 'Alternative Tourism: The Thin Edge of the Wedge' in Valene Smith & William Eadington (eds.) *Tourism Alternatives - Potentials and Problems in the Development of Tourism*, pp. 31-46. Chichester: John Wiley & Sons.
- Butler, R.W. (1999). 'Problems and possibilities of sustainable tourism: the case of the Shetland Islands' in L. Briguglio, R. Butler, D. Harrison, W.L. Filho (eds.) *Sustainable tourism in islands & small states: case studies*. London: Pinter.
- Byrd, E.T. (2007). 'Stakeholders in Sustainable Tourism development and their Roles: Applying Stakeholder Theory to Sustainable Tourism development', *Tourism Review*, 62 (2): 6-13.
- Canestrelli, E. and Costa, P. (1991). 'Tourist Carrying Capacity, A fuzzy Approach', *Annals of Tourism Research*, Vol 18: 295-311.
- Castellani, V., and S. Sala. (2009). Sustainable performance index for tourism policy development. *Tourism Management*, pp.1-10.
- Christopoulou, O., Arabatzis, G., Polyzos, S. (2007). Appraisal of the demand for ski resorts and their contribution to regional development: the case of Parnassos ski -resort in Greece. *Tourism Today*, Fall: 150-167.
- Coccossis, H, Nijkamp, P. (eds). (1995). *Sustainable Tourism Developmen*, Aldershot: Avebury.
- Elkington, J. (2004). 'Enter the triple bottom line', *The Triple Bottom Line: Does It All Add Up?*, pp.1-16. Available at: <http://www.johnelkington.com/archive/TBL-elkington-chapter.pdf>.
- European Commission (2011). *Increasing the impact of EU Development Policy: An Agenda for Change*, COM (2011) 637, European Commission, Brussels.
- European environment Agency (2010). *Environmental trends and perspectives in the Western Balkans: future production and consumption patterns*, EEA Report, No 1/2010.

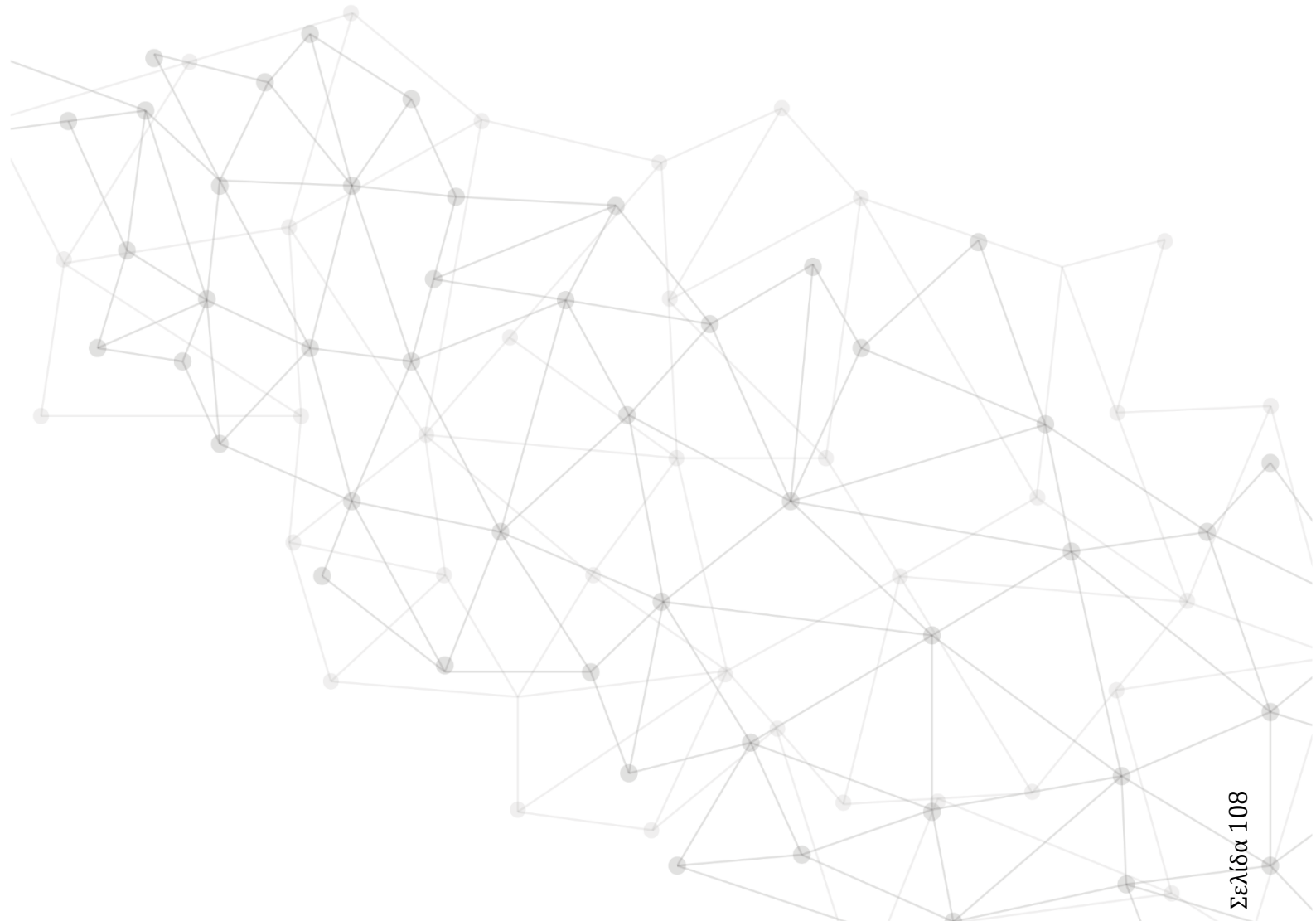
- European Travel Commission & World Tourism Organization (2005). *City Tourism & Culture: The European Experience*, Report. Madrid: UNWTO.
- Fennell, D.A. and Dowling, R.K. (2003). *Ecotourism Policy and Planning*. Wallingford: CABI Publishing.
- Gossling, S. and Hall, C.M. (eds). (2006). *Tourism and global environmental change: ecological, social, economic and political interrelationships*, London & New York: Routledge.
- Greffe, X. (2005). *Culture and Local Development*, Paris: OECD.
- Hall, C.M., et al. (2015). 'On climate change skepticism and denial in tourism'. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(1): 4-25.
- Haugland, S. A., Ness, H., Gronseth, B.-O. and Aarstad, J. (2011). 'Development of tourism destinations: An Integrated Multilevel Perspective', *Annals of Tourism Research*, 38(1): 268–290.
- Holden, A. (2008). *Environment and Tourism*. Routledge, New York, N.Y.
- Honeck, D. (2012). *LDC Export Diversification, Employment Generation and the "Green Economy": What role for tourism linkages?* Staff Working Paper ERSD-2012-24, 13 December 2012, World Trade Organization, Geneva. Available at http://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201224_e.htm.
- ILO (2010). *Development challenges in the hospitality and tourism sector*, GDFHTS/2010 International Labour Organization, Geneva.
- ILO (2011). *Toolkit on Poverty Reduction through Tourism in Rural Areas*, International Labour Organization, Geneva.
- IPCC (2007). *Fourth Assessment Report*, Intergovernmental Panel on Climate Change, World Meteorological Organization, Geneva.
- McCool, S.F. and Moisey, R.N. (2001/2009). *Tourism, Recreation and Sustainability: Linking Culture and the Environment*, Wallingford: CABI.
- McKercher, B., Ho, P., du Cros, H. (2002). *Cultural Tourism, the partnership between tourism and cultural heritage management*, New York: The Haworth Hospitality Press.
- Mitchell, J., and Ashley, C. (2010). *Tourism and poverty reduction: pathways to prosperity*, London: Earthscan.
- OECD (2008). *Opening up Trade in Services: Key for Tourism Growth*, OECD Policy Brief, February 2008, OECD, Paris.
- OECD, WTO, UNWTO (2013). *Connecting Developing Country Firms to Tourism Value Chains*, WTO 4th Global Aid for Trade Review, World Trade Organization, Geneva.
- Priestley, G. K., Edwards, J.A. and Coccossis, H. (eds). (1996). *Sustainable Tourism? European Experiences*, Wallingford: CAB International.
- Richards G. (ed.). (1996/2005). *Cultural Tourism in Europe*, Wallingford: Cab International. Available at: http://www.tram-research.com/cultural_tourism_in_europe.pdf.
- Richards G. (ed.). (2001). *Cultural attractions and European Tourism*, London: Cab International.

- Ritchie, J.R.B., Crouch, G.I. (2000). 'The Competitive Destination: A Sustainability Perspective', *Tourism Management*, 21(1):1-7.
- Sartori, S., da Silva, F. L., de Souza Campos, L. (2014). 'Sustainability and sustainable development: a taxonomy in the field of literature', *Revista Ambiente e Sociedade*, 17 (1). Available at: http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1414-753X2014000100002&script=sci_arttext&tlng=en
- Skuras, D., Petrou, A. and Clark, G. (2006). 'Demand for Rural Tourism: The Effects of Quality and Information', *Agricultural Economics*, 35:183-192.
- Sonnino, R. (2004). 'For a 'Piece of Bread'? Interpreting sustainable development through agritourism in Southern Tuscany', *Sociologia Ruralis*, 44: 285-300.
- Tourism Concern (2004). *Labour Standards, social responsibility and tourism*, London: Tourism Concern.
- UN General Assembly (2012). *The Future We Want*, Resolution 66/288, 11 September 2012.
- UNCTAD (2010). *The contribution of tourism to trade and development*, TD/B/C.I/8 New York and Geneva: United Nations.
- UNDP (2011). *Tourism and Poverty Reduction Strategies in the Integrated Framework for Least Developed Countries*, Discussion Paper, Geneva: UNDP.
- UNEP (2008). *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World*, (www.unep.org/labour_environment/features/greenjobs.asp)
- UNEP (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, Nairobi: UNEP (www.unep.org/greeneconomy)
- UNEP (2013). *Green Economy and Trade: Trends, Challenges and Opportunities*, Nairobi: UNEP. (<http://www.unep.org/greeneconomy/GreenEconomyandTrade/GreenEconomyandTradeReport/tabid/106194/language/en-US/Default.aspx>)
- UNWTO (1999). *Global Code of Ethics for Tourism*, Madrid: UNWTO, (<http://ethics.unwto.org/en/content/full-text-global-code-ethics-tourism>)
- UNWTO (2004). *Tourism and Poverty Alleviation: Recommendations for Action*, Madrid: UNWTO
- UNWTO (2005). *Declaration: Harnessing Tourism for the Millennium Development Goals*, Madrid: UNWTO, available at: <http://step.unwto.org/sites/all/files/docpdf/declaration.pdf>
- UNWTO (2009). *From Davos to Copenhagen and beyond: advancing tourism's response to climate change – A UNWTO Background paper*, Madrid: UNWTO.
- UNWTO (2010). *Tourism and Biodiversity: Achieving common goals towards sustainability*, Madrid: UNWTO.
- UNWTO (2010). *Statement Regarding Mitigation of Greenhouse Gas Emissions from Air Passenger Transport*, Madrid: UNWTO, <http://sdt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtoghaviationpolicy2010.pdf>
- UNWTO (2011). *Tourism Towards 2030*, Madrid: UNWTO.

- UNWTO (2012). *Challenges and Opportunities for Tourism in Small Island Developing States*, Madrid: UNWTO.
- UNWTO and SNV (2010). *Joining Forces – Collaborative Processes for Sustainable and Competitive Tourism*, Madrid: UNWTO.
- UNWTO and SNV (2010). *Manual on Tourism and Poverty Alleviation – Practical Steps for Destinations*, Madrid: UNWTO and The Hague: SNV Netherlands Development Organisation.
- UNWTO and UN Women (2011). *Global Report on Women in Tourism 2010*, United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women and UNWTO, Madrid.
- UNWTO and Ramsar Convention (2012). *Destination wetlands: supporting sustainable tourism Secretariat of the Ramsar Convention on Wetlands*, Switzerland: Gland and Madrid: UNWTO.
- UNWTO, UNEP & WMO (2008). *Climate Change and Tourism – responding to Global Challenges*, Madrid: UNWTO.
- UNWTO/ILO (2013). *Economic Crisis, International Tourism Decline and the Impact on the Poor*, Madrid: UNWTO.
- Van Der Berg, L., Van der Borg, J., Meer Van Der, J. (1995). *Urban Tourism, Performance and strategies in eight European cities*, London: Ashgate.
- Van der Borg, J., Costa, P. Gotti, G. (1996). 'Tourism in European Heritage Cities', *Annals of Tourism Research*, 23: 306-321.
- Waitt, G. (2000). 'Consuming Heritage: Perceived Historical Authenticity', *Annals of Tourism Research*, 27(2): 835-849.
- Weaver, D. (2006). *Sustainable Tourism: Theory and Practice*, Butterworth-Heinemann Burlington, Mass.
- WEF (2009). *Towards a Low Carbon Travel and Tourism Sector*, Geneva: World Economic Forum.
- World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*, Oxford: Oxford University Press.
- World Travel & Tourism Council (2006). *Greece: The Impact of Travel & Tourism on Jobs and the Economy: Preliminary Findings*, London: WTTC.
- Wray, M., et al. (2010). *Sustainable regional tourism destinations. Best practice for management, development and marketing*, Jeremy Buultjens.
- Yiu, L. and Saner, R. (2011). *Mainstreaming Tourism Development in Least Developed Countries: Coherence and Complementarity of Policy Instruments*, Geneva: Centre for Socio-Economic Development.

Ιστότοποι

- United Nations World Tourism Organization, <http://www2.unwto.org/>

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Βιωσιμότητα - Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	ΔΕ3	Ο Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος και η Βιωσιμότητα	Θ9
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			

Σε αυτό το θέμα οι εκπαιδευόμενοι θα κατανοήσουν τις εναλλακτικές μορφές του τουρισμού ως των οδηγών για την τοπική ανάπτυξη. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες για την ανάπτυξη του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Πρέπει να τονιστούν τρεις **σημαντικές αρχικές παρατηρήσεις**:

- όλες οι ειδικές μορφές τουρισμού δεν είναι βιώσιμες,
- όλες οι περιοχές δεν είναι κατάλληλες να φιλοξενήσουν οποιαδήποτε ειδική μορφή τουρισμού,
- υπάρχει μια ειδική μορφή τουρισμού που είναι η κατάλληλη για την κάθε περιοχή.

Οι **βασικοί παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του παγκόσμιου τουρισμού** περιλαμβάνουν τους ακόλουθους παράγοντες:

- κοινωνικούς,
- τεχνολογικούς,
- οικονομικούς,
- οικολογικούς,
- πολιτικούς.

Όσο αυτοί οι παράγοντες διαρκώς μεταβάλλονται, τόσο εξελίσσεται και η έννοια του τουρισμού, υποδεικνύοντας **νέες μορφές και τάσεις που συμβάλλουν στην επανεφεύρεση/επαναδημιουργία του τουρισμού**:

- ο αυξανόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των τόπων,
- οι νέοι και οι παλαιοί καταναλωτές,
- οι νέοι τρόποι για την αγορά ταξιδιών,
- οι νέες μορφές πληροφόρησης,
- οι νέες αγορές.

Η ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για διαφοροποιημένες τουριστικές υπηρεσίες οδήγησε στο σχηματισμό συγκεκριμένων 'εξειδικευμένων' μοντέλων ανάπτυξης που είναι προσαρμοσμένα στις απαιτήσεις και τις ανάγκες των σύγχρονων τουριστών. Τα σύγχρονα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης αποτελούν τη σύνθεση των διαφορετικών τύπων προσφοράς και ζήτησης που έχουν αναπτυχθεί διεθνώς και ενισχύονται από μια σειρά κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων και ανησυχιών. Οι κύριοι **παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη των Εναλλακτικών και των Ειδικών Μορφών Τουρισμού** συνοψίζονται παρακάτω:

- Οι κοινωνικές αλλαγές και εξελίξεις στους τρόπους ταξιδιού (νέα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα, αύξηση του ελεύθερου χρόνου και του αριθμού των ετήσιων ταξιδιών, επιστροφή στην παραδοσιακή ζωή και την ύπαιθρο, αλλαγές στα κίνητρα των τουριστών - αναζήτηση της εναλλακτικής λύσης).
- Οι αλλαγές στα οργανωσιακά χαρακτηριστικά του τουριστικού τομέα και στις επιλογές των τουριστών (επέκταση της χρήσης του Διαδικτύου, υποδομές και υπηρεσίες που προσφέρουν περισσότερες επιλογές και ελευθερία στους τουρίστες, αλλαγές και

προσαρμογές του τουριστικού τομέα (ταξιδιωτικοί πράκτορες, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κ.λπ), νέο πλαίσιο για συναντήσεις μεταξύ των ντόπιων και των τουριστών).

- Τα ζητήματα που σχετίζονται με το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθείται στις τουριστικές περιοχές (αμφισβήτηση των κερδών των τουριστικών περιοχών που προέρχονται από τον Μαζικό Τουρισμό, πιέσεις από τοπικές κοινωνικές, επαγγελματικές και επιστημονικές ομάδες και φορείς για έναν νέο τύπο ανάπτυξης, αντικατάσταση της έννοιας του τουριστικού χώρου στο πλαίσιο του αυξανόμενου διεθνούς ανταγωνισμού, υπογραμμίζοντας το ζήτημα της τοπικότητας στην ανάπτυξη του τουρισμού).

Συνεπώς, η στροφή προς τις νέες μορφές τουρισμού συνδέθηκε με τις κοινωνικές και οικονομικές τάσεις. Μια από τις βασικές αλλαγές είναι η επικράτηση των εμπειριών με την ανάδυση ενός διαφοροποιημένου και πιο απαιτητικού τουριστικού πεδίου - για εμπειρίες και όχι για αγαθά - μετατρέποντας τον τουρισμό σε μια πιο εξατομικευμένη και αυθεντική εμπειρία για τον επισκέπτη. Αυτό απεικονίστηκε κατά τη δεκαετία του 1990 από τους Pine και Gilmore (1999) στην ανάπτυξη ενός νέου όρου για την οικονομία, της «**οικονομίας της εμπειρίας**» και απέκτησε γρήγορα δημοσιότητα:

- Η πώληση των αποκαλούμενων εμπειριών ήταν η λύση στην αφθονία των αγαθών στη σύγχρονη οικονομία
- Η προσφορά εμπειριών είναι μια κερδοφόρα λύση, καθώς είναι άυλες και αξιομημόνευτες. Με αυτόν τον τρόπο «προσκολλώνται» στους ανθρώπους πιο εύκολα από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες

Αυτή η πτυχή της οικονομίας εφαρμόστηκε και στον τουριστικό τομέα και ερμηνεύθηκε καλύτερα μέσω των εναλλακτικών και των ειδικών μορφών του τουρισμού. Ξεκινώντας από τον πολιτιστικό τουρισμό της εμπειρίας, οι φορείς του τουρισμού προχώρησαν σε πιο αυθεντικές εμπειρίες, οι οποίες, όντας βασισμένες στη δημιουργικότητα, προσέλκυσαν τον νέο τύπο των τουριστών.

Τα χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού, σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό, είναι:

- Η μικρή κλίμακα ανάπτυξης με υψηλά επίπεδα τοπικής ιδιοκτησίας
- Η ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων
- Οι μεγιστοποιημένες συνδέσεις με άλλους τομείς της τοπικής οικονομίας, όπως η γεωργία, μειώνοντας την εξάρτηση από τις εισαγωγές
- Η διατήρηση της πλειοψηφίας των σχετικών με τον τουρισμό οικονομικών δαπανών από τους τοπικούς δρώντες
- Η τοπικοποιημένη κατανομή της εξουσίας και η εμπλοκή των ατόμων στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων
- Ο ρυθμός ανάπτυξης κατευθύνεται και ελέγχεται από τους τοπικούς δρώντες και όχι από τις εξωτερικές επιρροές

Οι νέες μορφές τουρισμού επικεντρώνονται στα **ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά** και τους πόρους της κάθε περιοχής. Βάσει αυτών, η ξεχωριστή ανάπτυξη των εκάστοτε τόπων δύναται να οδηγήσει στην τοπική ανάπτυξη, καθιερώνοντάς τους ως προορισμούς ειδικού τουριστικού ενδιαφέροντος. Επιπρόσθετα, η τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου σύμφωνα με τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά του, καθώς και η προσεκτική διαχείριση των πόρων, συμβάλλουν στη βιωσιμότητα της περιοχής, «τη διατήρηση της πολιτιστικής ακεραιότητας, των βασικών οικολογικών διαδικασιών, της βιολογικής ποικιλομορφίας και των συστημάτων υποστήριξης της ζωής», όπως δηλώνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού.

Οι νέες μορφές του τουρισμού διαιρούνται κατά προσέγγιση στις εναλλακτικές μορφές και στις μορφές ειδικού ενδιαφέροντος:

- **Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού** χαρακτηρίζονται από την ανεξάρτητη οργάνωση του ταξιδιού και την έντονη επιθυμία του επισκέπτη να εξοικειωθεί με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου, είτε πρόκειται για φυσικά, πολιτιστικά, λαϊκά, γαστρονομικά, θρησκευτικά κ.λπ.
- **Ο τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος** καθορίζεται από τις ιδιαίτερες ανάγκες του τουρίστα και τις δραστηριότητες που επιδιώκει να πραγματοποιήσει.

Οι Εναλλακτικές και οι Ειδικές Μορφές Τουρισμού ανταποκρίνονται στην αναζήτηση νέων προτύπων τουριστικής ανάπτυξης σύμφωνα με τις αρχές της βιωσιμότητας και προσφέρουν την ευκαιρία σε περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά να αναπτύξουν τον τουρισμό με σεβασμό στο κοινωνικοπολιτιστικό και φυσικό τους περιβάλλον. Σε αυτό το μοντέλο υπογραμμίζεται ο κοινωνικός, ο επικοινωνιακός και ο πολιτιστικός ρόλος του τουρισμού και ικανοποιούνται τα διαρκώς διαφοροποιημένα κίνητρα των τουριστών, που έχουν τη δυνατότητα για πιο δραστήριες διακοπές και περισσότερη αυτονομία στην οργάνωση του ταξιδιού τους. Οι Εναλλακτικές και οι Ειδικές Μορφές Τουρισμού υποκινούνται από ένα κυρίαρχο ιδιαίτερο κίνητρο και προϋποθέτουν την ύπαρξη ειδικών υποδομών εφοδιασμού.

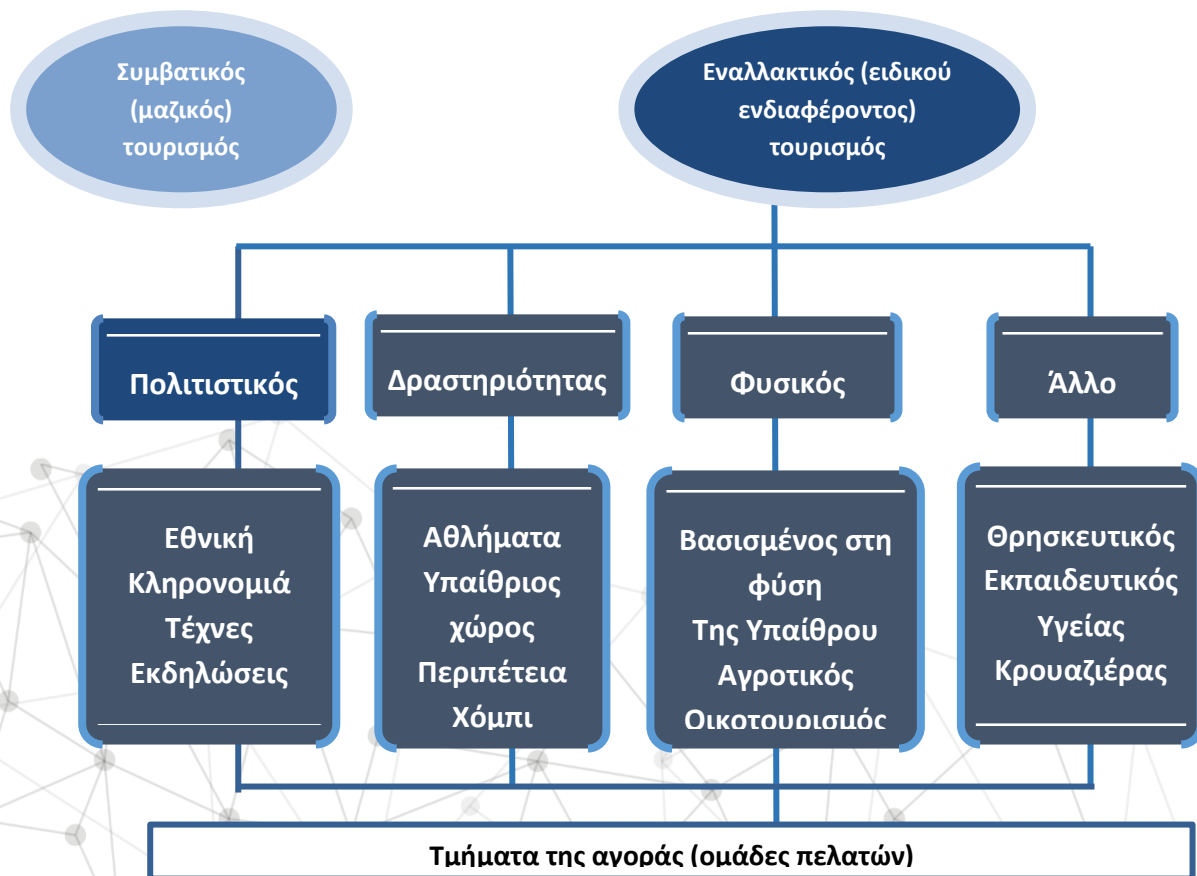
Ο Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος αφορά στην ύπαρξη ενός ιδιαίτερου και κυρίαρχου κινήτρου στην τουριστική ζήτηση. Περιλαμβάνει τα ταξίδια που πραγματοποιούνται από άτομα με συγκεκριμένα ενδιαφέροντα - κίνητρα για εξατομικευμένες τουριστικές εμπειρίες που μπορούν να ικανοποιηθούν σε μια συγκεκριμένη περιοχή / προορισμό με 'εξειδικευμένες' υποδομές.

Τα **χαρακτηριστικά** του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος ως εναλλακτικού τουρισμού είναι τα εξής:

- διεξάγεται σε μικρότερη κλίμακα από τον μαζικό τουρισμό (ενθαρρύνοντας τα ανεξάρτητα και σε μικρές ομάδες ταξιδιωτικά προϊόντα και εμπειρίες),
- αναζητά εναλλακτικούς προορισμούς από εκείνους που έχουν γίνει δημοφιλείς, και έχουν εμπορευματοποιηθεί και αναπτυχθεί για μαζικό τουρισμό,
- ενθαρρύνεται από τα επιλεκτικά και ποικίλα ενδιαφέροντα από πλευράς των τουριστών, σε σύγκριση με τη χαλάρωση και τη αναψυχή που αναζητούν οι μαζικοί τουρίστες,

- ανταποκρίνεται περισσότερο στη ιδιαίτερη αξία των άλλων πολιτισμών, των φυσικών περιβαλλόντων και των πολιτιστικών πόλων έλξης των προορισμών.

Μια ευρεία επισκόπηση της αγοράς για τον τουρισμό ειδικού ενδιαφέροντος απεικονίζεται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Επισκόπηση του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος

Οι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού αποτελούν μέρος του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Και σε αυτή την περίπτωση, διαπιστώνουμε την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου, το οποίο συνδέεται συγκεκριμένα με τον νατουραλισμό, την περιπέτεια, τον αθλητισμό, τους πόλους έλξης, το περιβάλλον, τις τοπικές παραδόσεις και τις ειδικές εγκαταστάσεις υποδομής. Οι τουρίστες αυτής της κατηγορίας επιδιώκουν την αυτονομία τους όσον αφορά στην οργάνωση και τη διεξαγωγή του ταξιδιού, καθώς και την ελαχιστοποίηση της χρήσης οργανωμένων τουριστικών υπηρεσιών. Προϋπόθεση για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους αποτελεί ο σεβασμός για το περιβάλλον, την τοπική κοινωνία και τον πολιτισμό.

Αυτές οι δύο νέες μορφές διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό από τον μαζικό τουρισμό, όσον αφορά στη βιωσιμότητα. Επιπλέον, η **τοπική ανάπτυξη** επιτυγχάνεται μέσω:

- της ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού
- της ανάπτυξης των τοπικών επιχειρήσεων,
- των νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων,
- της ενίσχυσης της τοπικής συμμετοχής, και
- της ενίσχυσης και της διάχυσης της τοπικής ταυτότητας.

Το μάθημα θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος και στη συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη. Οι **μελέτες περίπτωσης** αφορούν:

- **Αγρο-Τουρισμός:** γίνεται αντιληπτός ως η παραμονή στην ύπαιθρο, που χαρακτηρίζεται από την πρόσβαση σε ένα αγρόκτημα και την αλληλεπίδραση με τους τοπικούς κατοίκους.
- **Οικοτουρισμός:** υπεύθυνο ταξίδι σε φυσικές περιοχές που προστατεύει/διατηρεί το περιβάλλον και αναβαθμίζει την ευεξία των κατοίκων της περιοχής. Πρόκειται για την ενοποίηση της διατήρησης, των κοινοτήτων και του βιώσιμου ταξιδιού.
- **Αθλητικός Τουρισμός:** η εμπειρία του ταξιδιού για τη συμμετοχή ή την παρακολούθηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αθλητισμό. Διακρίνεται συνήθως σε τρεις τύπους αθλητικού τουρισμού: Τουρισμός για τα Αθλητικά Γεγονότα (περιλαμβάνει εκδηλώσεις – σφραγίδα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες), Τουρισμός για την Ενεργό Άθληση (περιλαμβάνει αθλητικές δραστηριότητες από τα άτομα όπως: γκολφ, καγιάκ, τένις, ψάρεμα, βόλτα με μηχανοκίνητο έλκηθρο, surfing) και τον Αθλητικό Τουρισμό της Νοσταλγίας (ταξίδι σε διάσημους πόλους έλξης που σχετίζονται με τον αθλητισμό).
- **Χιονοδρομικός και ορεινός τουρισμός:** ένας τύπος τουριστικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα σε ένα καθορισμένο και περιορισμένο γεωγραφικό χώρο, όπως λόφοι ή βουνά, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και γνωρίσματα που είναι εγγενή σε ένα συγκεκριμένο φυσικό τοπίο, τοπογραφία, κλίμα, βιοποικιλότητα (χλωρίδα και πανίδα) και σε συγκεκριμένη τοπική κοινότητα. Περιλαμβάνει ευρύ φάσμα υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής και αθλητισμού.
- **Θαλάσσιος Τουρισμός:** αναφέρεται σε θαλάσσιες δραστηριότητες όπως βαρκάδα, ιστιοπλοΐα, κρουαζιέρες, θαλάσσια αθλήματα.
- **Πολιτιστικός τουρισμός:** θεωρείται ως η πρωτότυπη/αρχική μορφή του τουρισμού με πολλές επεκτάσεις. Θα μπορούσε να οριστεί ως το ταξίδι για την κατανόηση και την εξοικείωση με τον τρόπο ζωής και την ιστορία μιας συγκεκριμένης τοποθεσίας με τη συνοδεία μιας σειράς από πολιτιστικούς παράγοντες που παρουσιάζονται στο πλαίσιο του τουρισμού. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να περιλαμβάνουν το φαγητό, τη διασκέδαση, την αρχιτεκτονική, το ποτό, τα χειροποίητα και τα βιομηχανικά προϊόντα ή κάθε στοιχείο που αντιπροσωπεύει τα χαρακτηριστικά του τρόπου ζωής ενός συγκεκριμένου προορισμού.

- **Κινηματογραφικός Τουριστικός:** αποτελεί παρακλάδι του πολιτιστικού τουρισμού και αναφέρεται στο αυξανόμενο ενδιαφέρον και ζήτηση για τοποθεσίες που έγιναν δημοφιλείς λόγω της εμφάνισής τους σε ταινίες και τηλεοπτικές σειρές.
- **Μουσικός Τουρισμός:** είναι επίσης παρακλάδι του πολιτιστικού τουρισμού και αφορά στη συμμετοχή του ταξιδιώτη σε ακροάσεις ή σε μουσικές εμπειρίες, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν επισκέψεις σε θέατρα, μουσεία, κατοικίες μουσικών, κοιμητήρια όπου κείτονται μουσικοί, τοποθεσίες, φυσικά τοπία και δρομολόγια που αναφέρονται σε στίχους τραγουδιών, καθώς και τόπους παραγωγής της μουσικής
- **Γαστρονομικός Τουρισμός, Μαγειρικός Τουρισμός ή Τουρισμός για το Φαγητό:** ταξίδια που πραγματοποιούνται σε προορισμούς όπου τα τοπικά τρόφιμα και ποτά αποτελούν τα κυριότερα κίνητρα για τα ταξίδια. Η επιδίωξη και η απόλαυση μοναδικών και αξιομνημόνευτων εμπειριών σχ σχέση με τα τρόφιμα και τα ποτά.
- **Αστικός Τουρισμός:** ένας τύπος τουριστικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα σε έναν αστικό χώρο με τα βασικά γνωρίσματά του να είναι η οικονομία που δεν βασίζεται στη γεωργία, όπως η διοίκηση, η μεταποιητική βιομηχανία, το εμπόριο και οι υπηρεσίες, και η λειτουργία του ως κομβικού σημείου για τις μεταφορές. Οι αστικοί προορισμοί προσφέρουν ένα ευρύ και ετερογενές φάσμα πολιτιστικών, αρχιτεκτονικών, τεχνολογικών, κοινωνικών και φυσικών εμπειριών και προϊόντων για την αναψυχή και την εργασία.
- **Τουρισμός για Αγορές:** ένας τύπος τουρισμού όπου η πραγματοποίηση αγορών είναι το βασικό κίνητρο για τους ταξιδιώτες, ως ενός τρόπου να γνωρίσουν την τοπική κουλτούρα μέσω των τοπικών προϊόντων και καλλιτεχνών/τεχνιτών.
- **Επιχειρηματικός τουρισμός:** ένας τύπος τουρισμού για άτομα που ετησίως παρακολουθούν συναντήσεις, συνέδρια, εκθέσεις, επιχειρηματικές εκδηλώσεις, ταξίδια με απολαβές και εταιρική φιλοξενία.
- **Τουρισμός Ευεξίας:** πρόκειται για το ταξίδι που συνδέεται με την επιδίωξη της διατήρησης ή της ενίσχυσης της προσωπικής ευημερίας. Περιλαμβάνει δραστηριότητες σχετικές με την υγιεινή διαβίωση, την αναζωογόνηση και τη χαλάρωση, το νόημα και τη σύνδεση, τις αυθεντικές εμπειρίες, την πρόληψη και τη διαχείριση των ασθενειών.
- **Ιαματικός Τουρισμός:** αποτελεί τμήμα του τουρισμού ευεξίας στον οποίο η εμπειρία συνδέεται με δραστηριότητες που αφορούν στη βελτίωση της υγείας μέσω της υδροθεραπείας ή της λουτροθεραπείας
- **Τουρισμός Υγείας:** ταξίδια σε εξειδικευμένα ιδρύματα για τη λήψη ιατρικής περίθαλψης από κοινού με τα τουριστικά προγράμματα.
- **Τουρισμός για Γεγονότα:** ταξίδια σε περιοχές όπου τα γεγονότα μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό τουριστικό πόλο έλξης.
- **Τουρισμός Κρουαζιέρας:** ένας πολυτελής τύπος ταξιδιού που περιλαμβάνει all-inclusive διακοπές σε κρουαζιερόπλοιο με διάρκεια τουλάχιστον 48 ώρες, με συγκεκριμένο δρομολόγιο, κατά το οποίο το κρουαζιερόπλοιο σταματά σε διάφορα λιμάνια ή πόλεις (κρουαζιέρες για εξορμήσεις, κρουαζιέρες σε ποτάμια, θαλάσσιες κρουαζιέρες, θεματικές κρουαζιέρες, μίνι κρουαζιέρες, κρουαζιέρες για μεταφορά/διαμετακόμιση, κρουαζιέρες ανάκαμψης)

- **Ο Σκοτεινός Τουρισμός:** ένας τύπος τουρισμού που περιλαμβάνει ταξίδια σε μέρη που έχουν ιστορικά συνδεθεί με τον θάνατο, την τραγωδία και τις καταστροφές (π.χ. Μνημείο της 09/11, Τείχος του Βερολίνου, Άουσβιτς κ.λπ.).
- **Space Tourism:** a type of tourism that includes terrestrial or extra-terrestrial space tourism activities.
- **Τουρισμός σε Παραγκουπόλεις ή Τουρισμός σε Γκέτο:** ένας τύπος τουρισμού σε φτωχές περιοχές, προκειμένου να γνωρίσουν οι τουρίστες τις «μη τουριστικές» περιοχές μιας χώρας ή μιας πόλης.
- **Διαστημικός Τουρισμός:** ένας τύπος τουρισμού που περιλαμβάνει επίγειες ή εξωγήινες τουριστικές δραστηριότητες.

Στους εκπαιδευόμενους θα δοθούν πολλαπλές μέθοδοι προκειμένου να αποκτήσουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα μάθησης.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Οι στόχοι μάθησης θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα για τους εκπαιδευόμενους:

- την κατανόηση των θεμελιωδών αρχών και θεωριών για τις νέες μορφές τουρισμού και τη συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη
- τη γνώση της κατηγοριοποίησης και των τάσεων των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- τη γνώση των μεθόδων με τις οποίες οι νέες μορφές τουρισμού μπορούν να αυξήσουν τη βιωσιμότητα ενός τόπου και να οδηγήσουν στην τοπική ανάπτυξη
- την απόκτηση της ικανότητας, μέσω των μεθόδων διδασκαλίας, να αναβαθμίσουν τη σκέψη τους και να προχωρήσουν σε μεθόδους επίλυσης των προβλημάτων

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- κατανοήσει και να παρουσιάσει τη γνώση του για τις ειδικές και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού
- γνωρίσει τα πλεονεκτήματα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και των απαιτήσεών τους σε υποδομές
- να πραγματοποιήσει τις συνδέσεις μεταξύ των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός τόπου και της κατάλληλης ανάπτυξης της ειδικής μορφής τουρισμού

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

• Πελέτες Περίπτωσης: παρουσίαση διαφόρων περιπτώσεων παγκόσμιων προορισμών που έχουν αναπτυχθεί λόγω των εναλλακτικών μορφών τουρισμού	• Τεστ πολλαπλής επιλογής • Γραπτές εργασίες: εκθέσεις και δοκίμια για μια συγκεκριμένη μορφή

- **Βίντεο με μελέτες περίπτωσης** κατοίκων που αναλύουν τον αντίκτυπο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στον τόπο τους
- **Συζητήσεις ερωτήσεων και διάλογος** που αφορούν στην καταλληλότητα της ανάπτυξης τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος σε έναν τόπο σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και την οικονομική ανάπτυξη
- **Παιχνίδι προσομοίωσης** μεταξύ των εκπαιδευομένων με τους ρόλους των ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων μιας περιοχής, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται οι επιχειρηματίες, η τοπική κοινωνία, οι τοπικοί φορείς, οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι τοπικοί οργανισμοί, που συζητούν προκειμένου να αποφασίσουν για την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης μορφής εναλλακτικού τουρισμού και του τρόπου που θα μπορούσε να επηρεάσει την τοπική ανάπτυξη

εναλλακτικού τουρισμού και του τρόπου που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην τοπική ανάπτυξη

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Οι μορφές τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Ευκαιρίες και απειλές (1 ώρα)

- Τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη - θεωρία / διάλεξη
- Ποιες είναι οι ειδικές και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού (ορισμός και παραδείγματα) - θεωρία / διάλεξη

Θέμα 2: Τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος και ανάπτυξη (1 ώρα)

- Η αμφιλεγόμενη σχέση μεταξύ του τουρισμού και της τοπικής ανάπτυξης. Ο εναλλακτικός σε αντιδιαστολή με τον μαζικό τουρισμό - θεωρία / διάλεξη
- Ο τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος ως οδηγός για την τοπική ανάπτυξη (μελέτες περίπτωσης) - θεωρία / διάλεξη
- Παρουσίαση ενός βίντεο με μελέτες περίπτωσης, όπως προαναφέρθηκε

Θέμα 3: Εργασία σε ομάδες (1 ώρα)

- Οι εκπαιδευόμενοι θα εργαστούν σε ομάδες πάνω σε ένα θέμα σχετικό με τα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στην τάξη. Ενδεικτικά: Η ανάπτυξη των κατάλληλων μορφών ειδικού τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε συγκεκριμένες περιοχές/πόλεις (SWOT ανάλυση μιας περιοχής που ενεργεί ως υποδοχέας ανάπτυξης τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος)

Πόροι

- Διδασκαλία της θεωρίας που προϋποθέτει θρανία, καρέκλες και πίνακα
- Προβολέας για φορητό υπολογιστή και πολυμέσα, οθόνη τηλεόρασης
- Παρουσιολόγιο

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη μελέτη

- Confederation of Tourism and Hospitality (2011). *Special Interest Tourism: Study Guide*, London: BPP Learning Media Ltd.
- Douglas, N., Douglas, N., Derrett, R. (ed.). (2001). *Special Interest Tourism: Context and Cases*, Milton Keynes: Wiley.
- Hall, C.M and Weiler, B. (eds). (1992). *Special Interest Tourism*, John Wiley & Sons Australia Ltd.
- Weaver, D.B. (ed.). (2001). *The encyclopedia of ecotourism*, Cambridge MA: CABI.

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. 2001. Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον. Αθήνα: Κριτική.
- Λαγός Δημήτρης, 2016. Θεωρητικές προσεγγίσεις στον τουρισμό. 1η έκδοση: Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ
- Λεκάκου Μαρία και Στεφανιδάκη Ευαγγελία, 2015. Σχέδιο δράσης για τον θαλάσσιο και αθλητικό τουρισμό στις Κυκλάδες. [e-book]
- Μπριασούλη, Ε. 2000. Σχεδιασμός τουριστικής ανάπτυξης: χαρακτηριστικές προσεγγίσεις. Στο Π. Τσάρτας, επιμ. Τουριστική ανάπτυξη – πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Εξάντας, σελ. 123-148.
- Μπούνια, Αλ., (2010). «Μουσεία, διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπικές κοινωνίες, Η ευθύνη ενός δικαιώματος», Τετράδια Μουσειολογίας, τευχ.7ο, Καλειδοσκόπιο, Αθήνα

Στα Αγγλικά

- AlSayyad, N. (ed.). (2001). *Consuming tradition, manufacturing heritage: global norms and urban forms in the age of tourism*, London: Routledge.
- Ashworth, G. J. and Larkham, P. J. (1994). *Building a New Heritage: Tourism, Culture and Identity in the New Europe*. London and New York: Routledge.
- Beeton, S. (1998). *Ecotourism. A practical guide for local communities*. Australia: Landlinks Press.
- Berg, L., Borg, J. and Meer J. (eds). (1995). *Urban Tourism: Performance and Strategies in Eight European Cities*, Aldershot: Avebury.
- Bogiazides, N., Deffner, A., Psatha, E. et al. (2014). 'Accessibility to Heritage', CHARTS [Culture and Heritage Added value to Regional policies for Tourism Sustainability] Final Conference Agria, 2014.
- Boniface, P. (2003). *Tasting tourism: travelling for food and drink*, Aldershot: Ashgate.
- Boniface, B.G., Cooper, C.P. (1987/2012). *Worldwide Destinations: The Geography of Travel and Tourism*. Oxford: Elsevier Butterworth- Heinemann.
- Boniface, P. and Fowler, P. (1993). *Heritage and Tourism in the Global Village*, London: Routledge.
- Brotherton, B. (2008). *Researching Hospitality and Tourism: A Student Guide*, London: Sage.
- Cazes G., Potier F. (1996). *Le Tourisme Urbain* (Paris: Que Sais-je?/ PUF).
- Cerver, F.A. (1997). *Theme and Amusement Parks*. New York: Hearst Books International.
- Clavé, S. A. (2007). *The Global Theme Park Industry*, Wallingford: CABI Publishing.
- CLIA (Cruise Lines International Association) 'Cruise Line Industry Policies & Resources 2007' (<http://www.cruising.org/about.cfm>).
- Coccossis, H., Nijkamp, P., (Eds). (1995). *Planning for Our Cultural Heritage*. Aldershot: Avebury.
- Confederation of Tourism and Hospitality (2009). *Tourism Industry: Study Text*, London: BPP Learning Media Ltd.
- Crouch, D., Jackson, R., Thompson, F., (Eds). (2005). *The Media and the Tourist Imagination: Converging Cultures*, London: Routledge.
- Crouch, D., Lubben, N., (Eds). (2003). *Visual Culture and Tourism*, Oxford: Berg.
- Dallen, J. T. (ed.). (2007). *The political nature of cultural heritage and tourism*, Aldershot: Ashgate.
- Deffner, A. (2005). 'Disney environments', in Caves, R.W. (eds.) *Encyclopedia of the city*. London: Routledge, 126-127.
- Deffner, A. (2005). 'Theme places', in Caves, R.W. (eds.) *Encyclopedia of the city*, London: Routledge, 454-455.
- Donald, S.H. and Gammack, J.G. (2007). *Tourism and the branded city: film and identity on the Pacific Rim*, Aldershot: Ashgate.
- Fennell, D. A. (1999). *Ecotourism. An Introduction*. London: Routledge.
- Fennell, D. A. and Ross K. D. (Eds). (2003). *Ecotourism policy and planning*, Cambridge MA: CABI.

- Fennell, D. A. and Smale, B. J. A. (1992). 'Ecotourism and Natural Resource Protection: implications of an alternative form of tourism for host nations', *Tourist Recreation Research* 17 (1): 21-32.
- Finn, M., Martin E.-W., and Walton, M. (2000). *Tourism and leisure research methods: data collection, analysis and interpretation*, Harlow: Longman.
- Frenzel, F and K. Koens (2012). 'Slum Tourism: Developments in a Young Field of Interdisciplinary Tourism Research', *Tourism Geographies*, 14(2): 195-212.
- Frochot, I. (2005). A benefit segmentation of tourists in rural areas: A Scottish perspective. *Tourism Management*, 26(3): 19-38.
- Getz, D. (1993). 'Planning for tourism business districts', *Annals of Tourism Research*, 20: 583-600.
- Getz, D. (1997/2005). *Event Management and Event Tourism*, New York: Cognizant Communication Offices.
- Gibson, C., Connell, J. (2005). *Music and Tourism: On the Road Again*, Clevedon: Channel View.
- Gibson, P., Papathanassis, A. and Milde, P. (Eds). (2011). *Cruise Sector Challenges: Making Progress in an Uncertain World*, Wiesbaden: Gabler/Springer.
- Hall, C. M. (2001). 'Trends in ocean and coastal tourism: the end of the last frontier?' *Ocean and Coastal Management*, 44 (9-10): 601-648.
- Hall C. M., et al. (2003). *Food Tourism around the World: Development, Management and Markets*, London and New York: Routledge.
- Higham, J. (ed.). (2007). *Critical issues in ecotourism: understanding a complex tourism phenomenon*, Oxford: Butterworth - Heinemann.
- Hinch, T. and Higham, J. (2004). *Sport tourism development*, Clevedon: Channel View.
- Hjalager, A.-M. and Richards, G. (Eds). (2002/2011). *Tourism and Gastronomy*, London and New York: Routledge.
- Hoffman, L. M., Fainstein, S. S. and Judd, D. R. (Eds). (2003). *Cities and visitors: regulating people, markets and city space*, Malden: Blackwell.
- Jansen-Verbeke M. (1986). 'Inner-city tourism: resources, tourists, promoters', *Annals of Tourism Research*, 13: 79-100.
- Jennings, G. (Ed.). (2007). *Water-Based Tourism, Sport, Leisure and Recreation Experiences*, Oxford: Butterworth-Heinemann; Elsevier.
- Judd, D., Fainstein, S. (Eds). (1999). *The Tourist City*, New Haven: Yale University Press.
- Karachalis, N. (2011). 'The regeneration of inner city neighbourhoods and the role of cultural industries: The case of Psiri in Athens'. In Cremaschi M., Eckhard F. (eds), *Changing Places, Urbanity, Citizenship, and Ideology in the New European Neighbourhoods*, Techne Press, Amsterdam, pp.142-159.
- Kizos, T. and Iosifides, T. (2007). 'The contradictions of agrotourism development in Greece: evidence from three case studies', *South European Society and Politics*, 12 (1): 59-77.
- Kockel, U. (1994). *Culture, Tourism and Development: Case of Ireland*, Liverpool: Liverpool University Press.

- Kusler, J. A. (1991). *Ecotourism and resource conservation: introduction to issues, Ecotourism and Resource Conservation: A Collection of Papers*, Vol.1. Madison, WI: Omnipress.
- Lanquar, R. (1992/1997). *L' Empire Disney*, Paris: Que Sais-je?/ PUF.
- Lanquar, R. and Raynouard Y. (1978/2001). *Le Tourisme Social et Associatif*, Paris: Que Sais-je?/ PUF.
- Law, C.M. (1993/2002). *Urban Tourism: The Visitor Economy and the Growth of Large Cities*, London: Cengage Learning EMEA.
- Lennon, J., and Foley, M. (2000). *Dark tourism: The attraction of death and disaster*. London: Continuum.
- Long, J. (2007). *Researching Leisure, Sport and Tourism: The Essential Guide*, London: Sage.
- Lukas, S. A. (2008). *Theme Park*, London: Reaktion Books.
- Marling, K.A. (Ed.). (1997). *Designing Disney's Theme Parks*. Paris/New York: Flammarion.
- Maroudas, L. & Kyriakaki, A. (2001). 'The Perspectives of Ecotourism Development in Small Islands of the South Dodecanese', *Anatolia*, 12: 59-71.
- Marques, H. (2006). 'Searching for complementarities between agriculture and tourism – the demarcated wine-producing regions of northern Portugal', *Tourism Economics*, 12: 147–155.
- McKercher, B., Ho, P., du Cros, H. (2002), *Cultural Tourism, the partnership between tourism and cultural heritage management*, New York: The Haworth Hospitality Press.
- Mekawy, M. A. (2012). 'Responsible slum tourism: Egyptian experience', *Annals of Tourism Research*, 39(4): 2092-2113.
- Mitrašinović, M. (2006). *Total Landscape, Theme Parks, Public Space*, Aldershot: Ashgate.
- Moscardo, G., Morrison, A.M., and Pearce, P.L. (1996). 'Specialist Accommodation and Ecologically- Sustainable Tourism', *Journal of Sustainable Tourism*, 4 (3): 29-52.
- Mullins P. (1991). 'Tourism urbanization', *International Journal of Urban and Regional Research*, 15: 326-42.
- Murphy, P. (1985/2014). *Tourism: a community approach*, London: Routledge.
- Noh, J., et al. (2006). 'The economy of convention tourism', Seoul National University. Available at: <http://www.cuc.ac.jp/eng/gpac/papers/snu/SNUtourism.pdf>.
- Orams, M. (1999). *Marine Tourism: developments, impacts and management*, Routledge, London.
- Page, S.J. (1995). *Urban Tourism*, London, New York: Routledge.
- Phillip, S., Hunter, C. and Blackstock K. (2010). 'A typology for defining Agritourism'. *Tourism Management*, 31: 754-758.
- Podoshen, J.S. (2013). 'Dark tourism motivations: Simulation, emotional contagion and topographic comparison', *Tourism Management*, 35: 263-271.
- Psatha, E. and Deffner, A. (2012). 'The complex relationship between leisure, culture and tourism from the perspective of the quality of urban life', *Proceedings of the 52nd European Regional Science Association Congress*, Bratislava, Slovakia.

- Reddy, M.V., Nica, M. and Wilkes, K. (2012). 'Space tourism: Research recommendations for the future of the industry and perspectives of potential participants', *Tourism Management*, 31: 1093-1102.
- Reingold, L. (1993). 'Identifying the Elusive Ecotourism, Going Green', *Tour and Travel News*, 25: 36-37.
- Richards, G. (Ed.). (1996/2005). *Cultural Tourism in Europe*, Wallingford: CAB International. Available at: http://www.tram-research.com/cultural_tourism_in_europe.PDF
- Richards, G. (Ed.). (2001). *Cultural attractions and European Tourism*, London: CAB International.
- Richards, G. and Hall, D. (Eds). (2000). *Tourism and sustainable community development*, London & New York: Routledge.
- Richards, G. and Munsters, W. (Eds). (2010). *Cultural tourism research methods*. Wallingford: CABI.
- Ringer, G. (1998). *Destinations: cultural landscapes of tourism*, London & New York: Routledge.
- Robinson, M. and Boniface, P. (Eds). (1999). *Tourism and cultural conflicts*, Oxon, UK: CABI Publishing.
- Roesch, S. (2009). *The experiences of film location tourists*, Bristol; Buffalo; Toronto: Channel View.
- Rogerson, C. M. (2004). 'Urban tourism and small tourism enterprise development in Johannesburg: The case of township tourism', *GeoJournal*, 60(1): 249-257.
- Ryan, C. (1991). *Recreational Tourism: A Social Science Perspective*, London: Routledge.
- Ryan, C. (1995). *Researching tourist satisfaction: issues, concepts, problems*, London & New York: Routledge.
- Selby, M. (2004). *Understanding urban tourism: Image, culture and experience*, London: I.B. Tauris.
- Sharpley, R. (2009). 'Shedding light on dark tourism: an introduction', in R. Sharpley, & P. R. Stone (eds.), *The darker side of travel: The theory and practice of dark tourism*, Tonawanda: Channel View, 3-22.
- Skuras, D., Petrou, A. and Clark, G. (2006). 'Demand for Rural Tourism: The Effects of Quality and Information', *Agricultural Economics*, 35: 183-192.
- Smith, M. (2003). *Issues in cultural tourism studies*, London: Routledge.
- Smith, M. and Laszlo, P. (2008/2014). *Health, Tourism and Hospitality: Spas, Wellness and Medical Travel*, London & New York: Routledge.
- Spirou, C. (2011). *Urban Tourism and Urban Change: Cities in a Global Economy*, London, New York: Routledge.
- Standeven J. and De Knop, P. (1998). *Sport Tourism*, Champaign Illinois: Human Kinetics.
- Stausberg, M. (2010). *Religion and Tourism: Crossroads, Destinations and Encounters*, London, New York: Routledge.

- Stone, P. (2012). 'Dark tourism and significant other death: Towards a Model of Mortality Mediation', *Annals of Tourism Research*, 39(3): 1565-1587.
- Swarbrooke J. B., Leckie, C. S. and Pomfret, G. (2003). *Adventure Tourism: The New Frontier* London, New York: Routledge.
- Van Der Berg, L, Van der Borg J., Meer Van Der J. (1995). *Urban Tourism, Performance and strategies in eight European cities*, London: Ashgate.
- Van der Borg J., Costa, P., Gotti G. (1996). 'Tourism in European Heritage Cities', *Annals of Tourism Research*, 23: 306-321.
- Veal, A.J. (1992/2011). *Research Methods for Leisure and Tourism*, Harlow: Financial Times/ Prentice Hall.
- Waitt, G. (2000). 'Consuming Heritage: Perceived Historical Authenticity', *Annals of Tourism Research*, 27(2): 835-849.
- Wallace, G. N. and Pierce, S. M, (1996). 'An evaluation of ecotourism in Amazons, Brazil', *Annals of Tourism Research*, 23(4): 843-873.
- Wild G. and Dearing, J. (2000). 'Development of and prospects for cruising in Europe', *Maritime Policy & Management*, 27: 315-333.
- WTO [World Tourism Organization] (1993). *Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners*, WTO, Madrid.
- WTO [World Tourism Organization] (1997). *Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry*, Madrid: WTO.
- WTO [World Tourism Organization] (1998). *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism*, Madrid: WTO.
- WTO [World Tourism Organization] (1999). *Tourism at World Heritage Cultural Sites*, Madrid: WTO.
- Wylson A. P. (1994). *Theme Parks, Leisure Centres, Zoos & Aquaria*, Harlow: Longman.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Βιωσιμότητα – Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	ΔΕ3	Οι Τρέχουσες Τάσεις στη Διαχείριση των Τουριστικών Προορισμών	Θ10
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη /διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Το θέμα αφορά στη διαχείριση των τουριστικών προορισμών και ιδιαίτερα το ρόλο του μάρκετινγκ/branding του τόπου και των ειδικών γεγονότων στη διαχείριση ενός προορισμού. Συγκεκριμένα, το θέμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • εξετάζει τον τρόπο που οι προορισμοί μπορούν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους προσφέροντας νέες υπηρεσίες και τουριστικά προϊόντα βάσει των αρχών της βιωσιμότητας • υπερτονίζει την ανάγκη για νέα μοντέλα διακυβέρνησης, μέσω της μεγαλύτερης εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών • εξετάζει περαιτέρω τον ρόλο των συμμετοχικών τεχνικών για το μάρκετινγκ του τόπου και των ειδικών γεγονότων 			

Οι άνθρωποι ταξιδεύουν για πολλούς λόγους και ανάλογα με τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τον τρόπο ζωής τους μπορούν να επιλέξουν διαφορετικές μορφές ταξιδιού και τουρισμού. Τα κίνητρα για το ταξίδι θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τα εξής:

- την Εργασία: συναντήσεις, συνέδρια και εκθέσεις, τουρισμός για Συναντήσεις, απολαβές, διασκέψεις, εκθέσεις (MICE tourism)
- τον Πολιτισμό/την Κουλτούρα: αρχιτεκτονική, γαστρονομία, κληρονομιά, τρόπος ζωής, θρησκεία,
- την Περιπέτεια: νέες εμπειρίες, π.χ. Safari, extreme sports,
- την Απόδραση: απόδραση από τη ρουτίνα,
- την Αγάπη και τον Ρομαντισμό: ρομαντικοί, εξωτικοί τόποι, π.χ. Γαμήλια ταξίδια, γάμοι,
- τους Φυσικούς λόγους: ταξίδι για ξεκούραση και χαλάρωση, π.χ. σε μία παραλία,
- τους Κοινωνικούς λόγους: συνάντηση με άλλους ανθρώπους, προορισμοί με νυχτερινή ζωή ή κοινωνικές δραστηριότητες.

Παρόλα αυτά, το πιο σημαντικό στοιχείο κατά τη διάρκεια αυτής της εμπειρίας παραμένει ο προορισμός. Οι προορισμοί μπορούν να έχουν διάφορες μορφές, ανάλογα με τα ταξιδιωτικά κίνητρα των τουριστών, και μπορούν να **ομαδοποιηθούν** σε:

1. Κύριος προορισμός:

Ο προορισμός στον οποίο ο τουρίστας περνά το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του, π.χ. παραδοσιακές καλοκαιρινές διακοπές, διαλείμματα στην πόλη.

2. Δευτερεύων προορισμός:

Ένας προορισμός που λειτουργεί ως η βάση για την ανακάλυψη της γύρω περιοχής.

3. Πολλαπλοί προορισμοί:

Δύο ή περισσότεροι προορισμοί που είναι εξίσου σημαντικοί και οι τουρίστες ταξιδεύουν από τον έναν στον άλλο στο ίδιο ταξίδι.

4. Περιηγητικός προορισμός:

Διακοπές που περιλαμβάνουν στάσεις σε διάφορους προορισμούς, πχ κρουαζιέρα.

5. Ενδιάμεσος προορισμός:

Ένας προορισμός που εξυπηρετεί ως ενδιάμεσος σταθμός στην πορεία προς τον κύριο προορισμό.

Πέραν των παραπάνω, οι **νέες μορφές τουρισμού** έχουν δημιουργήσει νέους και ποικιλόμορφους προορισμούς για τους διεθνείς τουρίστες, κάποιοι εκ των οποίων περιγράφονται παρακάτω:

- **Γηγενής τουρισμός:** μια μορφή τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος κατά τον οποίο οι τουρίστες αποκτούν αυθεντικές εμπειρίες και στενή επαφή με τους κατοίκους,

- **Σκοτεινός τουρισμός:** επισκέψεις σε χώρους που έχουν συνδεθεί με το θάνατο ή τα βασανιστήρια, π.χ. περιοχές μάχης, φυλακές, στρατόπεδα συγκέντρωσης, περιοχές που έχουν υποστεί καταστροφές,
- **Φεστιβάλ και εκδηλώσεις/γεγονότα:** προορισμοί για τη συμμετοχή ή την παρακολούθηση ενός γεγονότος, π.χ. κινηματογραφικά, θρησκευτικά, μουσικά, αθλητικά γεγονότα ή ακόμα και Μεγάλα Γεγονότα (Ολυμπιακοί Αγώνες),
- **Γαστρο-τουρισμός:** εμπειρίες από το φαγητό και τα ροφήματα μιας περιοχής,
- **Sustainable tourism:** destinations related to rural tourism, where the main focus of tourism is the respect for the environment.
- **Τουρισμός υγείας:** ταξίδι για ιατρικές διαδικασίες και χαλάρωση,
- **Τουρισμός κληρονομιάς:** σχετίζεται με τον πολιτιστικό τουρισμό, περιλαμβάνει προορισμούς που αντιπροσωπεύουν ιστορίες και ανθρώπους του παρελθόντος, π.χ. κάστρα, εργοστάσια, παλιά ιστορικά σπίτια κ.λπ.,
- **Βιώσιμος τουρισμός:** προορισμοί που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό, όπου ο κύριος στόχος του τουρισμού είναι ο σεβασμός προς το περιβάλλον.

Οι τόποι έχουν κλιμακωθεί σε ένα απαιτητικό επίπεδο για τον τουρισμό, και συνεπώς αξιοποιούνται διάφορες **στρατηγικές και πρακτικές του τόπου** για τη δημιουργία ή την ενίσχυση

- της ελκυστικότητας,
- της μοναδικότητας, και
- του χαρακτήρα ενός τόπου.

Η διαχείριση των τουριστικών προορισμών αποτελεί σημαντική δραστηριότητα του τουριστικού κλάδου και βοηθά τους προορισμούς να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους. Η **διαχείριση των προορισμών** περιλαμβάνει πληθώρα **τεχνικών** για τη διαμόρφωση της τουριστικής ανάπτυξης του και τον έλεγχο των τουριστικών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στον προορισμό, όπως:

- τη διατήρηση/προστασία ενός βιώσιμου περιβάλλοντος,
- τη διευκόλυνση της διεξαγωγής μιας γόνιμης συζήτησης μεταξύ του ιδιωτικού τομέα, του δημόσιου τομέα και των άλλων ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων φορέων (εθελοντικός ή τρίτος τομέας) και
- την προώθηση νέων μοντέλων διακυβέρνησης.

Συνεπώς, η διαχείριση των προορισμών δύναται να αποτελέσει έναν σημαντικό υποστηρικτικό μηχανισμό για περιοχές στις οποίες ο τουρισμός είναι σημαντική οικονομική κινητήριος δύναμη.

Στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο του 21ου αιώνα, η ανάγκη των τόπων να έχουν το δικό τους ιδιαίτερο χαρακτήρα ώστε να είναι ανταγωνιστικοί, οδήγησε σε νέες μορφές στρατηγικού σχεδιασμού. Το μάρκετινγκ και το branding του τόπου αποδείχθηκαν ως οι ιδανικές διαδικασίες

για την επίτευξη της αστικής ανάπτυξης μέσω της αξιοποίησης διαφόρων εργαλείων. Το **μάρκετινγκ του τόπου**:

- ορίζεται ως η εφαρμογή εργαλείων μάρκετινγκ σε γεωγραφικές περιοχές, όπως οι πόλεις, οι μικρές πόλεις, οι περιφέρειες και οι κοινότητες, και
- η εφαρμογή του έχει συνδεθεί με την τοπική οικονομική ανάπτυξη και την προώθηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων του τόπου, προκειμένου να αναγνωριστεί και να υποστηριχθεί η εικόνα του στο εξωτερικό περιβάλλον.

Since the late 1990s, **destination branding** started to gain visibility as a strategy that can identify the distinctive characteristics of a destination and differentiate it from others. The differentiation is extremely important in choosing a destination and this is the reason why there should be effective destination marketing/ branding, promoting sustainability and competitiveness of the place.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, το **branding του προορισμού** άρχισε να αποκτά προβολή ως μιας στρατηγικής ικανής να αναγνωρίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός προορισμού και να τον διαφοροποιήσει από τους άλλους. Η διαφοροποίηση είναι εξαιρετικά σημαντική στην επιλογή ενός προορισμού και είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικά μάρκετινγκ/branding του προορισμού, προωθώντας τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα του τόπου.

Κατά την επιλογή ενός προορισμού προς επίσκεψη, η **εικόνα του τόπου** είναι σημαντική, και καθιστά την ελκυστικότητά του ικανή να διαχωρίσει τις ομάδες-στόχους. Το branding είναι ένας τρόπος μέσω του οποίου οι προορισμοί καλύπτουν τις ανάγκες των τουριστών και δημιουργούν μια συγκεκριμένη εικόνα. Το branding του τόπου δύναται να διαφοροποιήσει οποιοδήποτε μέρος από κάποιο άλλο. Είναι σύνηθες οι τουριστικοί προορισμοί να δημιουργούν οι ίδιοι την επωνυμία τους, ώστε να είναι πιο ανταγωνιστικοί και να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες. Επομένως, το branding του προορισμού επικεντρώνεται στην υπογράμμιση των διαφορών του κάθε προορισμού σε σχέση με τις άλλες τοποθεσίες και στην προώθηση της μοναδικότητά τους. Με το branding του προορισμού, οι τόποι αξιοποιούν λογότυπα και συνθήματα ώστε να καθίστανται εύκολα αναγνωρίσιμοι στο μαζικό κοινό. Παρ'όλα αυτά, το branding του προορισμού αφορά σε μια στρατηγική διαδικασία προγενέστερη από την εμφάνιση αυτών των εργαλείων και των εφαρμογών.

Το branding του προορισμού:

- ενισχύει την εικόνα μεταξύ των επισκεπτών, και
- αποτελεί μια κατάλληλη πρακτική για τη διαχείριση των τουριστικών προορισμών μέσω της μέτρησης των επιτευγμάτων.

Μέσω της μελέτης της **διεθνούς εμπειρίας** (και των μελετών περίπτωσης επίσης), οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν την ευκαιρία να εξοικειωθούν με **γενικά θέματα** όπως:

- τις διαφορές μεταξύ του μάρκετινγκ του τόπου και του παραδοσιακού μάρκετινγκ (και του branding)
- την έμφαση στις κοινωνικές και πολιτιστικές διαστάσεις,
- τις τρεις βασικές διαστάσεις του μάρκετινγκ του τόπου (προσέλκυση επιχειρήσεων, κατοίκων και τουριστών),
- τη σημασία και τον ρόλο του μάρκετινγκ του τόπου στην τοπική ανάπτυξη.

Θα γίνουν επίσης **αναφορές**:

- στην έρευνα αγοράς και το διαχωρισμό των πιθανών ομάδων-στόχων των προορισμών,
- στη διαμόρφωση της «εικόνας των προορισμών»,
- στο στρατηγικό σχεδιασμό μάρκετινγκ,
- στο ρόλος των ειδικών γεγονότων,
- στην ανάπτυξη του πολιτισμού και του τουρισμού μέσω των διαδικασιών του μάρκετινγκ και του branding.

Πιο συγκεκριμένα, οι προορισμοί αξιοποιούν μια σειρά από **εργαλεία και τεχνικές** για την παρακολούθηση της επιτυχίας του μάρκετινγκ που εφαρμόζουν. Οι τεχνικές αυτές περιλαμβάνουν:

1. **την SWOT ανάλυση**, ένα πλαίσιο που επιτρέπει σε έναν οργανισμό (ή προορισμό) να αξιολογήσει τη θέση του σε μια αγορά σε σχέση με τον ανταγωνισμό. Η ανάλυση SWOT διερευνά τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του προορισμού, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές από το εξωτερικό περιβάλλον,
2. **την ανάλυση PEST**, μια τεχνική διαχείρισης που επιτρέπει την ανάλυση τεσσάρων εξωτερικών παραγόντων που ενδέχεται να επηρεάσουν την απόδοση του προορισμού, και συγκεκριμένα τους πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικο-πολιτιστικούς και τεχνολογικούς παράγοντες,
3. **την ανταγωνιστική τοποθέτηση/θέση**, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτό ένα εμπορικό σήμα σε σχέση με ανταγωνιστικά προϊόντα,
4. **την αντιληπτική χαρτογράφηση**, μια ανάλυση για τον προσδιορισμό της θέσης ενός προορισμού σε σχέση με τους ανταγωνιστικούς προορισμούς,
5. **τον συνδυασμό/μείγμα μάρκετινγκ**, ένας προγραμματισμένος συνδυασμός των ελεγχόμενων στοιχείων του σχεδίου μάρκετινγκ ενός προϊόντος, συγκεκριμένα των '6 P' (προϊόν, τόπος, τιμή, προώθηση, άνθρωποι, θέση)
6. **την τμηματοποίηση/διαχωρισμό**, η διαίρεση μιας αγοράς σε διακριτές ομάδες που ενδέχεται να απαιτούν ξεχωριστά προϊόντα,
7. **το σχέδιο μάρκετινγκ του προορισμού**, η λεπτομερής ανάλυση του προορισμού.

Σε αυτή τη διαδικασία, τα **ειδικά γεγονότα** διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο. Τα ειδικά γεγονότα είναι χωρικά φαινόμενα (Getz, 2007), και κάθε ένα είναι μοναδικό λόγω των διαδράσεων μεταξύ του περιβάλλοντος, των ανθρώπων και των συστημάτων διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων σχεδιασμού και του προγράμματος. Η μεγαλύτερη γοητεία

των γεγονότων είναι ότι πάντα αλλάζουν και ο επισκέπτης πρέπει να είναι παρών ώστε να βιώσει όλη τη διαδικασία. Ο Getz προτείνει δύο **ορισμούς** για τα ειδικά γεγονότα:

1. Ένα ειδικό γεγονός είναι μια εκδήλωση που λαμβάνει χώρα μία και μόνο φορά ή περιστασιακά, εκτός των συνηθισμένων δραστηριοτήτων του φορέα χορηγίας/υποστήριξης ή της διοργάνωσης,
2. Για τον επισκέπτη, ένα ειδικό γεγονός αποτελεί ευκαιρία για ψυχαγωγική, κοινωνική ή πολιτιστική εμπειρία εκτός του φυσιολογικού εύρους επιλογών του ή πέρα από την καθημερινή εμπειρία.

Τα **βασικά χαρακτηριστικά** των ειδικών γεγονότων είναι τα εξής:

- προσελκύουν τους τουρίστες και προάγουν την τουριστική ανάπτυξη
- έχουν περιορισμένη διάρκεια
- δεν λαμβάνουν χώρα συχνά
- αυξάνουν την ευαισθητοποίηση και αλλάζουν την εικόνα μιας περιοχής, πόλης, τοποθεσίας
- προσφέρουν κοινωνική εμπειρία
- είναι γεγονότων εκτός των συνηθισμένων

Σύμφωνα με το μέγεθος και την εμβέλειά τους, τα ειδικά γεγονότα **ταξινομούνται** ως εξής:

1. **Μεγάλα Γεγονότα:** έχουν αντίκτυπο στη συνολική οικονομία της χώρας που τα φιλοξενεί, κυρίως αθλητικά γεγονότα (Ολυμπιακοί Αγώνες, Παγκόσμιο Κύπελλο FIFA κ.λπ.),
2. **Εκδηλώσεις-Σφραγίδα:** γεγονότα που ταυτίζονται με το πνεύμα της κοινότητας και γίνονται συνώνυμα με το όνομα του τόπου (Καρναβάλι στο Ρίο, Oktoberfest στο Μόναχο κ.λπ.),
3. **Σημαντικό γεγονός:** εκδήλωση μεγάλης κλίμακας, με έντονο δημόσιο ενδιαφέρον και κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Φόρμουλα 1 κ.λπ.)
4. **Τοπικό γεγονός:** απευθύνεται κυρίως στο τοπικό κοινό και διοργανώνεται πρωτίστως για τη δημιουργία κοινωνικής αξίας και την τοπική ψυχαγωγία

Τα γεγονότα αποτελούν σημαντικά κίνητρα για τον τουρισμό και επηρεάζουν την ανάπτυξη ενός προορισμού. Ο τουρισμός γεγονότων καθιερώθηκε ως ανεξάρτητος κλάδος του τουρισμού και έτσι η διαχείριση των γεγονότων αναπτύχθηκε ραγδαία. Η διαχείριση του τουρισμού σχετίζεται με την τουριστική ανάπτυξη βάσει της ανάλυσης της συμπεριφοράς και των κινήτρων όλων των τύπων τουριστών. Η διαχείριση των γεγονότων αφορά στο μάρκετινγκ, το σχεδιασμό και τη διαχείρισή τους. Τα ειδικά γεγονότα:

- έχουν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι στη διαχείριση του τουριστικού προορισμού μέσω των διαδικασιών του marketing/ branding του προορισμού
- αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την ανακατασκευή της εικόνας ενός προορισμού
- αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για την αύξηση της τουριστικής ροής και, κατά συνέπεια, της τοπικής ανάπτυξης.

Η **ανάπτυξη και η προώθηση των γεγονότων** είναι καθοριστικής σημασίας για τους προορισμούς ώστε να ικανοποιήσουν πολλαπλούς στόχους:

- να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες
- να λειτουργήσουν ως καταλύτες για την αστική αναγέννηση
- να δημιουργήσουν μια θετική εικόνα για τον προορισμό
- να συμβάλλουν στο γενικότερο μάρκετινγκ του τόπου
- να αναζωογονήσουν συγκεκριμένους πόλους έλξης ή περιοχές

Η **διαφοροποίηση** που προσφέρει η φιλοξενία ενός ειδικού γεγονότος σε έναν προορισμό είναι ότι:

- συμβάλλει στο γενικό μάρκετινγκ του προορισμού και
- είναι το κατάλληλο εργαλείο ώστε να συμπεριληφθεί στη διαχείριση του τουριστικού προορισμού.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Οι στόχοι μάθησης θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα για τους εκπαιδευόμενους:

- την κατανόηση των θεμελιωδών αρχών και των θεωριών για το marketing/ branding του και τη διαχείριση του τουριστικού προορισμού
- τη γνώση των τάσεων σχετικά με το μάρκετινγκ / branding και τον ακριβή ρόλο των ειδικών γεγονότων σε αυτή τη διαδικασία
- τη γνώση των μεθόδων διαχείρισης ενός τουριστικού προορισμού μέσω του μάρκετινγκ / branding του προορισμού και των ειδικών γεγονότων
- την ικανότητα, μέσω των μεθόδων διδασκαλίας, να αναβαθμίσουν τις σκέψεις/απόψεις τους και να προχωρήσουν σε μεθόδους επίλυσης προβλημάτων

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- κατανοήσει την έννοια της διαχείρισης του τουριστικού προορισμού
- κατανοήσει την αναγκαιότητα του συμμετοχικού σχεδιασμού κατά την καθιέρωση του branding του τόπου
- διακρίνει το ρόλο του μάρκετινγκ και του branding του τόπου για την ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού
- αντιληφθούν πώς ένα ειδικό γεγονός μπορεί να βελτιώσει το branding ενός τόπου και το αντίστροφο
- συνδέσει τα ειδικά χαρακτηριστικά των τόπων και των τοπικών εμπορικών σημάτων με τα κατάλληλα ειδικά γεγονότα

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες	Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης
<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτες περίπτωσης: παρουσίαση διαφορετικών περιπτώσεων παγκοσμίως με επιτυχημένα brands του τόπου μέσω της διοργάνωσης ειδικών γεγονότων • Βίντεο με μελέτες περίπτωσης επιτυχημένων brands τουριστικών προορισμών • Συζήτηση ερωτήσεων και διάλογος που συνδυάζουν την καταλληλότητα της ανάπτυξης ενός ειδικού γεγονότος σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά 	<ul style="list-style-type: none"> • Τεστ πολλαπλής επιλογής • Γραπτές εργασίες: εκθέσεις και δοκίμια για ένα συγκεκριμένο ειδικό γεγονός και το πώς αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στο μάρκετινγκ/branding του τόπου

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Η Διαχείριση του τουριστικού προορισμού. Τρέχουσες τάσεις (1 ώρα)

- Διαχείριση του τουριστικού προορισμού και ανάλυση. Ορισμός – θεωρία / διάλεξη
- Τρέχουσες τάσεις (παραδείγματα) - θεωρία / διάλεξη
- Διαχείριση του τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος - θεωρία / διάλεξη

Θέμα 2: Ο ρόλος του μάρκετινγκ του τόπου και των ειδικών γεγονότων (1 ώρα)

- Τεχνικές μάρκετινγκ του τόπου για τη διαχείριση του προορισμού - θεωρία / διάλεξη
- Ο ρόλος των ειδικών γεγονότων στο branding του τόπου και την προσέλκυση των επισκεπτών - θεωρία / διάλεξη

Θέμα 3: Εργασία σε ομάδες (1 ώρα)

- Οι εκπαιδευόμενοι θα εργαστούν σε ομάδες πάνω σε ένα θέμα σχετικό με τα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στην τάξη. Ενδεικτικά: Πρόταση ενός ειδικού γεγονότος που να είναι συμβατό με τα brands του τόπου

Πόροι

- Διδασκαλία της θεωρίας που προϋποθέτει θρανία, καρέκλες και πίνακα
- Προβολέας για φορητό υπολογιστή και πολυμέσα, οθόνη τηλεόρασης
- Παρουσιολόγιο

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Anholt, S. (2006). *Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Ashworth, G, Kavaratzis, M. (Eds.). (2010). *Towards Effective Place Brand Management: Branding European Cities and Regions*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Bowdin, G., et al. (2001/2006). *Events Management*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Clark, G. (2008). *Local Development Benefits from Staging Global Events*, Paris: OECD Publishing.
- Confederation of Tourism and Hospitality [CTH] (2010). *Destination Analysis: Study Text: Study Guide*, London: BPP Learning Media Ltd.
- Deffner, A. and Labrianidis, L. (2005). 'Planning Culture and Time in a Mega Event: Thessaloniki as the European City of Culture, 1997', *International Planning Studies*, 10, 3-4: 241-264.
- Getz, D. (1997/2005). *Event Management and Event Tourism*, New York: Cognizant Communication Offices.
- Getz, D. (2007). *Event Studies: Theory, Research and Policy for Planned Events*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Gold, J.R. and Gold, M.M. (2005). *Cities of Culture: Staging International Festivals and the Urban Agenda, 1851-2000*, Aldershot: Ashgate.
- Goldblatt, J. and Schiptsova, J. (2002). *Special Events: Twenty-First Century Global Event Management*, New York: John Wiley & Sons.
- Langen F., Garcia, B. (2009). *Measuring the Impacts of Large Scale Cultural Events: A Literature Review*, Liverpool: Impacts.

Προτεινόμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Δέφνερ Α., Καραχάλης Ν. (2012). *Marketing και Branding Τόπου*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- Δέφνερ, Α. και Μεταξάς, Θ. (2006) "Ταυτότητα, Εικόνα και Μάρκετινγκ των Πόλεων: Η Περίπτωση της Νέας Ιωνίας στο Νομό Μαγνησίας
- Δέφνερ, Α. Καραχάλης, Ν. Μεταξάς, Θ (2012) "Το μάρκετινγκ του τόπου στην Ελλάδα: η διδασκαλία και η πρακτική ενός πολυεπιστημονικού αντικειμένου". Στο '1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Marketing & Branding Του Τόπου', Βόλος, 30 Μαρτίου-1Απριλίου
- Κουτσουλιάνος, Χ. (2010) Το τουριστικό μάρκετινγκ καθοριστικός παράγων στην περιφερειακή ανάπτυξη. Περιοδικό Διοικητική Ενημέρωση. Τεύχος 36.

Στα Αγγλικά

- Anholt, S. (2004). *Brand New Justice: How Branding Places and Products Can Help the Developing World*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Ashworth, G. J. and Voogd, H. (1990). *Selling the City: Marketing Approaches in Public Sector Urban Planning*, London: Belhaven Press.
- Bierman, D. (2003). *Restoring tourism destinations in crisis: a strategic marketing approach*. Sidney: Allen & Unwin.
- Bradley, A., Hall, T. and Harrison, M. (2002). 'Selling cities. Promoting: promoting new images for meeting tourism", meetings tourism', *Cities*, 19 (1):61-70.
- Buhalis, D. (2000). 'Marketing the competitive destination of the future', *Tourism Management*, 21: 97- 116.
- Dredge, D. (2003). 'Destination Place Identity and regional tourism policy', *Tourism Geographies*, 5(4).
- Dwyer, L. and Kim, C. (2003). Destination Competitiveness: Determinants and Indicators. *Current Issues in Tourism*, 6(5): 369-414.
- García, B. (2004). "Urban Regeneration, Arts Programming and Major events: Glasgow 1990, Sydney 2000 and Barcelona 2004" in Gibson, L. & Stevenson, D. (Ed) Special Issue of the *International Journal of Cultural Policy: Urban Space and the Uses of Culture*, vol 10:1: 103-118.
- Giovanardi, M., Lucarelli, A. and Pasquinelli, C. (2012). "Regional "Branding": The Case of Three Italian Regions, paper at the *International Place Branding Conference, Special Edition*, 20-21 January, Utrecht.
- Go, M. F., and Govers, R. (2000). 'Integrated quality management for tourist destinations: a European perspective on achieving competitiveness', *Tourism Management*, 21: 79-88.
- Gold, J. and Ward, S.V. (Eds). (1994). *Place Promotion: The Use of Publicity and Marketing to Sell Towns and Regions*, Chichester: John Wiley & Sons.
- Kearns, G. and Philo, C. (Eds). (1993). *Selling Places: The City as Cultural Capital, Past and Present*, Oxford: Pergamon.
- Kerry, G., Clarke, J. (2000). *The Tourism Development Handbook: A Practical Approach to Planning and Marketing*, London: Thomson.
- Kolb, B. (2006), *Tourism Marketing for Cities and Towns: Using Branding and Events to Attract Tourists*, Amsterdam: Elsevier.
- Kotler, P., Asplund, C., Rein, I., Haider, H.D. (1999). *Marketing Places Europe: Attracting Investments, Industries and Visitors to European Cities, Communities, Regions and Nations*, Harlow: Financial Times-Prentice Hall.
- Kotler, P., Rein, I., Haider, H.D. (1993). *Marketing Places: Attracting Investment, Industry and Tourism to Cities, Regions and Nations*, New York: Macmillan.
- Kozak, M., Gnoth, J. and Andreu, L.A. (2010). *Advances in Tourism Destination Marketing: Managing Networks*. Routledge, Taylor and Francis Group, Abingdon.
- Long, P., Robinson, M. (Eds.). (2004). *Festivals and Tourism: Marketing, Management and Evaluation*, Sunderland: Business Education Publishers.

- Mazanec, J.A., Wöber, K. and Zins, A.H. (2007). "Tourism destination competitiveness: From definition to explanation?", *Journal of Travel Research*, 46: 86-95.
- Morgan, N., Pritchard, A., and Pride, R. (Eds). (2002/2004). *Destination Branding: Creating the Unique Destination Proposition*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Morrison, A.M. (2013). *Marketing & Managing Tourism Destinations*. New York: Routledge, Chapman & Hall, Inc.
- Moutinho, L. (Ed.). (2000). *Strategic Management in Tourism*, CABI Publishing, Wallingford.
- Murphy, P. (Ed.). (1997). *Quality Management in Urban Tourism*, Chichester: Wiley.
- Page, S.J. and Hall, C.M. (2003). *Managing urban tourism*, Harlow: Prentice Hall.
- Pike, S. (2010). "Destination Branding Case Study: Tracking Brand Equity for an Emerging Destination Between 2003 and 2007", *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 34(1): 124-139.
- Ritchie, J.R.B. and Crouch, G.I. (2000). "The Competitive Destination: A Sustainability Perspective" *Tourism Management*, 21(1): 1-7.
- Ritchie, J. R. B., Goeldner, C. R. (Eds). (1994). *Travel, Tourism and Hospitality Research: A Handbook for Managers and Researchers*, New York: Wiley.
- Sainaghi, R. (2006). "From contents to processes: Versus a dynamic destination management model (DDMM)", *Tourism Management*, 27: 1053-1063.
- Sheehan, L. & Ritchie, J.R.B. (2005). "Destination Stakeholders: Exploring Identity and Salience", *Annals of Tourism Research*, 32(3): 711-734.
- Shone, A., Parry, B. (2010). *Successful Events Management*, Hampshire: Cengage Learning EMEA.
- Sigala, M. (2009). "WEB 2.0, social marketing strategies and distribution channels for city destinations: enhancing the participatory role of travelers and exploiting their collective intelligence", in Gascó-Hernández, M and Torres-Coronas, T. (eds.) *Information Communication Technologies and City Marketing: Digital Opportunities for Cities around the World*, IDEA Publishing, 220-244.
- Smith, A. (2012). *Events and Urban Regeneration: The Strategic Use of Events to Revitalise Cities*, London: Routledge.
- Ward, S. (1998). *Selling Places: The Marketing and Promotion of Towns and Cities 1850-2000*, London: E. & F. N. Spon/Routledge.
- Warnaby, G. (2009). "Towards a service dominant place marketing logic", *Marketing Theory*, 9: 403-423.
- WEF (2013). *The Travel and Tourism Competitiveness Report*, Geneva: World Economic Forum.
- World Tourism Organization (1997). *What Tourism Managers Need to Know*, Madrid: WTO.
- World Tourism Organization (2007). *A Practical Guide to Tourism Destination Management*. Madrid: WTO.
- Wray, M., et al. (2010). Sustainable regional tourism destinations. Best practice for management, development and marketing, Jeremy Buultjens.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας
Υπεύθυνος Τουρισμός¹⁵	ΔΕ4
Επισκόπηση της Διδακτικής Ενότητας	
<p>Η εν λόγω διδακτική ενότητα καλύπτει τρία θέματα που επεξηγούν και συζητούν τα κύρια χαρακτηριστικά του υπεύθυνου τουρισμού και της υπεύθυνης φιλοξενίας. Αντιπαρατίθενται τα κοινά χαρακτηριστικά και οι διαφορές μεταξύ του υπεύθυνου τουρισμού και του βιώσιμου τουρισμού. Ο αντίκτυπος της τάσης για την πράσινη οικονομία στον τουρισμό εξετάζεται μαζί με τα πρακτικά παραδείγματα των καινοτομιών στη διαχείριση και των τεχνολογικών καινοτομιών που υιοθετήθηκαν στον τομέα, και έχουν οδηγήσει σε μία πιο βιώσιμη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων και σε πιο ισορροπημένες σχέσεις με τις κοινότητες των προορισμών. Επίσης, αφιερώνεται ιδιαίτερη προσοχή στις προοπτικές διατήρησης/προστασίας του τουρισμού. Τέλος, αναφέρονται και επεξηγούνται οι μη υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές ως αρνητικά παραδείγματα που πρέπει να αποφευχθούν.</p>	

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
--------------------------------	---------------------------------	----------------	-----------------

¹⁵ Η διδακτική ενότητα αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο Μανατζμεντ της Βάρνας (Βουλγαρία)

Υπεύθυνος Τουρισμός	ΔΕ4	Υπεύθυνος ή Βιώσιμος Τουρισμός	Θ11
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Η έννοια, οι αρχές και η πρακτική της υπεύθυνης τουριστικής ανάπτυξης αναγνωρίζονται ευρέως ως οι βασικοί παράγοντες για την παγκοσμιοποίηση του κλάδου. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν αναλυθεί από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (2018), η παγκόσμια τάση στην τουριστική ζήτηση μετατοπίζεται προς την ανάδυση νέων συνειδητοποιημένων καταναλωτών που απαιτούν αγαθά και υπηρεσίες με βάση την κοινωνική και περιβαλλοντική δικαιοσύνη. Τα παλιά μοτίβα που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της αποκαλούμενης «εποχής της επιείκειας», έχουν αντικατασταθεί με νέα στην επικείμενη «εποχή των συνεπειών» με αξίες που βασίζονται στην υπεύθυνη κατανάλωση και τη βιωσιμότητα. Η μετατόπιση της ιδεολογικής δομής απαιτεί οι τουριστικές επιχειρήσεις να επανεξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο εντάσσονται στην αναδυόμενη κοινωνία που περιγράφεται παραπάνω. Οι κύριοι στόχοι των επιχειρήσεων πρέπει να ενσωματώνουν όχι μόνο το οικονομικό κέρδος αλλά και την κοινωνική και περιβαλλοντική ευημερία.</p> <p>Ο υπεύθυνος τουρισμός συμβαδίζει με τις αρχές της κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης και βασίζεται στον σεβασμό και την προστασία του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Αναγνωρίζει τη σημασία της τοπικής κοινότητας υποδοχής και λειτουργεί προς την κατεύθυνση της εξασφάλισης των συμφερόντων της. Ο υπεύθυνος τουρισμός ενθαρρύνει τη θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των τουριστικών βιομηχανιών, των τοπικών κοινοτήτων και των ταξιδιωτών.</p> <p>Το θέμα εστιάζει στις θεμελιώδεις έννοιες της βιωσιμότητας και της επιχειρηματικής υπευθυνότητας, καθώς και στην εφαρμογή τους για τη διαχείριση των διαφόρων μορφών</p>			

τουρισμού, της φιλοξενίας, της ψυχαγωγίας και των γεγονότων. Πραγματεύεται την ανάγκη για την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά καθώς και για τις θεωρητικές και πρακτικές πτυχές της φυσικής, κοινωνικο-πολιτιστικής και οικονομικής βιωσιμότητας. Συνοψίζονται και αναλύονται οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις της βιομηχανίας του τουρισμού και της φιλοξενίας στην κοινωνική ευημερία και το φυσικό περιβάλλον. Μια σειρά από δραστηριότητες εκτός τάξης, όπως οι μελέτες περίπτωσης από την πραγματική ζωή, οι επισκέψεις πεδίου, τα online παιχνίδια και οι προσομοιώσεις αποτυπώνουν το υλικό μελέτης και ενισχύουν τα αποτελέσματα της μάθησης.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για:

- τον ορισμό του υπεύθυνου τουρισμού και της υπεύθυνης τουριστικής ανάπτυξης
- τη συζήτηση της ευρείας έννοιας της βιωσιμότητας με επίκεντρο τις επιχειρήσεις του τουρισμού και της φιλοξενίας
- την επισκόπηση της φιλοσοφίας, του πεδίου εφαρμογής και των αρχών του υπεύθυνου τουρισμού
- την αναγνώριση των βασικών δρώντων και ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων φορέων στον υπεύθυνο τουρισμό, και την ανάλυση του αντικτύπου και των μεταξύ τους σχέσεων
- την παρουσίαση της κοινωνικοπολιτισμικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής διάστασης του τουρισμού σε επίπεδο ατόμων, κοινότητας και κοινωνίας
- τη διερεύνηση των θετικών και αρνητικών κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών επιπτώσεων κάθε σχετικής με τα ταξίδια και τον τουρισμό βιομηχανίας (όπως η φιλοξενία, οι μεταφορές, η κρουαζιέρα, τα πάρκα αναψυχής, η διαχείριση των γεγονότων, τα ταξιδιωτικά γραφεία και οι τουριστικές επιχειρήσεις)

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτικής Ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- Κατανοήσει τις αρχές και τις πρακτικές του υπεύθυνου τουρισμού
- Αποσαφηνίσει τον υπεύθυνο τουρισμό και τη σχετική ορολογία
- Αναγνωρίσει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ όρων όπως: "υπεύθυνος τουρισμός", "βιώσιμος τουρισμός", "οικο-τουρισμός", "τουρισμός που σχετίζεται με τη φύση", "πράσινος τουρισμός", "δίκαιος τουρισμός", "εναλλακτικός τουρισμός"
- Κατανοήσει το ρόλο των διαφόρων εμπλεκόμενων, των επιπτώσεών τους, της σπουδαιότητας, των προοπτικών και του μηχανισμού συμμετοχής τους (π.χ. τουρίστες, τοπικές κοινότητες, τουριστικές επιχειρήσεις, ΜΚΟ, οργανισμοί κρατικού σχεδιασμού, διεθνείς οργανώσεις κ.λπ.)
- Προσδιορίσει τις ορθές πρακτικές για τον υπεύθυνο τουρισμό
- Επιδείξει αποτελεσματικές, επαγγελματικές και πειστικές γραπτές και προφορικές επικοινωνιακές δεξιότητες
- Αναπτύξει δεξιότητες για την ανεξάρτητη, συνεργατική και αποτελεσματική εργασία σε ομαδικό περιβάλλον

- Επιδείξει σαφείς επιστημονικές γνώσεις και δεξιότητες

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- **Σημειώσεις-αλυσίδα (Chain notes)**
 οι εκπαιδευόμενοι διανέμουν έναν φάκελο με ερωτήσεις που πρέπει να απαντήσει ο καθένας, αργότερα οι απαντήσεις συγκεντρώνονται και αναλύονται.
- **Περίληψη του θέματος**
 οι εκπαιδευόμενοι συνοψίζουν τη γνώση από τα καθημερινά θέματα και την παρουσιάζουν στην τάξη
- **Μελέτες περίπτωσης**
 οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν πρακτικές μελέτες προς συζήτηση, ανάλυση, εξαγωγή καλών πρακτικών και επίλυση διαφορών προβλημάτων
- **Συζητήσεις στην τάξη**
 συζητήσεις συνήθως στο τέλος του μαθήματος πάνω σε συγκεκριμένο θέμα ή μελέτη περίπτωσης
- **Διαδικτυακές συζητήσεις σε φόρουμ**
 οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική πλατφόρμα για να εκφράσουν τη γνώμη τους και να μοιραστούν τις γνώσεις τους σε ένα συγκεκριμένο θέμα
- **Παιχνίδια / Προσομοιώσεις**
<https://mitsloan.mit.edu/LearningEdge/simulations/Pages/Sustainability.aspx>
- **Επισκέψεις πεδίου**

- **Γραπτή εξέταση (ατομική εργασία)**
- **Ομαδικό έργο**
- **Τεστ πολλαπλής επιλογής**

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Η ανάγκη για υπεύθυνο τουρισμό (σεμινάριο / 1 ώρα)

- 1.1. Βασικές έννοιες και ορισμοί σχετικά με τον υπεύθυνο τουρισμό
- 1.2. Η Προέλευση και η ανάπτυξη του υπεύθυνου τουρισμού
- 1.3. Σύγκριση και συζήτηση για το πεδίο εφαρμογής των όρων "υπεύθυνος τουρισμός", "βιώσιμος τουρισμός", "δίκαιος τουρισμός", "ηθικός τουρισμός", "οικο-τουρισμός", "πράσινος τουρισμός", "τουρισμός σχετικός με τη φύση", "εθελοντικός τουρισμός": διαφορές και ομοιότητες
- 1.4. Η Θεσμοθέτηση του υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού
- 1.5. Υπεύθυνος, δίκαιος τουρισμός και ΕΚΕ (Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη)
- 1.6. Δείκτες για τη βιώσιμη και υπεύθυνη τουριστική ανάπτυξη, αρχές του Bellagio, δείκτες του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού

Θέμα 2: Οι Τουριστικές επιχειρήσεις και η βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη (σεμινάριο/1 ώρα)

- 2.1. Ο αντίκτυπος του μαζικού τουρισμού στην κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη
- 2.2. Οι κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων: γενικά και ειδικά ζητήματα
 - Ο κλάδος των μεταφορών
 - Ο κλάδος της φιλοξενίας (ξενοδοχείο, εστιατόρια, τροφοδοσία)
 - Ο κλάδος των γεγονότων/εκδηλώσεων
 - Οι Τουριστικοί και οι ταξιδιωτικοί πράκτορες
 - Ο κλάδος της κρουαζιέρας
 - Πόλοι έλξης και πάρκα αναψυχής
- 2.3. Η ΕΚΕ των τουριστικών επιχειρήσεων σε σχέση με τα κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα
- 2.4. Ζητήματα ανθρώπινων πόρων και εργασιακών συνθηκών στους κλάδους του τουρισμού και της φιλοξενίας
- 2.5. Καλές πρακτικές κοινωνικής ευθύνης των τουριστικών επιχειρήσεων

○ **Σπάσιμο του πάγου και παιχνίδια ρόλων**

Στην αρχή κάθε θέματος προτείνονται δραστηριότητες για να σπάσει ο πάγος προκειμένου να εμπλακούν οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι στη διαδικασία της μάθησης, να αυξηθεί το κίνητρό τους, να επικεντρωθούν στο αντικείμενο και να προωθηθεί το πνεύμα της ανοικτότητας και της αποδοχής. Το σπάσιμο του πάγου και τα παιχνίδια ρόλων θα μπορούσαν επίσης να αξιοποιηθούν και κατά τη διάρκεια του μαθήματος ως μιας δραστηριότητας για τη δημιουργία ομάδων, φιλικής ατμόσφαιρας και εκτροπής του άγχους. Η επιλογή τους θα μπορούσε να είναι θεματική ώστε να ταιριάζουν με τα περιεχόμενα της μελέτης και να λειτουργήσουν ως την εισαγωγή ή την μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο.

○ **Ενεργός συμμετοχή**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να παρακολουθούν τα μαθήματα σε τακτική βάση, να συμμετέχουν σε συζητήσεις και δραστηριότητες, να συζητούν με επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές και επαγγελματίες του κλάδου και να μοιράζονται τη γνώση και την εμπειρία με τους συμμαθητές τους συμμετέχοντας με κριτικό τρόπο στο υλικό του μαθήματος.

○ **Διάλογοι και Συζητήσεις**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα εμπλέκονται στη συζήτηση γύρω από διάφορα και αμφιλεγόμενα θέματα που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της μάθησης. Αναμένεται να υποστηρίζουν την άποψή τους βάσει του υλικού μελέτης, της επαγγελματικής ή προσωπικής τους εμπειρίας, της προηγούμενης συσσωρευμένης γνώσης, αντίληψης και ιδεών. Όλες οι συζητήσεις θα πρέπει να διεξάγονται με φιλικό και εποικοδομητικό τρόπο, ενώ θα πρέπει να αποφεύγονται και να επιβάλλονται κυρώσεις στις επί προσωπικού κριτικές και την επιθετική συμπεριφορά.

○ **Μελέτες περίπτωσης**

Κάθε θέμα θα υποστηρίζεται από πραγματικές μελέτες περίπτωσης και καλές πρακτικές του κλάδου σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι μελέτες περίπτωσης μπορούν να έχουν ετοιμαστεί εκ των προτέρων από τον εκπαιδευτή και να διανεμηθούν με τη μορφή ενημερωτικού εντύπου μετά από κάθε διάλεξη. Επιπλέον, οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να αναζητήσουν πρόσθετες μελέτες περίπτωσης και να τις παρουσιάσουν πριν από το μάθημα με συνοπτικό αλλά περιεκτικό τρόπο. Προτείνεται να ακολουθεί ομαδική συζήτηση μετά από κάθε μελέτη περίπτωσης. Θα πρέπει να συγκεντρωθούν υποστηρικτικές πληροφορίες προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν και να συζητήσουν τη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης σε βάθος και εντός του συγκεκριμένου πολιτικού, κοινωνικού, νομοθετικού, τεχνολογικού και περιβαλλοντικού πλαισίου.

○ **Επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές**

Όποτε κρίνεται κατάλληλο θα καλούνται επαγγελματίες, άνθρωποι που δραστηριοποιούνται στο χώρο και εμπειρογνώμονες από συναφείς κλάδους και επαγγέλματα προκειμένου να μοιραστούν τις πρακτικές γνώσεις και την εμπειρία τους. Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι θα επωφεληθούν από αυτή την ευκαιρία θέτοντας ερωτήσεις, διερευνώντας τις πιθανότητες και δημιουργώντας ένα δίκτυο πολύτιμων επαφών.

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

Θέμα 1: Η ανάγκη για υπεύθυνο τουρισμό (άσκηση, 2 ώρες)

1.1. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης:

<https://www.youtube.com/watch?v=MHKldOmjGzo>

<https://www.youtube.com/watch?v=JFbbKbdqoJg>

<https://www.youtube.com/watch?v=f8fgDOL6AEg>

1.2. Εργασία:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να ερευνήσουν τον *Οργανισμό του Υπεύθυνου Ταξιδιού* (<https://www.responsiblevacation.com/>), να εξετάσουν λεπτομερώς το *Βραβείο του Υπεύθυνου Ταξιδιού* και να παρουσιάσουν σε σχέση με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποια είναι η ιδέα του Βραβείου Υπεύθυνου Ταξιδιού;
2. Ποιοι ήταν οι νικητές για τα προηγούμενα 5 χρόνια;
3. Καλές πρακτικές υπεύθυνου τουρισμού στην Βαλκανική-Μεσογειακή περιοχή

Θέμα 2: Τουριστικές επιχειρήσεις και βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη (άσκηση, 2 ώρες)

1.1. Online παιχνίδια και προσομοίωση:

<http://www.mysusthouse.org/game.html>

Οι μαθητές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να παίξουν ένα παιχνίδι για τη δημιουργία ενός βιώσιμου περιβάλλοντος, μιας βιώσιμης κατοικίας και μιας βιώσιμης κοινότητας μέσω ενός μοντέλου διαδραστικής προσομοίωσης.

Θέμα 3: Τουριστικές επιχειρήσεις και βιώσιμη περιβαλλοντική ανάπτυξη (άσκηση, 2 ώρες)

3.1. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης:

https://www.youtube.com/watch?v=xuP300hO_00

Αποκλειστικό βίντεο HD με συνέντευξη από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Hansar Hotels and Resorts της Ταϊλάνδης, Indra Budiman, σχετικά με τα διαφορετικά έργα ΕΚΕ του ομίλου.

3.2. Ανάλυση της μελέτης περίπτωσης με την καλύτερη πρακτική:

Εργασία:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να μελετήσουν και να αναλύσουν την ακόλουθη περίπτωση:

Mas La LLum, Ισπανία (www.maslallum.es)

AutoConstrucción

Bales de paja - aislamiento

El aislamiento es un elemento muy importante para obtener una buena eficiencia energética en nuestro caso optamos por la bala de paja debido sus buenas características.

Bales de paja procedentes de cultivo en ecológico, de los campos próximos a la casa y de un agricultor local.

Las bales de paja convencionales miden 35x45x95cm aprox. y pesan unos 18kg aprox.

Para poder utilizar las bales de paja en construcción, éstas han de tener un peso superior para obtener la densidad adecuada y se han de aplicar en unas condiciones especiales, por lo que es recomendable siempre hablar con el agricultor antes de comprar.

Pacas de paja para aislamiento:
 35cmx45cmx95cm
 Peso aprox.: 20kg-22kg
 Pacas de paja para estructural:
 35cmx45cmx95cm
 Peso aprox.: 26-28kg

En el aislamiento también se ha utilizado paja suelta prensada para cubrir los pilares y huecos que quedaban entre los cambios de material, evitando así puentes térmicos.

También hemos utilizado la paja para hacer las particiones interiores. En este caso realizamos unos escofados de paja batida.

También se utilizaron bales de paja para la construcción con sistema de muro portante, colocadas rompiendo juntas y unidas cada 3 bales por ramas de avellano.

Una ventaja de la construcción con bales de paja es que se trabaja casi sin esramientos, se necesita únicamente:

- aguas de coser gigantes
- tijeras
- serrucho
- cuenta de empujar

Con estos simples materiales podemos dar formas y cortar la paja ajustándola a la medida que necesitamos.

La paja es un elemento que si la humedad no le afecta, no tiene fecha de caducidad. Es imprescindible con lo que junto a la madera y el barro nos permite obtener una casa que respira y regula la humedad, al estar manteniéndose constante en un 95%. Ya debe desde los criterios de casa sana.

Το Mas La Llum (το Αχυρένιο Σπίτι) είναι ένας αγροτικός ξενώνας που προσφέρει εγκαταστάσεις διαμονής και εκπαιδευτικές αίθουσες διδασκαλίας. Προωθεί την ενεργειακή αυτάρκεια μέσω της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του οικολογικού και του βιώσιμου τουρισμού, της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, της ελαχιστοποίησης και της επαναχρησιμοποίησης των αποβλήτων. Το Mas la Llum αποτελεί ένα καλό πρακτικό παράδειγμα για τη βιώσιμη διαχείριση και το μάρκετινγκ, καθώς και για την υγιεινή διαβίωση. Προωθεί επίσης τον υπεύθυνο τουρισμό μέσω της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης.

Ο κοινωνικός και περιβαλλοντικός αντίκτυπος που επιδιώκεται:

- Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση στον τομέα της βιωσιμότητας, μείωση της χρήσης και σπατάλης των πόρων, αύξηση της περιβαλλοντικής συνείδησης
- Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των οικιακών εγκαταστάσεων, χρήση φυσικών πόρων (όπως άχυρο, λάσπη, ξύλο κ.λπ.)

Η επιχείρηση υποστηρίζει την ιδέα ότι οι φυσικοί πόροι πρέπει να είναι σεβαστοί και διαχειρίσιμοι με αποτελεσματικό τρόπο, και υπογραμμίζει την ευθύνη των πράξεων, των συμπεριφορών, των πρακτικών και των συνεπειών τους για το περιβάλλον. Όταν οι επισκέπτες έρχονται και βιώνουν την εμπειρία παραμονής σε ένα τόσο παράξενο σπίτι, κατανοούν με έναν πιο προσωπικό τρόπο όλη την ανάγκη για μια βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον προσέγγιση στον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας.

Οι καινοτόμες προσεγγίσεις:

Το σπίτι χαρακτηρίζεται από δύο καινοτόμες προσεγγίσεις στη φιλοξενία:

- 1) Στην κατασκευή: το κτήριο είναι πρωτοπόρο στην Ισπανία όσον αφορά στο κατασκευαστικό υλικό και τις τεχνικές. Χρησιμοποιεί ένα υβριδικό σύστημα άχυρου και ξύλου.
- 2) Μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τον οικο-τουρισμό και τη βιωσιμότητα. Οι τουρίστες και οι επισκέπτες μαθαίνουν και συνειδητοποιούν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο Mas La Llum τα ζητήματα βιωσιμότητας, καθώς διαμένουν σε ένα σπίτι από άχυρο, λάσπη και ξύλο, χωρίς τοξικές ουσίες, αυτάρκες και ενεργειακά αποδοτικό. Οι οικο-τουρίστες συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της αυτοδιαχείρισης και της εξοικονόμησης των φυσικών πόρων: από τη συγκέντρωση μέχρι την ενοποίηση. Αυτό επιτρέπει στην κοινωνική επιχείρηση να καλλιεργήσει την ισχυρή περιβαλλοντική συνείδηση.

Τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται:

Το Mas La Llum είναι ένα βιώσιμο και αυτόνομο κτήριο. Αγωνίζεται να αποτελέσει ένα μοντέλο-πρότυπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο για τον οικο-τουρισμό όσο και για την προώθηση της βιωσιμότητας, τη διαχείριση της ενεργειακής αυτάρκειας και τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό σεβασμό μέσω του υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού και του ελεύθερου χρόνου, και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Το Mas La Llum επιδιώκει να προωθήσει τη βιωσιμότητα μέσω της διαχείρισης, της οικολογικής ευαισθητοποίησης και των υπεύθυνων πρακτικών αγρο-τουρισμού μέσω της διάδοσης γνώσεων και της εκπαίδευσης.

Χρηματοδοτική και οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης:

Το επιχειρηματικό μοντέλο βασίζεται στην παγκόσμια βιωσιμότητα, τη διαχείριση και την ολοκλήρωση στο τοπικό περιβάλλον και την επικράτεια.

Έχει εκπονηθεί και αναθεωρείται συνεχώς ένα σχέδιο βιωσιμότητας. Προσδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης, αλλά και στη βιωσιμότητα των τοπικών προμηθευτών και της κοινότητας. Η επιχείρηση εξαρτάται κυρίως από το εισόδημα που προκύπτει από την πώληση διανυκτερεύσεων, τροφίμων και ποτών και από τα εκπαιδευτικά σεμινάρια. Πρόσθετη χρηματοδότηση προέρχεται από τη συμμετοχή σε κοινωνικά υπεύθυνα και οικολογικά έργα.

Οι βασικοί παράγοντες της επιτυχίας:

Ο ξενώνας είναι μοναδικός στην κατασκευή και την παγκόσμια διαχείριση των πόρων και των αποβλήτων. Το έργο είναι αυθεντικό και όλα τα στοιχεία του βασίζονται στη συνοχή και τη βιωσιμότητα, από τα φυσικά δομικά και χωρίς τοξίνες υλικά μέχρι τα οικολογικά τοπικά αγροτικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή και χρησιμοποιούνται στο εστιατόριο.

Το έργο εξελίσσεται συνεχώς ως ζωντανός οργανισμός και εισάγει νέες ιδέες και ευκαιρίες για πειράματα και εμπειρίες βιωσιμότητας.

Οι προκλήσεις και τα προβλήματα:

Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει η επιχείρηση βασίζεται στον κανονισμό της Ισπανικής δημόσιας διοίκησης, η οποία δεν διευκολύνει τις καινοτομίες στη βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή. Αυτό οδηγεί σε απώλεια χρόνου και πόρων και θέτει συνεχείς δυσκολίες, καθώς οι βασικές έννοιες της βιωσιμότητας και της αυτάρκειας δεν είναι ορθά ενσωματωμένες στους ισχύοντες νόμους. Σε ορισμένες περιπτώσεις το νομικό πλαίσιο απαγορεύει ορισμένες βιώσιμες λύσεις και σε άλλες περιπτώσεις υπάρχει νομικό κενό.

(Πηγή: έργο BEST, <http://www.maslallum.es>)

Δομή:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι θα παρουσιάσουν τα ευρήματά τους από την ανάλυση σε ένα δοκίμιο 1500-2500 λέξεων που θα απαντά στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποια είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ξενώνα που καθιστούν δυνατό τον χαρακτηρισμό του ως υπεύθυνου τουριστικού οργανισμού;
2. Ποιες είναι οι κύριες καινοτόμες προσεγγίσεις που εμφανίζει η επιχείρηση;
3. Πώς αποκτά η εταιρεία οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα;

4. Πώς διατηρεί η επιχείρηση την οικονομική βιωσιμότητά της για το μέλλον;
5. Περιγράψτε έναν υποθετικό τουρίστα που θα ενδιαφερόταν να επισκεφθεί τον ξενώνα. Δημιουργήστε το προφίλ του (ηλικία, φύλο, απασχόληση, εκπαίδευση, μέσο εισόδημα, οικογενειακή κατάσταση, επαγγελματικά και προσωπικά ενδιαφέροντα, υπηρεσίες και παροχές που αναζητά)
6. Δημιουργήστε μια λίστα με τα πιθανά κίνητρα που προσελκύουν τους επισκέπτες στο Mas La Llum.
7. Εξετάστε την τρέχουσα νομοθεσία στη χώρα σας σχετικά με τις κατασκευαστικές απαιτήσεις, τα θέματα τροφίμων και ασφάλειας, τα πιστοποιητικά φιλοξενίας για τη λειτουργία κλπ. Πιστεύετε ότι θα αντιμετωπίσετε νομοθετικές δυσκολίες αν αποφασίσετε να υιοθετήσετε το επιχειρηματικό μοντέλο και να λειτουργήσετε μια παρόμοια επιχείρηση στη χώρα σας;
8. Ερευνήστε σχετικά με τις τρέχουσες δραστηριότητες και τα σύγχρονα έργα στα οποία εμπλέκεται η Mas La Llum. Αποδείξτε το επιχείρημα της μελέτης περίπτωσης ότι ενεργεί ως ζωντανός οργανισμός που αλλάζει και εξελίσσεται συνεχώς.

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Διδασκαλία με την προϋπόθεση της ύπαρξης του κατάλληλου χώρου, εξοπλισμού και φωτισμού
- Ηλεκτρικές καλωδιώσεις και πρίζες, εφεδρική ηλεκτρική υποστήριξη
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Κατάλληλη προστασία/φύλαξη, υγιεινή, ασφάλεια και άλλες διατάξεις και πιστοποιήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο και καθηγητή
- Υπολογιστής (επιτραπέζιος ή φορητός) με υπολογιστικά προγράμματα όπως παρουσιάσεις στο Microsoft Power Point
- Προβολέας πολυμέσων
- Οθόνη τηλεόρασης
- Λευκός ή μαυρός πίνακας διαστάσεων 2x1. Γραφικό υλικό.
- Εκτυπωτής και διαθέσιμο φωτοτυπικό μηχάνημα για την εκτύπωση και αντιγραφή του υλικού μελέτης, των μελετών περίπτωσης και των εξετάσεων

Πηγές μάθησης:

- Παρουσιάσεις Power Point σε ψηφιακή μορφή

- Τυπωμένο υλικό υποστήριξης για τις παρουσιάσεις
- Έντυπα με το πρόγραμμα μαθημάτων, εγχειρίδια και εργασίες
- Έντυπα με τις μελέτες περίπτωσης και τις εξετάσεις
- Οπτικό και ηχητικό υλικό υποστήριξης του περιεχομένου της διδασκαλίας
- Λίστα της απαιτούμενης και προτεινόμενης μελέτης που βρίσκονται στο διαδικτυακό πρόγραμμα εκμάθησης, εκπαιδευτικό υλικό και εργασίες, καθώς και περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες διαστάσεις του μαθήματος
- Διευθύνσεις για διαδικτυακή συζήτηση (ιστότοπος, πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης κ.λπ.)

Λοιπα:

- Παρουσιολόγιο
- Αναλώσιμα όπως: σημειωματάρια, στυλό, μαρκαδόροι για τους πίνακες κ.λπ.

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Απαιτούμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Ανδριώτης, Κωνσταντίνος Β. (2009). Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός: Αγροτουρισμός, ορεινός τουρισμός, οικοτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, Αθήνα : Σταμούλη Α.Ε.
- Κοκκώσης Χ. -Τσάρτας Π., Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001
- Τσάρτας Π., & Λύτρας Π. (Eds.). (2017). Τουρισμός, τουριστική ανάπτυξη: συμβολές Ελλήνων επιστημόνων. Athens, Greece: Εκδόσεις Παπαζήση

Στα Αγγλικά

- Baker, S. (2006). Sustainable Development. London and New York: Routledge.
- Belz, F. & Peatti, K. (2009). Sustainability marketing a global perspective. Wiley.
- Bricker K.S, Black R., Cottrell S. (2013). Sustainable Tourism and The Millennium Development Goals, Johns and Bartlett Learning, Burlington, MA.
- Butcher, J. (2007). Ecotourism, NGOs and development. London & New York: Routledge.
- Butler, R. (2006). The tourism area life cycle. Channel View Publications.
- Drumm, A., et al. (2004). Ecotourism Development – A Manual for Conservation Planners and Managers, Vol. II. The business of Ecotourism Management and Development.
- Edgell, D. (2006). Managing sustainable tourism. Haworth Hospitality Press.

- Fennell, D. (2008). Ecotourism. Third edition. London & New York: Routledge.
- Goeldner, C., Ritchie, J.R. (2012). Tourism: Principles, Practices, Philosophies (Twelfth Edition), Wiley.
- Goodwin, H. (2011). Taking responsibility for tourism. Oxford: Goodfellow Publishers Ltd.
- Hall, C.M., Lew, A. (2009). Understanding and Managing Tourism Impacts: An Integrated Approach.
- Hall, C.M. and Lew, A.A. (1998). Sustainable tourism. A geographical perspective. Essex: Prentice.
- Hall Harris, R. (ed.) Sustainable tourism. A global perspective. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Henderson, J.C. (2007). Corporate social responsibility and tourism: hotel companies in Phuket, Thailand after the Indian Ocean tsunami, International Journal of Hospitality Management.
- Holden, A. (2000). Environment and tourism. London & New York: Routledge.
- Honey, M. (2010). Ecotourism and sustainable development. Island Press.
- Jafari, J. (1987). Tourism models: the socio-cultural aspects. Tourism management (8), 2: 151-159.
- Jandala, C. (2008). Marketing and Management of Tourism in Natural Protected Areas, ITACA.
- Kang, K.H., Lee, S., Hug C. (2010). Impacts of positive and negative corporate social responsibility activities on company performance in the hospitality industry, International Journal of Hospitality Management.
- Kasim, A. (2006). The need for business environmental and social responsibility in the tourism industry, International Journal of Hospitality and Tourism Administration.
- Kernel, P. (2005). Creating and implementing a model for sustainable development in tourism enterprises, Journal of Cleaner Production.
- Koutra, C. (2013). More than simply corporate social responsibility: Implications of corporate social responsibility for tourism development and poverty reduction in developing countries: A political economy perspective, Nova Science Publisher's Inc.
- Lindberg, K., Wood, M.E., Engeldrum, D. (1998). Ecotourism. A Guide for Planners and Managers, Ed.: Vol.2. The Ecotourism Society, Nort Bennington, Vermont.
- Lockyer, T. (2007). The International Hotel Industry: Sustainable Management. Oxford: Haworth Press.
- Mackenzie, M., Peters, M. (2014). Hospitality managers' perception of corporate social responsibility. An explorative study. Asia Pacific Journal of Tourism Research.
- Manete, M, Minghetti, V., Mingotto, E. (2012). Ranking assessment systems for responsibility tourism products and corporate social responsibility practices, Anatolia.
- Matev, D. and Asenova, M. (2012). Application of Corporate social responsibility approach in Bulgaria to support sustainable tourism development, Clean Technologies and Environmental Policies.
- Miller, G. and Twinin-Ward, L. (2005). Monitoring for a sustainable tourism transition. The challenge of developing and using indicators. Cambridge: CABI Publishing.
- Mowforth, M., Charlton, C., Munt, I. (2008). Tourism and responsibility: Perspectives from Latin America and the Carriibbean, New York: Routledge.

- Mowforth, M. & Munt, I. (2009). Defining the New Tourism. *Tourism & Sustainability*, Routledge: London, pp. 98-109.
- Oleskow-Szlapka, J., Stachowiak, A., Golinska, P. (2011). Pro-ecological solutions applied in hotels examples, information technologies and environmental engineering, Heidelberg: Springer.
- Page, S.J. and Connell, J. (2006). *Tourism a modern synthesis*. Second edition. London: Thomson.
- Page, S.J. and Dowling, R.K. (2002). *Ecotourism*. Essex: Prentice Hall.
- Remmen, A. (2001). Greening of the Danish industry – changes in concepts and policies, *Technology Analysis and Strategic Management*.
- Roberts, L., Simpson, F. (1999). Developing partnership approaches to tourism in Central and Eastern Europe, *Journal of Sustainable Tourism*.
- Sheldon P.J, Park, S. (2011). An exploratory study of corporate social responsibility in the U.S. travel industry, *Journal of Travel Research*.
- Spenceley, A. (Ed.). (2008). *Responsible tourism: Critical issues for conservation and development*, Earthscan.
- Spenceley, A., Goodwin, H. (2007). Nature based tourism and poverty alleviation: Impacts of private sector and parastatal enterprises in and around Kruger national park, South Africa, *Current Issues in Tourism*.
- Stachowicz-Stanusch, A. (Ed.). (2016). *Corporate social performance in the age of irresponsibility: cross national perspective*, Information Age Publishing Inc.
- Strange, T. and Bayley, A. (2008). *Sustainable Development. Linking Economy, Society, Environment*. Paris: OECD.
- Strasdas, W. (2013). *Ecotourism and the Challenge of Climate Change: Vulnerability, Responsibility, and Mitigation Strategies*. In: Bricker, K., Black, R., & Cottrell, S. (eds).
- Swarbrooke, J. (2005). *Sustainable Tourism Management*. Cambridge: CABI Publishing.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. CABI Publishing: Oxon.
- Tosun, C. (2002). Host perception of impacts: A comparative tourism study, *Annals of tourism research*.
- Weaver, D. (2007). *Ecotourism*, Wiley.
- Weaver, D. (2012). *Sustainable tourism*, Elsevier.
- Weaver, D., Lawton, L. (2014). *Tourism Management*, Wiley.
- Weaver, D. (2006). *Sustainable tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- WTO (2018). *Shift towards responsible travels*.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Υπεύθυνος Τουρισμός	ΔΕ4	Οι Καινοτομίες για τη Βιωσιμότητα στον Τουρισμό και τη Φιλοξενία	Θ12
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη /διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός Θέματος			
<p>Στόχος του μαθήματος είναι να προσφέρει στους φοιτητές ευρεία κατανόηση των ζητημάτων της βιωσιμότητας και των επιπτώσεών τους στους κλάδους του τουρισμού και της φιλοξενίας.</p> <p>Η βιωσιμότητα της τουριστικής βιομηχανίας εξετάζεται υπό την προοπτική των διαφόρων ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων, συμπεριλαμβανομένων των τουριστών, των σχετικών με τον τουρισμό επιχειρήσεων, των οργανισμών πιστοποίησης, των τοπικών προορισμών, των φορέων σχεδιασμού και διαχείρισης και των κοινοτήτων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.</p> <p>Το θέμα συστήνει στους σπουδαστές/εκπαιδευόμενους μια σειρά από εργαλεία για την υπεύθυνη λειτουργία και διαχείριση του τουρισμού, των υπηρεσιών φιλοξενίας και των προορισμών. Αξιοποιούνται επίσης διεθνείς και περιφερειακές μελέτες περίπτωσης για την επισήμανση παραδειγμάτων με βιώσιμες πρακτικές από όλο τον κόσμο. Τα πρότυπα και οι δείκτες για τις υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές δίδονται ως παραδείγματα και συζητώνται λεπτομερώς. Η δομή της μάθησης της διδακτικής ενότητας προωθεί και ενισχύει τις αναλυτικές δεξιότητες των</p>			

σπουδαστών, τις ικανότητες για την επίλυση προβλημάτων και την ομαδική εργασία. Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι ασχολούνται με πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές σχεδιασμού, επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές, επιτόπια μελέτη, ατομικά και ομαδικά έργα.

Τα θέματα που θα συζητηθούν περιλαμβάνουν: την έννοια, την αιτιολόγηση και την εξέλιξη του υπεύθυνου τουρισμού και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, τις κοινωνικο-πολιτιστικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις του βιώσιμου τουρισμού, τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων στον προορισμό φιλοξενίας, τις αρχές που συμβάλλουν στον βιώσιμο τουριστικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη της κοινότητας. Θα δοθεί έμφαση σε ζητήματα όπως η ρύπανση/μόλυνση, η διαχείριση των αποβλήτων, η βιοποικιλότητα, οι πράσινες τεχνολογίες και οι καινοτομίες. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην ορθή τουριστική πρακτική και στην πολιτική της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των τουριστικών επιχειρήσεων.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για:

- την εισαγωγή των εννοιών και των εργαλείων για την υπεύθυνη λειτουργία και διαχείριση του τουρισμού
- τη συζήτηση της κλιματικής αλλαγής και τα ζητήματα που σχετίζονται με τον πράσινο τουρισμό
- την επισκόπηση του ρόλου των διεθνών πρωτοβουλιών και οργανισμών για τη στήριξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης
- τη διερεύνηση των σημαντικών διεθνών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών χαρακτηρισμών, των προγραμμάτων πιστοποίησης και των ποικίλου τύπου πρωτοβουλιών για τις επιχειρήσεις, τους πόλους έλξης, την πολιτιστική κληρονομιά, τις προστατευόμενες περιοχές και τους τουριστικούς προορισμούς εν γένει
- την παρουσίαση των στρατηγικών για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων και την ενίσχυση των θετικών επιπτώσεων του τουρισμού μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης
- την παρουσίαση καινοτόμων λύσεων και πράσινων τεχνολογιών για τη διατήρηση, τη συντήρηση και την προστασία του περιβάλλοντος
- τη σύνοψη των βέλτιστων πρακτικών βιωσιμότητας στον τουρισμό σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτικής Ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- αναλύσει και να αξιολογήσει τις τουριστικές επιχειρήσεις σύμφωνα με την εταιρική κοινωνική ευθύνη και την ικανότητα ανάπτυξης και εφαρμογής καινοτόμων λύσεων
- αναλύσει τα διάφορα εργαλεία για τη λειτουργία και τη διαχείριση των επιχειρήσεων, των πόλων έλξης και των προορισμών στο πλαίσιο του υπεύθυνου τουρισμού
- συζητήσει την εγκυρότητα και τα αμφιλεγόμενα σημεία σχετικά με την υπερθέρμανση του πλανήτη
- αναγνωρίσει τα διαφορετικά διεθνή προγράμματα πιστοποίησης

- αναπτύξει στρατηγική προσέγγιση για τη βιωσιμότητα σε σχέση με τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων που λειτουργούν στον κλάδο των ταξιδιών, του τουρισμού και της φιλοξενίας
- εφαρμόσει τις αρχές του υπεύθυνου τουρισμού στους διάφορους τομείς της βιομηχανίας (π.χ. ξενοδοχεία, εστιατόρια, τομέας τροφοδοσίας, εκδηλώσεις/γεγονότα, μεταφορές, ταξιδιωτικοί πράκτορες και τουριστικά γραφεία, κρουαζιέρες, πόλοι έλξης και πάρκα αναψυχής κ.λπ.)
- αναπτύξει ποικίλες ικανότητες όπως: ευαισθητοποίηση σχετικά με την κατάσταση, συλλογή πληροφοριών, κριτική ικανότητα, δημιουργικότητα και λογική σκέψη, διαπροσωπικές δεξιότητες, κοινωνικές ικανότητες, ευελιξία που προσανατολίζεται στις επιχειρήσεις, αποφασιστικότητα και ακρίβεια.

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

- **Σημειώσεις - αλυσίδα (Chain notes)**
 οι εκπαιδευόμενοι διανέμουν έναν φάκελο με ερωτήσεις που πρέπει να απαντήσει ο καθένας. Αργότερα οι απαντήσεις συγκεντρώνονται και αναλύονται.
- **Περίληψη του θέματος**
 οι εκπαιδευόμενοι συνοψίζουν τη γνώση από τα καθημερινά θέματα και την παρουσιάζουν στην τάξη
- **Μελέτες περίπτωσης**
 οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν πρακτικές μελέτες προς συζήτηση, ανάλυση, εξαγωγή καλών πρακτικών και επίλυση διαφόρων προβλημάτων
- **Συζητήσεις στην τάξη**
 συζητήσεις συνήθως στο τέλος του μαθήματος πάνω σε συγκεκριμένο θέμα ή μελέτη περίπτωσης
- **Διαδικτυακές συζητήσεις σε φόρουμ**
 οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική πλατφόρμα για να εκφράσουν τη γνώμη τους και να μοιραστούν τις γνώσεις τους σε ένα συγκεκριμένο θέμα

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- **Γραπτή εξέταση (ατομική εργασία)**
- **Ομαδικό έργο**
- **Τεστ πολλαπλής επιλογής**

- **Παιχνίδια / Προσομοιώσεις**
<https://mitsloan.mit.edu/LearningEdge/simulations/Pages/Sustainability.aspx>
- **Επισκέψεις πεδίου**

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Κλιματική αλλαγή. Πράσινες δεξιότητες και πράσινες τεχνολογίες (σεμινάριο, 1 ώρα)

- 1.1. **Η έννοια της κλιματικής αλλαγής: ορολογία, προέλευση, ιστορία, αντίκτυπος**
- 1.2. **Κλιματική αλλαγή: Συζήτηση για την εγκυρότητα και τα αμφιλεγόμενα ζητήματα**
- 1.3. **Πράσινη οικονομία, πράσινοι καταναλωτές, πράσινες θέσεις εργασίας, πράσινες δεξιότητες και πράσινη εργασιακή ζήτηση και απαιτήσεις**
- 1.4. **Πώς επηρεάζει η πράσινη οικονομία την τουριστική ανάπτυξη**
- 1.5. **Σκιαγράφηση του προφίλ του πράσινου τουρίστα:** ηλικία, φύλο, κύκλος ζωής, εκπαίδευση, απασχόληση, εισόδημα, ικανοποίηση και προσδοκίες, αξίες, σκοπός της επίσκεψης, διαμονή, διάρκεια διαμονής, προτιμήσεις και αντιλήψεις σχετικά με τη διαχείριση της περιοχής, κλπ
- 1.6. **Οι Πράσινες τεχνολογίες:** έννοια, παραδείγματα και καλές πρακτικές σε διάφορες τουριστικές βιομηχανίες (μεταφορές, φιλοξενία, εκδηλώσεις/γεγονότα, πάρκα ψυχαγωγίας, πόλοι έλξης, κρουαζιέρες)
- 1.7. **Η Πράσινη πιστοποίηση:** διαδικασία, απαιτήσεις και συμμόρφωση, σύνδεσμοι/ενώσεις οικο-τουρισμού. Παραδείγματα:
 - Πιστοποιητικό Green globe
 - Γαλάζια σημαία
 - Σύνδεσμος Πράσινων Ξενοδοχείων
 - Κώδικες δεοντολογίας
- 1.8. **Οι Προκλήσεις που σχετίζονται με την πράσινη τουριστική ανάπτυξη. Επίπλαστη οικολογική συνείδηση.**

Θέμα 2: Οι Καινοτομίες για τη βιωσιμότητα (σεμινάριο, 2 ώρες)

- 2.1. **Έλεγχος και διασφάλιση ποιότητας, Εταιρική περιβαλλοντική διαχείριση και έλεγχος (ISO 14000/14001, EMAS), Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, Εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ);**
- 2.2. **Τεχνικές διαχείρισης των επισκεπτών**
- 2.3. **IT λύσεις για τη βιωσιμότητα και τη φυσική προστασία και διατήρηση**

2.4. Ρομποτική και αυτοματοποίηση των τουριστικών προϊόντων, των υπηρεσιών και των διαδικασιών

2.5. Βέλτιστες πρακτικές και παραδείγματα για βιώσιμη καινοτομία

○ **Σπάσιμο του πάγου και παιχνίδια ρόλων**

Στην αρχή κάθε θέματος προτείνονται δραστηριότητες για να σπάσει ο πάγος προκειμένου να εμπλακούν οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι στη διαδικασία της μάθησης, να αυξηθεί το κίνητρό τους, να επικεντρωθούν στο αντικείμενο και να προωθηθεί το πνεύμα της ανοικτότητας και της αποδοχής. Το σπάσιμο του πάγου και τα παιχνίδια ρόλων θα μπορούσαν επίσης να αξιοποιηθούν και κατά τη διάρκεια του μαθήματος ως μιας δραστηριότητας για τη δημιουργία ομάδων, φιλικής ατμόσφαιρας και εκτροπής του άγχους. Η επιλογή τους θα μπορούσε να είναι θεματική ώστε να ταιριάζουν με τα περιεχόμενα της μελέτης και να λειτουργήσουν ως την εισαγωγή ή την μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο.

○ **Ενεργός συμμετοχή**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να παρακολουθούν τα μαθήματα σε τακτική βάση, να συμμετέχουν σε συζητήσεις και δραστηριότητες, να συζητούν με επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές και επαγγελματίες του κλάδου και να μοιράζονται τη γνώση και την εμπειρία με τους συμμαθητές τους συμμετέχοντας με κριτικό τρόπο στο υλικό του μαθήματος.

○ **Διάλογοι και Συζητήσεις**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα εμπλέκονται στη συζήτηση γύρω από διάφορα και αμφιλεγόμενα θέματα που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της μάθησης. Αναμένεται να υποστηρίζουν την άποψή τους βάσει του υλικού μελέτης, της επαγγελματικής ή προσωπικής τους εμπειρίας, της προηγούμενης συσσωρευμένης γνώσης, αντίληψης και ιδεών. Όλες οι συζητήσεις θα πρέπει να διεξάγονται με φιλικό και εποικοδομητικό τρόπο, ενώ θα πρέπει να αποφεύγονται και να επιβάλλονται κυρώσεις στις επί προσωπικού κριτικές και την επιθετική συμπεριφορά.

○ **Μελέτες περίπτωσης**

Κάθε θέμα θα υποστηρίζεται από πραγματικές μελέτες περίπτωσης και καλές πρακτικές του κλάδου σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι μελέτες περίπτωσης μπορούν να έχουν ετοιμαστεί εκ των προτέρων από τον εκπαιδευτή και να διανεμηθούν με τη μορφή ενημερωτικού εντύπου μετά από κάθε διάλεξη. Επιπλέον, οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να αναζητήσουν πρόσθετες μελέτες περίπτωσης και να τις παρουσιάσουν πριν από το μάθημα με συνοπτικό αλλά περιεκτικό τρόπο. Προτείνεται να ακολουθεί ομαδική συζήτηση μετά από κάθε μελέτη περίπτωσης. Θα πρέπει να συγκεντρωθούν υποστηρικτικές πληροφορίες προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν και να συζητήσουν τη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης σε βάθος και εντός του συγκεκριμένου πολιτικού, κοινωνικού, νομοθετικού, τεχνολογικού και περιβαλλοντικού πλαισίου.

ο *Επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές*

Όποτε κρίνεται κατάλληλο θα καλούνται επαγγελματίες, άνθρωποι που δραστηριοποιούνται στο χώρο και εμπειρογνώμονες από συναφείς κλάδους και επαγγέλματα προκειμένου να μοιραστούν τις πρακτικές γνώσεις και την εμπειρία τους. Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι θα επωφεληθούν από αυτή την ευκαιρία θέτοντας ερωτήσεις, διερευνώντας τις πιθανότητες και δημιουργώντας ένα δίκτυο πολύτιμων επαφών.

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

Θέμα 1: Κλιματική αλλαγή, πράσινες δεξιότητες και πράσινες τεχνολογίες (άσκηση, 2 ώρες)

1.1. Διαδικτυακό παιχνίδι/προσομοίωση

Οι μαθητές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να παίξουν ένα παγκόσμιο παιχνίδι διαπραγμάτευσης για την κλιματική αλλαγή:

<https://www.climateinteractive.org/programs/world-climate/>

Το Παγκόσμιο Κλίμα είναι ένα ομαδικό παιχνίδι προσομοίωσης και ρόλων σχετικά με τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την κλιματική αλλαγή. Η άσκηση προσφέρει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να διερευνήσουν τους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής και τις προκλήσεις κατά τη διαπραγμάτευση των διεθνών συμφωνιών για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (GHG). Σε ένα ζωντανό, διαπροσωπικό περιβάλλον. Οι συμμετέχοντες υποδύονται τους διαπραγματευτές, εκπροσωπώντας χώρες και περιφερειακούς συνασπισμούς και εργάζονται για την επίτευξη μίας συμφωνίας που θα περιορίζει την κλιματική αλλαγή μέσω της μείωσης των εκπομπών GHG. Οι προτάσεις ελέγχονται μέσω ενός μοντέλου προσομοίωσης της κλιματικής πολιτικής, που παρέχει στους συμμετέχοντες επιστημονική ανατροφοδότηση σχετικά με τις συνέπειες των προτάσεών τους για την ατμοσφαιρική συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα, την μέση παγκόσμια θερμοκρασία της επιφάνειας, την αύξηση της στάθμης της θάλασσας, καθώς και άλλες επιπτώσεις.

Το Παγκόσμιο Κλίμα επιτρέπει στους συμμετέχοντες να διερευνήσουν τη δυναμική του κλίματος και τις επιπτώσεις των προτεινόμενων πολιτικών.

1.2. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης

<https://www.youtube.com/watch?v=ifrHogDujXw>

https://www.youtube.com/watch?v=4Nac_nIBD64

Θέμα 2: Καινοτομίες για την βιωσιμότητα (ασκήσεις δραστηριοτήτων, 4 ώρες)

2.1. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης:

<https://www.youtube.com/watch?v=M9L1JVocyO4>

https://www.youtube.com/watch?v=xojB_19rfQ4

2.2. Διαδικτυακές συζητήσεις σε φόρουμ

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα συμμετέχουν σε απευθείας σύνδεση σε φόρουμ συζητήσεων σχετικά με τα διάφορα ζητήματα κοινωνικής βιωσιμότητας στον τουρισμό και τη φιλοξενία. Οι συζητήσεις λαμβάνουν χώρα σε μια πλατφόρμα-βάση δεδομένων (όπως Collaborate Classroom, Chalkup, Backchannel Chat, Blackboard κ.λπ.) ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (όπως Twitter, Facebook, κλπ.). Ο εκπαιδευτής συντονίζει τις συζητήσεις. Τα περιεχόμενα παρέχονται τόσο από τον εκπαιδευόμενο όσο και από τον εκπαιδευτή και βασίζονται στην προσωπική εμπειρία και άποψη, σε πηγές που βρέθηκαν μέσω διαδικτύου, σε μελέτες περίπτωσης, σε βιβλία, άρθρα και ιστότοπους. Η διαδικτυακή συνεισφορά κάθε σπουδαστή αξιολογείται με βάση την ποιότητα και τη συχνότητα των δημοσιεύσεών του, τη συνάφεια με το θέμα, την ισχύ των επιχειρημάτων, το βάθος των σχολίων και τη συνολική παρουσίαση.

Παράδειγμα:

Διερευνήστε διάφορες καλές πρακτικές βιώσιμων καινοτομιών και λύσεων σε τουριστικές επιχειρήσεις και παρουσιάστε τις στην ηλεκτρονική κοινότητα, μέσω μίας σύντομης περιγραφής, παράθεσης συνδέσμων στο διαδίκτυο κλπ. Συζητήστε τον αντίκτυπο και τη σκοπιμότητα της κάθε λύσης και τις πιθανές προκλήσεις για την υλοποίησή της και τη μεταφορά της τεχνολογίας σε άλλες επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό.

2.3. Μελέτη περίπτωσης

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να εισέλθουν στη βάση δεδομένων HELIX για τις βέλτιστες πρακτικές του βιώσιμου τουρισμού <http://database.helix-balkanmed.eu/searchpractices>, να επιλέξουν μία περίπτωση και να περιγράψουν την καινοτόμο προσέγγιση, τα οφέλη για την κοινότητα ή το περιβάλλον, το κόστος και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο οργανισμός που περιγράφεται.

2.4. Επίσκεψη πεδίου

Τα επιτόπια ταξίδια περιλαμβάνουν επισκέψεις σε τουριστικούς χώρους, επιχειρήσεις ή ρυθμιστικούς φορείς που σχετίζονται με τουριστικά ζητήματα. Συνήθως η επιτόπια επίσκεψη πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα παρατήρησης, έρευνας και συνάντησης με υποκείμενα (επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας) ικανά να βοηθήσουν τη διαδικασία μάθησης. Ο στόχος της επίσκεψης πεδίου είναι η απόκτηση πολύτιμης εμπειρίας έξω από την τάξη και σε πραγματικό περιβάλλον. Η επίσκεψη πεδίου πρέπει να οργανωθεί από τον εκπαιδευτή και να δομηθεί εγκαίρως και αποτελεσματικά, ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη. Κατά προτίμηση, παρέχει επίσης ευκαιρίες για μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing) όπου οι σπουδαστές μπορούν να εφαρμόσουν τις θεωρητικές τους γνώσεις σε ένα πραγματικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Προτάσεις για μία επίσκεψη πεδίου: Επίσκεψη σε επιχείρηση φιλοξενίας (ξενοδοχείο, εστιατόριο, ταξιδιωτικό πρακτορείο κλπ.) και συζήτηση με τα διευθυντικά στελέχη και τους εργοδότες σχετικά με τις καινοτομίες για τη βιωσιμότητα, τα προϊόντα και τις τεχνολογίες που εμπλέκει η επιχείρηση

(π.χ. ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βιο-ενέργεια, καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών, χρήση φυσικών δομικών υλικών ή βιολογικών απορρυπαντικών για οικιακή χρήση κλπ).

2.5. Γραπτή εργασία: Έκθεση

Περιγραφή της εργασίας:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι πρέπει να διερευνήσουν τουλάχιστον δύο περιπτώσεις της τουριστικής βιομηχανίας που εφαρμόζουν υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές. Οι περιπτώσεις μπορεί να βρίσκονται σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και να σχετίζονται με οποιοδήποτε τουριστικό τομέα (π.χ. εστιατόριο φιλοξενίας, πόλους έλξης, μεταφορές). Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με:

- Το εταιρικό προφίλ (τύπος επιχείρησης, τοποθεσία, μέγεθος, κύρια προϊόντα και υπηρεσίες, αγορές-στόχοι κλπ),
- Τις βιώσιμες πρακτικές (λεπτομερής κατάλογος και περιγραφή),
- Το κόστος και τα οφέλη από την εφαρμογή των πρακτικών υπό την οπτική της επιχείρησης (π.χ. μείωση του κόστους λόγω της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας, αλλά αύξηση του κεφαλαιουχικού κόστους λόγω της απόκτησης εξοπλισμού),
- Τα οφέλη για την τοπική κοινότητα/περιβάλλον κλπ,
- Πόσο εύκολη (ή δύσκολη) είναι η μεταφορά της βέλτιστης πρακτικής σε άλλα κοινωνικά/φυσικά/πολιτικά/τεχνολογικά/νομοθετικά περιβάλλοντα; Είναι εφαρμόσιμη στη χώρα/περιοχή/προορισμό σας;

Δομή:

Γραπτή έκθεση (περίπου 1500 λέξεων) και προφορική παρουσίαση

Δομή της γραπτής εργασίας (έκθεση):

- Εξώφυλλο (Τίτλος της εργασίας, Όνομα του σπουδαστή/εκπαιδευόμενου, Πρακτικές που επιλέχθηκαν)
- Εισαγωγή
- Κυρίως σώμα (συμπεριλαμβανομένων των τίτλων που αναφέρθηκαν παραπάνω)
- Συμπερασμα
- Βιβλιογραφική αναφορά (τουλάχιστον τρεις ακαδημαϊκές πηγές)

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Διδασκαλία με την προϋπόθεση της ύπαρξης του κατάλληλου χώρου, εξαιρισμού και φωτισμού
- Ηλεκτρικές καλωδιώσεις και πρίζες, εφεδρική ηλεκτρική υποστήριξη
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο

- Κατάλληλη προστασία/φύλαξη, υγιεινή, ασφάλεια και άλλες διατάξεις και πιστοποιήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο και καθηγητή
- Υπολογιστής (επιτραπέζιος ή φορητός) με υπολογιστικά προγράμματα όπως παρουσιάσεις στο Microsoft Power Point
- Προβολέας πολυμέσων
- Οθόνη τηλεόρασης
- Λευκός ή μαυρός πίνακας διαστάσεων 2x1. Γραφικό υλικό.
- Εκτυπωτής και διαθέσιμο φωτοτυπικό μηχάνημα για την εκτύπωση και αντιγραφή του υλικού μελέτης, των μελετών περίπτωσης και των εξετάσεων

Πηγές μάθησης:

- Παρουσιάσεις Power Point σε ψηφιακή μορφή
- Τυπωμένο υλικό υποστήριξης για τις παρουσιάσεις
- Έντυπα με το πρόγραμμα μαθημάτων, εγχειρίδια και εργασίες
- Έντυπα με τις μελέτες περίπτωσης και τις εξετάσεις
- Οπτικό και ηχητικό υλικό υποστήριξης του περιεχομένου της διδασκαλίας
- Λίστα της απαιτούμενης και προτεινόμενης μελέτης που βρίσκονται στο διαδικτυακό πρόγραμμα εκμάθησης, εκπαιδευτικό υλικό και εργασίες, καθώς και περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες διαστάσεις του μαθήματος
- Διευθύνσεις για διαδικτυακή συζήτηση (ιστότοπος, πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης κ.λπ.)

Λοιπά:

- Παρουσιολόγιο
- Αναλώσιμα όπως: σημειωματάρια, στυλό, μαρκαδόροι για τους πίνακες κ.λπ.

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Απαιτούμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Αραβώσης, Κ., (2007). *Τουρισμός, Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Η περίπτωση της Ελλάδας*. ΕΜΠ, Αθήνα

- Grhotels.gr, (2009), “Ο Τουρισμός στην Ψηφιακή Οικονομία”, Διαθέσιμο στο: <http://www.grhotels.gr/GR/xee/ITEP/DocLib2/Forms/itemview.aspx?ID=103>, πρόσβαση 13/5/2017
- Money-tourism.gr, (2012), “Καινοτόμες τάσεις στην τουριστική ανάπτυξη”, Διαθέσιμο στο: http://money-tourism.blogspot.gr/2012/01/blog-post_30.html, πρόσβαση 14/5/2017

Στα Αγγλικά

- Baker, S. (2006). Sustainable Development. London and New York: Routledge.
- Bellon, B. and Whittington, G. (1996). Competing Through Innovation – Essential Strategies for Small and Medium Sized Firms. Prentice Hall.
- Belz, F. & Peatti, K. (2009). Sustainability marketing a global perspective. Wiley.
- Bricker K.S, Black R., Cottrell S. (2013). Sustainable Tourism and the Millennium Development Goals, Johns and Bartlett Learning, Burlington, MA.
- Butcher, J. (2007). Ecotourism, NGOs and development. London & New York: Routledge.
- Butler, R. (2006). The tourism area life cycle. Channel View Publications.
- Costa, C., Paniyk, E., Buhalis, D. (2013). European Tourism Planning and Organizational Systems, Channel View Publications.
- Drumm, A., et al. (2004). Ecotourism Development – A Manual for Conservation Planners and Managers, Vol. II. The business of Ecotourism Management and Development.
- Edgell, D. (2006). Managing sustainable tourism. Haworth Hospitality Press.
- Fennell, D. (2008). Ecotourism. Third edition. London & New York: Routledge.
- Goeldner, C., Ritchie, J.R. (2012). Tourism: Principles, Practices, Philosophies (Twelfth Edition), Wiley.
- Goodwin, H. (2011). Taking responsibility for tourism. Oxford: Goodfellow Publishers Ltd.
- Gunn, C. (2002). Tourism Planning (Fourth Edition).
- Hall, C.M., Lew, A. (2009). Understanding and Managing Tourism Impacts: An Integrated Approach.
- Hall, C.M. and Lew, A.A. (1998). Sustainable tourism. A geographical perspective. Essex: Prentice Hall Harris, R. (ed.) Sustainable tourism. A global perspective. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Henderson, J.C. (2007). Corporate social responsibility and tourism: hotel companies in Phuket, Thailand after the Indian Ocean tsunami, International Journal of Hospitality Management.
- Holden, A. (2000). Environment and tourism. London & New York: Routledge.
- Honey, M. (2010). Ecotourism and sustainable development. Island Press.
- Jafari, J. (1987). Tourism models: the socio-cultural aspects. Tourism management (8), 2: 151-159.
- Jandala, C. (2008). Marketing and Management of Tourism in Natural Protected Areas, ITACA.
- Kang, K.H., Lee, S., Hug C. (2010). Impacts of positive and negative corporate social responsibility activities on company performance in the hospitality industry, International Journal of Hospitality Management.

- Kasim, A. (2006). The need for business environmental and social responsibility in the tourism industry, *International Journal of Hospitality and Tourism Administration*.
- Kernel, P. (2005). Creating and implementing a model for sustainable development in tourism enterprises, *Journal of Cleaner Production*.
- Koutra, C. (2013). More than simply corporate social responsibility: Implications of corporate social responsibility for tourism development and poverty reduction in developing countries: A political economy perspective, Nova Science Publisher's Inc.
- Laing, J. and Frost, W. (2014). *Explorer, Travelers and Adventure Tourism*, Channel View Publications, Bristol-Buffalo-Toronto.
- Lindberg K., Wood, M.E., Engeldrum, D. (1998). *Ecotourism. A Guide for Planners and Managers*, Ed.: Vol.2. The Ecotourism Society, Nort Bennington, Vermont.
- Lockyer, T. (2007). *The International Hotel Industry: Sustainable Management*. Oxford: Haworth Press.
- Mackenzie, M., Peters, M. (2014). Hospitality managers' perception of corporate social responsibility. An explorative study. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*.
- Manete, M., Minghetti, V., Mingotto, E. (2012). Ranking assessment systems for responsibility tourism products and corporate social responsibility practices, *Anatolia*.
- Matev, D. and Asenova, M. (2012). Application of Corporate social responsibility approach in Bulgaria to support sustainable tourism development, *Clean Technologies and Environmental Policies*.
- Michalko, M. (2006). *Thinkertoys: A Handbook of Creative-Thinking Techniques*. 2nd Edition. Ten Speed Press.
- Miller, G. and Twinin-Ward, L. (2005). Monitoring for a sustainable tourism transition. The challenge of developing and using indicators. Cambridge: CABI Publishing.
- Mowforth, M., Charlton, C., Munt, I. (2008). *Tourism and responsibility: Perspectives from Latin America and the Carribean*, New York: Routledge.
- Mowforth, M. & Munt, I. (2009). Defining the New Tourism. *Tourism & Sustainability*, Routledge: London, pp. 98-109.
- Newsome, D., Moore, S.A., Dowling, R.K. (2012). *The Nature Conservancy, Natural Area Tourism. Ecology, Impacts and Management*, Channel View Publications.
- Nyahunzvi, D. (2013). CSR reporting among Zimbabwe's hotel groups: A content analysis, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*.
- Oleskow-Szlapka, J., Stachowiak, A., Golinska, P. (2011). Pro-ecological solutions applied in hotels examples, information technologies and environmental engineering, Hedelberg: Springer.
- Page, S.J. and Connell, J. (2006). *Tourism a modern synthesis*. Second edition. London: Thomson.
- Page, S.J. and Dowling, R.K. (2002). *Ecotourism*. Essex: Prentice Hall.
- Punitha, S., Rasdi, R.M. (2013). Corporate social responsibility: Adoption of green marketing by hotel industry, *Asian Social Science*.

- Remmen, A. (2001). Greening of the Danish industry – changes in concepts and policies, *Technology Analysis and Strategic Management*.
- Roberts, L., Simpson, F. (1999). Developing partnership approaches to tourism in Central and Eastern Europe, *Journal of Sustainable Tourism*.
- Rutherford, D. and O'Fallon, M. (2007). *Hotel Management and Operations*, Wiley.
- Selin S., Chavez, D. (1995). Developing an evolutionary tourism partnership model, *Annals of Tourism Research*.
- Sheldon, P.J., Park, S. (2011). An exploratory study of corporate social responsibility in the U.S. travel industry, *Journal of Travel Research*.
- Smith, V.L., Front, X. (2014). Volunteer tourism, green washing and understanding responsible marketing using market signaling theory, *Journal of Sustainable Tourism*.
- Spenceley, A. (Ed.). (2008). *Responsible tourism: Critical issues for conservation and development*, Earthscan.
- Spenceley A., Goodwin, H. (2007). Nature based tourism and poverty alleviation: Impacts of private sector and parastatal enterprises in and around Kruger national park, South Africa, *Current Issues in Tourism*.
- Stachowicz-Stanusch, A. (Ed). (2016). *Corporate social performance in the age of irresponsibility: cross national perspective*, Information Age Publishing Inc.
- Strange, T. and Bayley, A. (2008). *Sustainable Development. Linking Economy, Society, Environment*. Paris: OECD.
- Strasdas, W. (2013). *Ecotourism and the Challenge of Climate Change: Vulnerability, Responsibility, and Mitigation Strategies*. In: Bricker, K., Black, R., & Cottrell, S. (eds).
- Swarbrooke, J. (2005). *Sustainable Tourism Management*. Cambridge: CABI Publishing.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. CABI Publishing: Oxon.
- Tosun, C. (2002). Host perception of impacts: A comparative tourism study, *Annals of tourism research*.
- Weaver, D. (2007). *Ecotourism*, Wiley.
- Weaver, D. (2012). *Sustainable tourism*, Elsevier.
- Weaver, D., Lawton, L. (2014). *Tourism Management*, Wiley.
- Weaver, D. (2006). *Sustainable tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- WTO (2011). *Key renewable energy solutions for SME hotels*.
- WTO (2018). *Shift towards responsible travels*.

Τίτλος της Διδακτικής Ενότητας	Κωδικός της Διδακτικής Ενότητας	Τίτλος θέματος	Κωδικός θέματος
Υπεύθυνος Τουρισμός	ΔΕ4	Ο Τουρισμός ως Δραστηριότητα Συντήρησης/Προστασίας	Θ13
Μεθόδοι Εκπαίδευσης και Παράδοσης της Διδασκαλίας			
Ακαδημαϊκές ώρες	Εκ των οποίων:	Δραστηριότητες στην τάξη / διαλέξεις, σεμινάρια, εργαστήρια/	Ανεξάρτητες εκπαιδευτικές δραστηριότητες / δραστηριότητες στο διαδίκτυο, έργα, πρακτική, επισκέψεις πεδίου κλπ/
9		3	6
Τύπος της Διδακτικής Ενότητας		Προ-απαιτούμενα	
Θεωρητική και πρακτική		Γενικά για όλο το μάθημα	
Σχολιασμός του Θέματος			
<p>Όπως αποκαλύπτει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO, 2018), οι νέες τάσεις της τουριστικής συμπεριφοράς υπογραμμίζουν την αυξανόμενη ζήτηση για κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες τουριστικές δραστηριότητες που προωθούν την υπεύθυνη κατανάλωση και τη βιωσιμότητα στο σύνολό της. Ο ρόλος του τουρισμού σήμερα μετατοπίζεται από τα είναι πάροχος δραστηριοτήτων αναψυχής και ευχάριστων εμπειριών στο να είναι δημιουργός κοινωνικής αξίας και προστάτης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Αντί να είναι ο καταναλωτής των τουριστικών πόρων, ο κλάδος γίνεται συνήγορος, προστάτης και υποστηρικτής τους.</p> <p>Το θέμα στοχεύει στην παρουσίαση των υφιστάμενων και των μελλοντικών επιπτώσεων της τουριστικής βιομηχανίας στο περιβάλλον και το κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον ενός προορισμού, καθώς και στην αναγνώριση των αναδυόμενων τάσεων, θεμάτων και προκλήσεων και του τρόπου θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν επιτυχώς στην ατζέντα της τουριστικής διαχείρισης. Αξιολογούνται οι ρόλοι του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και οι παράμετροι και οι περιορισμοί που σχετίζονται με την ανάπτυξη του</p>			

τουρισμού σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα. Ο τουρισμός περιγράφεται ως υποστηρικτής της αναγέννησης, της διατήρησης, της φυσικής και ιστορικής προστασίας. Επίσης, αναγνωρίζονται και διερευνώνται οι δυνατότητές του για την ενίσχυση του κοινοτικού χαρακτήρα, του πολιτισμού, της ποιότητας ζωής και της εθνικής υπερηφάνειας.

Στόχοι της Εκπαίδευσης/μάθησης

Το θέμα έχει σχεδιαστεί για

- την παρουσίαση των βασικών δρώντων και εμπλεκόμενων στον βιώσιμο τουρισμό και την ανάλυση του αντικτύπου τους και των μεταξύ τους σχέσεων
- την επισήμανση του ρόλου των διεθνών πρωτοβουλιών και οργανισμών ως υποστηρικτών της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
- την περιγραφή των στρατηγικών διαχείρισης των επισκεπτών για τον βιώσιμο τουρισμό
- την επισκόπηση των δεικτών για τον υπεύθυνο και βιώσιμο τουρισμό, την αξιολόγηση και παρακολούθησή τους
- τη συζήτηση των θεμάτων που σχετίζονται με την τουριστική πολιτική και τον σχεδιασμό ως εργαλείων για την υπεύθυνη ανάπτυξη του τουρισμού
- την παρουσίαση τοπικών και διεθνών μελετών περίπτωσης που καταδεικνύουν τις βέλτιστες πρακτικές για τον υπεύθυνο τουρισμό σε παγκόσμιο επίπεδο
- τη διαφοροποίηση μεταξύ των υπεύθυνων και των μη υπεύθυνων πρακτικών στους τομείς του τουρισμού και της φιλοξενίας
- την αναγνώριση των προκλήσεων, των δυνατών σημείων, των αδυναμιών και των υφιστάμενων ζητημάτων σχετικά με τον βιώσιμο και υπεύθυνο τουρισμό σε διαφορετικά γεω-πολιτισμικά πλαίσια
- την προώθηση των βασικών αξιών της βιώσιμης τουριστικής εκπαίδευσης, όπως η ηθική, η εποπτεία, η γνώση, ο επαγγελματισμός και η αμοιβαιότητα

Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης/μάθησης

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτικής Ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- καθορίσει και να επεξηγήσει τις βασικές έννοιες και θέματα που αφορούν στον τουριστικό σχεδιασμό, τη δημόσια πολιτική για τον τουρισμό και τη διαχείριση του τουρισμού
- κατανοήσει και να αξιολογήσει το ρόλο και τις ευθύνες της κυβέρνησης και της βιομηχανίας στον προγραμματισμό του τουρισμού και τη χάραξη πολιτικής, να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει το σχεδιασμό του τουρισμού και τα ζητήματα πολιτικής
- αναλύσει τις μεθόδους για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον ή στον προορισμό υποδοχής λόγω της τουριστικής ανάπτυξης
- εντοπίσει πιθανά ζητήματα και προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση και το μάρκετινγκ του πράσινου τουρισμού, όπως η επίπλαστη οικολογική συνείδηση

- διακρίνει μεταξύ των λανθασμένων και των καλών βιώσιμων πρακτικών των επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό

Μέθοδοι Αξιολόγησης

Εργασίες

- **Σημειώσεις – αλυσίδα (Chain notes)**
 οι εκπαιδευόμενοι διανέμουν έναν φάκελο με ερωτήσεις που πρέπει να απαντήσει ο καθένας, αργότερα οι απαντήσεις συγκεντρώνονται και αναλύονται.
- **Περίληψη του θέματος**
 οι εκπαιδευόμενοι συνοψίζουν τη γνώση από τα καθημερινά θέματα και την παρουσιάζουν στην τάξη
- **Μελέτες περίπτωσης**
 οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν πρακτικές μελέτες προς συζήτηση, ανάλυση, εξαγωγή καλών πρακτικών και επίλυση διαφόρων προβλημάτων
- **Συζητήσεις στην τάξη**
 συζητήσεις συνήθως στο τέλος του μαθήματος πάνω σε συγκεκριμένο θέμα ή μελέτη περίπτωσης
- **Διαδικτυακές συζητήσεις σε φόρουμ**
 οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική πλατφόρμα για να εκφράσουν τη γνώμη τους και να μοιραστούν τις γνώσεις τους σε ένα συγκεκριμένο θέμα
- **Παιχνίδια / Προσομοιώσεις**
<https://mitsloan.mit.edu/LearningEdge/simulations/Pages/Sustainability.aspx>
- **Ομαδική εργασία**
 οι εκπαιδευόμενοι διαιρούνται σε ομάδες και τους ανατίθενται κοινά καθήκοντα πάνω στα οποία θα εργαστούν και θα παρουσιάσουν

Μέθοδοι Άμεσης Αξιολόγησης

- **Γραπτή εξέταση (ατομική εργασία)**
- **Ομαδικό έργο**
- **Τεστ πολλαπλής επιλογής**

Ενδεικτικό περιεχόμενο του θέματος

I. Δραστηριότητες στην τάξη

Θέμα 1: Ο τουρισμός ως εργαλείο για τη διατήρηση της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς (σεμινάριο, 2 ώρες)

- 1.1. Ο τουρισμός ως υποστηρικτής της τοπικής αναγέννησης, της φυσικής και της ιστορικής προστασίας και διατήρησης, της υπερηφάνειας και της ταυτότητας της κοινότητας
- 1.2. Οι ρόλοι και οι προοπτικές των διαφόρων ενδιαφερόμενων, όπως οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι τουρίστες, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι βιομηχανικές ενώσεις, οι τοπικές κοινότητες, οι πολυμερείς φορείς κλπ
- 1.3. Εθνικός, περιφερειακός και τοπικός προγραμματισμός: επενδύσεις, πόροι, στόχοι, αρχές, σχεδιασμός προστατευόμενων περιοχών, ζητήματα διαχείρισης, περιορισμοί και προκλήσεις

Θέμα 2: Μη υπεύθυνος ή υπεύθυνος τουρισμός (εργαστήριο, 1 ώρα)

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι κατατάσσονται σε δύο ομάδες με την εργασία να επιλέξουν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία που αποτελεί παραδείγμα είτε μίας υπεύθυνης είτε μίας μη υπεύθυνης τουριστικής πρακτικής (η βάση δεδομένων HELIX για τις βέλτιστες πρακτικές του βιώσιμου τουρισμού <http://database.helix-balkanmed.eu/searchpractices> μπορεί να αξιοποιηθεί ως κατάλογος). Κάθε ομάδα πρέπει να ετοιμάσει μια σύντομη περίληψη/παρουσίαση σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα της πρακτικής και να υπερασπιστεί την αξιολόγησή της στους υπόλοιπους σπουδαστές/εκπαιδευόμενους.

○ **Σπάσιμο του πάγου και παιχνίδια ρόλων**

Στην αρχή κάθε θέματος προτείνονται δραστηριότητες για να σπάσει ο πάγος προκειμένου να εμπλακούν οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι στη διαδικασία της μάθησης, να αυξηθεί το κίνητρό τους, να επικεντρωθούν στο αντικείμενο και να προωθηθεί το πνεύμα της ανοικτότητας και της αποδοχής. Το σπάσιμο του πάγου και τα παιχνίδια ρόλων θα μπορούσαν επίσης να αξιοποιηθούν και κατά τη διάρκεια του μαθήματος ως μιας δραστηριότητας για τη δημιουργία ομάδων, φιλικής ατμόσφαιρας και εκτροπής του άγχους. Η επιλογή τους θα μπορούσε να είναι θεματική ώστε να ταιριάζουν με τα περιεχόμενα της μελέτης και να λειτουργήσουν ως την εισαγωγή ή την μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο.

○ **Ενεργός συμμετοχή**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να παρακολουθούν τα μαθήματα σε τακτική βάση, να συμμετέχουν σε συζητήσεις και δραστηριότητες, να συζητούν με επισκέπτες εκπαιδευτές και

επαγγελματίες του κλάδου και να μοιράζονται τη γνώση και την εμπειρία με τους συμμαθητές τους συμμετέχοντας με κριτικό τρόπο στο υλικό του μαθήματος.

ο **Διάλογοι και Συζητήσεις**

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα εμπλέκονται στη συζήτηση γύρω από διάφορα και αμφιλεγόμενα θέματα που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της μάθησης. Αναμένεται να υποστηρίζουν την άποψή τους βάσει του υλικού μελέτης, της επαγγελματικής ή προσωπικής τους εμπειρίας, της προηγούμενης συσσωρευμένης γνώσης, αντίληψης και ιδεών. Όλες οι συζητήσεις θα πρέπει να διεξάγονται με φιλικό και εποικοδομητικό τρόπο, ενώ θα πρέπει να αποφεύγονται και να επιβάλλονται κυρώσεις στις επί προσωπικού κριτικές και την επιθετική συμπεριφορά.

ο **Μελέτες περίπτωσης**

Κάθε θέμα θα υποστηρίζεται από πραγματικές μελέτες περίπτωσης και καλές πρακτικές του κλάδου σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι μελέτες περίπτωσης μπορούν να έχουν ετοιμαστεί εκ των προτέρων από τον εκπαιδευτή και να διανεμηθούν με τη μορφή ενημερωτικού εντύπου μετά από κάθε διάλεξη. Επιπλέον, οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι αναμένεται να αναζητήσουν πρόσθετες μελέτες περίπτωσης και να τις παρουσιάσουν πριν από το μάθημα με συνοπτικό αλλά περιεκτικό τρόπο. Προτείνεται να ακολουθεί ομαδική συζήτηση μετά από κάθε μελέτη περίπτωσης. Θα πρέπει να συγκεντρωθούν υποστηρικτικές πληροφορίες προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν και να συζητήσουν τη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης σε βάθος και εντός του συγκεκριμένου πολιτικού, κοινωνικού, νομοθετικού, τεχνολογικού και περιβαλλοντικού πλαισίου.

ο **Επισκέπτες εκπαιδευτές/ομιλητές**

Όποτε κρίνεται κατάλληλο θα καλούνται επαγγελματίες, άνθρωποι που δραστηριοποιούνται στο χώρο και εμπειρογνώμονες από συναφείς κλάδους και επαγγέλματα προκειμένου να μοιραστούν τις πρακτικές γνώσεις και την εμπειρία τους. Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι θα επωφεληθούν από αυτή την ευκαιρία θέτοντας ερωτήσεις, διερευνώντας τις πιθανότητες και δημιουργώντας ένα δίκτυο πολύτιμων επαφών.

II. Ανεξάρτητες δραστηριότητες μάθησης

Θέμα 1: Ο τουρισμός ως εργαλείο για τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (άσκηση, 2 ώρες)

1.1. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης

<https://www.youtube.com/watch?v=r-Zwg5FmLZI>

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να παρακολουθήσουν το βίντεο της REI Adventures για την προώθηση του βιώσιμου τουρισμού, την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και την προστασία του περιβάλλοντος και να αναλύσουν τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και

οικονομικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Θα χρειαστεί να αξιολογήσουν τις δραστηριότητες της επιχείρησης σε όρους βιωσιμότητας και να υπερασπιστούν τη θέση τους.

1.2. Διαδικτυακή συζήτηση σε φόρουμ

Οι φοιτητές/εκπαιδευόμενοι θα συμμετέχουν σε απευθείας σύνδεση σε φόρουμ συζητήσεων σχετικά με τα διάφορα ζητήματα κοινωνικής βιωσιμότητας στον τουρισμό και τη φιλοξενία. Οι συζητήσεις λαμβάνουν χώρα σε μια πλατφόρμα-βάση δεδομένων (όπως Collaborate Classroom, Chalkup, Backchannel Chat, Blackboard κ.λπ.) ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (όπως Twitter, Facebook, κλπ.). Ο εκπαιδευτής συντονίζει τις συζητήσεις. Τα περιεχόμενα παρέχονται τόσο από τον εκπαιδευόμενο όσο και από τον εκπαιδευτή και βασίζονται στην προσωπική εμπειρία και άποψη, σε πηγές που βρέθηκαν μέσω διαδικτύου, σε μελέτες περίπτωσης, σε βιβλία, άρθρα και ιστότοπους. Η διαδικτυακή συνεισφορά κάθε σπουδαστή αξιολογείται με βάση την ποιότητα και τη συχνότητα των δημοσιεύσεών του, τη συνάφεια με το θέμα, την ισχύ των επιχειρημάτων, το βάθος των σχολίων και τη συνολική παρουσίαση.

1.3. Ομαδική εργασία

Περιγραφή της εργασίας:

Μια ομάδα 3-5 σπουδαστών/εκπαιδευομένων θα επιλέξει έναν τουριστικό προορισμό σε μία από τις ακόλουθες γεωγραφικές περιοχές: 1) σε αστική περιοχή, 2) σε αγροτική περιοχή, 3) σε βουνό, 4) σε έρημη περιοχή, 5) σε νησιά & παράκτια περιοχή. Η ομάδα θα συζητήσει τα ζητήματα βιωσιμότητας του συγκεκριμένου προορισμού (την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση). Στόχος της εργασίας είναι να περιγράψει τις μετρήσεις και τις πιθανές λύσεις στα υφιστάμενα προβλήματα και προκλήσεις. Κάθε ομάδα θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με:

- Τα γενικά χαρακτηριστικά του προορισμού (πχ τοποθεσία, πληθυσμός, τοπίο) και την τουριστική του δραστηριότητα (πχ αριθμός επισκεπτών, κύριοι πόλοι έλξης)
- Τις υπεύθυνες και τις μη υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές σε σχέση με κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση: Κατάλογος με επεξήγηση για τον τρόπο που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα του προορισμού. Παροχή συγκεκριμένων παραδειγμάτων επιχειρήσεων στον τομέα της φιλοξενίας και του τουρισμού στην περιοχή
- Την πρόταση δράσεων που πρέπει να αναλάβουν οι υπεύθυνοι της τουριστικής ανάπτυξης για την ενίσχυση της βιωσιμότητας.
- Συμπέρασμα
- Οποιοσδήποτε σχετικές πληροφορίες που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τα επιχειρήματα της ομάδας.

Δομή:

Γραπτή εργασία (τουλάχιστον 3000, έως 5000 λέξεις) και προφορική παρουσίαση

Δομή της γραπτής εργασίας (έκθεση):

- Εξώφυλλο (Τίτλος της εργασίας, Όνομα του σπουδαστή/εκπαιδευόμενου, Προορισμός επιλογής)
- Εισαγωγή
- Κυρίως σώμα (συμπεριλαμβανομένων των τίτλων που αναφέρθηκαν παραπάνω)
- Συμπερασμα
- Βιβλιογραφική αναφορά (τουλάχιστον πέντε ακαδημαϊκές πηγές)

Θέμα 2: Μη υπεύθυνος ή υπεύθυνος τουρισμός (άσκηση, 2 ώρες)

1.2. Ανάλυση των βίντεο με μελέτες περίπτωσης

<https://www.youtube.com/watch?v=AzzFKH2J374>

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να παρακολουθήσουν και να αναλύσουν το βίντεο σχετικά με τοπόσημα που καταστράφηκαν από τους τουρίστες.

2.2. Μελέτη περίπτωσης:

εργασία:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι καλούνται να μελετήσουν και να αναλύσουν την παρακάτω περίπτωση:

Η χρήση και η κατάχρηση του τουρισμού: Η εμπειρία της Γκόα

Το μικρότερο κράτος της Ινδίας, η Γκόα, είναι ενδεικτική περίπτωση του βαθμού στον οποίο ο τουρισμός μπορεί να μεταμορφώσει μια περιοχή. Ο Noronha (1999) εξέτασε πάνω από 50 άρθρα εφημερίδων από το 1995 έως το 1997, τεκμηριώνοντας μεγάλο μέρος της ανησυχίας που δημιούργησε ο τουρισμός στην περιοχή, καθώς χαρακτηρίστηκε ως προβληματικός. Τα άρθρα υπέδειξαν τα εξής:

- Η αξία της γης είχε εκτοξευθεί λόγω του τουρισμού
- Παραμένουν πολύ λίγοι από τους καταπράσινους λόφους που κάποτε υπήρχαν
- Η γεωργική γη έχει χαθεί από την ανάπτυξη του τουρισμού
- Κυβερνητικοί αξιωματούχοι έχουν στοχοποιηθεί και υπάρχουν ισχυρισμοί για υπεξαίρεση και διαφθορά στο όνομα του τουρισμού
- Οι οικοδομικές ρυθμίσεις έχουν παραβιαστεί, ιδίως από τα μεγάλα ξενοδοχεία
- Δεν έχουν πραγματοποιηθεί οι κατάλληλες επιστημονικές ή οικονομικές αξιολογήσεις για τον σχεδιασμό του τουρισμού
- Δεν έχουν τεθεί προτεραιότητες

- Η ταχεία αστικοποίηση έχει μεταμορφώσει την περιοχή: οι μακροχρόνιες αποστραγγιστικές δεξαμενές έχουν μετατραπεί σε αγωγούς αποχέτευσης
- Η παραλία φιλοξενεί εμπόρους ναρκωτικών και η αστυνομία εθελουφλεί
- Η λαϊκή τέχνη έχει διαβρωθεί και υπάρχει μεγάλη απώλεια της αυθεντικότητας
- Έχουν υπάρξει ελλείψεις σε νερό και ηλεκτρικό ρεύμα λόγω της ζήτησης από τις υποδομές των μεγάλων ξενοδοχείων
- Τα συστήματα αποκομιδής απορριμμάτων έχουν κατακλυστεί
- Τα συστήματα μεταφοράς είναι ανεπαρκή.
- Τα ξενοδοχεία έχουν αναλάβει τον έλεγχο του αγωγού νερού που προορίζεται για τους τοπικούς κατοίκους
- Οι χωρικοί έχουν πολλές φορές χτυπήσει τους τουρίστες
- Έχουν χρησιμοποιηθεί ένοπλες τακτικές (gangsters) για την εκτόπιση των τοπικών κατοίκων και την ανάπτυξη ξενοδοχείων
- Παραλιακά παραπήγματα και προσωρινά εστιατόρια έχουν κλείσει από τις αρχές, καθώς χρεώνουν χαμηλότερες τιμές από τα ξενοδοχεία
- Οι παραλίες είναι υπερβολικά γεμάτες από κόσμο
- Τα ξενοδοχεία συχνά δεν πληρώνουν το προσωπικό για έως και τρεις μήνες, λόγω των δικών τους στενών περιθωρίων
- Beaches that cater to up to 10,000 per day remain without toilets; and malaria is spreading throughout Goa
- Το κόστος ζωής για τους τοπικούς κατοίκους έχει αυξηθεί
- Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών είναι αχαλίνωτη, η παιδεραστία αποτελεί ένα αυξανόμενο ζήτημα στη Γκόα
- Το AIDS γίνεται ολοένα και περισσότερο πρόβλημα
- Τουρίστες έχουν υποστεί βιασμό
- Οι ιδιωτικές εταιρείες έχουν πείσει τις τοπικές αρχές να ιδιωτικοποιήσουν τα αρχαία και ιστορικά οχυρά της Γκόα
- Μόνο το 10% του πληθυσμού της Γκόα έχει επωφεληθεί από τον τουρισμό
- Οι παραλίες που εξυπηρετούν έως και 10.000 άτομα ανά ημέρα παραμένουν χωρίς τουαλέτες και η ελονοσία εξαπλώνεται σε ολόκληρη τη Γκόα.

Δεδομένου του μεγέθους του προβλήματος στη Γκόα, είναι εύκολο να δούμε το πώς η κακή διαχείριση/διοίκηση και η απληστία υπαγορεύουν τα επίπεδα ανάπτυξης στην περιοχή.

(Πηγή: *Brammer, N., Beech, J. (2010). Tourism, culture and communications, Vol.5*)

Δομή:

Οι σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι παρουσιάζουν τα ευρήματα της ανάλυσής τους σε ένα δοκίμιο 1500-2500 λέξεων, απαντώντας στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Μπορείτε να ανακεφαλαιώσετε τα ζητήματα της βιωσιμότητας σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη στη Γκόα; Διαχωρίστε τα προβλήματα σε διάφορες ομάδες

ανάλογα με τις ομοιότητές τους, όπως η αιτία, τα αποτελέσματα, η πιθανή λύση, είτε πρόκειται για οικονομικό, είτε κοινωνικό ή περιβαλλοντικό ζήτημα κλπ

2. Ποιοι είναι οι κύριοι ενδιαφερόμενοι/εμπλεκόμενοι και οι βασικοί παίκτες που επηρεάζονται περισσότερο από την κατάσταση;
3. Πιστεύετε ότι η κακή διαχείριση και η απληστία είναι πράγματι η ρίζα του προβλήματος σε αυτή την περίπτωση; Μπορείτε να εντοπίσετε άλλους υπαίτιους; Ποιος είναι υπεύθυνος για την παρούσα κατάσταση;
4. Εάν ήσασταν εκπρόσωπος της τουριστικής διαχείρισης και της αρχής σχεδιασμού στην Ινδία, τι δράσεις θα αναλαμβάνατε ως άμεσα μέτρα για τον μετριασμό της κατάστασης;
5. Τι θα προτείνετε ως μία μακροπρόθεσμη στρατηγική για την υπεύθυνη τουριστική ανάπτυξη;

Πόροι

Εγκαταστάσεις:

- Διδασκαλία υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης του κατάλληλου χώρου, εξαιρισμού και φωτισμού
- Ηλεκτρικές καλωδιώσεις και πρίζες, εφεδρική ηλεκτρική υποστήριξη
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Κατάλληλη προστασία/φύλαξη, υγιεινή, ασφάλεια και άλλες διατάξεις και πιστοποιήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία

Έπιπλα, εξοπλισμός και παροχές:

- Θρανία και καρέκλες για κάθε εκπαιδευόμενο και καθηγητή
- Υπολογιστής (επιτραπέζιος ή φορητός) με υπολογιστικά προγράμματα όπως παρουσιάσεις στο Microsoft Power Point
- Προβολέας πολυμέσων
- Οθόνη τηλεόρασης
- Λευκός ή μαυρός πίνακας διαστάσεων 2x1. Γραφικό υλικό.
- Εκτυπωτής και διαθέσιμο φωτοτυπικό μηχάνημα για την εκτύπωση και αντιγραφή του υλικού μελέτης, των μελετών περίπτωσης και των εξετάσεων

Πηγές μάθησης:

- Παρουσιάσεις Power Point σε ψηφιακή μορφή
- Τυπωμένο υλικό υποστήριξης για τις παρουσιάσεις
- Έντυπα με το πρόγραμμα μαθημάτων, εγχειρίδια και εργασίες
- Έντυπα με τις μελέτες περίπτωσης και τις εξετάσεις
- Οπτικό και ηχητικό υλικό υποστήριξης του περιεχομένου της διδασκαλίας
- Λίστα της απαιτούμενης και προτεινόμενης μελέτης που βρίσκονται στο διαδικτυακό πρόγραμμα εκμάθησης, εκπαιδευτικό υλικό και εργασίες, καθώς και περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες διαστάσεις του μαθήματος

- Φόρουμ διαδικτυακών συζητήσεων

Λοιπά:

- Παρουσιολόγιο
- Αναλώσιμα όπως: σημειωματάρια, στυλό, μαρκαδόροι για τους πίνακες κ.λπ.

Απαιτούμενη και Προτεινόμενη Μελέτη

Απαιτούμενη Μελέτη

- Υλικό μαθημάτων και οδηγοί που δημοσιεύονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκμάθησης
- Πρακτικές περιπτώσεις που δίνονται ως συμπληρωματικό υλικό σε κάθε μάθημα

Απαιτούμενη Μελέτη και Πηγές

Στα Ελληνικά

- Αθανασίου Α. (2007). «Ι.Τ.Ε.Π. – Τουριστική Ανάπτυξη & Περιβαλλοντική Προστασία», Αθήνα, Σελ: 59-72
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (2004)., Εθνικός σχεδιασμός για την οργάνωση και ανάπτυξη του οικοτουρισμού. Υπουργείο Ανάπτυξης
- Παπατζάνης Γ. (2004). «Προς μια Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη: οι Ρόλοι του Ιδιωτικού Τομέα, Εργαλεία Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για τον Τουρισμό», 2004, Σελ: 37-42
- Ρόκος Δ. (2003). Από τη βιώσιμη ή αιεφόρο στην αξιοβίωτη ολοκληρωμένη ανάπτυξη, Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη

Στα Αγγλικά

- Baker, S. (2006). Sustainable Development. London and New York: Routledge.
- Bellon, B. and Whittington, G. (1996). Competing Through Innovation – Essential Strategies for Small and Medium Sized Firms. Prentice Hall.
- Belz, F. & Peatti, K. (2009). Sustainability marketing a global perspective. Wiley.
- Bricker, K.S, Black, R., Cottrell, S. (2013). Sustainable Tourism and The Millennium Development Goals, Johns and Bartlett Learning, Burlington, MA.
- Butcher, J. (2007). Ecotourism, NGOs and development. London & New York: Routledge.
- Butler, R. (2006). The tourism area life cycle. Channel View Publications.
- Costa, C., Paniyk, E., Buhalis, D. (2013). European Tourism Planning and Organizational Systems, Channel View Publications.
- Drumm, A., et al. (2004). Ecotourism Development – A Manual for Conservation Planners and Managers, Vol. II. The business of Ecotourism Management and Development.
- Edgell, D. (2006). Managing sustainable tourism. Haworth Hospitality Press.
- Fennell, D. (2008). Ecotourism. Third edition. London & New York: Routledge.

- France, R. L. (2011). Veniceland Atlantis the bleak future of the world's favorite city, Libri Publishing.
- Goeldner, C. and Ritchie, J.R. (2012). Tourism: Principles, Practices, Philosophies (Twelfth Edition), Wiley.
- Goodwin, H. (2011). Taking responsibility for tourism. Oxford: Goodfellow Publishers Ltd.
- Gunn, C. (2002). Tourism Planning (Fourth Edition).
- Hall, C.M., Lew, A. (2009). Understanding and Managing Tourism Impacts: An Integrated Approach.
- Hall, C.M. and Lew, A. (1998). Sustainable tourism. A geographical perspective. Essex: Prentice Hall Harris, R. (ed.) Sustainable tourism. A global perspective. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Henderson, J.C. (2007). Corporate social responsibility and tourism: hotel companies in Phuket, Thailand after the Indian Ocean tsunami, International Journal of Hospitality Management.
- Holden, A. (2000). Environment and tourism. London & New York: Routledge.
- Honey, M. (2010). Ecotourism and sustainable development. Island Press.
- Jafari, J. (1987). Tourism models: the socio-cultural aspects. Tourism management (8), 2: 151- 159.
- Jandala, C. (2008). Marketing and Management of Tourism in Natural Protected Areas, ITACA.
- Kang, K.H., Lee, S., Hug C. (2010). Impacts of positive and negative corporate social responsibility activities on company performance in the hospitality industry, International Journal of Hospitality Management.
- Kasim, A. (2006). The need for business environmental and social responsibility in the tourism industry, International Journal of Hospitality and Tourism Administration.
- Kernel, P. (2005). Creating and implementing a model for sustainable development in tourism enterprises, Journal of Cleaner Production.
- Koutra, C. (2013). More than simply corporate social responsibility: Implications of corporate social responsibility for tourism development and poverty reduction in developing countries: A political economy perspective, Nova Science Publisher's Inc.
- Laing, J. and Frost, W. (2014). Explorer, Travelers and Adventure Tourism, Channel View Publications, Bristol-Buffalo-Toronto.
- Lindberg K., Wood, M.E., Engeldrum, D. (1998). Ecotourism. A Guide for Planners and Managers, Ed.: Vol.2. The Ecotourism Society, Nort Bennington, Vermont.
- Lockyer, T. (2007). The International Hotel Industry: Sustainable Management. Oxford: Haworth Press.
- Mackenzie, M., Peters, M. (2014). Hospitality managers' perception of corporate social responsibility. An explorative study. Asia Pacific Journal of Tourism Research.
- Manete, M, Minghetti, V., Mingotto, E. (2012). Ranking assessment systems for responsibility tourism products and corporate social responsibility practices, Anatolia.

- Matev, D. and Asenova, M. (2012). Application of Corporate social responsibility approach in Bulgaria to support sustainable tourism development, Clean Technologies and Environmental Policies.
- Michalko, M. (2006). Thinkertoys: A Handbook of Creative-Thinking Techniques. 2nd Edition. Ten Speed Press.
- Miller, G. and Twinin-Ward, L. (2005). Monitoring for a sustainable tourism transition. The challenge of developing and using indicators. Cambridge: CABI Publishing.
- Mowforth, M., Charlton, C., Munt, I. (2008). Tourism and responsibility: Perspectives from Latin America and the Carribean, New York: Routledge.
- Mowforth, M. & Munt, I. (2009). Defining the New Tourism. Tourism & Sustainability, Routledge: London, pp. 98-109.
- Newsome, D., Moore, S.A., Dowling, R.K. (2012). The Nature Conservancy, Natural Area Tourism. Ecology, Impacts and Management, Channel View Publications.
- Nyahunzvi, D. (2013). CSR reporting among Zimbabwe's hotel groups: A content analysis, International Journal of Contemporary Hospitality Management.
- Oleskow-Szlapka, J., Stachowiak, A., Golinska, P. (2011). Pro-ecological solutions applied in hotels examples, information technologies and environmental engineering, Hedelberg: Springer.
- Page, S.J. and Connell, J. (2006). Tourism a modern synthesis. Second edition. London: Thomson.
- Page, S.J. and Dowling, R.K. (2002). Ecotourism. Essex: Prentice Hall.
- Punitha S., Rasdi, R.M. (2013). Corporate social responsibility: Adoption of green marketing by hotel industry, Asian Social Science
- Remmen, A. (2001). Greening of the Danish industry - changes in concepts and policies, Technology Analysis and Strategic Management.
- Roberts, L., Simpson, F. (1999). Developing partnership approaches to tourism in Central and Eastern Europe, Journal of Sustainable Tourism.
- Rutherford, D. and O'Fallon, M. (2007). *Hotel Management and Operations*, Wiley.
- Selin S., Chavez, D. (1995). Developing an evolutionary tourism partnership model, Annals of Tourism Research.
- Sheldon P.J, Park, S. (2011). An exploratory study of corporate social responsibility in the U.S. travel industry, Journal of Travel Research.
- Smith, V.L., Front, X. (2014). Volunteer tourism, green washing and understanding responsible marketing using market signaling theory, Journal of Sustainable Tourism.
- Spenceley A. (Ed.). (2008). Responsible tourism: Critical issues for conservation and development, Earthscan.
- Spenceley A., Goodwin, H. (2007). Nature based tourism and poverty alleviation: Impacts of private sector and parastatal enterprises in and around Kruger national park, South Africa, Current Issues in Tourism.

- Stachowicz-Stanusch, A. (Ed.). (2016). Corporate social performance in the age of irresponsibility: cross national perspective, Information Age Publishing Inc.
- Strange, T. and Bayley, A. (2008). Sustainable Development. Linking Economy, Society, Environment. Paris: OECD.
- Strasdas, W. (2013). Ecotourism and the Challenge of Climate Change: Vulnerability, Responsibility, and Mitigation Strategies. In: Bricker, K., Black, R., & Cottrell, S. (eds).
- Swarbrooke, J. (2005). Sustainable Tourism Management. Cambridge: CABI Publishing.
- Swarbrooke, J. (1999). Sustainable Tourism Management. CABI Publishing: Oxon.
- Tosun, C. (2002). Host perception of impacts: A comparative tourism study, Annals of tourism research.
- Weaver, D. (2007). Ecotourism, Wiley.
- Weaver, D. (2012). Sustainable tourism, Elsevier.
- Weaver, D., Lawton, L. (2014). Tourism Management, Wiley.
- Weaver, D. (2006). Sustainable tourism. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- WTO (2011). Key renewable energy solutions for SME hotels.
- WTO (2018). Shift towards responsible travels.